

Reforma systemu rachunkowości ze szczególnym uwzględnieniem cyfryzacji

Raport analityczny zawierający opcje i porady dotyczące zmian do Ustawy
o rachunkowości

Identyfikator Projektu: REFORM/SC2022/132

19 kwietnia 2024 r.

Technical Support Instrument

Supporting reforms in 27 Member States

Funded by
the European Union

mf
Ministerstwo
Finansów

This document was produced with the financial assistance of the European Union. Its content is the sole responsibility of the author(s). The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.

The project is funded by the European Union via the Technical Support Instrument, managed by the European Commission Directorate-General for Structural Reform Support. The Beneficiary of the Project is the Polish Ministry of Finance.

This report has been delivered in April 2024, under the EC Contract No. REFORM/SC2022/132. It has been delivered as part of the project "Reform of the accounting system with special regard to digitalisation".

© European Union, 2024

The Commission's reuse policy is implemented by Commission Decision 2011/833/EU of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39 – <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Unless otherwise noted, the reuse of this document is authorised under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). This means that reuse is allowed, provided that appropriate credit is given and any changes are indicated.

Directorate-General for Structural Reform Support
REFORM@ec.europa.eu
+32 2 299 11 11 (Commission switchboard)
European Commission
Rue de la Loi 170 / Wetstraat 170
1049 Brussels, Belgium

Projekt „Reforma systemu księgowego ze szczególnym uwzględnieniem cyfryzacji” („Projekt”) został zlecony przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Wspierania Reform Strukturalnych (DG REFORM) firmie PricewaterhouseCoopers EU Services EESV, a realizowany jest przez PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. (PwC).

Produkty Prac Projektu, w tym niniejszy raport (Raport), były przeznaczone wyłącznie do użytku Ministerstwa Finansów RP i Komisji Europejskiej na potrzeby konkretnego przetargu i zlecenia. PwC nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności wobec osób trzecich wynikającej z prac nad przygotowaniem materiałów lub ich zawartości.

Prace w ramach Projektu dotyczące niniejszego Raportu przeprowadzono w okresie od maja 2023 r. do maja 2024 r. Wszelkie zmiany lub aktualizacje, które nastąpiły po tym okresie nie zostały odzwierciedlone w niniejszym Raporcie, a dalsze prace w ramach Projektu są nadal w toku na dzień publikacji niniejszego Raportu. Niniejszy Raport nie stanowi ostatecznego Produktu Prac dostarczonego w ramach Projektu.

Produkty Prac projektu należy czytać w całości i w odpowiedniej kolejności, aby uzyskać jasne zrozumienie podstawowej metodologii i nieodłącznych ograniczeń prezentowanych wyników.

Wyniki i rezultaty prac Projektu opierają się na aktualnych wersjach przepisów prawnych dostępnych w czasie realizacji Projektu, głównie na ustawie o rachunkowości (tj. ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120)). Wszelkie późniejsze aktualizacje lub zmiany tych lub innych używanych dokumentów nie zostały odzwierciedlone w rezultatach Projektu ani w niniejszym Raporcie.

Niniejszy Raport został sporządzony w języku angielskim i polskim. W przypadku niejasności/różnic pomiędzy angielską i polską wersją Raportu, wiążąca jest angielska wersja językowa.

Spis treści

1. Executive summary	7
2. Wykonane prace	8
3. Szczegółowy opis zidentyfikowanych grup tematów i analiza wpływu	11
3.1. System przepisów o rachunkowości	14
3.1.1. Organizacja przepisów o rachunkowości oraz struktura Ustawy	14
3.1.2. Przestrzeganie przepisów Ustawy przez podmioty stosujące MSSF	44
3.1.3. Dobrowolność w stosowaniu MSSF	45
3.1.4. Skonsolidowane sprawozdania finansowe sporządzone zgodnie z MSSF nie będącymi MSSF UE	53
3.1.5. Zwolnienie z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w przypadku stosowania MSSF	53
3.1.6. Zastosowanie skrótu MSSF	55
Analiza wpływu rekomendacji	55
3.2. Przygotowywanie sprawozdań finansowych	58
3.2.1. Odpowiedzialność kierownika oraz organów nadzorujących jednostki za sprawozdanie finansowe	58
3.2.2. Terminy sporządzania sprawozdań finansowych	59
3.2.3. Odmowa podpisania sprawozdania finansowego	62
3.2.4. Łączne sprawozdania finansowe	65
3.2.5. Składanie sprawozdań finansowych	65
3.2.6. Ujawnienia w zakresie instrumentów finansowych w sprawozdaniu z działalności	67
3.2.7. Zdarzenia po dacie bilansu	67
3.2.8. Korekty błędów	68
3.2.9. Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych	69
3.2.10. Działalność zaniechana	72
3.2.11. Wynagrodzenia zarządu	73
3.2.12. Dodatkowe ujawnienia w przypadku metody bezpośredniej	75
3.2.13. Dodatkowe ujawnienia w przypadku nie sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym	76
3.2.14. Rachunek przepływów pieniężnych w jednostkach, których działalność operacyjna polega na inwestowaniu	77
3.2.15. Pakiety konsolidacyjne	77
3.2.16. Ocena kontynuacji działalności	80
3.2.17. Definicja roku obrotowego	82
3.2.18. Prezentacja korekt	83
3.2.19. Ujawnienie w zakresie polityki rachunkowości	84
3.2.20. Ujawnienie kursów przyjętych do wyceny	85
Analiza wpływu rekomendacji	87
3.3. Sprawozdania finansowe inne niż roczne	88

Analiza wpływu rekomendacji	92
3.4. Badanie sprawozdań finansowych	92
3.4.1. Wybór biegłego rewidenta	92
3.4.2. Umowa na badanie w przypadku subfunduszy	93
3.4.3. Umowa oraz koszty przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego	94
3.4.4. Dostęp do informacji w celu przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego	95
Analiza wpływu rekomendacji	97
3.5. Prowadzenie ksiąg rachunkowych z uwzględnieniem digitalizacji	98
3.5.1. Miejsce prowadzenia ksiąg	98
3.5.2. Język prowadzenia ksiąg rachunkowych	99
3.5.3. Waluta prowadzenia ksiąg rachunkowych	100
3.5.4. Odpowiedzialność za prowadzenie ksiąg	102
3.5.5. Dokumentacja systemu rachunkowości	103
3.5.6. Definicja momentu rozpoczęcia działalności	104
3.5.7. Digitalizacja w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych	104
3.5.8. Zestawienie obrotów i sald	123
3.5.9. Wynik przewalutowania na dowodzie księgowym	124
3.5.10. Poprawianie błędów w zapisach	124
3.5.11. Ewidencja w księgach pomocniczych zapasów	125
3.5.12. Potwierdzanie sald	125
Analiza wpływu rekomendacji	126
3.6. Środki trwałe	128
3.6.1. Ujawnienia w zakresie utraty wartości środków trwałych	128
3.6.2. Ujawnienia dotyczące gruntów użytkowanych wieczystie	129
3.6.3. Test na utratę wartości środków trwałych	129
3.6.4. Moment rozpoczęcia amortyzacji	131
3.6.5. Okres i metody amortyzacji	132
3.6.6. Środki trwałe o niskiej wartości	133
3.6.7. Możliwość przeszacowania środków trwałych	134
3.6.8. Definicja kosztu wytworzenia środka trwałego	138
Analiza wpływu rekomendacji	140
3.7. Nieruchomości inwestycyjne	141
3.7.1. Definicja nieruchomości w budowie	141
3.7.2. Reklasyfikacje pomiędzy poszczególnymi rodzajami aktywów	142
3.7.3. Klasyfikacja wartości niematerialnych, środków trwałych i inwestycji w nieruchomości jako długo- i krótkoterminowych	144
3.7.4. Wytyczne dotyczące ujęcia skutków przeszacowania nieruchomości inwestycyjnych	145
Analiza wpływu rekomendacji	146

3.8. Aktywa niematerialne	147
3.8.1. Definicja, nieokreślony okres użytkowania, koszty ulepszania wartości niematerialnych i prawnych	147
3.8.2. Doprecyzowanie zapisów dotyczących prac rozwojowych niezakończonych oraz ich kapitalizacja	149
Analiza wpływu rekomendacji	150
3.9. Zapasy	151
3.9.1. Wycena zapasów obowiązkowych	151
3.9.2. Wycena wytworzonych filmów, oprogramowania i podobnych składników	153
3.9.3. Wycena zapasów niejednorodnych	154
3.9.4. Wycena zapasów w cenach ewidencyjnych	155
Analiza wpływu rekomendacji	156
3.10. Inwentaryzacja	157
3.10.1. Sposób przeprowadzenia inwentaryzacji z uwzględnieniem dzisiejszych możliwości technologicznych	157
3.10.2. Inwentaryzacja w magazynach zautomatyzowanych	160
3.10.3. Termin przeprowadzenia inwentaryzacji	162
3.10.4. Potwierdzanie sald z uwzględnieniem metod neutralnych technologicznie	164
3.10.5. Doprecyzowanie rodzajów aktywów i pasywów podlegających inwentaryzacji	167
Analiza wpływu rekomendacji	168
3.11. Leasing	169
3.11.1. Kryteria klasyfikacji leasingu	169
3.11.2. Ujawnienia dotyczące leasingu operacyjnego	170
3.11.3. Leasing finansowy z perspektywy korzystającego	171
Analiza wpływu rekomendacji	173
3.12. Inwestycje i instrumenty finansowe	174
3.12.1. Rewizja regulacji dotyczących rachunkowości instrumentów finansowych oraz inwestycji ogółem	174
3.12.2. Ujęcie różnic kursowych w przypadku instrumentów dłużnych	196
3.12.3. Uregulowanie kwestii dopłat do kapitału	198
3.12.4. Wycena zabezpieczanych aktywów lub pasywów oraz stosowanie rachunkowości zabezpieczeń	200
3.12.5. Ujawnienia w zakresie instrumentów finansowych	203
Analiza wpływu rekomendacji	205
3.13. Nabycia, połączenia i podziały spółek	206
3.13.1. Definicja przedsiębiorstwa oraz nabycie zespołu aktywów	206
3.13.2. Definicja jednostki dominującej sprawującej kontrolę, jednostek zależnych i stowarzyszonych	208
3.13.3. Metody rozliczania nabyć i połączeń	211
3.13.4. Nabycie etapami oraz zmiana procentowego udziału w jednostce zależnej	220
3.13.5. Metoda proporcjonalna	223

3.13.6. Uregulowanie transakcji podziału	225
3.13.7. Metoda praw własności	227
3.13.8. Brak grupy kapitałowej na dzień bilansowy	231
3.13.9. Zwolnienie z obowiązku konsolidacji w przypadku przekroczenia ustawowych progów	231
3.13.10. Ujęcie aktywów i zobowiązań wcześniej nie rozpoznanych	234
3.13.11. Prezentacja skonsolidowanych kapitałów	235
Analiza wpływu rekomendacji	236
3.14. Rezerwy i Rozliczenia międzyokresowe bierne	237
3.14.1. Rezerwa na koszty usunięcia aktywa lub przywrócenia do stanu pierwotnego	237
3.14.2. Uregulowanie kwestii rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych oraz rezerwy na świadczenia pracownicze	240
3.14.3. Wycena rezerw z uwzględnieniem dyskonta	242
3.14.4. Uporządkowanie terminologii dotyczącej rezerw pomiędzy Ustawą a KSR 6	243
3.14.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	243
Analiza wpływu rekomendacji	245
3.15. Podatki	245
3.15.1. Ujawnienia w zakresie odroczonego podatku dochodowego	245
3.15.2. Brak regulacji w zakresie innych obciążeń podatkowych	247
3.15.3. Ulgi podatkowe	248
3.15.4. Kompensowanie aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	249
3.15.5. Zmiana statusu podatkowego	251
3.15.6. Ujmowanie straty podatkowej możliwej do odliczenia	251
Analiza wpływu rekomendacji	252
3.16. Instytucje finansowe	252
3.16.1. Składanie rocznego sprawozdania funduszy inwestycyjnych w rejestrze sądowym	252
3.16.2. Informacje i ujawnienia wykazywane w sprawozdaniach finansowych funduszy inwestycyjnych	254
3.16.3. Dodatkowe kwestie dotyczące ustalania wartości godziwej w przypadku funduszy inwestycyjnych	258
3.16.4. Kapitały w funduszach podlegających likwidacji	263
3.16.5. Połączenia funduszy inwestycyjnych	264
3.16.6. Sprawozdanie z działalności AFI (ASI) oraz zakładów ubezpieczeń	265
3.16.7. Wzory sprawozdań dla instytucji finansowych	267
3.16.8. Metoda pośrednia dla zakładów ubezpieczeń	273
3.16.9. Wycena inwestycji w zakładach ubezpieczeń	273
3.16.10. Wycena i przychody z lokat w zakładach ubezpieczeń	274
3.16.11. Wycena nieruchomości w zakładach ubezpieczeń	277
3.16.12. Rezerwy w zakładach ubezpieczeń	278

3.16.13. Odpis aktualizujący należności z tytułu składki	283
3.16.14. Pozostałe kwestie dotyczące ubezpieczycieli	285
Analiza wpływu rekomendacji	287
3.17. Oddziały	288
Analiza wpływu rekomendacji	295
3.18. Pozostałe tematy	296
3.18.1. Wprowadzenia pojęcia "podstawowe elementy sprawozdania finansowego"	296
3.18.2. Ujawnienia w zakresie odpisów z tytułu utraty wartości	296
3.18.3. Ujawnienia w zakresie tabeli ruchów	297
3.18.4. Ujawnienie podstawy odstąpienie od konsolidacji	298
3.18.5. Grupowa polityka rachunkowości	299
3.18.6. Materiały marketingowe i reklamowe	300
3.18.7. Wycena w sytuacji braku kontynuacji działalności	301
3.18.8. Definicja istotności i ostrożności	302
3.18.9. Wartość rynkowa i wartość godziwa	303
3.18.10. Doprecyzowanie definicji ceny nabycia	304
3.18.11. Uspójnienie przepisów podatkowych i księgowych w zakresie wycen walutowych	305
3.18.12. Wycena aktywów niepieniężnych	305
3.18.13. Definicja, ujęcie i wycena kryptoaktywów i kryptozobowiązań	307
3.18.14. Ujawnienia w zakresie zysków bieżących oraz wyników z lat ubiegłych	308
3.18.15. Rozszerzenie dotyczące odpisów z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji	309
3.18.16. Kapitalizacja kosztów finansowania zewnętrznego	309
3.18.17. Prezentacja wkładów otrzymanych i niezarejestrowanych na dzień bilansowy	310
3.18.18. Spójność Ustawy z innymi przepisami	311
3.18.19. Uproszczenie przepisów dotyczących konwersji na kapitał	316
3.18.20. Ujmowanie zobowiązania z tytułu uchwalonej dywidendy	317
3.18.21. Roszczenie o wniesienie dopłat	317
3.18.22. Rozliczanie dotacji	318
3.18.23. Przychody z usług o terminie realizacji poniżej 6 miesięcy	319
3.18.24. Programy motywacyjne	321
3.18.25. Brak definicji transakcji i salda	321
3.18.26. Jednostki powiązane	321
Analiza wpływu rekomendacji	323
4. Kluczowe wnioski i dalsze kroki	325
5. Załączniki	327
Załącznik 1 - Wykaz stosowanych skrótów	327
Załącznik 2 - Instrumenty finansowe - aktywa finansowe schemat decyzyjny	333
Załącznik 3 - Instrumenty finansowe - zobowiązania finansowe schemat decyzyjny	334

Załącznik 4 - Ilustracja skutków rekomendacji 3.18.18	335
Załącznik 5 - Matryca	340

1.Executive summary

Niniejszy Raport stanowi podsumowanie prac wykonanych w ramach V fazy Projektu pn. "Reforma systemu rachunkowości ze szczególnym uwzględnieniem digitalizacji" ("Projekt"). Działanie to jest finansowane przez Unię Europejską w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego 2022 (Technical Support Instrument) zarządzanego przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Wspierania Reform Strukturalnych ("DG REFORM"). Wykonawcą Projektu jest PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k ("PwC") działająca w imieniu PricewaterhouseCoopers EU Services EESV, która została wybrana w drodze przetargu przez DG REFORM. Ministerstwo Finansów ("MF") jest beneficjentem Projektu.

Niniejszy Raport powstał przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Wyłącznie odpowiedzialność za jego treść ponosi autor (autorzy). Poglądy wyrażone w niniejszym dokumencie nie mogą w żaden sposób odzwierciedlać oficjalnej opinii Unii Europejskiej.

Celem tej fazy Projektu było sporządzenie raportu analitycznego stanowiącego podsumowanie dobrych praktyk, dostępnych opcji i rekomendacji zaprezentowanych w formie kompleksowego planu nowelizacji Ustawy, uwzględniając cyfryzację jako obszar priorytetowy. Raport zawiera opis rekomendowanych zmian Ustawy opracowanych w ramach fazy IV Projektu, które zostały ponownie przeanalizowane i poddane dyskusji z wybranymi interesariuszami. Szczególną uwagę w Raporcie poświęcono tematowi cyfryzacji w obszarze prowadzenia ksiąg, zapewniając zgodność proponowanych zmian ze współczesnymi praktykami cyfrowymi i wymaganiami interesariuszy. W rozdziale 3 niniejszego Raportu opisana została metodologia sporządzenia matrycy, służącej przeprowadzeniu wspomnianej analizy, szczegółowa matryca natomiast znajduje się w Załączniku 5.

W ramach fazy V Projektu przeprowadzone zostały spotkania z ekspertami będącymi członkami Zespołu Projektowego (w obszarze rachunkowości, audytu, prawa podatkowego, oraz nowoczesnych technologii), jak również poprzedzone webinarium, warsztaty z kluczowymi interesariuszami. W wyniku przeprowadzonych dyskusji oraz otrzymanych komentarzy, tam gdzie było to zasadne, dokonano odpowiednich modyfikacji, doprecyzowania czy rozwinięcia rekomendacji. Co więcej, dla niektórych obszarów do dyskusji, w fazie IV Projektu zaproponowane zostały dwie alternatywne opcje rozwiązania lub też pojawiły się zdania odrębne ze strony interesariuszy, w związku z czym na etapie prac w ramach fazy V punkty te zostały pogłębione i w sposób dokładny przeanalizowany. W rezultacie, podjęta została decyzja dotycząca wyboru preferowanej propozycji.

Dodatkowo, każda z grup rekomendacji wyznaczonych w fazie IV Projektu została przeanalizowana pod kątem potencjalnego wpływu z perspektywy różnych grup interesariuszy, jak również korzyści, kosztów oraz ryzyk i trudności wynikających z potencjalnego wdrożenia rekomendacji w ramach procesu legislacyjnego w przyszłości.

W związku z wykonanymi w fazie V Projektu pracami, ponownej analizie oraz aktualizacji został poddany również zaproponowany w ramach Raportu z fazy IV Projektu wstępny plan przejścia (initial transition plan).

2. Wykonane prace

W związku z tym, że celem tej fazy Projektu, było sporządzenie raportu analitycznego zawierającego opcje i porady dotyczące zmian do Ustawy o rachunkowości, w tym celu wykonane zostały następujące prace:

- Sporządzenie matrycy stanowiącej narzędzie służące do przeprowadzenia analizy stopnia złożoności poszczególnych rekomendacji oraz zakresu zmian z nich wynikających;
- Ponowna analiza oraz, w wybranych przypadkach, modyfikacja, doprecyzowanie lub rozwinięcie zaproponowanych w fazie IV Projektu rekomendacji zmian do zidentyfikowanych w fazie II Projektu obszarów do dyskusji oraz nowych obszarów do dyskusji zidentyfikowanych w fazie IV Projektu;
- Przegląd obszarów do dyskusji, w przypadku których, przedstawione zostały dwie alternatywne opcje rozwiązania, bądź też na etapie powstawania rekomendacji pojawiły się zdania odrębne ze strony interesariuszy oraz w każdym z przypadków wskazanie opcji preferowanej;
- Przeprowadzenie poprzedzonego webinarem, warsztatu z kluczowymi interesariuszami w celu stworzenia forum dyskusyjnego oraz zebrania komentarzy do rekomendacji zmian zaproponowanych w ramach Raportu z fazy IV Projektu oraz uwzględnienie ich w Raporcie (tam gdzie uznano to za zasadne);
- Przeprowadzenie analizy wpływu każdej z grup rekomendacji na interesariuszy, jak również analiza korzyści, kosztów, ryzyk i trudności, które mogą się pojawić, w przypadku wdrożenia poszczególnych rekomendacji zmian do Ustawy o rachunkowości oraz innych przepisów prawa;
- Przeanalizowanie oraz aktualizacja wstępnego planu przejścia tj. wysokopoziomowego planu dalszych prac i wdrożenia proponowanych rekomendacji.

Przygotowana przez Zespół Projektowy matryca, została sporządzona w oparciu o wskazany dla każdej rekomendacji z fazy IV zakres zmian tj.:

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy;
- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu;
- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia;
- Zmiana Ustawy oraz obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości;
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia;
- Opracowanie Wytucznych Stosowania

- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa;
- Konieczność opracowania skomplikowanych przepisów przejściowych;
- Znaczący wpływ zmian na inne przepisy Ustawy;
- Wydanie Komunikatu MF/ interpretacji w innej ustalonej formie; oraz
- Nie dotyczy – zrezygnowano z wprowadzania zmian.

Na podstawie wyników matrycy, rekomendacje zostały podzielone ze względu na sposób złożoności zmian, które spowodowałyby ich wdrożenie do przepisów na etapie prac legislacyjnych. Dodatkowo matryca posłużyła jako narzędzie w procesie wyznaczenia rekomendacji wymagających dodatkowego pogłębienia oraz identyfikacji obszarów istotnych z perspektywy warsztatów z interesariuszami. W efekcie, w ramach prac w V fazie Projektu postanowiono skupić się na rekomendacjach najważniejszych z perspektywy interesariuszy i najtrudniejszych, posiadających największy stopień złożoności oraz zdecydowano, że te określone jako proste, nie wymagają dodatkowego pogłębienia oraz zostaną utrzymane w kształcie wypracowanym w ramach fazy IV Projektu.

Jak wspomniano powyżej, matryca posłużyła także jako narzędzie w procesie typowania zagadnień do poruszenia w formie warsztatów z kluczowymi interesariuszami. Warsztaty zostały dodatkowo poprzedzone webinarium, podczas którego nakreślony został ogólny cel Projektu oraz przedstawione zostały prace wykonane w ramach II oraz IV jego fazy. Głównym celem webinarium było zaproszenie interesariuszy do udziału w warsztatach, udostępniona została także ankieta, pozwalająca interesariuszom na wskazanie obszarów lub tematów, którymi byłiby zainteresowani w ramach dalszej dyskusji podczas warsztatów.

Powstała w ten sposób agenda warsztatów obejmowała następujące obszary i zagadnienia:

- System przepisów o rachunkowości, w tym organizacja przepisów o rachunkowości oraz uporządkowanie Ustawy (struktura prawa) oraz dobrowolność w stosowaniu MSSF;
- Prowadzenie ksiąg rachunkowych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu digitalizacji;
- Inwestycje i instrumenty finansowe;
- Instytucje finansowe;
- Przygotowanie sprawozdań finansowych;
- Rezerwy i RMB;
- Inwentaryzację;
- Podatki;
- Rachunkowość jednostek mikro, małych i średnich; oraz
- Dodatkowe punkty wskazane enumeratywnie przez interesariuszy w ankiecie.

Warsztaty pozwoliły na przeprowadzenie otwartej dyskusji oraz zebranie komentarzy. Część komentarzy przekazana została także w formie pisemnej po warsztatach. Otrzymane uwagi, tam gdzie uznano to za zasadne, zostały uwzględnione w treści rekomendacji w ramach Raportu z fazy V.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu każdej z grup rekomendacji na szerokie grono interesariuszy, w tym zwłaszcza na jednostki, użytkowników sprawozdań finansowych,

inwestorów, organy nadzoru oraz ekspertów biegłych, uwzględniono wnioski zgromadzone przez Zespół Projektowy poczynając od fazy II Projektu. Dodatkowo, w oparciu o wskazane wnioski, dokonano analizy korzyści, kosztów i trudności, które mogą pojawić się w przypadku wdrożenia poszczególnych rekomendacji. Część wniosków pochodziła również z wykonanego benchmarku w krajach członkowskich Unii Europejskiej ("UE"), w tym w szczególności wizyty studyjnej w Danii, gdzie dyskutowano m.in. o kosztach związanych z wprowadzeniem zmian w przepisach prawa bilansowego. Dodatkowo, uwzględnione zostały także wnioski wypracowane w ramach Zespołu Projektowego oraz opinie uzyskane od szerokiego grona interesariuszy, w tym w wyniku przeprowadzonych warsztatów oraz komentarzy otrzymanych drogą mailową.

W ramach prac w fazie V Projektu, wszystkie rekomendacje poddane zostały ponownej analizie w kontekście postanowień wynikających z przepisów Dyrektywy i oceną Zespołu Projektowego, w finalnej wersji Raportu zgodność ta została potwierdzona.

Zakres obszarów wyłączonych z zakresu Projektu w fazie II, na prośbę Beneficjenta, biorąc pod uwagę dostępność zasobów, obszerność tematów i inne toczące się projekty, w fazie V został utrzymany bez zmian i obejmuje:

1. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych;
2. Odpowiedzialność karna;
3. Raportowanie informacji niefinansowych ("ESG"), oraz zagadnień dotyczących zrównoważonego rozwoju ("CSR") (z wyłączeniem przypadków, gdy zakres raportowania tych informacji pozostaje w związku ze sprawozdawczością finansową);
4. Badanie sprawozdań finansowych (poza skutkami badania dla sprawozdania finansowego, np. w przypadku nieważności badania z mocy prawa)
 - a. wybór biegłego rewidenta,
 - b. umowy o badanie – ich zawieranie i rozwiązywanie.

3. Szczegółowy opis zidentyfikowanych grup tematów i analiza wpływu

Zmiany w obrębie przepisów o rachunkowości mogą mieć szereg skutków i implikacji dla szerokiego grona interesariuszy, w tym w szczególności spółek raportujących zgodnie z Ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz.120) ("Ustawa"), inwestorów oraz biegłych rewidentów, regulatorów, jak również innych użytkowników sprawozdań finansowych.

Potencjalne, kluczowe konsekwencje dla wskazanych powyżej interesariuszy zostały przedstawione poniżej:

Dla spółek:

Rozumienie i ocena: Nowe regulacje mogą wymagać od spółek konieczności poświęcenia dodatkowego czasu i wysiłku na zgłębienie nowych zasad rachunkowości oraz zrozumienie ich wpływu na dane finansowe.

Dostosowanie procesów księgowych: Spółki będą musiały dostosować swoje procesy księgowe i systemy raportowania do nowych regulacji, co może wymagać nakładów finansowych i inwestycji w dodatkowe zasoby ludzkie.

Ryzyko błędów wynikających z procesu dostosowania: Jednym z głównych celów proponowanych zmian do Ustawy jest ujednolicenie zasad stosowanych przez różne jednostki. Dotychczas, gdy istniała niejasność lub brakowało obowiązkowych wytycznych ze strony Krajowych Standardów Rachunkowości ("KSR"), jednostki często stosowały odmienne podejście do tych samych kwestii. W rezultacie wprowadzenia jednolitych standardów i obowiązkowego stosowania KSR, oraz ogólnych zmian w zasadach, może pojawić się ryzyko nieprawidłowego stosowania nowych regulacji w początkowym okresie przystosowywania się do nowych zasad.

Dla inwestorów:

Rozumienie i ocena: Nowe regulacje mogą wymagać od inwestorów konieczności poświęcenia dodatkowego czasu i wysiłku na zgłębienie nowych zasad rachunkowości oraz zrozumienie ich wpływu na dane finansowe spółek, w które inwestują.

Porównywalność danych: Zmiany te mogą spowodować różnice w prezentacji danych finansowych między różnymi spółkami, co może stanowić wyzwanie przy analizie porównawczej i podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

Dla biegłych rewidentów:

Dostosowanie się do zmian: Biegli rewidenci będą zobligowani do aktualizacji swojej wiedzy i umiejętności, aby zrozumieć nowe przepisy oraz ich wpływ na sprawozdania finansowe.

Dodatkowe procedury badawcze: Nowe regulacje mogą wymagać od biegłych rewidentów przeprowadzenia dodatkowych procedur badawczych oraz oceny ryzyka, aby zapewnić zgodność z nowymi wymogami, np. w przypadku zezwolenia na dobrowolność przejścia na Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje ("MSSF") przez niektóre jednostki.

Dla innych użytkowników sprawozdań:

Wiarygodność informacji: Konieczne będzie dostosowanie się różnych grup interesariuszy, takich jak wierzyciele, dostawcy oraz inne zainteresowane strony, do analizy sprawozdań finansowych przygotowanych zgodnie ze zmodyfikowanymi zasadami rachunkowości.

Wprowadzenie nowych zasad rachunkowości może wpłynąć na sposób prezentacji danych finansowych oraz na interpretację wyników finansowych przez różne grupy interesariuszy.

Dostępność informacji: Zmiany w przepisach mogą mieć wpływ na dostępność i przejrzystość informacji finansowych dla pozostałych użytkowników sprawozdań, co może wpłynąć na proces podejmowania decyzji biznesowych.

Dla regulatorów / organy nadzoru:

Monitorowanie i egzekwowanie przepisów: Regulatorzy będą musieli monitorować wdrażanie nowych przepisów przez spółki oraz egzekwować przestrzeganie nowych standardów rachunkowości, co może wymagać dodatkowych zasobów i ekspertyzy.

Dostosowanie nadzoru: Wprowadzenie nowych przepisów może wymagać dostosowania procesów nadzoru regulatorów oraz poszerzenia ich zakresu działania w celu zapewnienia zgodności spółek z nowymi standardami.

Jeśli wpływ na pozostałych interesariuszy (innych niż wskazani powyżej) został uznany za istotny, zostało to wyraźnie wskazane w sekcji analizy wpływu pod odpowiednią grupą rekomendacji.

Przeprowadzona analiza wpływu zmian w przepisach rachunkowości, poza wpływem na interesariuszy obejmowała także ocenę korzyści, kosztów oraz trudności związanych z wprowadzeniem nowych regulacji. Wybrane, w naszej ocenie, najbardziej istotne konsekwencje, które mogą wynikać ze zmian to:

Korzyści	Koszty i trudności
• <u>Poprawa przejrzystości i zrozumiałości sprawozdawczości finansowej:</u> Nowe przepisy mogą doprowadzić do	• <u>Zwiększone koszty związane z zapewnieniem zgodności ze zmodyfikowanymi przepisami (jedenorazowe koszty na etapie</u>

poprawy precyzji i przejrzystości prezentowanych danych finansowych. • <u>Zwiększenie zaufania inwestorów:</u> Jasne i konsekwentne stosowanie sprawozdawczości finansowej mogą zwiększyć zaufanie inwestorów do danych prezentowanych przez jednostki w sprawozdaniach finansowych. • <u>Harmonizacja standardów:</u> Zmiany w przepisach są krokiem w kierunku harmonizacji standardów rachunkowych w Polsce z międzynarodowymi standardami stosowanymi w Europie i na świecie, co ułatwi porównywalność między różnymi rynkami. • <u>Lepsze dostosowanie się do zmieniającego się otoczenia biznesowego:</u> Wprowadzenie zmian w przepisach dotyczących prowadzenia ksiąg rachunkowych ma na celu dostosowanie Ustawy do współczesnych realiów oraz zapewnienie jej większej elastyczności w kontekście szybko ewoluującego świata technologii i biznesu. Działania te mają umożliwić firmom lepszą reakcję na zmieniające się warunki rynkowe i regulacyjne oraz bardziej sprawną adaptację do nowych technologii i narzędzi, które mogą przynosić korzyści w zakresie efektywności i innowacyjności w prowadzeniu księgowości. • <u>Odpowiednie regulacje w obszarze cyfryzacji w księgowości oferują szereg korzyści, m.in.:</u> 1. Większa dokładność i wydajność: - Automatyzacja wprowadzania danych i innych powtarzalnych zadań ogranicza błędy ludzkie i zwiększa szybkość przetwarzania transakcji. - Przetwarzanie danych w czasie rzeczywistym: Narzędzia cyfrowe umożliwiają aktualizację i przetwarzanie danych księgowych w	<u>tranzytacji</u>): Wprowadzenie nowych regulacji może wymagać dodatkowych nakładów finansowych i zasobów ludzkich na dostosowanie systemów i procesów do nowych wymogów. • <u>Konieczność dostosowania się do zmian w prezentacji danych finansowych w sprawozdaniach.</u> • <u>Konsultacje zewnętrzne (jednorazowe koszty na etapie tranzytacji):</u> Firmy mogą być zmuszone do skorzystania z usług ekspertów zewnętrznych, takich jak doradcy podatkowi i księgowi, aby zrozumieć i wdrożyć zaktualizowane przepisy rachunkowe. • <u>Ryzyko błędów (jednorazowe koszty na etapie tranzytacji):</u> Wprowadzenie nowych przepisów może początkowo zwiększyć ryzyko popełnienia błędów w procesie sprawozdawczym. • <u>Inwestycja w technologię (jednorazowe koszty na etapie tranzytacji):</u> Wprowadzenie nowych przepisów może wymagać inwestycji w nowe technologie, oprogramowanie oraz systemy informatyczne, co może generować znaczne koszty początkowe dla firm. Przykładowo mogą być to koszty zakupu i wdrożenia nowego systemu księgowego posiadającego określone minimalne funkcjonalności lub zapewniającego odpowiedni poziom bezpieczeństwa systemu do przechowywania danych. • <u>Złożoność regulacji (jednorazowe koszty na etapie tranzytacji):</u> Nowe przepisy mogą początkowo wydawać się dla jednostek bardziej złożone i na początkowym etapie wymagać głębszej analizy, co może stanowić wyzwanie dla firm w zakresie zrozumienia i zastosowania ich w praktyce.
---	--

czasie rzeczywistym, poprawiając aktualność sprawozdawczości finansowej. 2. Lepsza zgodność i przejrzystość: - Automatyczne kontrole zgodności: systemy cyfrowe mogą automatycznie sprawdzać zgodność ze standardami i przepisami rachunkowości, zapewniając, że sprawozdania finansowe są zgodne z wymogami prawnymi. - Ścieżki audytu: Zapisy cyfrowe zapewniają kompleksowe ścieżki audytu, ułatwiając śledzenie transakcji i weryfikację zgodności. 3. Zwiększone bezpieczeństwo i zarządzanie danymi: - Bezpieczne przechowywanie: systemy cyfrowe często zawierają zaawansowane środki bezpieczeństwa, takie jak szyfrowanie i kontrola dostępu, w celu ochrony wrażliwych danych finansowych. - Odzyskiwanie danych po awarii: cyfryzacja pozwala na lepsze plany przywracania danych po awarii, a kopie zapasowe danych i przechowywanie w chmurze zapewniają, że informacje nie zostaną utracone w przypadku fizycznego uszkodzenia dokumentacji. 4. Oszczędności kosztów: - Mniej formalności: Przejście na dokumentację cyfrową zmniejsza zapotrzebowanie na fizyczną przestrzeń do przechowywania i obniża koszty związane z drukowaniem i przechowywaniem dokumentów papierowych. - Wzrost wydajności: Zwiększona wydajność dzięki automatyzacji i ulepszonemu zarządzaniu danymi może w dłuższej perspektywie prowadzić do znacznych oszczędności. 5. Lepsze podejmowanie decyzji: - Analityka danych: Cyfryzacja ułatwia korzystanie z zaawansowanych	
--	--

narzędzi analizy danych, umożliwiając księgowym i zainteresowanym stronom uzyskanie głębszego wglądu w dane finansowe i podejmowanie bardziej świadomych decyzji. - Ulepszone raportowanie: narzędzia cyfrowe mogą generować bardziej szczegółowe i konfigurowalne raporty, zapewniając wyraźniejszy obraz kondycji finansowej organizacji. 6. Większa dostępność: - Dostęp zdalny: Dostęp do zapisów cyfrowych można uzyskać zdalnie, co pozwala księgowym i audytorom pracować z dowolnego miejsca i efektywniej współpracować. - Integracja z innymi systemami: Cyfrowe systemy księgowe można integrować z innymi systemami biznesowymi (np. ERP, CRM), zapewniając całościowy obraz działalności i statusu finansowego organizacji.	
---	--

W niniejszym Raporcie numeracja poszczególnych rekomendacji została zachowana zgodnie z raportem z Fazy IV, aby zapewnić ciągłość i spójność analizy pomiędzy raportami różnych faz prac Projektu. Analiza wpływu została przeprowadzona poprzez weryfikację konsekwencji dla poszczególnych grup rekomendacji, co pozwoliło na efektywne zbiorcze rozważenie skutków zmian. Grupowanie pozwoliło na bardziej kompleksowe spojrzenie na wpływ zmian oraz lepsze zrozumienie potencjalnych konsekwencji dla określonych elementów sprawozdania finansowego np. środków trwałych czy instrumentów finansowych.

3.1. System przepisów o rachunkowości

3.1.1. Organizacja przepisów o rachunkowości oraz struktura Ustawy

Odwołanie do aktu prawnego:

Głównie przepisy art. 10 ust. 3 Ustawy mówiące o tym, że “W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasady (politykę) rachunkowości, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości. W przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego, jednostki, inne niż wymienione w art. 2 ust. 3, mogą stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (“MSR”).”

Skrócony (syntetyczny) opis problemu:

Zasady rachunkowości są uregulowane w Ustawie, rozporządzeniach, Krajowych Standardach Rachunkowości, a także stanowiskach Komitetu Standardów Rachunkowości. Krajowe Standardy Rachunkowości nie są obowiązkowe do stosowania, zaś status prawny stanowisk Komitetu Standardów Rachunkowości nie jest jednoznaczny.

Art. 10. ust 3 zezwala, lecz nie wymaga stosowania Krajowych Standardów Rachunkowości ("KSR", "standardy", "standardy KSR") i MSSF w obszarach nieuregulowanych Ustawą. Powoduje to znaczne różnice w prezentacji sprawozdań finansowych i w praktyce "selektywny" dobór zasad rachunkowości.

Dodatkowo, w obecnej strukturze Ustawy te same zagadnienia pojawiają się w kilku miejscach, a zakres szczegółowości uregulowań jest niejednolity.

Rekomendacja

Ogólne założenia dotyczące proponowanej organizacji przepisów:

W ramach reformy przepisów o rachunkowości proponujemy następujące podejście w zakresie Ustawy, rozporządzeń oraz KSR wydanych przez Komitet Standardów Rachunkowości:

(i) Proponujemy aby Ustawa zawierała założenia i wymogi na poziomie ogólnym. Rekomendowane byłoby aby poziom szczegółowości Ustawy był zbliżony do poziomu szczegółowości Dyrektywy 2013/34/UE w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek („Dyrektywa”), natomiast kwestie wymagające uszczegółowienia przepisów ujętych w Ustawie były zawarte w poszczególnych standardach wydanych w formie rozporządzeń. Podając przykład Dyrektywy, nie proponujemy aby Ustawa kopiowała jej zakres bądź jej strukturę, a raczej pokazujemy naszą inspirację dla dalej zawartych w Raporcie rekomendacji, związanych z poziomem ogólności Ustawy.

(ii) Ustawę powinny uzupełniać:

(a) Krajowe Standardy Rachunkowości w randze rozporządzeń obowiązujące wszystkie jednostki z wyjątkami przewidzianymi w przepisach dedykowanych wybranym typom jednostek (patrz b) – tzw. **standardy horyzontalne/przekrojowe** w randze rozporządzeń;

(b) W przypadku wybranych typów jednostek: szczegółowe wymogi sektorowe o szczególnych zasadach rachunkowości tych jednostek (**standardy sektorowe**) stanowiące Sektorowe Krajowe Standardy Rachunkowości w randze rozporządzeń.

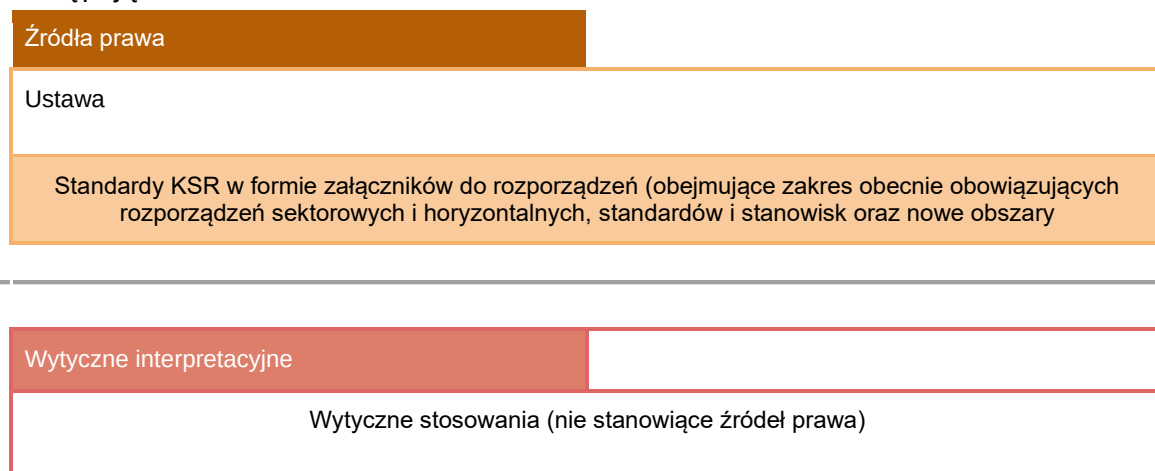
(iii) Poza Ustawą wraz z uzupełniającymi ją standardami, przepisy o rachunkowości mogą jak dotychczas, być uzupełnione dodatkowymi wytycznymi, rekomendacjami, przykładami, opisem najlepszych praktyk czy też dokumentami typu Q&A, za których publikację będzie odpowiedzialny Komitet Standardów Rachunkowości w porozumieniu z innymi instytucjami (takimi jak np. Komisja Nadzoru Finansowego - "UKNF", Polska Izba Biegłych Rewidentów - "PIBR", Stowarzyszenie Księgowych w Polsce - "SKwP" itp.).

Do każdego standardu horyzontalnego oraz każdego standardu sektorowego będzie wydany przez KSR jeden, osobny zestaw wytycznych (wytyczne KSR, wytyczne stosowania), w którym znajdą się treści wyjaśniające w jaki sposób należy najlepiej stosować przepisy zawarte w standardzie. Wytyczne te nie będą stanowiły prawa, a jedynie będą miały charakter pomocniczy.

(iv) Inicjatorem tworzenia nowych i uzupełniania istniejących standardów powinien być Komitet Standardów Rachunkowości, którego umocowanie prawne oraz struktura współpracy z Ministerstwem Finansów powinna zostać ponownie przeanalizowana w zależności od decyzji dotyczącej jego roli docelowej. Efektem zaakceptowania opisanej w niniejszym raporcie rekomendacji, powinno być naszym zdaniem znaczące wzmocnienie roli i zasobów Komitetu Standardów Rachunkowości.

Dodatkowo, naszym zdaniem, należy pozostawić możliwość wprowadzania rozporządzenia przez Ministra Finansów innych niż standardy, gdyż nie zawsze Komitet Standardów Rachunkowości będzie inicjatorem wprowadzenia regulacji (np. w zakresie minimalnych wytycznych dla systemów finansowo-księgowych).

Schemat przedstawiający proponowaną docelową strukturę przepisów wygląda następująco:

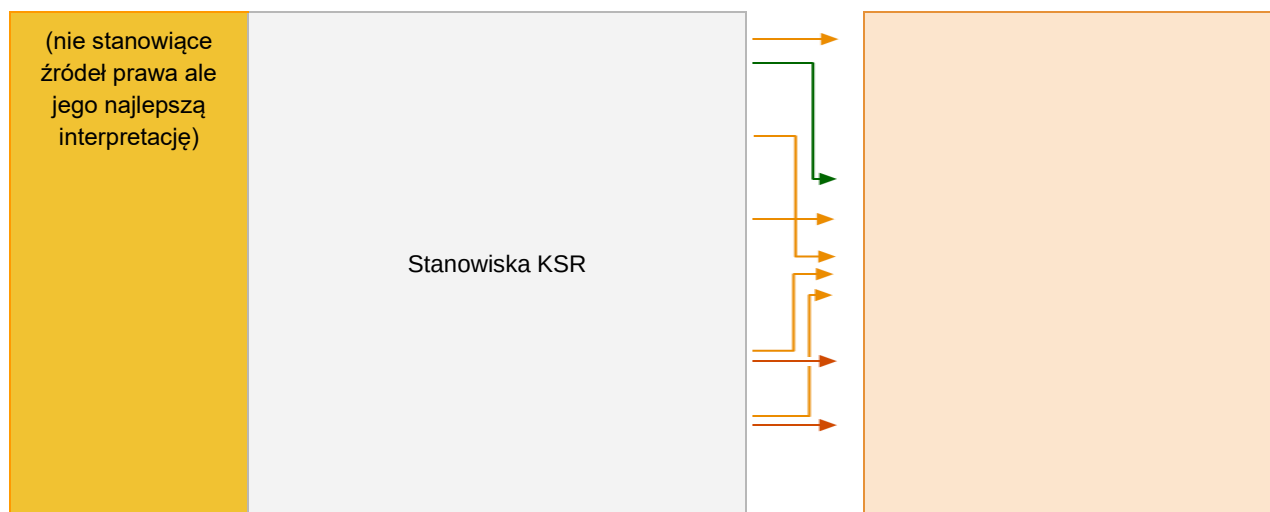

Powyższa propozycja oznacza, iż istniejące dotychczas rozporządzenia horyzontalne (Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji Rozporządzenie o konsolidacji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych - "Rozporządzenie o konsolidacji"; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych - "Rozporządzenie o instrumentach finansowych") oraz rozporządzenia sektorowe np. dotyczące działalności bankowej czy ubezpieczeniowej powinny zmienić formę na formę standardu, co pozwoliłoby na zachowanie większej spójności pomiędzy wszystkimi źródłami prawa stanowiącymi uzupełnienie Ustawy. Treść istniejących KSR powinna zostać przeanalizowana i podzielona na część, która pozostanie standardem i zostanie opublikowana w formie rozporządzenia oraz część, która będzie zawierała przykłady i dodatkowe wyjaśnienia (wytyczne), która także będzie opublikowana przez Komitet Standardów Rachunkowości. Analogicznie, rekomendujemy postąpić w przypadku stanowisk, tzn. po analizie ich treści przenieść część zapisów z tych stanowisk do standardu horyzontalnego bądź sektorowego (lub stworzyć dodatkowy standard), natomiast pozostałe wyjaśnienia, przykłady przenieść do wytycznych stosowania publikowanych przez Komitet Standardów Rachunkowości.

Schemat przedstawiający aktualną strukturę przepisów i proponowany kształt docelowy wygląda następująco:

Źródła prawa	TERAZ	
	Ustawa	
	Rozporządzenia sektorowe (dla wybranych typów jednostek: banków, zakładów ubezpieczeń, zakładów reasekuracji, funduszy inwestycyjnych, domów maklerskich, spółdzielni etc.)	Rozporządzenia horyzontalne (tj. rozporządzenie w sprawie instrumentów finansowych oraz rozporządzenie w sprawie konsolidacji)
Wytyczne interpretacyjne	Standardy KSR	

W PRZYSZŁOŚCI
Ustawa ze zmianami lub "Nowa Ustawa"
Standardy KSR w formie załączników do rozporządzeń (obejmujące swoim zakresem obowiązujące obecnie rozporządzenia sektorowe i horyzontalne, standardy i stanowiska oraz nowe obszary)
Wytyczne stosowania

Kroki do podjęcia celem uzyskania docelowej struktury źródeł prawa	
Poziom	Założenia
Ustawa	- Stopień szczegółowości zbliżony do tego co jest ujęte w Dyrektywie (może być mniej niż w Dyrektywie przy założeniu, że pozostałe elementy wymagane Dyrektywą są zamieszczone w KSR w formie rozporządzenia); - Ograniczenie treści Ustawy, w taki sposób aby zawierała założenia i wymogi o treści ogólnej, a ich uszczegółowienie zawarte byłoby w standardach; - Usunięcie z Ustawy obszarów nadmiernie uregulowanych.

Standardy w formie załącznika do rozporządzenia	- Analiza treści obowiązujących standardów z perspektywy możliwości ich traktowania jako rozporządzenia – dostosowanie do wymogów techniki legislacji; - Przykłady, wyjaśnienia, dodatkowe rekomendacje stanowiące obecnie treść standardów zostają przeniesione do wytycznych do stosowania (nie stanowiących źródła prawa, ale jego najlepszą interpretację oraz udzielające praktycznej pomocy w zastosowaniu przepisów); - Stworzenie oraz uzupełnienie istniejących standardów / rozporządzeń o przepisy usunięte z Ustawy jako zbyt szczegółowe (np. wzory sprawozdań, nowy standard dotyczący inwentaryzacji, nowy standard sektorowy np. dla jednostek z branży nieruchomości, firm leasingowych, fundacji non-profit/organizacji pożytku publicznego).
Rozporządzenia sektorowe	Zmiana formuły na formułę standardu.
Rozporządzenia horyzontalne	Zmiana formuły na formułę standardu.
Stanowiska	Rozważenie czy dane stanowisko powinno zamienić się na standard, czy też treści w nim zawarte powinny być przeniesione do innego standardu horyzontalnego lub sektorowego. W przypadku konieczności wydania osobnego standardu, zmiana formuły na formułę standardu oraz wydzielenie części treści do wytycznych wydanych przez Komitet Standardów Rachunkowości.
Wytyczne	Wydzielenie z obecnych standardów i stanowisk treści, które stanowią interpretację prawa a nie jego regulację (np. obecne przykłady) i/lub stworzenie nowych wytycznych.

Proces legislacyjny uwzględniający przyjmowanie standardów w formie załączników do rozporządzenia

*) Zgodnie z wewnętrznym regulaminem działania Komitetu Standardów Rachunkowości, Komitet może przekazać projekty standardów i stanowiska do dyskusji publicznej. Odbywa się to poprzez publikację na stronach internetowych MF, SKwP, PIBR oraz w miesięczniku „Rachunkowość”. Komitet może dodatkowo przekazać do zaopiniowania projekt standardu lub stanowiska wybranym podmiotom i instytucjom.

Szczegółowe rekomendacje dotyczące rozporządzeń (obecnie istniejących oraz ewentualnych nowych):

Rekomendujemy uzupełnienie istniejących obecnie rozporządzeń sektorowych (tj. zarówno z perspektywy przeniesienia do istniejących obecnie rozporządzeń niektórych przepisów Ustawy – np. zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych jednostek finansowych, lecz także ewentualnego uzupełnienia katalogu rozporządzeń dla tych grup podmiotów, dla których niezbędne by było opracowanie szczegółowych zasad sporządzania sprawozdania finansowego), które regulowałyby kwestie specyficzne dla danego rodzaju podmiotu i działalności.

Rekomendujemy, aby rozporządzenie sektorowe obejmowały następujące jednostki: banki, zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji, fundusze inwestycyjne, domy maklerskie oraz

spółdzielnie. Do rozważenia jest rozszerzenie tej grupy i stworzenie rozporządzeń sektorowych dodatkowo dla jednostek takich jak jednostki z branży nieruchomości, firmy leasingowe i, firmy pożyczkowe, firmy faktoringowe oraz organizacje pozarządowe (m.in. fundacje non-profit i organizacje pożytku publicznego).

Rekomendujemy, aby standardy sektorowe miały możliwość modyfikowania zapisów zawartych w standardach horyzontalnych, biorąc pod uwagę specyfikę branży oraz specyficzne, sektorowe wymogi regulacyjne (np. bankowe, ubezpieczeniowe itd.).

Proponujemy również, aby rozporządzenia horyzontalne, którym w założeniu podlegają wszystkie jednostki, takie jak: Rozporządzenie o instrumentach finansowych oraz Rozporządzenie o konsolidacji zostały przeredagowane do formy standardów. Zapisy zawarte w rozporządzeniach horyzontalnych będą dotyczyły wszystkich jednostek z zastrzeżeniem, że w danym rozporządzeniu sektorowym rozwiązanie zawarte w rozporządzeniu horyzontalnym może być zmienione.

Szczegółowe rekomendacje dotyczące standardów:

Rekomendujemy wprowadzenie obowiązku stosowania KSR poprzez ich publikację w formie rozporządzeń. W sprawach nieregulowanych przez Ustawę i rozporządzenia (obejmujące również standardy) proponujemy, aby istniała możliwość opracowania polityki rachunkowości w oparciu o MSSF, przy zachowaniu nadrzędnych zasad zawartych w Ustawie.

Proponujemy również, aby wprowadzić obowiązkowe stosowanie KSR przez określone podmioty tzn. wszystkie podmioty stosujące Ustawę (a które nie stosują MSSF), z wyłączeniem jednostek małych i mikro. Zasady dotyczące prezentacji i wyceny, obejmujące uproszczenia dla jednostek małych i mikro należałoby opisać w jednym miejscu na poziomie ustawowym i umieścić je w dedykowanej dla małych i mikro części. Dodatkowo, każdy standard powinien zawierać zapisy do stosowania dla jednostek małych i mikro zamieszczone w osobnej części danego rozporządzenia tak aby wymogi te były przedstawione w sposób przystępny dla tego typu jednostek (alternatywą może być sporządzenie osobnego standardu w formie rozporządzenia dedykowanego dla jednostek małych i mikro). Zakładamy, że standardy sektorowe nie będą miały zastosowania dla jednostek małych i mikro.

Należałoby również uregulować kwestie stosowania stanowisk Komitetu Standardów Rachunkowości. Krótkoterminowo można to osiągnąć poprzez wprowadzenie przepisu, iż przez standardy rozumie się zarówno standardy jak i stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości. Dodatkowo, warto rozważyć włączenie kwestii aktualnie pokrytych stanowiskami do treści standardów tam gdzie jest to zasadne (Przykładowo zapisy dotyczące „Stanowiska w sprawie księgowego ujęcia praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii” można włączyć do standardu dot. WNIP). Proponujemy docelową rezygnację ze stanowisk w przyszłości.

Proponujemy, aby w maksymalnym stopniu wykorzystać dotychczasową treść istniejących standardów (z uwzględnieniem ewentualnych zmian do standardów wprowadzonych w wyniku niniejszego Projektu), ze względu na koszty administracyjne związane z przygotowaniem regulacji, czas ich przygotowania, ale przede wszystkim ze względu na obciążenia dla jednostek, które są zaznajomione z obecnymi standardami.

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
Standard dotyczący aktywów niematerialnych	W Ustawie powinny znaleźć się jedynie ogólne zapisy dotyczące wartości niematerialnych wskazujące, że są one wyceniane według kosztu historycznego, muszą podlegać amortyzacji w okresie uzyskiwania korzyści ekonomicznych w sposób najlepiej odzwierciedlający to uzyskiwanie, a kapitalizacja kosztów jest ograniczona (tylko w fazie rozwojowej oraz z wyłączeniem kosztów ogólnego zarządu, szkoleń itp.). Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Co spełnia definicję aktywa niematerialnego; • W jakich sytuacjach uzasadnione jest ujęcie składnika wartości niematerialnych (nabycie z zewnątrz, nabycie w wyniku transakcji połączenia jednostek gospodarczych, wytworzenie we własnym zakresie oraz ulepszenia składnika wartości niematerialnych); • Jakże szczegółowo koszty mogą podlegać kapitalizacji ww. przypadkach, a jakie nie; • Jak należy ustalić okres użyteczności aktywa niematerialnego lub sposób osiągania z niego korzyści ekonomicznych, jakie są dopuszczalne metody amortyzacji, czy i jak ustalić wartość rezydualną, czy przyjętą metodę amortyzacji można zmienić; • Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości aktywów niematerialnych.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Standard do opracowania od podstaw (obecnie w opracowywaniu przez KSR)
Standard dotyczący inwestycji w nieruchomości	Na poziomie Ustawy należy zawrzeć ogólny zapis definiujący czym jest inwestycja w nieruchomości oraz wskazujący, że inwestycje takie są wyceniane w jednej z dwóch metod (1. koszt historyczny - amortyzacja i utrata wartości lub 2. wycena według wartości godziwej) wraz ze wskazaniem gdzie należy odnosić skutki zmian wartości. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Co jest nieruchomością inwestycyjną (grunt, budynek, budowla), w jaki sposób należy postępować gdy nieruchomość jest częściowo wykorzystana dla osiągania korzyści z najmu, a częściowo dla potrzeb własnych; • W jakich sytuacjach dokonuje się reklasyfikacji do i z nieruchomości inwestycyjnej; • W jaki sposób odzwierciedlić skutki ponoszonych późniejszych nakładów w zależności od zastosowanej metody wyceny; • Jakże zasady należy stosować do niezakończonych inwestycji w nieruchomości;	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Standard do opracowania od podstaw (obecnie w opracowywaniu przez KSR)

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości inwestycji w nieruchomości.	
Standard dotyczący określenia tego co jest istotne w sprawozdaniu finansowym oraz stosowania uproszczeń dopuszczonych Ustawą	Ustawa powinna wyraźnie wskazywać, kto może stosować specyficzne uproszczenia (jednostka mikro, mała) i w jakich obszarach (np. podatek odroczony, instrumenty finansowe itp.) oraz ogólnie wskazywać, że w przypadku zastosowania ustawowych uproszczeń należy zawrzeć informację o zastosowanych uproszczeniach w ramach informacji dodatkowej. Ustawa powinna również wskazywać, że każda jednostka może zastosować rozwiązania uproszczone, jeżeli dotyczy to kwestii nieistotnych i nie wpływających na wierną prezentację sprawozdania finansowego. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: - W jaki sposób należy stosować uproszczenie, jeżeli Ustawa na to zezwala (np. wskazywać wprost, że dla danego obszaru stosuje się rozwiązanie podatkowe); - Określać zakres informacji, które jednostka stosująca uproszczenia ustawowe musi zawrzeć w zależności od tego, czy jest to jednostka mikro czy mała; - Odnosić się do sytuacji, w których jednostka stosuje uproszczenia ze względu na istotność i wskazywać jak jednostka powinna postępować (w jaki sposób zastosować uproszczenie i co minimalnie ujawnić), a także wskazywać jakie są dopuszczalne granice stosowania uproszczeń; - Wskazywać, w jaki sposób ustalić istotność dla sprawozdania finansowego, poszczególnych jego pozycji, sprawozdań podstawowych, ujawnień; - Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości dotyczące określenia tego co jest istotne w sprawozdaniu finansowym oraz stosowania uproszczeń dopuszczonych Ustawą.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Standard do opracowania od podstaw (obecnie w opracowywaniu przez KSR)
Standard w sprawie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat	Na poziomie Ustawy wystarczy wskazać, że w przypadku podjęcia decyzji o zaprzestaniu działalności lub zaprzestania działalności w okresie objętym sprawozdaniem finansowym, lub po dacie bilansowej, a przed datą sporządzenia sprawozdania finansowego należy ujawnić istotne informacje pozwalające użytkownikowi sprawozdania finansowego dokonanie oceny, w jaki sposób działalność ta wpływała na sytuację finansową i majątkową oraz wyniki działalności w okresie objętym sprawozdaniem finansowym. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: - Co jest w zakresie działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej, kiedy mamy z nią do czynienia; - Jaką informację należy ujawnić zarówno w sprawozdaniach podstawowych oraz w informacji dodatkowej; - W jaki sposób ustalić kwoty dotyczące działalności zaprzestanej;	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Standard do opracowania od podstaw (obecnie w opracowywaniu przez KSR)

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat.	
Standard dotyczący zagadnień kontroli połączony z regułami dotyczącymi konsolidacji	Na poziomie Ustawy należy wskazać, że jednostka sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe, które obejmuje dane wszystkich jednostek pozostających pod bezpośrednią lub pośrednią kontrolą jednostki dominującej w taki sposób, jakby jednostka dominująca oraz wszystkie kontrolowane przez nią podmioty stanowiły jeden podmiot gospodarczy. Ustawa powinna ogólnie wskazywać co oznacza kontrola oraz, że konsolidacji podlegają jednostki od momentu powstania kontroli do momentu utraty kontroli przez jednostkę dominującą. Ustawa powinna wskazywać również, że w ramach kapitału oraz wyniku należy wyodrębnić tę część, która dotyczy praw akcjonariuszy niekontrolujących (mniejszościowych) do skonsolidowanych aktywów netto oraz przypadającej na ich części zysku netto osiągniętego w okresie. Ustawa powinna zawierać regulacje zezwalające na odstąpienie od sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego (np. ze względu na ściśle określone progi wielkościowe) lub zezwalające/wykluczające na nieobejmowanie niektórych jednostek konsolidacją pełną. Ustawa powinna wskazywać konieczność zawarcia ujawnień w przypadku odstąpienia od konsolidacji, znaczących osądów dotyczących występowania kontroli, a także innych istotnych informacji dla zrozumienia struktury grupy oraz sposobu i metod sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Ustawa powinna też określać ogólnie zasady rozliczenia wartości firmy ujemnej i dodatniej. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: - Rozbudowywać kwestie kontroli oraz adresować obszary kontrowersyjne w tym zakresie (np. kwestia kontroli de facto); - Opisywać mechanikę sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w tym kwestie wyłączeń konsolidacyjnych, eliminacji niezrealizowanych zysków, podziału pomiędzy kwoty dotyczące akcjonariuszy większościowych i mniejszościowych; - Regulować szczegółowo kwestie skutków dekonsolidacji podmiotu, w tym w przypadku gdy jednostka pozostawia zaangażowanie w podmiocie, nad którym utraciła kontrolę; - Odwolywać się do przepisów lub standardów dotyczących nabyć lub połączeń w celu uszczegółowienia specyfiki skonsolidowanego sprawozdania finansowego; - Regulować szczegółowo kwestie rachunkowości wartości firmy; - Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie zagadnień kontroli oraz reguł dotyczących konsolidacji.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
Standard dotyczący instrumentów finansowych	Ustawa powinna zawierać treści wskazujące ogólnie na klasyfikację instrumentów finansowych, metody wyceny poszczególnych kategorii oraz odnoszenie skutków zmian wycen instrumentów finansowych, a także zwolnienia (np. w sytuacji tzw. 'own use exemption'). W tym względzie Ustawa powinna opisywać treści, które zostały przedstawione na schematach w załącznikach 2 i 3. Ustawa powinna określać definicję instrumentu finansowego oraz wskazywać, że instrument finansowy jest ujmowany w momencie, gdy jednostka staje się stroną kontraktu i przestaje być ujmowany w momencie zbycia, uregulowania, wygaśnięcia lub znaczącego przeniesienia wszystkich praw i korzyści związanych z tym instrumentem. Ustawa powinna również zawierać regulacje dotyczące zwolnienia z wymogów dotyczących wyceny (kto może być zwolniony i co musi stosować w zamian). Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Rozbudowa definicji instrumentu finansowego wraz ze wskazaniem szczegółowych wytycznych, kiedy dany instrument jest instrumentem dłużnym, kapitałowym, a także szczegółowym wskazaniem jak należy stosować tzw. 'own use exemption'; • Szczegółowych zasad dotyczących momentu początkowego ujęcia instrumentu finansowego, momentu zaprzestania ujmowania instrumentu finansowego, w tym w szczególności zasad dotyczących zaprzestania ujmowania aktywów finansowych, skutków zamiany instrumentów finansowych jednych na drugie; • Rozbudowane zasady dotyczące możliwości zastosowania rachunkowości zabezpieczeń, w tym określenie szczegółowych warunków, które należy spełnić, sposobu wyliczenia kwot efektywnego zabezpieczenia oraz ujęcia części nieefektywnej; • Kwestie zakresu ujawnień dotyczących instrumentów finansowych, w tym również kwestie ujawnień w przypadku stosowania ustawowych zwolnień; • Kwestie dotyczące rachunkowości zabezpieczeń; • Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości instrumentów finansowych.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych
Standard dotyczący wywierania znaczącego wpływu wraz z metodologią zastosowania metody praw własności	Ustawa powinna regulować, że w przypadku wywierania znaczącego wpływu inwestycje w jednostce należy ujmować metodą praw własności. Ustawa powinna ogólnie definiować co jest rozumiane przez wywieranie znaczącego wpływu, wprowadzać pojęcie jednostki stowarzyszonej, oraz ogólnie opisywać na czym polega metoda praw własności, jak również fakt, że metodę tę stosuje się od momentu powstania znaczącego wpływu do momentu jego ustąpienia. Ustawa powinna również zawierać ogólny zapis, że jednostka ujawnia informacje, które są niezbędne dla użytkowników do zrozumienia jaki wpływ na sprawozdanie finansowe mają inwestycje w jednostki stowarzyszone.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Kwestie ustalenia znaczącego wpływu w sytuacjach problematycznych; • Szczegółową mechanikę stosowania metody praw własności wraz z określeniem sposobu ujęcia transakcji pomiędzy inwestorem a jednostką stowarzyszoną; • Szczegółowo regulować kwestie zwiększenia i zmniejszenia zaangażowania w jednostce stowarzyszonej; • Zakres ujawnień związanych z inwestycją w jednostkę stowarzyszoną; • Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie wywierania znaczącego wpływu oraz zastosowania metody praw własności.	Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych
Standard dotyczący ustalania wartości godziwej	Ustawa powinna wprowadzać ogólną definicję wartości godziwej, a także wskazywać, dla których pozycji aktywów i zobowiązań wycena do wartości godziwej jest obowiązkowa lub dopuszczalna. Natomiast standard powinien szczegółowo określać metodologię ustalania wartości godziwej i zawierać treści analogiczne do tych zawartych w MSSF 13, lub też bezpośrednio odwoływać się do tego standardu. Dodatkowo standard powinien określać zasady dotyczące otrzymanych dotacji/darowizn na sfinansowanie składników rozpoznanych w wartości godziwej, w tym spełniających definicję dotacji w rozumieniu MSR 20, a także innych darowizn nie spełniających tej definicji	Niektóre istniejące przepisy Ustawy MSSF 13 Stanowisko ws ustalania wartości godziwej przejętych aktywów i zobowiązań
Standard dotyczący zasad ustalania ceny nabycia i kosztu wytworzenia czyli tzw. kosztu historycznego	Ustawa powinna wprowadzać definicję ceny nabycia i kosztu wytworzenia (alternatywnie kosztu historycznego) oraz wskazywać, które składniki aktywów i pasywów są wyceniane z jej zastosowaniem. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Co stanowi składnik kosztu historycznego w przypadku nabywania lub wytworzenia we własnym zakresie, jakie koszty i kiedy mogą lub nie mogą podlegać kapitalizacji; • Co stanowi uzasadniony koszt lub nakład; • Regulować szczegółowo kwestie kosztów finansowania zewnętrznego, ustalenia ceny początkowej w przypadku stosowania rachunkowości zabezpieczeń (tzw. basis adjustment); • Zawierać treści dotyczące wymiany aktywów niemonetarnych ze Stanowiska w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych;	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Stanowisko KSR w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych KSR 11 KSR 12 KSR 13

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	• Określać alternatywę do ustalania kosztu historycznego w przypadku, gdy składnik aktywów nie został ujęty w wyniku nabycia lub wytworzenia we własnym zakresie (czyli np. został otrzymany w darowiźnie, ujawniony itp.); • Określać zasady dotyczące otrzymanych dotacji/darowizn na sfinansowanie składników rozpoznanych w koszcie historycznym, w tym spełniających definicję dotacji w rozumieniu MSR 20, a także innych darowizn nie spełniających tej definicji; • Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie zasad ustalania ceny nabycia i kosztu wytworzenia czyli tzw. kosztu historycznego.	
Standard zawierający wytyczne dotyczące zakresu analizy i oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności oraz określenia zasad rachunkowości w przypadku, gdy zasada kontynuacji działalności nie ma zastosowania	Istniejące zapisy ustawowe są naszym zdaniem co do zasady na dobrym poziomie szczegółowości, natomiast istniejący Krajowy Standard Rachunkowości Nr 14 „Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności” („KSR 14”) powinien zostać uzupełniony w części dotyczącej problematyki zasad i metodologii ustalania czy jednostka spełnia warunki do zaklasyfikowania jej jako zdolna do kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości w związku z rekomendacjami zgłaszanymi w innej części raportu.	KSR 14
Standard dotyczący prowadzenia ksiąg rachunkowych (m.in. archiwizacja i ochrona danych)	<i>Zakres i kształt standardu będzie uzależniony od decyzji w zakresie wprowadzenia rekomendacji w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych (głównie Wprowadzenie prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej jako podstawowego, obowiązkowego sposobu prowadzenia ksiąg - patrz rekomendacja 3.5.7).</i> Ustawa powinna regulować podstawowe aspekty związane z prowadzeniem ksiąg, tj. prowadzenie ksiąg w formie zdigitalizowanej jako podstawowego, obowiązkowego sposobu prowadzenia ksiąg, określać jakich podmiotów dotyczy ten obowiązek, formę dowodu księgowego, jakie zbiory danych powinny być objęte ochroną i reżimem czasowym dotyczącym przechowywania, definicję pojęcia systemu księgowego, minimalne wymagania dotyczące zapisów księgowych, odpowiedzialność za zapewnienie zgodności systemu finansowo-księgowego z Ustawą	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Stanowisko w sprawie niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: minimalne wymagania dotyczące systemów księgowych, obowiązki związane z oceną ryzyka mającą na celu ustanowienie odpowiednich środków bezpieczeństwa systemów i danych księgowych, szczegółowe aspekty dotyczące potwierdzania sald, poprawiania błędów w zapisach księgowych, wynik przewalutowania na dowodzie księgowym, oraz zawierać te treści aktualnie doprecyzowane w Stanowisku w sprawie niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych, które pozostaną aktualne przy ewentualnym wprowadzeniu obowiązku prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej.	
Standard dotyczący układu i treści sprawozdań finansowych	Na poziomie Ustawy wystarczające jest zdefiniowanie, że sprawozdanie finansowe składa się ze sprawozdań podstawowych oraz informacji dodatkowej, która w sposób użyteczny i przydatny ujawnia informacje dotyczące sytuacji majątkowej i finansowej, wyniku, przepływów pieniężnych oraz zmian kapitałów. W Ustawie należy także zdefiniować pojęcie sprawozdań podstawowych, co się na nie składa i kiedy danego sprawozdania można nie sporządzać (zwolnienie z przygotowania rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym). Pozostałe kwestie dotyczące układu i treści sprawozdań finansowych należy naszym zdaniem uregulować na poziomie standardów w formie rozporządzenia. W szczególności uważamy za zasadne stworzenie standardu ogólnego dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych, podstawą zakresu takiego standardu są treści zawarte w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 1 "Prezentacja sprawozdań finansowych" - "MSR 1", Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 7 "Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych" - "MSR 7", Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 8 "Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów" - "MSR 8", Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 10 "Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego" - "MSR 10" oraz przewidywanym MSSF 18. W założeniu standard ten byłby głównym źródłem regulacji dla podmiotów innych niż te podlegających regulacjom wynikającym ze standardów sektorowych. Natomiast treści zawarte w tym standardzie byłyby po przeniesieniu do standardów sektorowych odpowiednio modyfikowane z uwzględnieniem specyfiki danego sektora (np. w sektorowym standardzie dla banków i instytucji finansowych zamiast standardowego układu bilansu byłby prezentowany bilans banku). W treści tego ogólnego standardu należy uwzględnić między innymi: • Szczegółowy układ poszczególnych sprawozdań podstawowych wraz ze szczegółowymi wytycznymi dotyczącymi klasyfikacji poszczególnych składników aktywów, pasywów, przychodów i kosztów (np. kwestia rozgraniczenia pomiędzy długo- i krótkoterminowymi);	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Załącznik 1 do Ustawy MSR 1 MSR 7 MSR 8 MSR 10 MSSF 18 KSR 1

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	• Szczegółowe wskazanie minimalnego zakresu zasad rachunkowości, które jednostka musi zawrzeć w sprawozdaniu finansowym; • Szczegółowe zakres ujawnień, w tym wszelkie kwestie zamieszczone w obecnym załączniku 1 do Ustawy oraz przeniesione z innych standardów podstawowe kwestie wymagające ujawnienia.	
Standard dotyczący inwentaryzacji	Ustawa powinna wskazywać w sposób ogólny, że składniki aktywów i zobowiązań ujęte w księgach rachunkowych lub ujęte pozabilansowo i ujawnione w sprawozdaniu finansowym muszą podlegać okresowej weryfikacji. Ustawa powinna dodatkowo regulować minimalną częstotliwość takiej weryfikacji oraz dopuszczać możliwość stosowania inwentaryzacji ciągłej, wyrywkowej pod warunkiem, że spełniają one ogólny cel dotyczący weryfikacji istnienia określonych składników. Standard natomiast powinien zawierać wszelkie szczegółowe normy i regulacje dotyczące przeprowadzania inwentaryzacji, w tym opisywać akceptowalną metodologię, częstotliwość, terminy itp.	Niektóre istniejące przepisy Ustawy Stanowisko w sprawie inwentaryzacji drogą spisu z natury zapasów materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów W kontekście inwentaryzacji zapasów: MSR 2
Standard dotyczący ujęcia w rachunkowości podatków i opłat innych niż podatek dochodowy	Na poziomie Ustawowym należy utrzymać zapis, że przychód jest wykazywany bez podatków bezpośrednio związanych z obrotem przy czym sugerujemy wprowadzenie terminologii podatki obrotowe oraz zdefiniowanie ich jako obciążenia publiczno-prawne, niezależnie od ich nazwania, w których jednostka pełni rolę pośrednika w poborze i odprowadzeniu kwot, a ostateczny ciężar ekonomiczny związany z opodatkowaniem ponosi konsument. Jednocześnie proponujemy wprowadzenie do Ustawy pojęcia podatek kosztowy albo podatek stanowiący koszt operacyjny, które obejmuje kwoty ujmowane w pozycji podatki i opłaty w układzie kosztów rodzajowych wraz ze wskazaniem ogólnej reguły, że zobowiązanie z tytułu takiego podatku jest ujmowane wtedy, gdy występuje zdarzenie, które powoduje, że dane obciążenie staje się nieuniknione, a jego koszt jest ujęty natychmiast w rachunku zysków i strat, chyba że obciążenie dotyczy okresów przyszłych lub wytworzenia składników aktywów. Natomiast na poziomie standardu należy uregulować między innymi następujące kwestie: • Kiedy podatek spełnia definicję podatku dochodowego, obrotowego lub kosztowego; • Jak należy rozliczać podatek obrotowy, w szczególności gdy moment powstania zobowiązania podatkowego jest różny od ujęcia przychodu;	Planowane stanowisko KSR dotyczące podatków obrotowych KSR 2 KIMSF 21 MSR 12 KSR 15/MSSF 15 w zakresie określenia podatków zmniejszających przychód

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	• Co oznacza, że obciążenie staje się nieuniknione i należy ująć zobowiązanie z tytułu podatku kosztowego (w oparciu o Interpretację Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej 21 Opłaty "KIMSF 21"); • Szczegółowe wytyczne dotyczące rozliczania kosztu związanego z podatkiem kosztowym, w tym kwestie uwzględnienia go w wycenie zapasów, środków trwałych lub rozliczania w czasie, gdy dotyczy okresów przyszłych. Kwestie powyższe można uregulować w osobnym dedykowanym standardzie np. o nazwie podatki obrotowe i kosztowe lub też poprzez rozszerzenie Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 2 "Podatek dochodowy" i stworzenie standardu uniwersalnego dotyczącego wszystkich obciążeń publiczno-prawnych.	
Standard dotyczący ujęcia świadczeń pracowniczych w tym programów motywacyjnych	W Ustawie należy zawrzeć ogólny zapis stwierdzający, że jednostka ujmuje w sprawozdaniu finansowym koszty związane ze świadczeniami pracowniczymi w związku z otrzymywaną pracą w sposób zapewniający utrzymanie równomierności rozpoznania kosztu w okresie, w którym świadczona jest ta praca, niezależnie od tego czy świadczenia te są wypłacane przez jednostkę, jej akcjonariuszy, czy też podmioty powiązane. Dodatkowo w Ustawie należy uregulować, że w przypadku świadczeń długoterminowych przy wycenie świadczenia należy uwzględnić założenia dotyczące prawdopodobieństwa spełnienia warunków uzyskania świadczenia, szacunek zmian wartości wynagrodzenia oraz efekt zmiany wartości pieniądza w czasie. Natomiast standard powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak: • Kim jest pracownik; • Co jest świadczeniem pracowniczym; • Kiedy świadczenie pracownicze jest długo- i krótkoterminowe; • Kiedy świadczenie jest świadczeniem odpłatnym w okresie pracy, na moment zakończenia pracy i po okresie pracy; • Jak ujmować krótkoterminowe świadczenia pracy w tym wynagrodzenie podstawowe, bonusy, uprawnienia urlopowe i ekwiwalenty i gdzie odnosić skutki zmian wyceny tych zobowiązań; • Jak ujmować świadczenia długoterminowe w tym długoterminowe plany bonusowe, nagrody jubileuszowe, dodatkowe świadczenia urlopowe, odprawy emerytalne, zobowiązania z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia i gdzie odnosić skutki zmian wyceny tych zobowiązań; • Jak ujmować świadczenia wypłacane w formie instrumentów kapitałowych jednostki bądź jednostek z nią powiązanych (płatność w formie akcji); • Jak ujmować ww świadczenia jeżeli jednostka nie jest bezpośrednio zobowiązana do wypłaty takich świadczeń, ale zobowiązanie to ciąży na akcjonariuszu bądź spółce powiązanej;	Niektóre istniejące przepisy Ustawy KSR 6 MSR 19 MSSF 2

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie ujęcia świadczeń pracowniczych w tym programów motywacyjnych. Jednocześnie uważamy za zasadne utrzymanie kwestii zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych z Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe” („KSR 6”), gdyż metodologia ustalania świadczeń pracowniczych oraz ich specyfika jest odmienna od tych dotyczących ustalania innych rezerw.	
Standard dotyczący rozliczania połączeń jednostek gospodarczych w jednostkowym i skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym	Na poziomie Ustawy zgodnie z rekomendacjami powinny znaleźć się definicje działalności gospodarczej, zbioru aktywów, zorganizowanej części przedsiębiorstwa oraz ogólne zapisy wskazujące na zastosowanie metody nabycia lub metody opartej o wartości bilansowe. Ogólne zapisy powinny wyłącznie wskazywać kiedy jest nakazane/zakazane/dozwolone stosowanie poszczególnych metod oraz ogólne stwierdzenia dotyczące tego czym jest metoda nabycia oraz metoda oparta o wartości bilansowe. Na poziomie dedykowanego standardu należy uwzględnić między innymi kwestie takie jak: 1. W stosunku do metody nabycia: - Szczegółowe określenie momentu nabycia; - Określenie, która ze stron jest stroną nabywającą oraz sposobu postępowania, gdy stroną nabywającą nie jest podmiot, który w sensie prawnym nabywa inne przedsiębiorstwo (tzw. przejęcie odwrotne); - Szczegółowe regulacje dotyczące ustalenia wartości przekazanej zapłaty, w tym uwzględnienie kwestii poprzednio posiadanych udziałów oraz udziałów nie dających kontroli, a także wynagrodzenia wypłacanego w formie akcji, wynagrodzenia warunkowego. Uregulowania powinny obejmować również kwestie takie jak, co powinno być wyłączone z wartości przekazanej zapłaty (np. przyszłe świadczenia pracownicze); - Szczegółowe regulacje dotyczące określenia co stanowi identyfikowalny składnik aktywów lub zobowiązań podlegający wycenie do wartości godziwej oraz, które ze składników aktywów lub zobowiązań są wyceniane w wartości innej niż wartość godziwa oraz jak ustalić taką wartość; - Ustalenia dotyczące ujęcia wartości lub ujemnej wartości firmy, sposobu jej alokacji oraz dalszego z nią postępowania (patrz również propozycja standardu dot konsolidacji); - Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie metody nabycia. 2. W stosunku do metody opartej o wartości bilansowe:	Ustawa w szczególności rozdział 4 połączenia spółek Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych Stanowisko w zakresie ustalania wartości godziwej przy połączeniach Przepisy KSH dotyczące połączeń, aportów, podziałów MSSF 3 MSR 36

Proponowana nazwa nowego Standardu	Interakcja z Ustawą i proponowana zawartość	Źródło informacji
	• Szczegółowe wyjaśnienie co oznacza "pod wspólna kontrolą", co w przypadku, gdy "wspólna kontrola" jest przejściowa (wraz z określeniem jak stosować metodę nabycia gdy mamy do czynienia z tzw. grooming transaction; • Wyjaśnienie co oznacza reorganizacja grupy oraz transakcja bez treści ekonomicznej lub ze znikomą treścią ekonomiczną; • Uregulowanie, które z wartości poprzednika należy zastosować w przypadku, gdy dostępny jest więcej niż jeden zestaw wartości bilansowych (np. wartości na poziomie spółki albo skonsolidowanego sprawozdania finansowego); • Gdzie i jak należy rozliczyć różnice pomiędzy przekazaną zapłatą, a wartością bilansową nabywanych składników aktywów netto, jak postąpić w przypadku, gdy połączenie jest opłacane przez wydanie akcji, posiadających różną wartość nominalną i cenę emisyjną, jak postąpić w przypadku, gdy połączenie jest zrealizowane bez wynagrodzenia; • Pozostałe kwestie, które budzą wątpliwości w praktyce rachunkowości w zakresie metody opartej o wartości bilansowe.	

Na skutek wykonanych prac i analizy całej Ustawy, proponujemy aby rozszerzyć listę istniejących standardów i uzupełnić je o nowe, zaproponowane przez nas w tabeli poniżej. Powstanie nowych standardów, wydaje się nam konieczne, po pierwsze, ze względu na wcześniej opisany postulat, aby Ustawa zawierała jedynie kluczowe regulacje (założenia i wymogi na poziomie ogólnym). Niektóre rekomendacje zawarte w niniejszym Raporcie wskazują na te części Ustawy, które naszym zdaniem należałoby przenieść poza nią, właśnie do standardu. Dodatkowo, zidentyfikowaliśmy również potrzebę bardziej szczegółowego niż dotychczas wyjaśnienia pewnych tematów, a nie chcąc nadmiernie rozbudowywać Ustawy najlepszym miejscem ich udokumentowanie uznaliśmy właśnie nowe, postulowane do stworzenia standardy. Poniższa lista prezentuje w sposób syntetyczny naszą propozycję wraz z informacją w jaki sposób nowy standard powinien współgrać z Ustawą. Dla pełnego zrozumienia, lista nowych standardów powinna być czytana razem ze szczegółowymi rekomendacjami dotyczącymi danego obszaru, a zawartymi w dalszych częściach niniejszego Raportu. Poza wymienionymi w powyższej tabeli proponowanymi nowymi standardami, rekomendujemy rozważenie uzupełnienia listy obecnie istniejących Krajowych Standardów Rachunkowości dodatkowo o wskazane poniżej pozycje, na wzór zakresu informacji pokrytych przez Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej:

- Standard dotyczący zapasów;
- Standard dotyczący zdarzeń po zakończeniu okresu sprawozdawczego;
- Standard dotyczący przychodów;

- Standard dotyczący dotacji rządowych oraz ujawniania informacji na temat pomocy rządowej;
- Standard dotyczący skutków zmian kursów walut obcych;
- Standard dotyczący kosztów finansowania zewnętrznego;
- Standard dotyczący ujawniania informacji na temat podmiotów powiązanych;
- Standard dotyczący rachunkowości i sprawozdawczości programów świadczeń emerytalnych;
- Standard dotyczący jednostkowych sprawozdań finansowych;
- Standard dotyczący inwestycji w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach;
- Standard dotyczący udziałów we wspólnych przedsięwzięciach;
- Standard dotyczący sprawozdawczości w warunkach hiperinflacji;
- Standard dotyczący zysku przypadającego na jedną akcję;
- Standard dotyczący śródrocznej sprawozdawczości finansowej;
- Standard dotyczący zastosowania Polskich Standardów Rachunkowości po raz pierwszy;
- Standard dotyczący płatności w formie akcji;
- Standard dotyczący umów ubezpieczeniowych;
- Standard dotyczący aktywów przeznaczonych do sprzedaży;
- Standard dotyczący poszukiwania i oceny zasobów mineralnych;
- Standard dotyczący segmentów operacyjnych;
- Standard dotyczący wspólnych ustaleń umownych;

W ramach prac projektowych, wykonywanych w poprzednich fazach, rozważaliśmy alternatywne formy dla KSR, które nie wymagałyby nadania standardom rangi rozporządzeń, ale jednocześnie spełniały cel nadrzędny postulowany w Raporcie, czyli ich obowiązkowość. Nie zidentyfikowaliśmy lepszej niż rozporządzenie formuły.

Interakcja pomiędzy rekomendacjami dla Ustawy a zakresem standardów:

Jak wspomniano powyżej, proponujemy aby Nowa Ustawa zawierała założenia i wymogi na poziomie ogólnym tzn. rekomendowane byłoby aby poziom szczegółowości Ustawy był zbliżony

do poziomu szczegółowości Dyrektywy lub nieco większy, przy jednoczesnym ujęciu szczegółowych rekomendacji w standardach. Przykład “linii demarkacyjnej” pomiędzy zawartością Ustawy a standardami wskazaliśmy powyżej omawiając nowe, proponowane standardy i ich zakres. W dalszych częściach Raportu, w poszczególnych rekomendacjach również wskazujemy jakie naszym zdaniem treści powinny pozostać na poziomie Ustawy, a jakie proponujemy do przeniesienia do standardu. Rozumiemy jednak, że ostateczna decyzja o podziale treści pomiędzy Ustawą a standardem powinna odbyć się na zasadzie “per standard”, a nie jedynie na bazie ogólnego kierunku wskazanego powyżej. Wpływ na ostateczny kształt i Ustawy i standardów będą miały też oczywiście decyzje dotyczące implementacji zmian, w szczególności tam gdzie nie ma jeszcze standardów.

Uporządkowanie struktury Ustawy:

W związku z szerokim zakresem zmian proponowanych w niniejszym Raporcie, rekomendujemy uporządkowanie Ustawy, tak aby jej struktura była bardziej przejrzysta i usystematyzowana oraz grupowała zbliżone tematy w jednym miejscu.

Poniżej prezentujemy proponowaną, możliwą strukturę Nowej Ustawy, której kluczowe założenia i cele to czytelność i łatwość stosowania tj. umożliwienie szybkiego poruszania się po wymogach przez różne grupy jednostek stosujące różnego rodzaju wymogi (Polskie Zasady Rachunkowości oraz MSSF czy też uproszczone zasady dla jednostek małych i mikro).

Propozycja ta ma na celu zaprezentowanie ogólnej koncepcji i może wymagać zmian w toku dalszych prac. Istotny wpływ na ostateczną, docelową strukturę będzie miał sposób wdrożenia zmian do Ustawy, szczególnie jeżeli pewne grupy rekomendacji będą wprowadzane fazami.

Proponujemy aby Nowa Ustawa składała się z następujących podstawowych części:

1. Rozdział 1. **Przepisy ogólne**
2. Rozdział 2. **Przepisy “wspólne”** zawierające uregulowania dotyczące zarówno spółek stosujących PZR jak i spółek stosujących MSSF (w tym digitalizacja w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych opisana w punkcie 2 f) poniżej)
3. Rozdział 3. **Polskie Zasady Rachunkowości (PZR)**
4. Rozdział 4. **Pozostałe tematy** (w tym te nie objęte zakresem Projektu)

Takie ustrukturyzowanie Ustawy pozwoli na wprowadzenie na początku dokumentu systematycznie pogrupowanych obszarów, które dotyczą wszystkich albo zdecydowanej większości jednostek (przepisy ogólne i tzw. “wspólne”) wprowadzając podstawowe zasady, definicje. Jednocześnie struktura taka, grupując tematy wspólne dla wszystkich oraz wydzielając osobno zasady PZR zapewni, że jednostki poszukujące w Ustawie konkretnego tematu ich dotyczącego z zakresu np. wyceny PZR, zwolnień dla jednostek małych czy mikro powinny szybko odnaleźć regulacje ich interesujące.

Poniżej prezentujemy bardziej szczegółowe, proponowane rozbięcie po rozdziałach.

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Kluczowy cel i zakres tego rozdziału: Wprowadzenie do Ustawy, określenie zakresu przedmiotowego i podmiotowego Ustawy, wprowadzenie kluczowych definicji niezbędnych dla zrozumienia przepisów ogólnych i wspólnych w Ustawie oraz określenie podstawowych praw i obowiązków dla jednostek stosujących Ustawę.

Proponowany zakres tego rozdziału mógłby wyglądać następująco:

- a) **Zakres przedmiotowy Ustawy**, zawierający informacja o tym CO jest w zakresie przedmiotowym ustawy.
- b) **Zakres podmiotowy Ustawy**, zawierający odpowiednie odniesienia do ewentualnych obowiązków i zwolnień dotyczących poszczególne jednostki
 - i) Informacje o tym KTO (jakie jednostki), stosuje JAKIE zasady rachunkowości (MSSF, Polskie Zasady Rachunkowości "PZR", zasady uproszczone) wraz z informacją, jakie rozdziały / podrozdziały Ustawy będą poszczególnych grup jednostek dotyczyły;
 - ii) Odniesienie do zgrupowanych w jednym miejscu w Ustawie wymogów dla zdefiniowanych szczególnych kategorii podmiotów (jednostek małych i mikro).
- c) Zasady dotyczące **możliwości stosowania MSSF** oraz zmiany wybranych przez jednostkę zasad rachunkowości z PZR na MSSF oraz z MSSF na PZR.
- d) **Definicje ogólne / wspólne**
 - i) Zgrupowanie wszystkich ogólnych / kluczowych definicji zawartych w Ustawie w części ogólnej oraz tzw. "wspólnej" w jednym miejscu i ułożenie ich w kolejności alfabetycznej (przykładowo w części tej można by ująć pozycje obecnie zdefiniowane w Ustawie w Art.3 ust.1 pkt. 1)-12));
 - ii) Lista definicji zawierałaby terminologię główną / podstawową np. wymienione byłyby tam pozycje takie jak aktywa czy zobowiązania, MSSF, polskie zasady rachunkowości, jednostki mikro/małe/duże etc. Chcielibyśmy tym samym uniknąć wprowadzenia bardzo obszernej listy definicji na początku Ustawy, skoro definicje szczegółowe dot. PZR będą interesowały jedynie wybraną grupę jednostek;
 - iii) W przypadku pozycji szczegółowych, występujących w dalszej części Ustawy, z zakresu PZR takich jak środki trwałe, wartości niematerialne i prawne etc. mogłyby być one zdefiniowane w rozdziale ich dotyczącym, w samej treści Ustawy w miejscach, w których pojawiają się po raz pierwszy lub mogłyby być one zgrupowane na początku rozdziału, w którym występują (PZR). Dla tego celu należałoby rozważyć każdą z definicji i ustalić czy ma ona zastosowanie w wielu miejscach w Ustawie (i w wtedy należy zostawić ją w tej części Ustawy czy też

odnosi się wyłącznie do specyficznej części Ustawy i wtedy zdefiniować ją tamże).

- e) **Obowiązki i prawa jednostek w zakresie rachunkowości**, zakres rachunkowości.
- f) **Odpowiedzialność kierownika jednostki** oraz organu nadzorującego za sprawozdania jednostki.
- g) **Inne** jeśli na dalszych etapach Projektu / w procesie legislacyjnym uzna się to za zasadne.

Rozdział 2. Przepisy “wspólne” zawierające uregulowania dotyczące zarówno spółek stosujących PZR jak i spółek stosujących MSSF

Kluczowy cel i zakres tego rozdziału: Omówienie tematów wspólnych dla wszystkich bądź zdecydowanej większości jednostek. Tematy jakie zidentyfikowaliśmy jako kluczowe do zawarcia w tej części Ustawy to: sporządzanie sprawozdań finansowych, terminy z tym związane, ich publikacja i badanie, określenie roku obrotowego i omówienie konsekwencji zmiany roku obrotowego, konsekwencje wprowadzenia niektórych korekt do sprawozdań finansowych i inne związane ze sprawozdaniami zdarzenia, sporządzanie sprawozdania z działalności jednostki, a także regulacje związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych i inwentaryzacją.

Proponowany zakres tego rozdziału mógłby wyglądać następująco:

- a) **Obowiązek sporządzenia sprawozdania finansowego** (oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego jeżeli wymóg ten wynika z przepisów rozdziału PZR lub Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10 “Skonsolidowane sprawozdania finansowe” (“MSSF 10”)) wraz z **terminami** i obowiązkiem jego **publikacji** i **badania**. W części tej zasadne byłoby ujęcie tematów takich jak: termin sporządzenia i podpisania sprawozdania finansowego oraz obowiązek jego zatwierdzenia, termin udostępniania rocznych sprawozdań finansowych, sprawozdań z działalności oraz sprawozdania z badania, składanie rocznego sprawozdania finansowego w rejestrze sądowym i ogłaszanie rocznego sprawozdania finansowego. W części tej rekomendujemy również zawarcie regulacji dotyczących zakresu obowiązku badania sprawozdań finansowych, określenie bezstronności i niezależności biegłego rewidenta, omówienie uprawnień i obowiązków informacyjnych biegłego rewidenta etc. Tematy związane z biegłymi i badaniem można też ująć w odrębnym podrozdziale jeśli zostanie to uznane za zasadne lub w całości przenieść do Ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (“Ustawa o biegłych rewidentach”)
- b) Określenie roku obrotowego i konsekwencje **zmiany roku obrotowego**, kiedy należy dokonywać zamknięcia i otwarcia ksiąg rachunkowych i jakie się wiąże z tym konsekwencje.
- c) Konsekwencje wynikające z **korekt do sprawozdania finansowego** w okresie pomiędzy jego publikacją a zatwierdzeniem (temat ten nie jest w pełni uregulowany w MSR 10, który pozostawia decyzję w tej sprawie ustawodawstwu krajowemu).

- d) **Zwolnienia progowe z obowiązku sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego.**
Wprowadzie znacząca większość tematów związanych z konsolidacją oraz sporządzaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego znajduje się w części PZR, postulujemy jednak aby ta regulacja znalazła się w tzw. rozdziale wspólnym Ustawy, gdyż dotyczy wszystkich typów jednostek (zarówno tych stosujących MSSF jak i PZR).
- e) **Obowiązek sporządzenia sprawozdania z działalności** wraz z omówieniem jego struktury.
- f) **Ogólne zasady dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych**, w szczególności obejmujące ogólne wymogi dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych, język i walutę ksiąg rachunkowych, dokumentację systemu rachunkowości, zagadnienia związane z podmiotem prowadzącym księgi rachunkowe i miejscem prowadzenia ksiąg rachunkowych. W tej części należałoby również ująć regulacje dotyczące zapisu księgowego i dowodu księgowego, zasady poprawiania błędów w zapisach księgowych oraz temat ochrony danych etc.
- g) **Ogólne zasady dotyczące inwentaryzacji** w szczególności obejmujące zakres, metody i częstotliwość inwentaryzacji oraz udokumentowanie i rozliczanie inwentaryzacji.
- h) Ewentualne **określenie, które z kapitałów mogą podlegać dystrybucji**.
- i) **Inne** jeśli na dalszych etapach Projektu / w procesie legislacyjnym uzna się to za zasadne i zostaną zidentyfikowane obszary, które mogą dotyczyć wszystkich i prawie wszystkich jednostek.

Rozdział 3. Polskie Zasady Rachunkowości (PZR)

Kluczowy cel i zakres tego rozdziału: Określenie w jednym miejscu wszystkich tematów i regulacji dla spółek stosujących PZR jako uzupełnienie regulacji z obszarów wspólnych opisanych w poprzednich rozdziałach. Tematy jakie zidentyfikowaliśmy jako kluczowe do zawarcia w tej części Ustawy to: omówienie podstawowych zasad rachunkowości PZR oraz wprowadzenie podziału na rachunkowość pełną i uproszczoną. Opisanie podstawowych zasad ujmowania i wyceny aktywów, pasywów, przychodów i kosztów, zasady rozliczania połączeń i metod konsolidacji, opis struktury jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz zdarzenia po dacie bilansu.

W ramach tego rozdziału poświęconego polskim zasadom rachunkowości (PZR) powinny być naszym zdaniem ujęte trzy podrozdziały:

Podrozdział 3i. Podstawowe zasady rachunkowości PZR oraz definicje PZR

Podrozdział 3ii. PZR - rachunkowość pełna oraz

Podrozdział 3iii. PZR - rachunkowość jednostek małych i mikro, w szczególności zwolnienia dla jednostek małych i jednostek mikro z zasad przewidzianych w rachunkowości pełnej.

Proponowany zakres tego rozdziału mógłby wyglądać następująco:

Podrozdział 3i. Podstawowe zasady rachunkowości PZR oraz definicje PZR

- a) **Ogólne zasady dotyczące sporządzenia sprawozdania zgodnie z PZR** (zasada rzetelnego i jasnego obrazu, ostrożności, memoriału, kontynuacji działalności, przewagi formy nad treścią i inne);
- b) **Definicje PZR.** Jak wspomniano wyżej tutaj sugerujemy wprowadzenie definicji dla pozycji, które występują w tym podrozdziale takie jak np. środki trwałe, wartości niematerialne i prawne etc. Mogłyby być one zdefiniowane na początku tego podrozdziału lub w treści kolejnych podrozdziałów.

Podrozdział 3ii. PZR – rachunkowość pełna

- a) **Zasady ujmowania i wyceny aktywów, pasywów, przychodów i kosztów**, wraz z wyodrębnioną sekcją dotyczącą instrumentów finansowych. Proponowana przez nas kolejność omawiania poszczególnych pozycji mogłaby być zgodna z kolejnością ich występowania w bilansie, rachunku zysków i strat etc. tzn. aktywa, zobowiązania, kapitały, przychody, koszty, podatki.
- b) **Ogólne zasady prezentacji w sprawozdaniach finansowych** tj. wymienienie elementów sprawozdania finansowego wraz z ich zdefiniowaniem. Obszar ten powinien zawierać między innymi tematy takie jak sprawozdania finansowe jednostki wraz z opisem składników sprawozdania finansowego oraz język i waluta, szczegółowość sprawozdań finansowych oraz łączne sprawozdanie finansowe, bilans, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym, rachunek przepływów pieniężnych, informacja dodatkowa etc.
- c) **Zasady konsolidacji oraz wyceny udziału w jednostkach podporządkowanych** w sprawozdaniu skonsolidowanym i jednostkowym.
- d) **Zasady rozliczania połączeń jednostek gospodarczych** w sprawozdaniu skonsolidowanym i jednostkowym.
- e) **Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej**, tj. wymienienie elementów skonsolidowanego sprawozdania finansowego, omówienie obowiązku sporządzania i zakresu skonsolidowanego sprawozdania finansowego, ewentualne zwolnienia i wyłączenia z konsolidacji, warunki, jakie powinny spełniać objęte konsolidacją sprawozdania finansowe.
- f) **Zdarzenia po dacie bilansu.** Sekcja ta zawierałaby informacje na temat wyceny aktywów i pasywów, jeżeli działalność jednostki nie jest kontynuowana.
- g) **Odesłania do standardów horyzontalnych oraz sektorowych.**
- h) **Inne** jeśli na dalszych etapach Projektu / w procesie legislacyjnym uzna się to za zasadne i zostaną zidentyfikowane obszary, które mogą dotyczyć jednostek stosujących PZR.

Podrozdział 3iii. Zasady wyceny aktywów i pasywów dla jednostki mikro

- a) **Ogólny opis zasad rachunkowości jednostek mikro i małych;**

- b) Omówienie **uproszczeń** dla jednostek mikro i małych lub odniesienie się do odpowiednich sekcji w standardach horyzontalnych lub, gdyby to okazało się zbyt skomplikowane, ujęcie wymogów w jednym standardzie dedykowanym jednostkom mikro i małym / wsparcie przez nowy sugerowany *Standard dotyczący określenia tego co jest istotne w sprawozdaniu finansowym oraz stosowania uproszczeń dopuszczonych Ustawą*.

Rozdział 4. Pozostałe tematy

Kluczowy cel i zakres tego rozdziału: Omówienie tematów pozostałych, które nie należą do grup wymienionych powyżej, w tym tematów nie objętych zakresem niniejszego Projektu.

- a) **Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych;**
- b) **Odpowiedzialność karna;**
- c) **Przepisy przejściowe;**
- d) **Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe;**
- e) **Inne** jeśli na dalszych etapach Projektu / w procesie legislacyjnym uzna się to za zasadne.

Dla lepszego zrozumienia w jaki sposób struktura Nowej Ustawy przekłada się na jej obecną zawartość, poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wstępne mapowanie nowej struktury do artykułów obecnej Ustawy. Tabela ta powinna być analizowana przy jednoczesnym uwzględnieniu naszych uwag i rekomendacji do poszczególnych artykułów Ustawy zawartych w dalszej części tego Raportu. Zwracamy uwagę, że w niektórych przypadkach możliwe jest przyporządkowanie jednego artykułu Ustawy do więcej niż jednego rozdziału / podrozdziału Nowej Ustawy ze względu na jego obszerny charakter i zakres naszych rekomendacji. Poniższe zestawienie ma zatem cel poglądowy.

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
Rozdział 1. Przepisy ogólne	Zakres przedmiotowy Ustawy	Art. 1. [Zakres przedmiotowy ustawy]
	Zakres podmiotowy Ustawy	Art. 2. [Zakres podmiotowy ustawy]
	Możliwość stosowania MSSF	Art. 45 [Sprawozdania finansowe jednostki] Art. 55. [Obowiązek sporządzania i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego]
	Definicje ogólne	Art. 3. [Definicje]

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
	Zakres rachunkowości, obowiązki i prawa jednostek, odpowiedzialność kierownika jednostki	Art. 4. [Obowiązki i prawa jednostek w zakresie rachunkowości; zakres rachunkowości] Art. 4a. [Odpowiedzialność kierownika jednostki oraz organu nadzorującego za sprawozdania jednostki]
Rozdział 2. Przepisy "wspólne"	Sporządzenie sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego	Art. 52. [Termin sporządzenia i podpisywanie sprawozdania finansowego] Art. 53. [Zatwierdzanie sprawozdania finansowego] Art. 55. [Obowiązek sporządzania i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego] Art. 64. [Zakres obowiązku badania sprawozdań finansowych] Art. 66. [Bezstronność i niezależność biegłego rewidenta] Art. 67. [Uprawnienia i obowiązki informacyjne biegłego rewidenta] Art. 68. [Termin udostępniania rocznych sprawozdań finansowych, sprawozdań z działalności oraz sprawozdania z badania] Art. 69. [Składanie rocznego sprawozdania finansowego w rejestrze sądowym] Art. 70. [Ogłaszanie rocznego sprawozdania finansowego] Art. 70a. [Oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego]
	Zmiany w roku obrotowym, otwarcie i zamknięcie ksiąg	Art. 3. [Definicje] Art. 12. [Moment otwarcia i zamknięcia ksiąg rachunkowych]
	Korekty do sprawozdania finansowego	Art. 54. [Zdarzenia po dacie bilansu, błędy]
	Zwolnienia ze sporządzania SSF	Art. 55. [Obowiązek sporządzania i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego]
	Sprawozdanie z działalności	Art. 49. [Sprawozdanie z działalności] Art. 49b. [Oświadczenie na temat informacji niefinansowych]
	Zasady dot. prowadzenia ksiąg rachunkowych	Art. 9. [Język i waluta ksiąg rachunkowych] Art. 10. [Dokumentacja systemu rachunkowości] Art. 11. [Podmiot prowadzący księgi rachunkowe] Art. 11a. [Miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych] Art. 12. [Moment otwarcia i zamknięcia ksiąg rachunkowych] Art. 13. [Ogólne wymogi dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych] Art. 14. [Definicja i zasady tworzenia dziennika]

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
		Art. 15. [Konta księgi głównej] Art. 16. [Konta ksiąg pomocniczych] Art. 17. [Zakres prowadzenia kont ksiąg pomocniczych] Art. 18. [Zestawienie obrotów i sald] Art. 19. [Inwentarz] Art. 20. [Zapis księgowy] Art. 21. [Wymogi formalne dotyczące dowodów księgowych] Art. 22. [Wymogi merytoryczne dotyczące dowodów księgowych] Art. 23. [Wymogi formalne dotyczące zapisów księgowych] Art. 24. [Cechy jakościowe ksiąg rachunkowych] Art. 25. [Poprawianie błędów w zapisach księgowych] Art. 71. [Przechowywanie i ochrona danych] Art. 72. [Postać przechowywanych danych, przetwarzanych przy użyciu komputera] Art. 73. [Miejsce i sposób przechowywania danych] Art. 74. [Okresy przechowywania danych] Art. 75. [Udostępnianie danych] Art. 76. [Przechowywanie danych jednostek niekontynuujących działalności] Art. 83. [Wzorcowe plany kont]
	Zasady dot. inwentaryzacji	Art. 26. [Zakres, metody i częstotliwość inwentaryzacji] Art. 27. [Udokumentowanie i rozliczanie inwentaryzacji] Art. 73. [Miejsce i sposób przechowywania danych]
	Dystrybucja kapitałów	Art. 3. [Definicje] Załącznik 1
Rozdział 3. Polskie Zasady Rachunkowości (PZR)	3i. Podstawowe zasady PZR i definicje PZR	Art. 5. [Zasada ciągłości i kontynuacji działalności] Art. 6. [Zasada memoriału i współmierności] Art. 7. [Zasada wyceny w koszcie historycznym, zasada ostrożności, zasada zakazu kompensaty] Art. 8. [Zasada istotności; dopuszczalne odstępstwa od zasady ciągłości] Art. 3. [Definicje]
	3ii. Rachunkowość pełna Zasady ujmowania i wyceny aktywów, pasywów, przychodów i kosztów	Art. 28. [Ogólne zasady wyceny aktywów i pasywów; definicje podstawowych parametrów wyceny] Art. 28b. [Uproszczenie dotyczące niestosowania przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z 12.12.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych] Art. 29. [Wycena aktywów i pasywów, jeżeli działalność nie jest kontynuowana] Art. 30. [Wycena aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych] Art. 31. [Wycena środków trwałych]

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
		Art. 32. [Amortyzacja środków trwałych] Art. 33. [Wycena i amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych] Art. 34. [Szczególne zasady wyceny rzeczowych składników majątku obrotowego] Art. 34a. [Ustalanie przychodów z niezakończonych długoterminowych umów o usługi] Art. 34b. [Ustalanie kosztu wytworzenia] Art. 34c. [Rozliczanie kosztów wytworzenia niezakończonych umów o usługi] Art. 34d. [Możliwość niestosowania szczególnego sposobu rozliczeń przychodów i kosztów niezakończonych długoterminowych umów o usługi] Art. 35. [Szczególne zasady wyceny aktywów finansowych] Art. 35a. [Szczególne zasady wyceny instrumentów finansowych] Art. 35b. [Aktualizacja należności] Art. 35c. [Odwrócenie odpisów aktualizujących] Art. 35d. [Rezerwy na zobowiązania] Art. 36. [Kapitały (fundusze) własne] Art. 36a. [Wynik na zbyciu/umorzeniu akcji własnych] Art. 37. [Rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego] Art. 38. [Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe] Art. 39. [Rozliczenia międzyokresowe kosztów] Art. 41. [Rozliczenia międzyokresowe przychodów] Art. 42. [Składowe wyniku finansowego netto innych jednostek niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji] Art. 43. [Składowe wyniku finansowego netto banku] Art. 44. [Składowe wyniku finansowego netto zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji]
	3ii. Rachunkowość pełna Ogólne zasady prezentacji w sprawozdaniach finansowych	Art. 45. [Składniki sprawozdania finansowego oraz język i waluta] Art. 46. [Bilans] Art. 47. [Rachunek zysków i strat] Art. 48. [Informacja dodatkowa] Art. 48a. [Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym] Art. 48b. [Rachunek przepływów pieniężnych] Art. 50. [Szczegółowość sprawozdań finansowych]
	3iii. Rachunkowość pełna Zasady konsolidacji oraz wyceny udziału w jednostkach podporządkowanych oraz Zasady rozliczania połączeń jednostek gospodarczych	Art. 44a. [Metody łączenia spółek i dzień połączenia] Art. 44b. [Metoda nabycia] Art. 44c. [Metoda łączenia udziałów] Art. 44d. [Rozszerzenie zakresu stosowania metody nabycia] Art. 51. [Łączne sprawozdanie finansowe] Art. 56. [Zwolnienia z konsolidacji] Art. 57. [Wyłączenia z konsolidacji] Art. 58. [Dodatkowe zwolnienia z konsolidacji]

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
		Art. 59. [Metody konsolidacji] Art. 60. [Metoda pełna] Art. 61. [Metoda proporcjonalna] Art. 63. [Metoda praw własności stosowana w jednostkowych sprawozdaniach finansowych] Art. 63a. [Odpisanie wartości firmy na skutek trwałej utraty wartości udziałów] Art. 63b. [Warunki, jakie powinny spełniać objęte konsolidacją sprawozdania finansowe] Art. 63c. [Warunki, jakie powinno spełniać skonsolidowane sprawozdanie finansowe] Art. 63d. [Skonsolidowane sprawozdanie emitentów papierów wartościowych] Art. 63e. [Definicje] Art. 63f. [Jednostki zobowiązane do sporządzania sprawozdania z płatności] Art. 63g. [Obowiązek sporządzania skonsolidowanego sprawozdania z płatności] Art. 63h. [Wyłączenia z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania z płatności] Art. 63i. [Ogłaszanie sprawozdania z płatności i skonsolidowanego sprawozdania z płatności] Art. 63j. [Podpisywanie sprawozdania z płatności i skonsolidowanego sprawozdania z płatności] Art. 63k. [Sporządzanie sprawozdania z płatności i skonsolidowanego sprawozdania z płatności]
	3ii. Rachunkowość pełna Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej	Art. 55. [Obowiązek sporządzania i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego]
	3ii. Rachunkowość pełna Zdarzenia po dacie bilansu	Art. 54. [Zdarzenia po dacie bilansu, błędy]
	3iii. Rachunkowość jednostek małych i mikro Ogólny opis zasad rachunkowości jednostek mikro i małych i uproszczenia z jakich mogą korzystać	Art. 28a. [Zasady wyceny aktywów i pasywów dla jednostki mikro] Art. 49a. [Rzetelność sprawozdań finansowych jednostek mikro]
Rozdział 4. Pozostałe tematy	Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	Art. 76a. [Zakres usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, wymogi stawiane osobom wykonującym taką działalność] Art. 76h. [Obowiązek ubezpieczenia się przedsiębiorców zajmujących się usługowym prowadzeniem ksiąg rachunkowych]

Proponowany Rozdział Nowej Ustawy	Tematy kluczowe do omówienia w Rozdziale	Przyporządkowanie artykułów obecnej Ustawy do nowej struktury
	Odpowiedzialność karna	Art. 77. [Odpowiedzialność za naruszenie obowiązków w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań finansowych] Art. 78. [Odpowiedzialność biegłego rewidenta za opinię] Art. 79. [Odpowiedzialność za naruszenie innych przepisów ustawy]
	Przepisy przejściowe i zmiany w przepisach	Art. 80. [Ograniczenie zakresu stosowania niektórych przepisów ustawy] Art. 81. [Delegacje do wydania przepisów wykonawczych] Art. 82. [Uprawnienia Ministra Finansów] Art. 83. [Określenie wzorcowych planów kont] Art. 84. [Zmiany ustaw] Art. 85. [Uchylenie przepisów] Art. 86. [Data wejścia w życie]

Uzasadnienie:

Przedstawione powyżej propozycje mają na celu zaadresowanie jednego z kluczowych wniosków wynikających z przeprowadzonej kompleksowej analizy przepisów rachunkowych w Polsce, tj. konieczności aktualizacji i uproszczenie struktury Ustawy oraz hierarchii istniejących przepisów.

Hierarchia obowiązywania i poziom szczegółowości aktualnie obowiązujących przepisów może być uznana miejscami za problematyczną z punktu widzenia użyteczności, budzi często wątpliwości użytkowników i zawiera niespójności.

Aktualnie przepisy różnych szczebli zawierają bardzo szczegółowe wytyczne, które utrudniają identyfikację ogólnych zasad i norm postępowania. Umieszczenie niektórych przepisów w dokumencie wyższego szczebla uniemożliwia jego elastyczne zmiany oraz nakłada ograniczenia takie jak możliwość zaprezentowania przykładu zastosowania.

Dodatkowe uwagi - obszary do dalszej analizy

W zakresie zmian wynikających z przedstawionych rekomendacji do dalszej analizy i wyjaśnienia pozostają następujące kwestie:

- 1) na poziomie Ustawy:
 - a) stosowane zapisy w Ustawie o nadrzędności standardów dedykowanych jednostkom sektorowym nad standardami ogólnymi / horyzontalnymi. Wydaje się, że jest to możliwe poprzez zawarcie odpowiednich przepisów w samych rozporządzeniach;

- b) sposób określenia w standardzie rozwiązań dla poszczególnych grup sektorowych w porozumieniu z innym organem;
 - c) czy Ustawa wymaga napisania od nowa jako nowy akt prawny czy też możliwe jest wprowadzenie zmian do istniejącej treści aktu. Biorąc pod uwagę ilość i charakter proponowanych zmian, wydaje się, że modyfikacja istniejącej Ustawy nie będą sprzyjać poprawie jej struktury i przejrzystości.
- 2) w zakresie standardów (jeśli byłyby wprowadzane w formie załączników do rozporządzenia wprowadzającego standardy):
 - a) możliwość wprowadzenia wszystkich standardów „en bloc” jednym rozporządzeniem czy też każdy standard musiałby być wprowadzany osobnym rozporządzeniem;
 - b) na ile konstrukcja/redakcja/formuła standardu, będącego załącznikiem do rozporządzenia, może być podobna do obecnej;
 - c) czy standard, będący załącznikiem do rozporządzenia, mógłby zawierać przykłady i objaśnienia;
 - d) konieczność doprecyzowania współpracy MF i KSR w kontekście procedury legislacyjnej: na ile szczegółowo i w jakim akcie prawnym powinna być uregulowana współpraca MF i KSR i ewentualnie innych organów zainteresowanych danymi rozwiązaniami (np. organy nadzoru);
- 3) w zakresie wytycznych stosowania (niestanowiących źródła prawa):
 - a) Identyfikowanie właściwego umiejscowienia w prawie;
 - b) czy Ustawa musiałaby zawierać umocowanie dla KSR do wydawania wytycznych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiany przekrojowe dotyczące Ustawy, standardów, rozporządzeń i stanowisk oraz konieczność opracowania nowych standardów i wytycznych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy oraz obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia
- Opracowanie Wytycznych Stosowania

- Konieczność opracowania skomplikowanych przepisów przejściowych
- Znaczący wpływ zmian na inne przepisy Ustawy

3.1.2. Przestrzeganie przepisów Ustawy przez podmioty stosujące MSSF

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 2 ust. 3 stanowi, że jednostki stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) są zobligowane do przestrzegania przepisów Ustawy oraz przepisów wykonawczych w obszarach, które nie są uregulowane przez MSR.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W trakcie rozmów z użytkownikami Ustawy pojawiły się wątpliwości interpretacyjne dotyczące stosowania przez podmioty sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF wybranych przepisów Ustawy (np. stosowanie obowiązku ujawnienia wynagrodzenia biegłego rewidenta) lub też postępowanie w przypadku kwestii uregulowanych w Ustawie lub KSR, a nie uregulowanych w MSSF (np. czy jednostka stosująca MSSF powinna odnieść się do wymogów MSR 8 (punkty 10-12) czy też zastosować wprost zasady określone w Ustawie lub KSR).

Rekomendacja

W celu wyjaśnienia pojawiających się wśród użytkowników Ustawy wątpliwości

proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego wprost, iż:

(i) Jednostki stosujące MSSF stosują przepisy Ustawy w odniesieniu do:

- Sprawozdania z działalności;
- Prowadzenia ksiąg rachunkowych;
- Inwentaryzacji;
- Innych ujawnień pozostających poza zakresem MSSF - w szczególności przepisy dotyczące ujawnienia wynagrodzenia firmy audytorskiej;
- Składników kapitałów podlegających wypłacie/ podziałowi; proponowane jest również opracowanie odrębnych regulacji w tym obszarze - propozycja ewentualnych uregulowań została przekazana jako rekomendacja w pkt. 3.18.18.

(ii) Jednostki stosujące MSSF nie stosują natomiast określonych w Ustawie oraz przepisach wykonawczych do Ustawy (lub "określonych w polskich zasadach rachunkowości" - jeśli ten termin zostanie zdefiniowany co proponujemy w pkt. 3.1.1) przepisów dotyczących ujmowania, zaprzestania ujmowania, wyceny, prezentacji oraz ujawniania operacji gospodarczych.

(iii) W przypadku gdy dana transakcja/ zdarzenie gospodarcze nie jest uregulowane w MSSF jednostka postępuje zgodnie z wytycznymi MSSF w tym zakresie i nie ma obowiązku stosowania zasad przewidzianych w polskich zasadach rachunkowości dotyczących pomiaru i ujawniania transakcji/ zdarzeń gospodarczych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy - obecnie art. 2 ust. 3.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.1.3. Dobrowolność w stosowaniu MSSF

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 45 ust. 1a, 1b, 1e pozwalają na stosowanie MSR dla celów przygotowania sprawozdań finansowych wyłącznie przez: (i) emitentów lub jednostki ubiegające się lub zamierzające ubiegać się o status emitenta; (ii) jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej, których jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z MSR; oraz (iii) oddziałów przedsiębiorcy zagranicznego, który sporządza sprawozdanie finansowe zgodnie z MSR.

Z kolei art. 64 ust. 3 wymaga, aby sprawozdania finansowe jednostek stosujących MSR podlegały badaniu.

Natomiast art. 45 ust. 1d oraz art. 55 ust. 9 określają warunki, kiedy jednostka może zaprzestać stosowania MSR w odniesieniu odpowiednio do jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- Brak możliwości stosowania MSSF na zasadzie dobrowolności jest problemem m.in. dla:
 - Jednostek, które są zobligowane do raportowania swoich wyników zgodnie z MSSF do podmiotów finansujących, funduszy inwestycyjnych lub innych inwestorów (a które to podmioty równocześnie nie spełniają wymogów art. 45 ust. 1b Ustawy, w tym podmiotów z siedzibą poza Unią Europejską ("UE") – na przykład na potrzeby kalkulacji kowenantów lub monitorowania przez interesariusza osiągniętych wyników w formie innej niż roczne sprawozdania finansowe;

- Jednostek, które w dalszej perspektywie rozważają wejście na giełdę, a które to jednostki miałyby w przypadku dobrowolnego stosowania MSSF możliwość dostosowania się do reżimu przygotowywania sprawozdań finansowych zgodnych z MSSF, jeszcze przed momentem podjęcia zamiaru wejściu na rynek publiczny.
- Dodatkowo, z uwagi na definicję zawartą w art. 45 ust. 1b z możliwości stosowania MSSF wyłączone są jednostki stowarzyszone i współzależne.
- Występują ograniczenia w przejściu z MSSF na zasady Ustawy - przejście jest ograniczone do przypadków, w których ustała przyczyna, dla której zastosowano MSSF. W przypadku spełnienia określonych warunków zastosowanie MSSF jest dobrowolne, natomiast warunki uprawniające do zaprzestania stosowania MSSF są bardziej restrykcyjne.
- Przepis art. 45 ust. 1d uniemożliwia przejście na Ustawę jednostkom wchodzącym w skład grupy kapitałowej stosującej MSSF. Zakaz może ograniczać jednostki, które ze względu na zmianę właściciela lub reorganizację nie znajdują dalszego uzasadnienia dla stosowania MSSF. Podobnie, Ustawa nie daje możliwości zaprzestania stosowania MSSF w sprawozdaniu skonsolidowanym w przypadkach innych niż ustanie okoliczności, o których mowa w art. 55 ust. 6 i 7.
- Ponadto występują różnice w interpretacji art. 45 ust. 1d, tj. czy ustanie okoliczności, o których mowa w pkt 1a i 1b należy rozumieć szeroko czy wąsko:
 - Przy szerokim rozumieniu, jednostka przejęta przez grupę kapitałową sporządzającą skonsolidowane sprawozdania finansowe wg MSSF, nie może przejść na Ustawę, nawet jeżeli nie jest to ta sama grupa kapitałowa, do której jednostka należała, podejmując decyzję o przejściu na MSSF;
 - Przy wąskim rozumieniu, jeżeli zmieniła się grupa kapitałowa, do której jednostka należała podejmując decyzję o przejściu na MSSF, wówczas może przejść na Ustawę, nawet jeśli nowy właściciel sporządza skonsolidowane sprawozdania wg MSSF.

W efekcie na rynku mogą występować różne podejścia w zakresie powrotu do stosowania Ustawy.

- Jednocześnie w Ustawie brakuje szczegółowych wytycznych regulujących podejście księgowe, które można zastosować w przypadku konwersji z MSSF na Ustawę (pamiętając o tym, że pełne retrospektywne podejście może nie być możliwe).

Rekomendacja

I. Stosowanie MSSF

W celu wyeliminowania wskazanych powyżej wątpliwości i ograniczeń proponujemy modyfikację art. 45 ust. 1a i 1b w taki sposób, aby stanowił, że:

- Sprawozdania finansowe oraz skonsolidowane sprawozdania finansowe, [z wyłączeniem funduszy, zakładów ubezpieczeń, banków spółdzielczych oraz SKOK - katalog jednostek do określenia przez UKNF ze względu na bezpieczeństwo uczestników i zachowanie spójności nadzoru], mogą być przygotowywane zgodnie z MSSF, pod warunkiem, że sprawozdania finansowe takiej jednostki podlegają badaniu, przy czym do rozważania są następujące opcje:
 - **Opcja a:** obowiązek badania, o którym mowa powyżej jest bezwzględny dla wszystkich stosujących MSSF - tj. pozostawienie bez zmian zapisów art. 64 ust. 3.
 - **Opcja b (łagodząca obowiązki badania):** Jednostka może być zwolniona z obowiązku badania, w sytuacji w której spełnione są łącznie poniższe kryteria:
 - (i) Jednostka ze względu na swoje rozmiary i charakter nie podlega obowiązkowi badania na podstawie odrębnych przepisów; oraz
 - (ii) Jednostka jest jednostką zależną i jest objęta konsolidacją pełną, czyli:
 - (a) jest konsolidowana w całości, a nie metodą uproszczoną stosowaną w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej 5 “Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana” (“MSSF 5”); oraz
 - (b) jednostka dominująca w stosunku do tej jednostki nie jest podmiotem inwestycyjnym na podstawie przepisów Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10 “Skonsolidowane sprawozdania finansowe” (“MSSF 10”); oraz
 - (c) jednostka dominująca tej grupy (na dowolnym poziomie konsolidacji) posiada siedzibę w Polsce oraz przygotowuje skonsolidowane sprawozdania finansowe wg MSSF podlegające badaniu i dopełniła obowiązku badania i publikacji takiego sprawozdania w odniesieniu do roku poprzedzającego dany rok obrotowy.

Jednocześnie zastrzega się, że zwolnienie z badania nie dotyczy roku, w którym jednostka dotychczas stosująca Ustawę, przygotowuje swoje sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF po raz pierwszy.

W związku z powyższymi propozycjami należałoby zmodyfikować treść art. 64 ust. 3 poprzez usunięcie stwierdzenia “a także roczne sprawozdania finansowe jednostek sporządzone

zgodnie z MSR” (gdyż ten wymóg byłby zawarty w powyżej proponowanych przepisach); alternatywnie art. 64 mógłby zawierać odwołanie do wskazanych powyżej przepisów.

II. Warunki powrotu do stosowania Ustawy

Należy umożliwić jednostkom powrót do stosowania Ustawy, jednak wprowadzając przepisy, które ograniczą pochopne i zbyt częste decyzje o zmianie stosowanych zasad rachunkowości. W związku z tym proponujemy:

- Jednostka może podjąć decyzję o ponownym zastosowaniu Ustawy z efektem nie wcześniej niż od następnego roku, który następuje po roku, w którym jednostka podejmie decyzję o ponownym zastosowaniu Ustawy.
- Jednostka, która opublikowała sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF może dokonać zmiany polegającej na ponownym stosowaniu polityk rachunkowości zgodnych z Ustawą pod warunkiem, że zmiana ta została zatwierdzona przez walne zgromadzenie wspólników lub akcjonariuszy, przy czym:
 - (i) decyzję o zmianie można podjąć tylko wówczas, gdy uzyska się zgodę co najmniej 90% akcjonariuszy/ wspólników; lub
 - (ii) w ramach głosowania za zmianą zgłasza akcjonariusz/ wspólnik kontrolujący (jeśli taki istnieje), a spośród pozostałych akcjonariuszy/ wspólników za zmianą zgłasza większość.
- Sprawozdanie finansowe przygotowywane za rok, w którym nastąpiła zmiana z MSSF na Ustawę podlega obowiązkowemu badaniu niezależnie od innych kryteriów.

III. Zasady przejścia na MSSF - na poziomie Ustawy

Proponujemy wprowadzenie na poziomie Ustawy przepisów stanowiących, że:

- Jednostka stosująca wcześniej (tj. przed zastosowaniem MSSF) zasady rachunkowości zgodne z Ustawą przekształca swoje sprawozdania finansowe w taki sposób, jakby nigdy nie przestała stosować zasad rachunkowości wynikających z Ustawy.
- Z kolei jednostka, która nie stosowała wcześniej Ustawy, przekształca swoje sprawozdania finansowe, tak jakby od zawsze stosowała zasady rachunkowości wynikające z Ustawy, chyba że Standard (chodzi o wymagający opracowania Standard dotyczący zasad związanych z przejściem z MSSF na Ustawę) stanowi inaczej.
- Jednostka ujawnia w informacji dodatkowej skutki zaprzestania stosowania MSSF oraz rozpoczęcia stosowania Ustawy.

- Jednostka zmieniająca zasady rachunkowości z MSSF na zgodne z Ustawą jest zobowiązana do przedstawienia wyczerpującej informacji na temat wpływu stosowania polskich zasad rachunkowości na sytuację finansową i majątkową oraz wyniki jednostki wraz z opisem głównych różnic.
- Skutki zmiany zasad rachunkowości są wykazywane w pozycji zysk (strata) z lat ubiegłych, a o ich przeznaczeniu decyduje walne zgromadzenie.

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy definicji “polskich zasad rachunkowości” - jako zasad rozpoznawania i pomiaru aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów oraz ich ujawnień, które wynikają z rozdziału 4 Ustawy oraz wydanych na jej podstawie rozporządzeń. Wprowadzenie takiej definicji uprości prace legislacyjne, gdyż pozwoli na precyzyjne wskazanie jednostek stosujących poszczególne artykuły Ustawy.

Proponowane regulacje na poziomie Standardu

Pozostałe kwestie dotyczące zasad przekształcania sprawozdań na zgodne z Ustawą powinny być uregulowane w osobnym standardzie. Standard powinien regulować takie kwestie jak:

- Sposób postępowania przy przekształceniu sprawozdań finansowych z MSSF na Ustawę. W oparciu o zasadę, że jednostka przekształca swoje sprawozdania finansowe w taki sposób, jakby nigdy nie przestała stosować zasad rachunkowości wynikających z Ustawy;
- Zapewniać uproszczenia lub wyłączenia w sytuacjach, gdy pełne zastosowanie retrospektywne jest praktycznie niemożliwe lub znacząco utrudnione;
- Regulować szczegółowo zakres ujawnień, które jednostka powinna zamieścić w sprawozdaniach finansowych (propozycje tych ujawnień wskazano poniżej).
- Standard powinien wyjaśniać, że:
 - Jednostka dokonuje przekształcenia na tzw. datę przejścia, która jest bilansem otwarcia okresu porównawczego oraz;
 - Jednostka rozpoznaje na datę przejścia jedynie te aktywa i zobowiązania, które spełniają definicję aktywów i zobowiązań w oparciu o Ustawę oraz mierzy je w sposób wynikający ze stosowania Ustawy, tak jakby Ustawa była stosowana od zawsze (za wyjątkiem wyłączeń zapewnionych przez Standard).
- Standard mógłby dopuszczać następujące wyłączenia/ uproszczenia:
 - Wartość firmy, która nie podlega amortyzacji zgodnie z MSSF: po przejściu na zasady rachunkowości zgodne z Ustawą podlegałaby amortyzacji w okresie 5 lat od daty nabycia, chyba że jednostka poprzednio przyjęła w

swoich politykach rachunkowości określony okres użytkowania wartości firmy dla celów raportowania zewnętrznego lub grupowego;

- Aktywa niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania, mogłyby zostać potraktowane analogicznie do powyższych zapisów;
- W przypadku środków trwałych jednostka miałaby obowiązek zastosowania wyceny wg kosztu nabycia lub wytworzenia (tj. co oznacza konieczność odwrócenia wycen do wartości godziwych wycenianych przy przechodzeniu na MSSF);
- W odniesieniu do umów leasingowych należałoby na datę przejścia ocenić, czy dana umowa leasingowa spełnia definicję leasingu finansowego czy też leasingu operacyjnego zgodnie z wytycznymi Ustawy. W przypadku umów spełniających definicję leasingu operacyjnego - wszelkie salda (tj. aktywa z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązania z tytułu leasingu) rozpoznane zgodnie z Międzynarodowym Standardem Sprawozdawczości Finansowej 16 "Leasing" ("MSSF 16") należałoby rozpoznać jako zysk (strata) z lat ubiegłych, zaś pozostałe opłaty leasingowe rozpoznawać w sposób liniowy. Jeżeli natomiast umowa leasingowa spełniałaby definicję leasingu finansowego, wówczas należałoby przyjąć, iż salda aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu są saldami zgodnymi z Ustawą, a umowa powinna być dalej rozliczana zgodnie z zasadami wynikającymi z Ustawy.
- Saldo reprezentujące odpisy z tytułu utraty wartości należności wyliczone w oparciu o metodologię oczekiwanych strat kredytowych należałoby skorygować w taki sposób, aby uwzględniło tylko straty 'poniesione'.
- W stosunku do instrumentów finansowych klasyfikowanych pod MSSF jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy, należałoby kontynuować zasady ich rozliczania zgodnie z MSSF aż do momentu ich wygaszenia, zgodnie z MSSF (alternatywnie jednostka mogłaby zastosować w odniesieniu do tych instrumentów podejście w pełni retrospektywne).
- Analogiczne podejście należałoby zastosować w odniesieniu do rachunkowości zabezpieczeń istniejącej na datę przejścia (również z możliwością zastosowania pełnego retrospektywnego podejścia).
- W odniesieniu do programów uznanych za transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych zgodnie z Międzynarodowym Standardem Sprawozdawczości Finansowej 2 "Płatności w formie akcji" ("MSSF 2") istniałaby możliwość zastosowania opcji kontynuowania sposobu rozliczania tych programów zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej 2 "Płatności w formie akcji" ("MSSF 2") aż do

zakończenia programu. W przypadku programów uznanych za transakcje płatności rozliczane w instrumentach kapitałowych wskazane byłoby przeniesienia sald rozpoznanych w kapitałach do zysku (straty) z lat ubiegłych, chyba że dana jednostka zastosowałaby inną zasadę rachunkowości.

- W odniesieniu do różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych możliwe byłoby odstąpienie od pełnego retrospektywnego przeliczania i uznanie, że saldo ustalone na datę przejścia jest saldem otwarcia zgodnym z Ustawą.
- W odniesieniu do rozliczenia połączeń jednostek gospodarczych przed datą przejścia proponowane byłoby wprowadzenie prawa jednostki do odstąpienia od retrospektywnego zastosowania w tym zakresie przepisów Ustawy, przy czym należałoby przeanalizować rozpoznane aktywa i zobowiązania, istniejące na datę przejścia, pod kątem spełnienia warunków rozpoznania zgodnych z Ustawą. W przypadku, gdyby dany składnik aktywów lub zobowiązań nie spełniałby definicji zgodnej z Ustawą, wówczas należałoby je usunąć z bilansu w korespondencji z zyskiem (stratą) z lat ubiegłych. Wartość firmy wynikająca z takich transakcji nie podlegałaby ponownemu ustaleniu, za wyjątkiem uwzględnienia jej amortyzacji zgodnie z przepisami Ustawy jak napisano powyżej.
- W przypadku jednostek nieobjętych konsolidacją na podstawie przepisów MSSF (np. jednostki inwestycyjne) proponowane byłoby uproszczenie pozwalające na dokonanie konsolidacji na datę przejścia, przy czym aktywa i zobowiązania jednostek nabytych podlegałyby wycenie zgodnie z zasadami Ustawy, ale bez konieczności ich wyceny do wartości godziwej. Natomiast różnica pomiędzy wartością inwestycji a wartością aktywów netto ustaloną zgodnie z Ustawą byłaby rozpoznana jako wartość firmy podlegająca amortyzacji poczynsz od daty przejścia.
- Dodatkowe potencjalne wyłączenie: jeżeli jednostka stosująca MSSF sporządzała jednocześnie dla swojej spółki dominującej lub znaczącego inwestora pakiet grupowy zgodny z Ustawą, wówczas, w przypadku przejścia z MSSF na Ustawę, jednostka ta mogłaby zastosować wartości, które były przyjmowane/ wykazywane przez tę jednostkę na potrzeby sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych grupy kapitałowej, do której ta jednostka należy. Równocześnie, jeżeli w takim pakiecie były rozpoznawane wartości obliczone na moment przejścia (oraz jeśli na moment przejścia tej jednostki przez jednostkę dominującą miała miejsce wycena do wartości godziwych), wówczas nie byłoby konieczności korekty tak ustalonych sald. Dodatkowo, jeżeli nabycie nastąpiło po dacie przejścia lecz przed datą raportowania, wówczas powyższe wyłączenie również miałoby zastosowanie.

- W zakresie ujawnień Standard wymagałby:
 - Prezentacji pełnego przekształcenia rachunku zysków i strat oraz bilansu za wszystkie prezentowane okresy;
 - Wskazania ewentualnych korekt do rachunku przepływów pieniężnych odrębnie w odniesieniu do przepływów z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej;
 - Przekształcenie powinno zawierać wystarczające dane liczbowe umożliwiające zrozumienie, jakiego rodzaju korekty zostały wprowadzone i jakich pozycji dotyczą;
 - Wskazany powyżej obowiązek przekształcenia i prezentacji dotyczyłby zarówno danych za okres porównawczy jak i za okres przekształcany.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiany w obrębie wskazanych powyżej przepisów Ustawy oraz wprowadzenie wskazanych powyżej przepisów dotyczących zasad stosowanych przejściu z MSSF na Ustawę.
- Opracowanie standardu zawierającego szczegółowe wytyczne dotyczące przejścia z MSSF na Ustawę.
- Standard publikowany w formie rozporządzenia (ogólnego, powszechnego). Bez konieczności korekt sektorowych.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Dodatkowe kwestie podlegające rozważeniu:

W przypadku stosowania zwolnień (opcja b opisana powyżej) z obowiązku badania, rozważyć należałoby kwestie praktyczne dotyczące dopełnienia obowiązku badania i publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki dominującej (z uwagi na brak wpływu jednostki zależnej na jednostkę dominującą w kontekście dopełnienia obowiązków przez jednostkę dominującą) - np. wprowadzenie obowiązku przedstawienia przez zobligowaną jednostkę dominującą pisemnego oświadczenia/ zobowiązania do zbadania i publikacji skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Punkt 3.1.3 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Z jednej strony wybór standardów rachunkowości nie powinien stanowić dodatkowego obciążenia związanego z badaniem dla jednostki, która, w przypadku stosowania polskich zasad rachunkowości, nie podlegałaby badaniu. Z drugiej jednakże strony jednostki dobrowolnie przechodzące na stosowanie MSSF powinny się liczyć z dodatkowymi utrudnieniami wynikającymi z obiektywnie trudniejszych w stosowaniu zasad MSSF - takie

dodatkowe obowiązki miałyby wówczas na celu zabezpieczenie interesów użytkowników sprawozdań finansowych takiej jednostki.

Ostateczną decyzję należy powierzyć szerszej grupie decyzyjnej. Nie przedstawiamy naszego stanowiska co do preferowanej opcji z uwagi na to, iż jako firma świadcząca również usługi audytorskie pragniemy pozostać bezstronni w zakresie decyzji i rekomendacji dotyczących ewentualnego rozszerzenia obowiązku badania sprawozdań finansowych.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.1.4. Skonsolidowane sprawozdania finansowe sporządzone zgodnie z MSSF nie będącymi MSSF UE

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.1.5. Zwolnienie z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w przypadku stosowania MSSF

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 56 ust. 1 oraz 3 stanowią, że jednostka dominująca może uniknąć sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w szczególnych warunkach (kryteria ilościowe, brak istotności, nabycie danej jednostki wyłącznie w celu późniejszej odsprzedaży, ograniczenia w sprawowaniu kontroli bądź niewspółmiernie wysokie koszty). Równocześnie art. 56 ust. 2 i 2a regulują, że jednostka dominująca, która jest zależna od innej jednostki mającej siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego, może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego pod określonymi warunkami, które są opisane we wskazanych ustępach.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W przypadku gdy jednostka dominująca wybrała stosowanie MSSF, nie jest jasne czy w zakresie ustalenia zwolnienia z obowiązku sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego obejmującego grupę kapitałową, w której ta jednostka jest jednostką dominującą, zastosowanie mają przepisy MSSF 10 czy też przepisy Ustawy. W związku z tym, że występują istotne różnice pomiędzy tymi dwoma grupami przepisów (takie jak np. kontrola de facto, potencjalne prawa głosu, zwolnienia z obowiązku konsolidacji w przypadku nie przekroczenia określonych progów), konkluzje co do możliwości zwolnienia jednostki z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego mogą być różne w zależności od stosowanych zasad rachunkowości.

W szczególności istnieją wątpliwości związane z tym, czy jednostka dominująca niższego szczebla stosująca Ustawę może skorzystać z tego uproszczenia i nie sporządzać sprawozdania skonsolidowanego swojej grupy, w sytuacji, gdy jej jednostka dominująca, zgodnie z wymogami MSSF 10, stanowi jednostkę inwestycyjną i nie konsoliduje spółek zależnych, lecz wycenia je do wartości godziwej.

Rekomendacja

W celu wyeliminowania wskazanych wyżej wątpliwości proponujemy wprowadzenie zapisów do Ustawy stanowiących wprost, iż:

- Przepisy art. 56 ust. 1 i 3 dotyczą wyłącznie jednostek stosujących Ustawę o rachunkowości;

W odniesieniu do art. 56 ust. 3 - ustęp ten przewiduje zwolnienie z konsolidacji w przypadkach opisanych w art. 57 i 58 Ustawy - zwolnienie takie może być wprost sprzeczne z zapisami MSSF 10. Ponadto art. 56 ust 1. wprowadza progi wielkościowe, poniżej których jednostka może odstąpić od konsolidacji. Uważamy, że przy założeniu wprowadzenia dobrowolności stosowania MSSF (oraz obowiązku stosowania MSSF tylko dla wybranych jednostek) nie jest konieczne i zasadne zwalnianie z obowiązku konsolidacji jednostek małych (gdyż jeżeli nie są zobowiązane do stosowania MSSF, to mogą zastosować Ustawę).

- Natomiast przepisy art. 56 ust. 2-2b mają zastosowanie zarówno do jednostek stosujących Ustawę o rachunkowości jak i do jednostek stosujących MSSF; przy czym należy doprecyzować iż powyższe zwolnienie dotyczy tylko sytuacji, w której jednostka podlegająca potencjalnemu zwolnieniu z przygotowywania skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jest objęta konsolidacją metodą pełną przez jednostkę dominującą wyższego szczebla, czyli że powyższe zwolnienie nie obowiązuje w przypadku, gdy jednostka dominująca wyższego szczebla jest jednostką inwestycyjną w rozumieniu MSSF 10 co oznacza brak konsolidacji metodą pełną.

W odniesieniu do art. 56 ust. 2-2b stwierdzamy, że zapisy te stanowią zaostrożenie w stosunku do przepisów przewidzianych przez MSSF 10. Uważamy, że zaostrożenie takie powinno obowiązywać zarówno tych którzy stosują Ustawę, jak i tych którzy stosują MSSF.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie zapisów na poziomie Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.1.6. Zastosowanie skrótu MSSF

Odwołanie do aktu prawnego

Szereg przepisów zarówno w Ustawie jak i Standardach.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Zarówno w Ustawie jak i standardach stosowany jest skrót MSR (Międzynarodowe Standardy Rachunkowości), podczas gdy aktualnie używana terminologia to MSSF (Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej).

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie definicji Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje (dalej MSSF), które są ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej ("MSSF UE") w Ustawie jako Międzynarodowe Standardy Rachunkowości oraz Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, a także związane z nimi interpretacje, które są ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej.

Proponujemy także zmianę skrótu MSR lub MSSF na MSSF UE w Ustawie oraz istniejących rozporządzeniach i Standardach.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja przepisów Ustawy, Rozporządzeń oraz Standardów (KSR).

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy oraz obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Wszystkie jednostki stosujące przepisy Ustawy oraz te jednostki, które obecnie stosują przepisy Ustawy ale z różnych względów chciałyby stosować MSSF;
- Jednostki, które dotychczas nie stosowały Krajowych Standardów Rachunkowości, w związku ze zmianą struktury prawa i wprowadzeniu obowiązku ich stosowania.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Istotna reorganizacja przepisów będzie skutkowała koniecznością dostosowania się jednostek do nowego układu przepisów oraz zakresu ich obowiązywania;

- Dobrowolność w stosowaniu MSSF może dać jednostkom większą elastyczność w dostosowaniu standardów do swoich potrzeb i specyfiki działalności;
- Zmiany mają istotny wpływ na użytkowników sprawozdań, np. w przypadku gdy dana jednostka raportowanie zgodnie z Ustawą, a po wprowadzeniu dobrowolności stosowanie MSSF zdecydowałaby się ona prowadzić swoje księgi zgodnie z MSSF;
- Zmiany zarówno w strukturze Ustawy jak i w dopuszczeniu dobrowolnego stosowania MSSF dla określonych jednostek mogą mieć znaczący wpływ na biura rachunkowe, które mogą konfrontować się z koniecznością obsługi klientów stosujących różne standardy rachunkowości, co może zwiększyć złożoność ich pracy;
- Członkowie Komitetu w związku z powyższą rekomendacją identyfikują ryzyka związane z obecną formą pracy Komitetu (częstotliwość spotkań, zakres i skala działania). W związku z potencjalną zmianą skali pracy pojawiła się sugestia dotycząca wzmocnienia roli Komitetu jako instytucji, co mogłoby również wiązać się z koniecznością zatrudnienia etatowych pracowników, aby możliwe było udźwignięcie nowej skali pracy Komitetu. Do rozważenia byłaby również zmiana struktury organizacyjnej, wzmocnienie Komitetu o obsługę merytoryczną czy prawną, oraz o specjalistów odpowiedzialnych za pisanie standardów. Osoby te nie byłyby członkami Komitetu. Do zadań członków Komitetu należałoby przegląd i zatwierdzanie określonych treści - pełnienie roli decyzyjnej i wyznaczającej kierunek.
- W związku z proponowanymi powyżej zmianami dotyczącymi przeniesienia części treści z Ustawy do standardów członkowie Komitetu zgłosili potencjalny problem wynikający z konieczności korzystania z wielu źródeł przepisów rachunkowych przez niektórych użytkowników.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Skrócenie i uproszczenie treści Ustawy oraz przeniesienie przepisów szczególnych do dedykowanych rozporządzeń może ułatwić interpretację i stosowanie przepisów, co przyczyni się do zwiększenia klarowności i łatwości wypełniania obowiązków prawnych;
- Wprowadzenie przepisów szczegółowych na poziomie rozporządzeń oraz rozporządzeń sektorowych dla określonych typów jednostek ułatwi proces sporządzania sprawozdań finansowych przez określone podmioty m.in. poprzez jasne określenie oczekiwanych od nich ujawnień;
- Większa elastyczność w zakresie nowelizacji przepisów oraz procesu dostosowywania i stosowania przepisów szczegółowych, które zamiast być zawarte w Ustawie o Rachunkowości, zostaną przeniesione do rozporządzeń. Umożliwi to bardziej dynamiczne reagowanie na zmieniające się potrzeby i warunki rynkowe, a także łatwiejsze dostosowanie się do nowych wymagań regulacyjnych;
- Umożliwienie dobrowolnego stosowania MSSF daje jednostkom większą elastyczność w dostosowywaniu się do międzynarodowych standardów rachunkowości, co może poprawić ich konkurencyjność na rynku globalnym;

- Dobrowolne stosowanie MSSF przez jednostki może poprawić jakość i zrozumiałość informacji finansowych, zwłaszcza dla użytkowników zainteresowanych analizą globalnych rynków kapitałowych;
- Ograniczenie kosztów dla spółki, jeśli spółka była zobligowana do raportowania według MSSF ze względu na wymagania grupy, inwestora lub banku, pomimo stosowania statutowo przepisów Ustawy, możliwość dobrowolnego stosowania MSSF będzie stanowiła ułatwienie, gdyż spółka nie będzie już zmuszona do podwójnego raportowania, co wiąże się z mniejszym nakładem finansowym i administracyjnym;
- Dla spółek rozważających przyszłe wejście na giełdę, możliwość dobrowolnego stosowania MSSF daje im więcej czasu na naukę i przystosowanie się do wymogów raportowania zgodnego z międzynarodowymi standardami. Dzięki temu spółki będą lepiej przygotowane do spełnienia oczekiwań inwestorów i regulacji rynkowych, co może zwiększyć ich atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów;
- Większa elastyczność, dla podmiotów gospodarczych oznacza to większą swobodę w dostosowywaniu standardów rachunkowości do ich indywidualnych potrzeb i specyfiki działalności.

Analiza kosztów i trudności:

- Zasoby Ministerstwa Finansów mogą okazać się niewystarczające aby przeprocesować tak obszerne zmiany w strukturze przepisów prawa bilansowego i wymagać będą znaczących dodatkowych nakładów na wewnętrzne lub zewnętrzne wsparcie;
- Zasoby Komitetu Standardów Rachunkowości mogą okazać się niewystarczające biorąc pod uwagę ilość pracy jaką należało będzie wykonać na etapie modyfikacji istniejących oraz powstawania nowych standardów i wymagać będą znaczących dodatkowych nakładów na wewnętrzne lub zewnętrzne wsparcie;
- Konieczność opracowania przepisów przejściowych;
- Konieczność odnalezienia się przez jednostki w nowej strukturze przepisów, gdzie Ustawa zawierać będzie ogólne wytyczne, a szczegółowe przepisy będą zawarte w rozporządzeniach;
- Dobrowolność w stosowaniu MSSF może prowadzić do większej różnorodności w praktykach rachunkowości, co może sprawić trudności w porównywaniu sprawozdań finansowych różnych jednostek;
- Dopuszczenie dobrowolności stosowania MSSF dla określonych jednostek może wiązać się z koniecznością przeprowadzenia dodatkowych szkoleń dla księgowych np. w biurach rachunkowych;
- Standardy w formie rozporządzeń opracowywane byłyby w formie projektów przez Komitet, a następnie przekazywane do Ministerstwa Finansów w celu zaopiniowania proponowanych przepisów, m.in. z perspektywy zgodności z prawem unijnym. W związku z powyższym pojawia się także ryzyko związane z wydłużeniem się procedury legislacyjnej wdrażania standardów (w stosunku do obecnej sytuacji);
- W związku z tak dużą zmianą struktury prawa może pojawić się konieczność rozważenia przepisów przejściowych i ewentualnie znaczącego „vacatio legis”.

Stopień trudności implementacji zmiany: większość zmian posiada trudny stopień implementacji, wprowadzenie dobrowolności w stosowaniu MSSF posiada łatwy stopień implementacji.

3.2. Przygotowywanie sprawozdań finansowych

3.2.1. Odpowiedzialność kierownika oraz organów nadzorujących jednostki za sprawozdanie finansowe

Odwołanie do aktu prawnego

Odpowiedzialności kierownika jednostki oraz członków rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostki za sprawozdania finansowe jest uregulowana w art. 4a Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Według obecnych przepisów art. 4a ust. 1 zarówno kierownik jednostki jak i organy nadzoru są zobowiązani do zapewniania, że sprawozdania finansowe spełniają wymagania przewidziane w Ustawie, bez bezpośredniego wskazania na konkretne obszary odpowiedzialności wynikające z pełnionych funkcji.

Rekomendacja

Proponowalibyśmy zmianę art. 4a ust. 1 Ustawy poprzez wprowadzenie zapisów wskazujących bezpośrednio na obszary odpowiedzialności kierownika jednostki oraz organów nadzoru.

Proponowane zmiany w ramach art. 4a ust. 1:

- Kierownik jednostki jest odpowiedzialny za sporządzenie sprawozdania finansowego, łącznego sprawozdania finansowego, skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sprawozdania z działalności, sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, sprawozdania na temat informacji niefinansowych zgodnie z wymaganiami przewidzianymi w Ustawie.
- Członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostki są odpowiedzialni za nadzorowanie procesu sprawozdawczości finansowej.

Jednocześnie mając na względzie Artykuł 33 Dyrektywy, mówiący, że Państwa członkowskie zapewniają, aby członkowie organów administrujących, zarządzających i nadzorczych jednostki — działający w ramach kompetencji przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego — **wspólnie odpowiadali (ang. “collective responsibility”)** za zapewnienie by roczne sprawozdania finansowe, sprawozdanie z działalności były sporządzane i ogłaszane zgodnie z wymogami Dyrektywy, należy:

- Pozostawić zapis w art 4. ust. 5, mówiący, że w przypadku gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu; oraz
- Zmieniając art. 4a ust. 1 i 2, zapewnić, że członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostki, również odpowiadają solidarnie wobec jednostki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem związanym z pełnionym nadzorem
- na przykład poprzez wyłączenie z treści Art. 4a ust. 2 sformułowania “kierownik jednostki” .

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie zakresu odpowiedzialności za proces sprawozdawczości finansowej kierownika jednostki oraz organów nadzorczych w celu odzwierciedlenia funkcji, które te organy pełnią i ich roli w jednostkach.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana art. 4a ust. 1 Ustawy - obecnie w ramach Rozdziału 1 Przepisy ogólne.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.2. Terminy sporządzania sprawozdań finansowych

Odwołanie do aktu prawnego

Terminy dotyczące sporządzania sprawozdań finansowych oraz powiązany z tym termin zamykania ksiąg rachunkowych są uregulowane w następujących przepisach Ustawy:

- Art. 52 ust. 1 - Obowiązek sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego;
- Art. 63c ust. 2 - Obowiązek sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego;
- Art. 12 ust. 2 - obowiązek zamknięcia ksiąg w ciągu 3 miesięcy od zaistnienia określonych zdarzeń.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Obowiązek sporządzenia sprawozdań finansowych w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego został wskazany przez część jednostek jako uciążliwy, a powód wprowadzenia takiego terminu jego nie wydaje się do końca zrozumiały.

Dodatkowo brakuje doprecyzowania co oznacza termin "sporządzenie". Problem praktyczny w tym zakresie pojawia się od lat w związku z niejasnością, kiedy mamy do czynienia ze sprawozdaniem finansowym "sporządzonym", a konkretnie czy chodzi o wersję finalną sprawozdania, która zostaje przekazana do podpisu przez kierownika jednostki, czy też sprawozdanie jest "sporządzone", gdy zostanie podpisane (ponieważ dopiero wówczas można uznać, że dany dokument jest sprawozdaniem finansowym - przed podpisaniem jego treść może ulec zmianie, więc przynajmniej teoretycznie może być to uznane za projekt sprawozdania).

Dla wybranych jednostek nie jest również jasne czy sprawozdania finansowe, przygotowane przez jednostkę i przedłożone do badania, ale niezawierające jeszcze np. korekt wynikających z tego badania, powinno być podpisane przez kierownika jednostki. W tym zakresie została wydana przez Ministerstwo Finansów interpretacja w formie pytań i odpowiedzi, zgodnie z którą sprawozdanie finansowe sporządzone w terminie 3 miesięcy od dnia bilansowego powinno zostać podpisane przez wszystkich członków zarządu (w przypadku wieloosobowego kierownika jednostki), przy czym za datę sporządzenia uznaje się datę podpisu tego sprawozdania przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych. Takie podejście może stanowić niepotrzebne obciążenie dla jednostek wynikające z konieczności dwukrotnego zebrania podpisów wszystkich członków zarządu w przypadku, gdy sprawozdanie finansowe podlega badaniu a w trakcie tego badania zidentyfikowane zostaną korekty wymagające aktualizacji już podpisanego sprawozdania finansowego.

Rekomendacja

Proponujemy zniesienie obowiązku zapewnienia sporządzenia sprawozdania finansowego (skonsolidowanego sprawozdania finansowego) w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i pozostawienie wyłącznie wymogu dotyczącego zatwierdzenia sprawozdania w ciągu 6 miesięcy od dnia bilansowego (pozostawienie bez zmian przepisów art. 53 ust. 1).

Proponujemy zastąpienie obecnej treści art. 52 ust. 1 oraz art. 63c ust. 2 wprowadzeniem przepisów stanowiących, iż:

- Kierownik jednostki przygotowuje sprawozdanie finansowe (skonsolidowane sprawozdanie finansowe) w terminie umożliwiającym przeprowadzenie badania przez biegłego rewidenta, jeśli jest to wymagane przepisami prawa, oraz zapewnia sporządzenie sprawozdania finansowego (skonsolidowanego sprawozdania finansowego) w takim terminie, żeby możliwe było jego zatwierdzenie w ciągu 6 miesięcy od dnia kończącego rok obrotowy.
- Sprawozdanie finansowe uznaje się za przygotowane, kiedy spełnia wymagania przewidziane Ustawą. Sprawozdanie finansowe uznaje się za sporządzone, kiedy

zostało podpisane przez kierownika jednostki, a jeżeli prowadzenie ksiąg rachunkowych zostało powierzone podmiotowi zewnętrznemu, również przez osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych.

- W przypadku, gdy kierownik jednostki jest organem wieloosobowym, a sprawozdanie finansowe podlega badaniu przez biegłego rewidenta, to jego przygotowanie potwierdza podpisem kierownik jednostki lub co najmniej jeden członek organu wieloosobowego.

W związku z powyższym proponujemy również usunięcie obowiązku, określonego w art. 12 ust. 2, dotyczącego 3-miesięcznego terminu na zamknięcie ksiąg rachunkowych w przypadku zaistnienia określonych zdarzeń, w tym w szczególności w przypadku zakończenia roku obrotowego.

Jednocześnie proponujemy, aby bez zmian pozostawić przepisy art. 12 ust. 4 ("Ostateczne zamknięcie i otwarcie ksiąg rachunkowych jednostki kontynuującej działalność powinno nastąpić najpóźniej w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok obrotowy.").

Uzasadnienie:

Niesporządzenie sprawozdania finansowego w terminie jest zagrożone odpowiedzialnością karną, nie powinno zatem być wątpliwości, kiedy dokładnie ten obowiązek / warunek jest spełniony.

Dodatkowo proponowana zmiana przyczyni się do ograniczenia obciążenia jednostek związanego z koniecznością zbyt wczesnego lub/i wielokrotnego przygotowania sprawozdań finansowych, a jednocześnie wprowadzi:

- Obowiązek odpowiedniej organizacji procesu,
- Zapewnienie jakości sprawozdań przedstawianych do badania,
- Rozróżnienie sprawozdania finansowego sporządzonego przed badaniem od sprawozdania finansowego zbadanego i przekazanego do zatwierdzenia,
- Umożliwi lepsze funkcjonowanie w sytuacji grup kapitałowych, gdzie podstawą funkcjonowania i współpracy z biegłym rewidentem może być pakiet grupowy służący do przygotowania sprawozdań skonsolidowanych, natomiast sprawozdanie finansowe jednostek zależnych i stowarzyszonych może być przygotowane i sporządzone już po przeprowadzeniu czynności kontrolnych w oparciu o pakiet grupowy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana wskazanych powyżej przepisów Ustawy - obecnie w ramach Rozdziału 2 Prowadzenie ksiąg rachunkowych, Rozdziału 5 Sprawozdania finansowe jednostki oraz Rozdziału 6 Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.3. Odmowa podpisania sprawozdania finansowego

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 52 ust. 2b, 2c, 2d, 2e - Oświadczenie członka zarządu dotyczące spełnienia przez

sprawozdanie finansowe wymogów Ustawy lub odmowa złożenia takiego oświadczenia wymagają podania daty i godziny podpisania sprawozdania finansowego przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W sytuacji, w której w jednostce nie ma odrębnej od kierownika jednostki osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych, występują wątpliwości:

- (i) Czy zastosowane w art. 52 ust. 2c sformułowanie 'w szczególności' oznacza obowiązek zastosowania wskazanego w tym przepisie w art. 52 ust. 2c sposobu identyfikacji (tj. poprzez przez podanie daty i godziny podpisania sprawozdania finansowego) czy też przykładowy sposób, w jaki należy wskazać sprawozdanie finansowe, w stosunku do którego wydawane jest oświadczenie lub odmowa i można je wskazać w inny sposób?
- (ii) Czy sprawozdanie finansowe podpisane przez pierwszego podpisującego członka zarządu wraz z załączonymi oświadczeniami lub odmową powinno być traktowane jako jeden dokument ponownie (łącznie) podpisane przez podpisującego członka zarządu?
- (iii) Czy oświadczenia lub odmowa podpisane ręcznie wymagają podpisu elektronicznego ze strony podpisującego członka zarządu (w celu 'potwierdzenia' zgodności)? Źródłem tej wątpliwości jest stwierdzenie z art. 52 ust. 2e zgodnie z którym "jedna z osób wchodzących w skład (...) organu, podpisująca sprawozdanie finansowe, zapewnia sporządzenie elektronicznych kopii tych dokumentów".

Istnieją również wątpliwości zgłaszane przez interesariuszy dotyczące sytuacji, w której brak jest możliwości podpisania sprawozdania finansowego przez członka zarządu z uwagi na zły stan jego zdrowia.

Wybrane podmioty zgłaszały również, że obecne przepisy nastręczają trudności natury technicznej, albowiem do dokumentu w formacie .xml podpisanego kwalifikowanym podpisem

elektronicznym przez pierwszą osobę nie można już dodawać załączników, ponieważ dodanie ich powoduje nieważność podpisu pierwszej osoby i uniemożliwia pozytywną weryfikację podpisów na dokumencie-

Rekomendacja

W celu wyjaśnienia wskazanych powyżej wątpliwości oraz wprowadzenia jednolitej praktyki rynkowej proponujemy:

W zakresie wskazania sprawozdania co do którego wydawane są oświadczenia (i):

Opcja 1 (preferowana) - Dopuszczenie alternatywnej metody identyfikacji sprawozdania finansowego, w odniesieniu do którego wydawane jest oświadczenie lub odmowa:

Proponujemy modyfikację przepisu art. 52 ust.2c Ustawy, w taki sposób, aby fragment “w szczególności przez podanie daty i godziny podpisania sprawozdania finansowego przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych” został zastąpiony poprzez zapis “poprzez podanie podstawowych wielkości ze sprawozdania finansowego pozwalających na jego jednoznaczną identyfikację (poprzez podanie wartości sumy bilansowej, kapitałów własnych, zysku (straty) netto za okres oraz przepływów pieniężnych netto razem).”

Proponujemy również uzupełnienie przepisu art.52 ust.2b Ustawy, tak aby w przypadku, gdy jedna z osób wchodzących w skład zarządu nie ma możliwości podpisania sprawozdania finansowego z powodu obiektywnych przeszkód, które są uznane (traktowane) przez pozostałych członków zarządu za siłę wyższą, pozostali członkowie zarządu mogą podjąć decyzję (w formie uchwały zarządu) o podpisaniu sprawozdania finansowego w pomniejszonym składzie i taką decyzję uznaje się za wiążącą.

Rezygnacja z konieczności wskazania w oświadczeniach daty i godziny podpisania sprawozdania finansowego (w Art. 52 ust. 2c) zlikwiduje obecnie występującą problematyczność zastosowania przepisów Art. 52 ust. 2b, i będzie możliwe “podpisanie przez jednego członka zarządu sprawozdania finansowego **po złożeniu przez pozostałe osoby** wchodzące w skład tego organu oświadczeń lub odmów.

Dodatkowo rekomendujemy zawarcie w Ustawie informacji dotyczących konsekwencji odmowy podpisania sprawozdania finansowego. Odmowa podpisania sprawozdania finansowego może być interpretowana jako naruszenie umowy lub obowiązku prawnego, co mogłoby skutkować wystąpieniem roszczeń prawnych lub nałożeniem kar.

Opcja 2 - Pozostawienie metody identyfikacji sprawozdania finansowego polegającej na powołaniu się na datę i godzinę podpisania przez podpisującego członka zarządu. Konsekwencją wyboru tego rozwiązania będzie konieczność uregulowania kwestii ii) oraz iii).

W zakresie wątpliwości wskazanych w ii), proponujemy aby sprawozdanie finansowe nie musiałyby być ponownie podpisywane - w tym celu należałoby zmodyfikować przepisy art. 52 ust. 2b w następujący sposób: "Oświadczenie, że sprawozdanie finansowe spełnia wymagania przewidziane w ustawie, oraz odmowa złożenia takiego oświadczenia **są składane do właściwego rejestru sądowego wraz ze sprawozdaniem finansowym.**" czyli analogicznie jak stanowią przepisy art 69 ust. 3a.

W zakresie aspektu iii) tj. sporządzenia elektronicznych kopii dokumentów (oświadczeń lub odmowy) proponowalibyśmy modyfikację zapisów w art. 52 ust. 2e w następujący sposób: "2e. W przypadku gdy jednostką kieruje organ wieloosobowy i jeżeli odmowa podpisu, o której mowa w ust. 2, oświadczenie lub odmowa złożenia oświadczenia, o których mowa w ust. 2b, zostały sporządzone w postaci papierowej opatrzonej własnoręcznym podpisem, jedna z osób wchodzących w skład tego organu, podpisująca sprawozdanie finansowe, zapewnia sporządzenie elektronicznych kopii tych dokumentów **oraz opatruje te kopie kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym.**"

Uzasadnienie:

Uproszczenie przepisów, które budzą wątpliwości interpretacyjne dotyczące kolejności podpisywania oraz ewentualnych problemów technicznych związanych z podpisywaniem sprawozdań finansowych. Punkt 3.2.3 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Rekomendujemy wdrożenie Opcji 1, gdyż uważamy ją za preferowaną przez uczestników warsztatów i łatwiejszą w implementacji, gdyż Opcja 2 wymagałaby wprowadzenia rozbudowanych zmian w zakresie punktów ii) i iii).

Uzasadnienie w przypadku rezygnacji z wprowadzenia zmian w danym obszarze problematycznym (jeśli wystąpią)

Nasza propozycja zmian w związku z tematem podpisywania sprawozdania finansowego nie uwzględnia zagadnienia choroby członka zarządu lub innych okoliczności powodujących brak podpisania przez członka zarządu sprawozdania finansowego przy braku uzasadnienia odmowy podpisu. Ewentualne konsekwencje, w tym odpowiedzialność karna to zakres art. 77 i 79 i ten obszar jest wyłączony z zakresu projektu.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana wskazanych powyżej przepisów Ustawy - Art. 52 ust. 2b, 2c i 2e.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.4. Łączne sprawozdania finansowe

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 51 ust. 1 - określa sposób przygotowania łącznego sprawozdania finansowego.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis budzi wątpliwości jednostek głównie w zakresie tego, w jaki sposób należy rozumieć użyte w art. 51 sformułowanie “sprawozdanie łączne”.

Rekomendacja

Proponujemy doprecyzowanie przepisów art. 51 ust 1. poprzez zmianę zapisu “łączne sprawozdanie finansowe, będące sumą sprawozdania finansowego jednostki i wszystkich jej oddziałów (zakładów)” na “łączne sprawozdanie finansowe obejmujące dane finansowe zagregowane w taki sposób, że stanowią one dane jednego podmiotu”.

Proponujemy również dodanie dodatkowego przepisu do tego artykułu, który będzie stanowił, iż powyższego przepisu nie stosuje się w odniesieniu do polskich oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie terminologii w celu ograniczenia wątpliwości interpretacyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Zmiana wskazanego powyżej przepisu Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.5. Składanie sprawozdań finansowych

Odwołanie do aktu prawnego

Składanie sprawozdań finansowych jest uregulowane w art. 69 ust. 4 Ustawy, który między innymi zobowiązuje kierownika jednostki dominującej, która jest zwolniona z przygotowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, do złożenia w rejestrze sądowym przetłumaczonego na język polski przez tłumacza przysięgłego skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania z działalności jednostki dominującej wyższego szczebla w określonym terminie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Zdaniem niektórych interesariuszy Ustawa w sposób nie dość restrykcyjny opisuje konsekwencje niewypełnienia obowiązków związanych ze złożeniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego (w przypadku zwolnienia ze sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego na poziomie danej spółki).

Dodatkowo, wymóg tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego może stanowić nadmierne obciążenie finansowe dla niektórych jednostek.

Rekomendacja

Proponujemy uzupełnienie art. 69 ust. 4 Ustawy o wskazanie konsekwencji niewypełnienia obowiązku złożenia do rejestru sądowego przetłumaczonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania z działalności jednostki wyższego szczebla w określonych w tym ustępie terminach w następujący sposób:

- Niedopełnienie przez kierownika jednostki wskazanych powyżej obowiązków w przewidzianym terminie oznacza, że w danym roku jednostce nie przysługuje zwolnienie przewidziane w art. 56 ust. 2.
- Jednocześnie w takim przypadku jednostka jest zobligowana do niezwłocznego przygotowania i złożenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania z działalności.

Dodatkowo proponujemy usunięcie z art. 69 ust. 4 obowiązku tłumaczenia wykonanego przez tłumacza przysięgłego z jednoczesnym wskazaniem, że tłumaczenie na język polski ma być wykonane w sposób rzetelny i profesjonalny, aby zapewnić zrozumiałość i dokładność, oraz że za jakość tego tłumaczenia odpowiada kierownik jednostki składającej te sprawozdania do rejestru.

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie konsekwencji niedopełnienia obowiązków a jednocześnie ograniczenie kosztów wynikających z korzystania z tłumacza przysięgłego.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana wskazanego powyżej przepisu Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W zakresie składania sprawozdań finansowych pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym zakres obecnych przepisów zezwalających na niesporządzenie skonsolidowanych sprawozdań finansowych są warunkowe i niespełnienie warunku automatycznie przywraca obowiązek sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.6. Ujawnienia w zakresie instrumentów finansowych w sprawozdaniu z działalności

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.2.7. Zdarzenia po dacie bilansu

Odwołanie do aktu prawnego

Ujęcie zdarzeń po dniu bilansowym jest obecnie uregulowane w art. 54 ust. 1 Ustawy oraz w Krajowym Standardzie Rachunkowości Nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja” („KSR 7”).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości dotyczące wpływu zdarzeń po dniu bilansowym na klasyfikację zobowiązań jako długo- lub krótkoterminowych, np. czy w sytuacji gdy kowenanty zostały złamane na dzień bilansowy, a podpisane po dacie bilansowej porozumienie, zrzeczenie się lub aneks do umowy kredytu bankowego zawierającej kowenanty umożliwia klasyfikację zobowiązania jako długoterminowego (tj. gdy podpisane po dacie bilansowej dokumenty skutkują sytuacją, że kowenanty są ponownie spełnione). Wskazane wątpliwości pojawiają się w praktyce audytowej i dotyczą kwestii fundamentalnych i często krytycznych z perspektywy oceny standingu finansowego danej jednostki.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie doprecyzowania na poziomie KSR 7 w sposób zgodny z wytycznymi Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 1 “Prezentacja sprawozdań finansowych” - “MSR 1” (po aktualizacji obowiązującej od 2024 roku) dotyczącymi wymogów dla klasyfikacji zobowiązań jako krótkoterminowych lub długoterminowych. Zgodnie z tymi wymogami, jeżeli prawo jednostki do odroczenia spłaty zobowiązania jest uzależnione od spełnienia określonych warunków, jednostka ma prawo odroczenia rozliczenia zobowiązania na koniec okresu sprawozdawczego, jeżeli spełnia te warunki **w tym dniu**. Jednocześnie wymóg posiadania prawa do odroczenia rozliczenia na koniec okresu sprawozdawczego ma zastosowanie niezależnie od tego, czy kredytodawca testuje zgodność w tym dniu czy w późniejszym terminie.

Uzasadnienie:

Przepisy Ustawy są dość ogólne i wymagają doprecyzowania na poziomie standardu - doprecyzowanie jest potrzebne, gdyż dotyczy kwestii fundamentalnych wpływających na ocenę standingu finansowego jednostki (o skali ważności tego zagadnienia mogą świadczyć zmiany wprowadzane na przestrzeni ostatnich lat do MSR 1 a dotyczące właśnie tego obszaru). Proponowanym przez nas rozwiązaniem jest uspoźnienie zasad z tymi przewidzianymi przez najnowszą wersję MSR 1, gdyż nie widzimy podstaw wprowadzania jakichkolwiek uproszczeń lub odmiennych regulacji dla podmiotów stosujących polskie zasady o rachunkowości.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Dodatkowe zapisy do istniejącego KSR 7 w części dotyczącej wydarzeń po dniu bilansowym.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu

3.2.8. Korekty błędów

Odwołanie do aktu prawnego

Ustawa reguluje sposób postępowania w przypadku stwierdzenia błędów w art. 54 ust. 3.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie stanowi jednoznacznie, czy w przypadku korekty błędu należy przekształcić dane finansowe za rok poprzedni. Z kolei obowiązek przekształcenia danych porównawczych wynika z postanowień KSR 7 pkt. 5.7 (przy założeniu że błąd jest istotny a przekształcenie praktycznie wykonalne).

Rekomendacja

W celu doprecyzowania przepisów Ustawy proponujemy uzupełnienie przepisów art. 54 ust. 3 Ustawy o stwierdzenie, że jednostka jest zobowiązana przekształcić retrospektywnie dane porównawcze sprawozdania finansowego, chyba że jest to praktycznie niewykonalne.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja art. 54 ust. 3 Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.9. Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych

Odwołanie do aktu prawnego

Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych, w tym w szczególności minimalny zakres informacji wykazywanych w bilansie i rachunku wyników regulują Załączniki do Ustawy. Podstawowy zakres informacji wykazywanych w bilansie i rachunku wyników jest dodatkowo uregulowany odpowiednio art. 46 ust. 1 i 1a) oraz art. 47 ust. 1 i 2 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wśród interesariuszy występują rozbieżne stanowiska dotyczące liczby i rodzajów wzorów sprawozdań finansowych - od chęci utrzymania obecnego zakresu informacji (z uwagi na porównywalność) po wprowadzenie wzorów odzwierciedlających specyfikę różnych branż.

Rekomendacja

1. Umieszczenie tzw. wzorów sprawozdań finansowych oraz ujawnień

- Proponujemy, aby zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych oraz ujawnienia w sprawozdaniach finansowych były uregulowane **nie na poziomie Ustawy (obecnie Załączniki)**, ale na poziomie standardów (w randzie rozporządzeń) - w szczególności na poziomie **proponowanego do utworzenia standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych** (który zastąpiłby obecnie istniejący Załącznik 1 do Ustawy i dotyczyłby działalności uniwersalnej). Na tym etapie Projektu nie zidentyfikowaliśmy dodatkowych sektorów, dla których proponowalibyśmy stworzenie nowego układu sprawozdania finansowego. Tym niemniej inne załączniki do Ustawy kierunkowo wskazują konieczność stworzenia odmiennych rozporządzeń dla poszczególnych rodzajów jednostek (tzw. standardów sektorowych).
- Oprócz wskazanego powyżej standardu obowiązywałyby rozporządzenia sektorowe np. dotyczące działalności bankowej, ubezpieczeniowej, fundusze itd., regulujące kwestie tzw. wzorów sprawozdań finansowych oraz ujawnień w odniesieniu do konkretnego sektora (w tym w szczególności obecne wymogi dotyczące banków i ubezpieczycieli zawarte obecnie w Załącznikach 2-3 do Ustawy).
- Powyższa propozycja oznacza usunięcie z Ustawy obecnych Załączników i przeniesienie ich treści (po ewentualnych modyfikacjach wynikających z innych rekomendacji zgłoszonych w ramach tego Projektu) do odpowiednich standardów (w tym w szczególności do nowego standardu o układzie i treści sprawozdań finansowych).
- Konsekwencją tej propozycji byłoby również przeniesienie wymogów dotyczących ujawnień z obecnie obowiązujących standardów, w których takie ujawnienia są

zawarte (np. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 2 „Podatek dochodowy” - “KSR 2”, Krajowy Standard Rachunkowości Nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” - “KSR 5”).

- Dodatkowo proponujemy wprowadzenie możliwości dowolności stosowania standardów sektorowych dotyczących ujawnień i treści sprawozdań finansowych przez jednostki, których charakter działalności uzasadnia stosowanie przepisów danego standardu sektorowego, np. spółka holdingowa mogłaby stosować układ sprawozdania finansowego wprowadzonego dla sektora bankowego zamiast wzoru podstawowego/ uniwersalnego (ze względu na fakt, że podstawową jej działalnością jest udzielanie pożyczek spółkom w grupie). Analogicznie, spółka prowadząca podstawową działalność w zakresie leasingu finansowego mogłaby wybrać wzorzec stosowany przez banki, gdyż jest on bardziej dopasowany do jej profilu działalności niż wzorzec uniwersalny. **W takiej sytuacji dany standard sektorowy wskazywałby kategorie jednostek, które są zobowiązane do jego stosowania a równocześnie stanowiłby, że jego stosowanie jest również możliwe w przypadku jednostek, których charakter działalności wskazuje na zasadność stosowania danego standardu.**

Uzasadnienie:

Powyższe rozwiązanie pozwala zwiększyć elastyczność związaną z publikacją nowych oraz modyfikacją istniejących wzorów sprawozdań finansowych.

Dodatkowo, pomimo iż moment publikacji nowych struktur logicznych sprawozdań finansowych (“schem”) nie wchodzi w zakres uregulowań objętych Ustawą, chcielibyśmy zwrócić uwagę na kwestię podnoszoną przez interesariuszy w ramach prac związanych z przygotowaniem Raportu z Fazy 2. Niektórzy interesariusze podnosili, iż **brak obowiązku publikacji schem z odpowiednim wyprzedzeniem** naraża jednostki na ‘awaryjny tryb działania’ i brak możliwości odpowiedniego zaplanowania procesu raportowania. Wydaje się zatem, że przeniesienie wzorów sprawozdań finansowych do standardów (rozporządzeń), w odniesieniu do których proces legislacyjny związany z wprowadzeniem zmian jest łatwiejszy, mogłoby, choć częściowo, zaadresować tę kwestię.

2. Uzupełnienie przepisów Ustawy o zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych

Dodatkowo, na poziomie Ustawy proponowalibyśmy wprowadzenie modyfikacji do treści obecnych przepisów ogólnych dotyczących zasad prezentacji bilansu i rachunku wyników:

- Uzupełnienie treści art. 46 o stwierdzenia, iż jednostki wykazują w bilansie aktywa, zobowiązania oraz kapitał, przy czym główne składniki aktywów i zobowiązań należy podzielić na krótko- i długoterminowe, chyba, że charakter działalności nie pozwala na arbitralny podział składników aktywów na krótko- i długoterminowych; jednostka może również odstąpić od podziału składników aktywów na krótko- i długoterminowe

w przypadku, gdy jednostka nie posiada wyraźnego cyklu operacyjnego i nie oczekuje się realizacji większości aktywów w terminie 12 miesięcy);

- Modyfikacja obecnych odwołań do Załączników występujących w art. 46 i 47 Ustawy w taki sposób, aby ich treść odwoływała się nie do Załączników, ale poszczególnych standardów, które, zgodnie z zaproponowanymi powyżej zmianami, miałyby zawierać minimalny zakres informacji oraz ujawnień zawartych w sprawozdaniach finansowych.

3. **Na poziomie proponowanego standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych** proponowalibyśmy wprowadzenie następujących zmian (w stosunku do obecnej treści Załączników do Ustawy):

- Uproszczenie w zakresie dostępnych obecnie wzorów, tak aby odzwierciedlały minimalny zakres bilansu i rachunku wyników przewidziany przepisami Załącznika III-VI Dyrektywy;
- Bezpośrednie wskazanie na możliwość rozbudowy zakresu informacji wykazywanego w sprawozdaniu finansowym i dodawania pozycji specyficznych dla jednostki;
- Modyfikację układu zestawienia zmian w kapitale własnym - proponujemy wprowadzenie układu matrycowego - analogicznego do MSSF;
- Prezentacja zmiany stanu produktów oraz kosztu wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki jako korekty kosztów (rozwiązanie inspirowane MSR 1).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- **Wskazane powyżej uzupełnienie art. 46 Ustawy;**
- Usunięcie z Ustawy wskazanych powyżej Załączników oraz odwołań do ich treści w Ustawie;
- Przeniesienie treści wskazanych powyżej Załączników do standardów w formie rozporządzeń (w szczególności do planowanego standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych) wraz z modyfikacją niektórych zapisów dotyczących tzw. wzoru sprawozdań (bilans oraz zestawienie zmian w kapitale własnym).

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W zakresie składania sprawozdań finansowych pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym zakres informacji dodatkowych zawartych w sprawozdaniu finansowym nie powinien być zróżnicowany ze względu na branżę, w której działa jednostka.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.2.10. Działalność zaniechana

Odwołanie do aktu prawnego

Zasady prezentacji działalności zaprzestanej lub przewidzianej do zaprzestania reguluje art. 47 ust. 3 Ustawy oraz “Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat”.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wśród interesariuszy istnieją niejasności związane z tym, w jaki sposób oraz jak bardzo szczegółowo zaprezentować wyniki działalności zaprzestanej i przewidzianej do zaprzestania w sprawozdaniu finansowym.

Rekomendacja

Kwestia prezentacji działalności zaprzestanej oraz działalności przewidzianej do zaprzestania została uregulowana we wskazanym powyżej Stanowisku. Mając na uwadze planowane w ramach Projektu podniesienie standardów oraz stanowisk do rangi rozporządzeń, nie są konieczne zmiany do obecnie obowiązujących przepisów Ustawy w tym zakresie.

Jednocześnie, ponieważ nie rekomendujemy obowiązku osobnego wydzielania na poziomie bilansu aktywów i zobowiązań dotyczących działalności zaniechanej, proponowalibyśmy wprowadzenie doprecyzowania w punkcie 4.2 “Stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat” stanowiącego iż, aktywa i zobowiązania, dotyczące działalności zaprzestanej i przewidzianej do zaprzestania powinny zostać wykazane wyłącznie w informacji dodatkowej oraz że w informacji dodatkowej jednostka powinna ujawnić jakie aktywa netto wiążą się z działalnością zaprzestaną i przewidzianą do zaprzestania, a także jaka jest ich wartość księgowa.

Dodatkowo rekomendujemy ujednolicenie pojęć pomiędzy Art. 47 ust. 3, który mówi o “zaprzestanie określonego zakresu działalności”, a Załącznikiem nr 1, w sekcji “Dodatkowe informacje i objaśnienia”, gdzie wskazuje się na “informacje o przychodach, kosztach i wynikach działalności zaniechanej w roku obrotowym lub przewidzianej do zaniechania w roku następnym”.

Uzasadnienie w przypadku rezygnacji z wprowadzenia zmian w danym obszarze problematycznym (jeśli wystąpią)

Rezygnacja z wprowadzenia doprecyzowania na poziomie Ustawy z uwagi na wskazane powyżej Stanowisko.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Doprecyzowanie w ramach “Stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat”.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu

3.2.11. Wynagrodzenia zarządu

Odwołanie do aktu prawnego

Kwestia dotycząca ujawniania wynagrodzenia zarządu jest uregulowana obecnie w Załączniku 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 5 pkt 4).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Obecne sformułowania zawarte w przepisie wskazanym powyżej budzą wątpliwości dotyczące tego, jak należy interpretować wynagrodzenia:

- Które elementy wynagrodzenia należy ujawnić?
- Czy należy ujawnić wynagrodzenia wypłacone czy też naliczone za dany rok? oraz
- Czy ewentualnie można odstąpić od ujawnienia, gdy organ jest jednoosobowy?

Rekomendacja

Proponowalibyśmy, aby na poziomie standardu, który zgodnie z wcześniejszymi rekomendacjami, ma dotyczyć układu i treści sprawozdań finansowych, wprowadzić doprecyzowanie obecnych przepisów Załącznika 1 Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 5 pkt 4) w taki sposób, że:

- Jednostka jest zobowiązana ujawnić kwoty wynagrodzeń zarachowanych w danym roku, w tym również ujawnić salda z tym związane (wartość niewypłaconych wynagrodzeń); oraz

- Ujawnić wartość wynagrodzeń wg rodzaju świadczeń (w tym wartość świadczeń przyznanych/wyrażonych w ekwiwalencie instrumentów finansowych).

Na obecnym etapie Projektu nie proponujemy wprowadzania zmian służących zwolnieniu z obowiązku z ujawniania informacji, w przypadku gdy spółką kieruje organ jednoosobowy. Ewentualne zwolnienie z ujawniania wynagrodzenia w przypadku organu jednoosobowego za zgodą wspólników należałoby poddać dalszym dyskusjom z interesariuszami Projektu, w tym z Komitetem Standardów Rachunkowości.

Na tym etapie Projektu warto odnotować, że temat ujawniania wynagrodzenia zarządu jest tematem bardziej dotyczący ładu korporacyjnego bądź kwestii odpowiedzialności społecznej niż tematem rachunkowym. Wynagrodzenia zarządu można ujawniać również poza sprawozdaniem finansowym, gdyż istnieje już do tego narzędzie w postaci raportu o wynagrodzeniach. Proponujemy zatem, jako alternatywną opcję do dalszych dyskusji, rozważenie rozciągnięcia obowiązku sporządzania raportu o wynagrodzeniach na inne podmioty (spółki, które obecnie nie są do takiego raportowania zobowiązane) i usunięcie tego wymogu z Ustawy.

Uzasadnienie:

Powyższe zapisy mają na celu doprecyzowanie przepisów Ustawy w celu zachowania porównywalności ujawnianych informacji między jednostkami.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana na poziomie wskazanych powyżej punktów Załącznika 1 do Ustawy, który byłby proponowany do przeniesienia na poziom standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Temat ewentualnego zwolnienia z ujawniania wynagrodzenia zarządu w przypadku organu jednoosobowego (za zgodą wspólników) wywołał dyskusję wśród interesariuszy. Pojawiły się zdania przeciwstawne. Z jednej strony zauważono, że informacje nt wynagrodzeń zarządu są ważne z punktu widzenia użytkowników sprawozdań, szczególnie pracowników spółki. Dane takie powinny być ujawniane, gdyż w wielu podmiotach nie ma związków zawodowych, a coraz częściej pojawiają się pytania dotyczące rozbieżności pomiędzy wynagrodzeniami zarządu a wynagrodzeniami pracowników. Jest to również informacja ważna z punktu widzenia sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju ("ESRS"). Z drugiej strony, za nie ujawnianiem takich informacji dla organu jednoosobowego przemawiają wątpliwości związane z ochroną danych członka zarządu ("RODO"). Jednakże należy zauważyć, że przepisy RODO nie mają charakteru absolutnego, lecz są relatywne, a ich głównym celem jest ochrona prywatności danych członków zarządu. Ostateczną decyzję w kwestii transparentności podejmuje

Ustawodawca. W przypadku wystąpienia konfliktu, przepisy RODO ustępują innym ustawom, które bezpośrednio nakazują udostępnienie danych. Natomiast jeśli chodzi o ujawnianie wynagrodzeń, należy uregulować tę kwestię w Ustawie lub akcie prawnym traktowanym na równi z Ustawą.

W związku z pojawiającymi się zdaniemiami odrębnymi, jak wspomniano powyżej, ewentualne zwolnienie z ujawniania wynagrodzenia w przypadku organu jednoosobowego za zgodą wspólników należałoby poddać dalszym dyskusjom z interesariuszami Projektu, w tym z Komitetem Standardów Rachunkowości.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.12. Dodatkowe ujawnienia w przypadku metody bezpośredniej

Odwołanie do aktu prawnego

Obowiązek dodatkowych ujawnień w przypadku stosowania przez jednostkę metody bezpośredniej do rachunku przepływów pieniężnych reguluje obecnie Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 4.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wskazane powyżej przepisy Ustawy dotyczące uzgodnień wydają się być nadmiernym obciążeniem dla jednostki, która dokonała wyboru jednego z dwóch dopuszczalnych Ustawą wariantów.

Rekomendacja

Proponujemy usunięcie tego obowiązku z uwagi na wskazane powyżej kwestie nadmiernego obciążenia jednostek stosujących jedną z dwóch dozwolonych metod. W związku z tym usunięcia wymagałby fragment ust. 4 Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ", a w przypadku gdy rachunek przepływów pieniężnych sporządzony jest metodą bezpośrednią, dodatkowo należy przedstawić uzgodnienie przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej, sporządzone metodą pośrednią".

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja wskazanego powyżej przepisu Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.13. Dodatkowe ujawnienia w przypadku nie sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym

Odwołanie do aktu prawnego

Obowiązek dodatkowych ujawnień dotyczących jednostek, które nie są zobowiązane do przygotowywania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym jest zdefiniowany w Załączniku 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 9).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Aktualny przepis oznacza, że jeśli jednostka korzysta z uproszczenia przewidzianego Ustawą i nie sporządza zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym, jest zobligowana pokazać zmiany w kapitale w sposób zbliżony do tego, który zawiera zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym.

Rekomendacja

Proponujemy usunięcie w całości tego wymogu, tak aby uproszczenie dotyczące określonych jednostek było faktyczne. Wprowadzając tą zmianę należy również mieć na uwadze inne rekomendacje przedstawione w niniejszym dokumencie, w szczególności rekomendacje dot. ujmowania wyceny do wartości godziwej w kapitale dla niektórych składników aktywów. Sugerujemy, aby usuwając wymóg zdefiniowany we wskazanych powyżej przepisach, zaznaczyć, że jeżeli jednostka rozpoznała skutki wyceny do wartości godziwej w kapitale w ciągu okresu, lub przeniosła do wyniku kwoty uprzednio zakumulowane w tym kapitale, to w sytuacji, gdy jednostka nie przygotowuje zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym, jest zobowiązana ujawnić dodatkowo informacje o tych kwotach.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Usunięcie wskazanego powyżej przepisu Ustawy

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.2.14. Rachunek przepływów pieniężnych w jednostkach, których działalność operacyjna polega na inwestowaniu

Odwołanie do aktu prawnego

Zasady przygotowywania rachunku przepływów pieniężnych określone są obecnie w art. 48b oraz Załącznikach 1, 2 i 3.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie precyzuje, w jaki sposób należy sporządzić rachunek przepływów pieniężnych spółek, których działalność operacyjna polega na inwestowaniu (Alternatywne Spółki Inwestycyjne "ASI") oraz udzielaniu pożyczek - czy jest to działalność inwestycyjna czy operacyjna. Powoduje to rozbieżności interpretacyjne i brak porównywalności pomiędzy rachunkami przepływów pieniężnych spółek prowadzących taką działalność.

Rekomendacja

Proponujemy uregulowanie powyższej kwestii na poziomie standardów sektorowych dedykowanych podmiotom holdingowym i których działalność operacyjną koncentruje się na zarządzaniu aktywami. Rekomendujemy, żeby przepływy z tego tytułu prezentować jako działalność operacyjną metodą bezpośrednią.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Wymagany do opracowania standard sektorowy.

Zakres zmian

- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.2.15. Pakiety konsolidacyjne

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 63b Ustawy nakłada obowiązek stosowania jednolitych metod wyceny i sporządzania sprawozdań finansowych przez jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem, zgodnie z polityką rachunkowości jednostki dominującej.

Par. 20 ust. 1 pkt 2) Rozporządzenia o konsolidacji określa z kolei, że dokumentacja konsolidacyjna obejmuje m.in. sprawozdania finansowe jednostek podporządkowanych dostosowane do zasad rachunkowości obowiązujących przy konsolidacji.

Dodatkowo w art. 136 ust. 2 pkt 5 wyłącza z usług zabronionych usługi weryfikacji pakietów konsolidacyjnych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa o biegłych rewidentach przewiduje usługę "weryfikacji" tzw. pakietów konsolidacyjnych - tymczasem "pakiety konsolidacyjne" nie są wprost zdefiniowane ani w Ustawie ani w Rozporządzeniu o konsolidacji.

Dodatkowo:

- Zawarta w Ustawie o biegłych rewidentach definicja badania ustawowego (art. 2 pkt 1) nie uwzględnia weryfikacji pakietów konsolidacyjnych dla potrzeb badania statutowego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki dominującej; a jednocześnie:
- Rozporządzenie UE 537/14 w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego w Artykule 4 ust. 2 ogranicza wynagrodzenie biegłego rewidenta z tytułu dozwolonych usług, które nie są badaniem ustawowym, do 70% wartości wynagrodzenia z tytułu badania ustawowego (tzw. "fee cap"); jednocześnie do kalkulacji powyższego limitu nie wchodzi usługi inne niż badanie sprawozdań finansowych, jeśli są wymagane przez prawo (przykładowo przegląd sprawozdań półrocznych emitentów nie zostanie uwzględniony, natomiast przegląd kwartalnych sprawozdań finansowych lub badanie sprawozdań półrocznych emitentów zostaną uwzględnione w kalkulacji);
- Weryfikacja pakietów jako usługa nieaudytowa podlega zgodzie Komitetu Audytu na podstawie art. 130 ust. 1 pkt 4 Ustawy o biegłych rewidentach).

W konsekwencji usługi weryfikacji pakietów konsolidacyjnych są obecnie, dla potrzeb kalkulacji tzw. "fee cap", traktowane jako dozwolone usługi biegłego rewidenta, które jednakże podlegają limitowaniu zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz.

UE L 170 z 11.06.2014 str. 66), (Rozporządzenie nr 537/2014) oraz ich wykonanie jest uzależnione od wydania zgody przez Komitet Audytu, pomimo iż są nierozdzielnie związane z procesem badania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Tymczasem celem tzw. "fee cap" jest ograniczenie wykonywanych przez biegłego rewidenta usług o charakterze innym niż audyt.

Powyższą argumentację wspierają wytyczne wydane przez CEAOB (Committee of European Auditing Oversight Bodies) (CEAOB 2018-018 Adopted on 21 September 2018 "Monitoring the fee cap of non-audit services"), zgodnie z którymi badanie pakietów niezbędne dla audytu należy uznać za badanie statutowe i zaliczyć do mianownika we wzorze stanowiącym podstawę kalkulacji tzw. "fee cap". Interpretacja wydana przez Ministerstwo Finansów 26 października 2023 r. w odpowiedzi na pytanie PIBR dotyczące limitu wynagrodzeń od jednostek zainteresowania publicznego kierunkowo jest zgodna ze wskazanymi wytycznymi Komitetu Europejskich Organów Nadzoru Audytowego ("CEAOB"), jednakże jej obowiązywanie jest uzależnione od szczegółowego stanu faktycznego wskazanego w zapytaniu PIBR.

Rekomendacja

Proponowane założenia

- Rekomendowane byłoby przeredagowanie istniejących przepisów Ustawy lub/ i Rozporządzenia o konsolidacji w taki sposób, aby w sposób bezpośredni powiązać definicyjnie Ustawę o biegłych rewidentach z Ustawą i Rozporządzeniem o konsolidacji. Przeredagowaniu mogłoby również dotyczyć przepisów dotyczących odpowiedzialności kierownika jednostki sporządzającej pakiet konsolidacyjny w sposób analogiczny jak określony w art. 4 Ustawy.
- Jednocześnie proponowane byłoby usankcjonowanie wytycznych CEAOB poprzez wskazanie iż weryfikacja pakietów konsolidacyjnych na potrzeby skonsolidowanego sprawozdania finansowego ma charakter badania statutowego na potrzeby kalkulacji limitu, o którym mowa w Rozporządzeniu UE 537/14 .

Proponowane zmiany

- Proponujemy dodanie w obecnym Rozdziale 6 Ustawy, który dotyczy skonsolidowanych sprawozdań finansowych, odrębnego przepisu stanowiącego, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządza się na podstawie sprawozdań finansowych lub pakietów konsolidacyjnych, sporządzonych przez jednostki podporządkowane w oparciu o dane finansowe tych jednostek, z uwzględnieniem zasad rachunkowości stosowanych w grupie kapitałowej i skorygowanych o korekty wynikające z procesu konsolidacji.
- W obecnym art. 3 ust. 1 Ustawy (definicje) proponujemy dodać definicję pakietu konsolidacyjnego - jest to informacja finansowa sporządzona na potrzeby sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, przygotowana zgodnie z polityką rachunkowości tej grupy.
- Proponujemy również dodanie w art. 4 lub 4a Ustawy przepisu stanowiącego, iż kierownik jednostki sporządzającej pakiet konsolidacyjny odpowiada za jego przygotowanie w sposób analogiczny jak za przygotowanie sprawozdań finansowych.
- Wprowadzenie do Ustawy o rachunkowości bądź Ustawy o biegłych rewidentach zapisów stanowiących, iż weryfikacja pakietów konsolidacyjnych dla potrzeb badania skonsolidowanych sprawozdań finansowych jest traktowana jako ustawowe badanie dla potrzeb ustalenia limitu wynagrodzenie biegłego rewidenta z tytułu dozwolonych usług niebędących badaniem ustawowym; przykładowo poprzez dodanie przepisu stanowiącego, iż przez badanie sprawozdań finansowych (na potrzeby Rozporządzenia 537/14) rozumie się:
 - (i) Badanie pakietów konsolidacyjnych - audytor grupowy może postanowić, iż konieczna jest weryfikacja pakietów konsolidacyjnych przez biegłego rewidenta. W takiej sytuacji biegły rewident wykonuje wskazaną weryfikację na podstawie krajowych lub międzynarodowych standardów badania.

(ii) Badanie i przeglądy rocznych i śródrocznych sprawozdań finansowych, których przeprowadzenie nie jest wymagane Ustawą o rachunkowości lub przepisami "Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim", jeżeli organ stanowiący jednostki podjął decyzję o wykonaniu takiego badania lub przeglądu - w takiej sytuacji biegły rewident wykonuje wskazaną weryfikację na podstawie krajowych i międzynarodowych standardów badania.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy oraz Rozporządzenia o konsolidacji, ewentualne zmiany na poziomie Ustawy o biegłych rewidentach.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.2.16. Ocena kontynuacji działalności

Odwołanie do aktu prawnego

Zasada kontynuacji działalności jest opisana obecnie w art. 5 ust. 2 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Obowiązek oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności spoczywa na kierowniku jednostki, jednakże w Ustawie nie zapisano wprost ani obowiązku udokumentowanie takiej analizy ani też obowiązku przedstawienia jej wyników w sprawozdaniu finansowym, niezależnie od sytuacji finansowej jednostki. Brak takiego ujawnienia może w niektórych przypadkach rodzić wątpliwości użytkowników sprawozdania finansowego co do faktu, czy taka analiza została przeprowadzona i jaki był jej wynik.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie na poziomie Ustawy, jako dodatkowy ustęp w art. 5 (w celu zachowania symetrii z regulacjami na poziomie Kodeksu spółek handlowych ("KSH") przepisu stanowiącego, iż kierownik jednostki jest zobowiązany do przeprowadzenia analizy i oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności, niezależnie od występowania ewentualnych przesłanek o braku możliwości kontynuacji działalności. Proponujemy również, aby wprowadzić wymóg mówiący o tym, że kierownik jednostki jest zobowiązany do udokumentowania wyników takiej analizy oraz ujawnienia wniosków z niej płynących w sprawozdaniu finansowym.

Szczegółowe rozwiązania byłyby opisane w proponowanym do utworzenia standardzie (np. Standard zawierający wytyczne dotyczące zakresu analizy i oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności oraz określenia zasad rachunkowości w przypadku, gdy zasada kontynuacji działalności nie ma zastosowania).

Wytyczne dotyczące zakresu takiej analizy mogłyby następnie zostać rozwinięte w formie odrębnego standardu lub stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości, przy czym zakres takiej analizy mógłby być uzależniony od charakteru danego podmiotu, jego sytuacji finansowej, sytuacji rynkowej itp.

Uzasadnienie:

Przepisy KSH wymagają, aby biegły rewident przedstawił radzie nadzorczej sprawozdanie z badania, w tym ocenę podstaw przyjętego oświadczenia odnoszącego się do zdolności jednostki do kontynuowania działalności - analogiczny wymóg powinien w konsekwencji zostać wprowadzony do Ustawy jako konieczność dokonania przez kierownika jednostki analizy stanowiącej podstawę oświadczenia co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności. Wnioski z analizy powinny być udostępnione użytkownikom sprawozdania finansowego.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie art. 5 Ustawy o dodatkowe zapisy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.2.17. Definicja roku obrotowego

Odwołanie do aktu prawnego

Rok obrotowy jest zdefiniowany w art. 3 ust. 1 pkt 9) Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Rozumiemy, że ewentualna zmiana definicji roku obrotowego będzie rezultatem prac nad obecnie toczącym się projektem dotyczącym "Stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego na dzień bilansowy inny niż dzień kończący rok obrotowy".

W tym kontekście zwracamy uwagę, iż w praktyce powstają sytuacje, kiedy pierwszy rok po zmianie roku obrotowego jest znacząco wydłużony. W skrajnym przypadku długość roku obrotowego, po wcześniej dokonanej jego zmianie, może wynosić nawet 23 miesiące.

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację przepisu dotyczącego definicji roku obrotowego zawartej w art. 3 ust. 1 pkt 9) Ustawy w taki sposób, aby zamiast zapisu "powinien być dłuższy" wprowadzić sformułowanie "nie był dłuższy niż 12 miesięcy". Jednocześnie proponujemy rozważenie wprowadzenia zmiany, która będzie jednoznacznie wskazywała, że przygotowanie sprawozdania finansowego na szczególny dzień bilansowy nie powoduje przerwania roku obrotowego, za wyjątkiem sytuacji, gdy zdarzeniem, które powoduje konieczność sporządzenia sprawozdania finansowego na szczególny dzień bilansowy, jest zmiana daty kończącej rok obrotowy (wskazano to również w rekomendacji 3.3).

Proponowane powyżej zmiany wymagałyby również rozważenia zmian w przepisach podatkowych.

Powyższa propozycja powinna zostać omówiona z interesariuszami, w tym w szczególności z członkami Komitetu Standardów Rachunkowości. W przypadku, gdy organy podatkowe uznają, że kwestia ta nie może być zmieniona na gruncie przepisów podatkowych, wówczas proponowalibyśmy, żeby powyższej rekomendacji nie wprowadzać.

Uzasadnienie w przypadku rezygnacji z wprowadzenia zmian w danym obszarze problematycznym (jeśli wystąpią)

W zależności od decyzji ustawodawcy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Przepisy definiujące rok obrotowy w Ustawie oraz przepisy Ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych oraz Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa*

**) Przepisy, których dotyczy zmiana będą wskazane w treści rekomendacji*

3.2.18. Prezentacja korekt

Odwołanie do aktu prawnego

Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 6 pkt 4) reguluje konieczność dostarczenia informacji liczbowych wraz z wyjaśnieniem w celu zapewnienia porównywalności danych finansowych między sprawozdaniami za rok obrotowy i rok poprzedzający.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy Ustawy wydają się być nieprecyzyjne - brakuje informacji, że chodzi o ujawnienie danych liczbowych prezentujących pozycje korygowane przed i po zmianie a także wartości tych korekt.

Rekomendacja

Proponujemy zmianę przepisu z Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 6 pkt 4), poprzez dodanie do istniejącej już treści dodatkowego wymogu, stanowiącego że jednostka prezentuje dane liczbowe przed i po korekcie z jednoczesnym wskazaniem kwoty oraz opisu korekty. Proponowany przepis na poziomie Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Informacje liczbowe, wraz z wyjaśnieniem, zapewniające porównywalność danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy oraz zawierające szczegółowe informacje dotyczące dokonanych korekt."

Jednocześnie standard mógłby wyjaśniać, co należy rozumieć przez "szczegółowe informacje", tj. w szczególności precyzować, że **jednostka prezentuje dane liczbowe przed korektą oraz po korekcie, wskazując jednocześnie kwotę oraz opis korekty.**

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 6 pkt 4) o dodatkowe zapisy.
- Uzupełnienie przepisów pkt VII KSR 7.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.2.19. Ujawnienie w zakresie polityki rachunkowości

Odwołanie do aktu prawnego

Załączniki 1-3 Wprowadzenie do sprawozdania finansowego regulują konieczność zawarcia w wprowadzeniu do sprawozdania finansowego omówienia przyjętych zasad rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów, ustalenia wyniku finansowego oraz sposobu

sporządzenia sprawozdania finansowego, zwłaszcza w zakresie, który jest pozostawiony do wyboru jednostce zgodnie z prawem.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis dotyczący omówienia przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny i sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim Ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru, budzi czasem wątpliwości interpretacyjne po stronie jednostek. Zgodnie z niektórymi interpretacjami wskazane byłoby, aby opisać tylko kwestie w których Ustawa pozostawia wybór np. koszt historyczny lub metoda praw własności lub wartość godziwa albo metoda pośrednia lub bezpośrednia, rachunek kalkulacyjny lub porównawczy, itp.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie albo na poziomie Ustawy (Załączniki 1-3 Wprowadzenie do sprawozdania finansowego pkt 7) albo na poziomie proponowanego do utworzenia w ramach niniejszego Projektu standardu ws. układu i treści sprawozdań finansowych przepisu, zgodnie z którym:

- Jednostka jest zobowiązana do ujawniania w swoich sprawozdaniach finansowych opisu **istotnych** stosowanych polityki rachunkowości. Przez istotne stosowane polityki rachunkowości rozumie się, polityki rachunkowości dostosowanego do specyfiki danego podmiotu, odnoszącego się do operacji i transakcji w danej jednostce, w taki sposób, aby opis ten w jak najlepszy sposób odzwierciedlał i umożliwiał zrozumienie specyficznych zasady rachunkowości danej jednostki. W opisie można pominąć kwestie, które są jednoznacznie uregulowane w przepisach, nie dają możliwości wyboru i nie są powiązane ze znaczącym szacunkiem lub osądem księgowym.
- Jeżeli jednostka zamieszcza informacje inne niż wskazane powyżej, to sposób prezentacji takich dodatkowych informacji nie powinien utrudniać dostępu do informacji istotnych. Jednostka nie powinna opisywać polityki rachunkowości dla transakcji, które nie występują w danej jednostce.

Dodatkowo proponujemy dodać obowiązek ujawnienia informacji na temat znaczących szacunków/znaczących obszarów podlegających szacunkom, w tym kluczowych metod i założeń przyjętych do ich dokonywania.

Z kolei na poziomie standardu/rozporządzenia sektorowego dotyczącego działalności ubezpieczeniowej proponujemy dodanie przykładu (wytycznych) dla ubezpieczycieli, który wyjaśniłby, czy zmiana metody/techniki ustalania rezerw technicznych to zmiana szacunku czy też zmiana polityki rachunkowości, gdyż ta kwestia często budzi wątpliwości wśród użytkowników Ustawy.

Proponujemy, żeby uregulować, że zmiana metody/techniki ustalania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych stanowi zmianę szacunku.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - Załączniki 1-3 Wprowadzenie do sprawozdania finansowego;
- Opracowanie standardu ws układu i treści sprawozdań finansowych;
- Opracowanie wytycznych dla ubezpieczycieli (Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji ("Rozporządzenie o rachunkowości ubezpieczycieli"))

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia
- Opracowanie Wytycznych Stosowania

3.2.20. Ujawnienie kursów przyjętych do wyceny

Odwołanie do aktu prawnego

Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia, ust. 3 reguluje konieczność ujawnienia kursów wymiany walut obcych, które zostały przyjęte do wyceny pozycji w sprawozdaniu finansowym.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce rynkowej pojawiają się wątpliwości dotyczące interpretacji wskazanego powyżej przepisu – jednostki mają wątpliwości, czy powinny ujawniać kursy przyjmowane do ewidencji transakcji wyrażonych w walutach obcych.

Rekomendacja

Opcja 1:

Wprowadzenie do Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia, ust. 3 obowiązku ujawniania przez jednostkę:

- Z kursów którego banku korzysta ujmując w księgach operacje gospodarcze wyrażone w walutach obcych; oraz

- Kursu Narodowego Banku Polskiego ("NBP"), który zastosowała do wyceny składników aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych (aktywów pieniężnych i pasywów).

Opcja 2 (preferowana): Usunięcie wymogu ujawnienia kursów wynikającego z Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia ust.3, gdyż wynika to wprost z art. 30 Ustawy.

Punkt 3.2.20 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Naszym zdaniem, informacje o kursach walutowych nie są kluczowe dla zrozumienia działalności przedsiębiorstwa, ponieważ są one ogólnie dostępne. Ich ujawnienie wydaje się mieć niewielki wpływ na ogólną rzetelność sprawozdania finansowego. W naszej opinii przepisy Ustawy, również w zakresie ujawnień, powinny być prostsze w stosowaniu niż wymogi MSSF. Warty rozważenia byłby sposób ujawniania informacji dotyczący instrumentów finansowych, takich jak aktywa pieniężne wyrażone w walutach obcych, oraz skutków transakcji w walutach obcych. W kontekście tych zagadnień podanie kursów walutowych wydaje się nie wносить istotnej wartości dodanej.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Wprowadzenie zmian do Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia, ust. 3 Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Wszystkie jednostki, które przepisami Ustawy zobowiązane są do sporządzania sprawozdania finansowego oraz te, które sporządzają sprawozdania finansowe zgodnie z przepisami Ustawy w sposób dobrowolny.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiany w przepisach dotyczących sporządzania sprawozdań finansowych mogą wpłynąć na użytkowników tych sprawozdań, czyli osoby i instytucje korzystające z zebranych danych finansowych w celu podejmowania decyzji lub oceny sytuacji finansowej jednostki. Te zmiany mogą mieć wpływ na jakość i dostępność informacji finansowych, a także na stopień zrozumienia i porównywalność danych, co może wpłynąć na skuteczność podejmowania decyzji biznesowych i inwestycyjnych.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Zwiększenie przejrzystości przepisów oraz ograniczenie wątpliwości interpretacyjnych poprzez doprecyzowanie terminologii;
- Poprawa jakości danych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych;
- Ułatwienie stosowania przepisów np. doprecyzowanie zakresu odpowiedzialności za proces sprawozdawczości finansowej kierownika jednostki;
- Uproszczenia dla jednostek np. rekomendacja usunięcia obowiązku dotyczącego 3-miesięcznego terminu na zamknięcie ksiąg rachunkowych w przypadku zaistnienia określonych zdarzeń, w tym w szczególności w przypadku zakończenia roku obrotowego, czy uproszczenie przepisów, które budzą wątpliwości interpretacyjne dotyczące kolejności podpisywania oraz ewentualnych problemów technicznych związanych z podpisywaniem sprawozdań finansowych;
- Ograniczenie kosztów w związku z propozycją usunięcia obowiązku tłumaczenia sprawozdania finansowego przez tłumacza przysięgłego.

Analiza kosztów i trudności:

- Wprowadzenie zmian w przepisach może wymagać od jednostek poniesienia dodatkowych kosztów związanych z przeszkoleniem personelu, oraz konsultacjami z ekspertami.

Stopień trudności implementacji zmiany: większość zmian jest łatwa do implementacji, w niektórych przypadkach jednak implementacja zmiany wiąże się z koniecznością opracowania nowego standardu czy też modyfikacją nie tylko w obrębie Ustawy ale także istniejącego już standardu czy rozporządzenia lub innych, nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości przepisów prawa, co może stwarzać potencjalne trudności implementacyjne.

3.3. Sprawozdania finansowe inne niż roczne

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy Ustawy, które obecnie jednostki uwzględniają podczas sporządzania sprawozdań finansowych na dzień inny niż kończący rok obrotowy:

- Art. 3 ust. 1 pkt 9) - definicja roku obrotowego jako roku kalendarzowego lub innego okresu trwającego 12 kolejnych pełnych miesięcy, stosowanego również dla celów podatkowych;
- Art. 12 pkt 2-3b – określenie momentów zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz ewentualnych zwolnień z obowiązku zamknięcia ksiąg rachunkowych

- Art. 45 ust. 1 – obowiązek przygotowania sprawozdania finansowego na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz na inny dzień bilansowy
- Art. 45 ust. 1f – obowiązek sporządzenia sprawozdań finansowych w postaci elektronicznej oraz ich podpisania w określonej formie
- Art. 45 ust. 1g – obowiązek sporządzenia sprawozdań finansowych w odpowiedniej strukturze logicznej oraz formacie
- Art. 47 ust. 2 – obowiązek przygotowania danych porównawczych za analogiczny okres sprawozdawczy poprzedniego roku obrotowego (analogiczny w stosunku do danych objętych danym sprawozdaniem finansowym)
- Art. 52 ust. 2 – obowiązek podpisania sprawozdań finansowych przez kierownika jednostki oraz osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją niejasności związane z tym, w jaki sposób sporządzać sprawozdanie finansowe na dzień inny niż koniec roku obrotowego – tj.:

- co mają zawierać takie sprawozdania finansowe,
- w jakim formacie mają być przygotowywane,
- czy mają być podpisywane przez kierownika jednostki,
- czy mają podlegać zatwierdzeniu i badaniu.

Jednocześnie przepisy art. 47 ust. 2 nakazujące przedstawienie danych porównawczych za analogiczny okres poprzedniego roku obrotowego stanowią niepotrzebne obciążenie dla jednostek w sytuacji, gdy takie sprawozdanie finansowe przygotowywane jest przede wszystkim z przyczyn formalnych (np. ma przedstawiać sytuację majątkową i finansową jednostki na dany dzień) i nie stanowi podsumowania działalności jednostki w danym okresie.

Jak rozumiemy, Komitet Standardów Rachunkowości podjął prace nad stanowiskiem ws sprawozdań finansowych na specjalny/szczególny dzień bilansowy. Stanowisko to, jak rozumiemy, będzie wskazywało, że, co do zasady, sporządzenie sprawozdań finansowych na szczególny dzień bilansowy nie powoduje przerwania roku obrotowego (jest “przezroczyste” dla określenia co stanowi rok obrotowy), niezależnie od tego czy ze zdarzeniem, z którym jest związane przygotowanie sprawozdania na szczególny dzień bilansowy, jest związana zmiana roku obrotowego czy też nie. Jednocześnie stanowisko będzie wyjaśniać kwestie danych porównawczych, formatu przygotowania sprawozdania finansowego oraz obowiązku badania. Poniższe rekomendacje powinny być rozpatrzone w kontekście debaty, która się będzie toczyć

wokół tego stanowiska oraz włączać ustalenia zawarte w stanowisku do zmienionych przepisów o rachunkowości.

Rekomendacja

Celem poniższych rekomendacji jest doprecyzowanie następujących kwestii związanych z przygotowywaniem przez jednostki sprawozdań finansowych na datę inną niż koniec roku obrotowego:

- 1) Zasady przygotowania sprawozdań finansowych:** rekomendujemy, aby zasady przygotowania sprawozdania finansowe na datę inną niż koniec roku obrotowego były analogiczne do zasad obowiązujących w stosunku do rocznych sprawozdań finansowych – w konsekwencji art. 45 ust. 1 pozostaje bez zmian.
- 2) Jednoznaczne określenie czy specjalny dzień bilansowy kończy rok obrotowy, czy też pozostaje dla niego neutralny/transparenty:** rekomendujemy następujące rozwiązanie:
 - a. W przypadku sprawozdania finansowego przygotowanego w związku ze wszczęciem postępowania likwidacyjnego specjalny dzień bilansowy przerywa rok obrotowy (to jest rozwiązanie spójne z KSR 14;
 - b. W sytuacji, gdy ze zdarzeniem prowadzącym do sporządzenia sprawozdania finansowego na szczególny dzień bilansowy powiązana jest zmiana roku obrotowego, to taki specjalny dzień bilansowy stanowi również koniec roku obrotowego (przykładowo spółka z o.o. dokonująca przekształcenia w S.A. i przy okazji zmieniająca rok obrotowy, kończy rok obrotowy w specjalnym dniu bilansowym i rozpoczyna następny od dnia pierwszego następującego po specjalnym dniu bilansowym);
 - c. W pozostałych sytuacjach, fakt sporządzenia sprawozdania na specjalny dzień bilansowy jest neutralny dla określenia okresów objętych rocznym sprawozdaniem finansowym (przykładowo spółka z o.o. przekształca się w S.A., nie zmieniając daty kończącej rok obrotowy - następujące po specjalnym dniu bilansowym sprawozdanie finansowe będzie zawierało dane za całe poprzedzające 12 miesięcy).
- 3) Dane porównawcze:** rekomendujemy dodanie przepisu w art. 47 ust. 2 stanowiącego, iż w przypadku sprawozdań finansowych przygotowywanych na datę inną niż koniec roku obrotowego, jednostka jako dane porównawcze może zaprezentować dane za cały poprzedni rok obrotowy (a nie za analogiczny okres poprzedniego roku obrotowego jak jest obecnie) w sytuacji kiedy dane wynikowe za okres porównawczy nie mają znaczącego wpływu na proces podejmowania decyzji w oparciu o to sprawozdanie finansowe sporządzone na specjalny dzień (szczegółowe sytuacje, w których dane wynikowe mają ograniczoną przydatność

można opisać w odpowiednim standardzie w formie rozporządzenia). Jednocześnie jednostka musi poinformować w takim przypadku o braku porównywalności danych oraz podstawie sporządzenia tego sprawozdania.

Uzasadnienie:

Powyższa zmiana ma na celu ograniczenie obciążenia dla jednostek, jakim jest przedstawienie danych porównawczych za analogiczny okres poprzedniego roku obrotowego w sytuacji, gdy takie sprawozdanie finansowe przygotowywane jest przede wszystkim z przyczyn formalnych (np. ma przedstawiać sytuację majątkową i finansową jednostki na dany dzień) i nie stanowi podsumowania działalności jednostki w danym okresie.

- 4) Format sprawozdań finansowych:** Rekomendujemy uzupełnienie art. 45 o ustęp wskazujący, że jeżeli sprawozdania finansowe przygotowywane są na datę inną niż koniec roku obrotowego, jednostka przygotowuje je w dowolnym formacie, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.

Uzasadnienie:

Przygotowywanie przez jednostki sprawozdań finansowych sporządzonych na inny dzień niż kończący rok obrotowy w formacie xml (w strukturze logicznej oraz formacie udostępnianych w Biuletynie Informacji Publicznej) może dla niektórych jednostek stanowić nadmierne obciążenie finansowe (np. w przypadku spółek, które ponoszą koszt każdorazowego przygotowania sprawozdania finansowego w formacie xml).

- 5) Zasady podpisywania:** Rekomendujemy, aby zasady podpisywania sprawozdania finansowego na datę inną niż koniec roku obrotowego były analogiczne do zasad obowiązujących w stosunku do rocznych sprawozdań finansowych – w konsekwencji art. 52 ust. 2 pozostaje bez zmian.
- 6)** Rekomendujemy, aby **nie nakładać na jednostki dodatkowych obowiązków** związanych z ze sprawozdaniami finansowych sporządzonymi na inny dzień niż kończący rok obrotowy tj.:
- (i) zatwierdzenia przez organy zatwierdzające,
 - (ii) badania, oraz
 - (iii) publikacji we właściwym rejestrze sądowym.
- 7)** Z perspektywy zachowania przejrzystości przyszłych przepisów prawa, rekomendujemy, aby w toku prac legislacyjnych rozważyć zastosowanie **sformułowania “sprawozdania finansowe przygotowane na szczególny dzień bilansowy”** zamiast “sprawozdania finansowe przygotowywane na datę inną niż koniec roku obrotowego”.

- 8) W kontekście powyższych zmian rekomendowane jest enumeratywne wymienienie sytuacji, które kończą rok obrotowy, zgodnie z rekomendacjami zawartymi powyżej, a w szczególności wskazanie, że przygotowanie sprawozdań finansowych sporządzonych na inny dzień niż kończący rok obrotowy, nie kończy tego roku i nie powoduje obowiązku zamknięcia ksiąg rachunkowych.**

Jednocześnie wskazujemy, że na ten moment w przepisach Art. 12.ust 3 pkt 2) istnieje zwolnienie z obowiązku zamykania ksiąg w przypadku połączenia jednostek, gdy w myśl ustawy rozliczenie połączenia następuje metodą łączenia udziałów, oraz, że w odrębnej części raportu z Fazy 5 znajdzie się rekomendacja dotycząca obowiązku zamknięcia ksiąg rachunkowych przez jednostkę przejmowaną w przypadku zastosowania metody łączenia udziałów. Jednostka taka będzie zobowiązana do zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz przygotowania sprawozdania finansowego za okres od początku roku do dnia poprzedzającego połączenie. Wynika to z treści proponowanej rekomendacji dotyczącej metody rozliczania połączeń pod wspólną kontrolą - rekomendowane zmiany zakładają prezentację połączonych danych od dnia połączenia. Takie podejście z kolei wymaga przygotowania sprawozdania finansowego przez jednostkę przejmowaną za okres od początku roku obrotowego do dnia połączenia, gdyż te dane nie będą objęte sprawozdaniem finansowym jednostki przejmującej. W konsekwencji konieczne byłoby usunięcie zwolnienia przewidzianego w art. 12 ust. 3 pkt 2).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości – zgodnie z referencjami wskazanymi powyżej.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Wszystkie jednostki, których dotyczy obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych na dzień inny niż koniec roku obrotowego.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Zwiększenie przejrzystości przepisów oraz ich uspołnienie np. w zakresie odpowiedzialności za podpisanie sprawozdania finansowego czy enumeratywne wymienienie sytuacji, które kończą rok obrotowy;

- Redukcja ciężaru dla jednostek sporządzających sprawozdania finansowe inne niż roczne np. poprzez rekomendacje zmiany polegającej na przedstawieniu danych porównawczych za analogiczny okres poprzedniego roku obrotowego w przypadku, gdy takie sprawozdanie finansowe jest przygotowywane głównie z powodów proceduralnych;
- Brak dodatkowych obowiązków dla jednostek związanych z raportowaniem innym niż roczne tj. badania czy zatwierdzania przez organy zatwierdzające;
- Wprowadzenie elastyczności w zakresie formatu sprawozdań finansowych przygotowywanych na datę inną niż koniec roku obrotowego.

Analiza kosztów i trudności:

- Na ten moment nie zostały zidentyfikowane istotne koszty lub trudności związane z konsekwencjami wprowadzenia zmian w tym obszarze.

Stopień trudności implementacji zmiany: łatwy, proponowane zmiany nie są znacząco skomplikowane i rozbudowane, a głównym ich celem jest uproszczenie przepisów.

3.4. Badanie sprawozdań finansowych

3.4.1. Wybór biegłego rewidenta

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 66 ust. 4 Ustawy regulują procedurę wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego, określając, że to organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki jest odpowiedzialny za ten wybór, chyba że inne przepisy prawa lub dokumenty, takie jak statut czy umowa, stanowią inaczej, a kierownik jednostki nie ma prawa dokonywać tego wyboru.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W przepisach brakuje doprecyzowania, czy w przypadku badania innego niż badanie rocznego sprawozdania finansowego (np. dla celów wypłaty dywidendy, sprawozdanie finansowe na potrzeby prospektu etc.) oraz w przypadku przeglądu śródrocznego sprawozdania finansowego wymagana jest uchwała o wyborze biegłego rewidenta.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu, stanowiącego, iż w przypadku usług atestacyjnych innych niż badanie rocznego ustawowego sprawozdania finansowego (skonsolidowanego sprawozdania finansowego) wyboru biegłego rewidenta, który ma wykonać taką usługę, może dokonać kierownik jednostki chyba, że statut jednostki lub inne przepisy szczegółowe wskazują inaczej.

Uzasadnienie:

Wydaje się logiczne, aby biegły rewident wykonujący usługę badania statutowego sprawozdania finansowego wykonywał również inne usługi atestacyjne, w szczególności takie, które są powiązane z danymi historycznymi (np. sprawozdania śródroczne, sprawozdania dla potrzeb wypłacenia dywidendy, przegląd sprawozdania śródrocznego spółki publicznej) - jednakże wpisanie takiego obowiązku w Ustawie mogłoby spowodować pewne komplikacje, np. wtedy, gdy jest potrzebne wykonanie dodatkowej usługi atestacyjnej a poprzedni biegły rewident zakończył już badanie, a nowy nie został jeszcze wybrany. Dlatego, naszym zdaniem, należy dopuścić w przypadku takich zleceń atestacyjnych możliwość wyboru biegłego rewidenta przez kierownika jednostki, z jednoczesnym wskazaniem w przepisie, że status jednostki może narzucać w tym względzie inne rozwiązania/ograniczenia.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.4.2. Umowa na badanie w przypadku subfunduszy

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 66 ust. 5 Ustawy reguluje kwestie związane z zawieraniem umowy o badanie sprawozdania finansowego pomiędzy kierownikiem jednostki a firmą audytorską. Przepis stanowi m.in., iż pierwsza umowa o badanie sprawozdania finansowego musi obejmować okres nie krótszy niż dwa lata, z opcją przedłużenia na kolejne co najmniej dwuletnie okresy oraz że koszty przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis Ustawy dotyczący konieczności zawierania umowy o badanie na okres nie krótszy niż 2 lata stwarza w praktyce problem w przypadku utworzenia subfunduszu przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych w Polsce ("TFI") w trakcie ostatniego roku obowiązywania umowy o badanie.

Rekomendacja

Dla uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych sugerujemy, aby wprowadzić do Ustawy uszczegółowienie obecnie istniejącego przepisu, wskazując iż wymóg podpisania umowy na okres nie krótszy niż dwa lata nie dotyczy umów na badanie subfunduszy utworzonych w trakcie ostatniego roku obowiązywania umowy o badanie.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.4.3. Umowa oraz koszty przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 66 ust. 5 reguluje obowiązek kierownika jednostki dotyczący zawarcia umowy o badanie sprawozdania finansowego z firmą audytorską, określając termin umożliwiającą firmie audytorskiej udział w inwentaryzacji istotnych składników majątkowych, oraz okres trwania tej umowy, ze wskazaniem, że koszty badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości wśród użytkowników Ustawy, czy umowy na badanie lub przegląd sprawozdań finansowych innych niż roczne powinny wymagać podpisu przez kierownika jednostki, gdyż obecnie nie wynika to z przepisów Ustawy. Umowy takie są obecnie zawierane na zasadach wynikających z przepisów prawa cywilnego.

Przepis Ustawy nie odnosi się również do kwestii ponoszenia kosztów badań oraz przeglądów sprawozdań finansowych innych niż roczne, w tym badań i przeglądów dobrowolnych oraz tych dotyczących pakietów konsolidacyjnych.

Rekomendacja

Proponujemy rozważenie dodania do Ustawy zapisu stanowiącego, iż w przypadku badania lub przeglądu sprawozdań finansowych innych niż roczne, obowiązek zawarcia umowy przez kierownika jednostki oraz zasady ponoszenia kosztów stosuje się w sposób analogiczny jak w przypadku badania rocznych sprawozdań finansowych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Zgłoszono zdanie odmienne, zgodnie z którym wprowadzenie powyższych zmian nie jest potrzebne.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.4.4. Dostęp do informacji w celu przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 67 ust. 1 reguluje obowiązek kierownika badanej jednostki dotyczący zapewnienia biegłemu rewidentowi dostępu do ksiąg rachunkowych, dokumentów oraz udzielenia wszelkich niezbędnych informacji i wyjaśnień w celu przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W Ustawie brakuje doprecyzowania, że powyższy obowiązek dotyczy także informacji na temat beneficjenta rzeczywistego.

W praktyce występują sytuacje, w których biegły rewident ma problem z uzyskaniem informacji na temat beneficjenta rzeczywistego, gdyż jednostki argumentują brak przedłożenia takich informacji biegłemu rewidentowi innymi przepisami związanymi np. z ochroną danych osobowych i przepisami o tajemnicy zawodowej.

Rekomendacja

Proponujemy aby wprowadzić do Ustawy doprecyzowanie, że wskazany powyżej (w art. 67 ust. 1) obowiązek informacyjny dotyczy także przekazania informacji na temat beneficjenta rzeczywistego.

Proponujemy dodanie zapisu w Ustawie stanowiącego, że udzielanie dostępu do ksiąg rachunkowych oraz dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkich innych dokumentów, jak również udzielanie wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń, niezbędnych do sporządzenia sprawozdania z badania, nie stanowi naruszenia przepisów ani o (1) tajemnicy zawodowej wynikającej z innych przepisów ani o (2) ochronie danych osobowych.

Proponowany przez nas zapis:

“Kierownik badanej jednostki zapewnia biegłemu rewidentowi, przeprowadzającemu badanie sprawozdania finansowego, dostęp do ksiąg rachunkowych oraz dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkich innych dokumentów, jak również udziela

wyczerpujących informacji, w tym informacji na temat beneficjenta rzeczywistego, wyjaśnień i oświadczeń – niezbędnych do sporządzenia sprawozdania z badania. Udzielanie dostępu do ksiąg rachunkowych oraz dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkich innych dokumentów, jak również udzielanie wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń, niezbędnych do sporządzenia sprawozdania z badania, nie stanowi naruszenia przepisów:

- (i) o tajemnicy zawodowej wynikającej z innych przepisów;
- (ii) ochronie danych osobowych;
- (iii) innych tajemnic prawnie chronionych.”

Z uwagi na fakt, że kwestia ta wykracza poza zakres regulowany Ustawą (np. inne przepisy związane np. z ochroną danych osobowych, przepisy o tajemnicy zawodowej itp.) rekomendujemy, aby przed przystąpieniem do ewentualnych prac legislacyjnych poddać analizie w gronie interesariuszy oraz ekspertów kwestię tego, czy w Ustawie należy się odnieść specyficznie do innych tajemnic prawnie chronionych, tajemnicy zawodowej, kwestii ochrony danych osobowych, czy też w inny sposób zastosować referencję do innych przepisów.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Jednostki, których sprawozdania finansowe podlegają obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Poza jednostkami objętymi badaniem, zmiany w największym stopniu dotyczyć będą biegłych rewidentów.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Doprecyzowanie przepisów w zakresie tego kto ma dokonać wyboru biegłego rewidenta w przypadku badania innego niż badanie rocznego sprawozdania finansowego oraz w przypadku przeglądu śródrocznego sprawozdania finansowego;
- Uszczegółowienie przepisów w zakresie umowy na badanie subfunduszy;
- Usunięcie wątpliwości w zakresie umowy oraz kosztów przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego innego niż sprawozdanie roczne;
- Precyzyjne uregulowania dotyczące dostępu do informacji mogą przyspieszyć proces badania, zmniejszając koszty i ograniczając zakres ewentualnych sporów między stronami.

Analiza kosztów i trudności:

- Potencjalne ryzyko, że niektóre zaproponowane zmiany będą prowadziły do niepożądanych skutków (np. wymuszanie przez akcjonariusza większościowego nadmiernego raportowania na koszt jednostki raportującej);
- Podczas formułowania ostatecznego brzmienia przepisów, trudnością może być konieczność uwzględnienia aspektów wynikających z innych przepisów, np. innych tajemnic prawnie chronionych, tajemnicy zawodowej, kwestii ochrony danych osobowych;
- Na etapie formułowania ostatecznego brzmienia przepisów dotyczących w obszarze dostępu do dokumentów i informacji dla celów badania mogą pojawić się silne stanowiska odrębne, gdyż poszczególne podmioty dotkniętych zmianą mogą mieć w tym zakresie spreczne interesy.

Stopień trudności implementacji zmiany: średni - pomimo, że rekomendacje dotyczą samodzielnych / niezależnych zmian w Ustawie, to konieczność uwzględnienia aspektów z innych przepisów powoduje nieco wyższy stopień implementacji zmiany na etapie formułowania brzmienia ostatecznych przepisów.

3.5. Prowadzenie ksiąg rachunkowych z uwzględnieniem digitalizacji

3.5.1. Miejsce prowadzenia ksiąg

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 11a Ustawy reguluje obowiązki kierownika jednostki w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych poza siedzibą lub miejscem zarządu. Na mocy obowiązujących przepisów kierownik jednostki musi powiadomić właściwy urząd skarbowy o miejscu prowadzenia ksiąg rachunkowych w ciągu 15 dni od ich wydania oraz zapewnić dostępność ksiąg rachunkowych i dowodów księgowych organom zewnętrznej kontroli lub nadzoru w siedzibie jednostki, miejscu zarządu lub innym miejscu za zgodą organu kontroli lub nadzoru.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości dotyczące pojęcia jakim jest ‘miejsce prowadzenia ksiąg’ i wynikającego z tego obowiązku powiadomienia Urzędu Skarbowego, w sytuacji, gdy miejsce to jest inne niż siedziba jednostki. Problem dotyczy m.in. centrów usług wspólnych (tzw. shared service centre), czyli sytuacji, w której dokumenty wprowadzane są do systemu księgowego w jednym państwie a serwer zlokalizowany jest w innym państwie (lub też jednostka korzysta z tzw. chmury); również w przypadku powszechnego stosowania e-faktur (przechowywanych przez 10 lat w Krajowym Systemie e-Faktur (“KSeF”). W takich sytuacjach obowiązek wskazania konkretnej lokalizacji prowadzenia ksiąg i ich przechowywania może być dla użytkowników problematyczny lub wymagać uogólnienia, np. poprzez wskazanie, iż lokalizacją są różne kraje na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przepisy w obecnym brzmieniu są również problematyczne dla jednostek, w szczególności gdy korzystają one z usług centrów danych (data center), które zwykle budowane są w kilku oddalonych od siebie lokalizacjach. Centra danych często oferują usługę georedundancji, czyli powielenia danych i przechowywania ich w osobnych fizycznych lokalizacjach, na przykład na wypadek awarii serwerów lub całego centrum danych. Takie podmioty nie są w stanie podać jednego konkretnego miejsca prowadzenia ksiąg.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu, stanowiącego, że miejscem prowadzenia ksiąg jest miejsce, w którym Urząd Skarbowy może uzyskać dokumenty na potrzeby kontroli, czyli gdzie księgi rachunkowe są udostępniane. Jednocześnie jednostka musi zapewnić możliwość dostępu do wszystkich dokumentów, niezależnie od tego gdzie znajdują się systemy, serwery czy też osoby decyzyjne.

Przepis powinien również stanowić, iż księgi powinny być prowadzone w siedzibie jednostki, chyba że jednostka, pod warunkiem wcześniejszego powiadomienia Urzędu Skarbowego, wskaże inne miejsce, w którym księgi będą dostępne. Dodatkowo, wszelkie inne miejsca prowadzenia ksiąg powinny zostać wskazane w dokumentacji zasadach prowadzenia ksiąg, z uwzględnieniem gdzie te miejsca się znajdują i za co odpowiadają.

Uzasadnienie:

Eliminacja wątpliwości oraz wprowadzenie praktycznych ułatwień dla jednostek korzystających z centrów danych, centrów usług wspólnych czy rozwiązań chmurowych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy - Art. 11a.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.2. Język prowadzenia ksiąg rachunkowych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 9. reguluje, że księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości dotyczące wymogu prowadzenia ksiąg rachunkowych w języku polskim - np. spółki należące do międzynarodowych grup kapitałowych czy oddziały zagraniczne podmiotów często stosują rozwiązania księgowe wystandaryzowane w ramach całej grupy. Wskazany powyżej wymóg oznacza konieczność dostosowania tych rozwiązań poprzez tworzenie specjalnych dodatkowych raportów z tłumaczeniem na język polski, w tym tłumaczenie nazw kont.

W Ustawie brakuje przepisów wskazujących na możliwość kodowania/oznaczania symbolami zapisów księgowych.

Z tematem prowadzenia ksiąg powiązana jest również kwestia dokumentacji polityk rachunkowości. Polityka rachunkowości jest często elementem rozbudowanych podręczników księgowych, które szczegółowo opisują zasady i proces księgowania, wraz z odwołaniem do konkretnych operacji w systemach finansowo-księgowych. W przypadku spółek należących do międzynarodowych grup kapitałowych taka dokumentacja jest również prowadzona w języku angielskim. Problem ten był głównie zgłaszany przez jednostki stosujące MSR, będące jednostkami podporządkowanymi podmiotów zagranicznych.

Rekomendacja

Proponujemy dwie możliwe opcje rozwiązania powyższego problemu:

Opcja 1: Rekomendujemy wprowadzenie do przepisów Ustawy możliwości prowadzenia przez jednostkę ksiąg rachunkowych w języku obcym (ze wskazaniem, że jest to język angielski) w uzasadnionych sytuacjach np. w sytuacji, gdy jednostka stosuje MSSF lub jest ona oddziałem podmiotu zagranicznego (ewentualnie jednostką podporządkowaną podmiotu zagranicznego), przy dodatkowym określeniu warunku, że korzystająca z tej możliwości jednostka powinna zapewnić tłumaczenie na język polski wszystkich elementów wymaganych przez biegłego rewidenta na potrzeby badania czy przedstawiciela organów podatkowych na potrzeby kontroli skarbowej i na potrzeby innych organów państwowych na potrzeby wykonywania przez nie obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Opcja 2 (preferowana): Rekomendujemy wprowadzenie możliwości prowadzenia ksiąg w języku obcym (angielskim) dla wszystkich jednostek, przy dodatkowym określeniu warunku, że korzystająca z tej możliwości jednostka powinna zapewnić tłumaczenie na język polski

wszystkich elementów wymaganych przez biegłego rewidenta na potrzeby badania czy przedstawiciela organów podatkowych na potrzeby kontroli skarbowej i na potrzeby innych organów państwowych na potrzeby wykonywania przez nie obowiązków wynikających z przepisów prawa

Alternatywnie na etapie formułowania ostatecznego brzmienia przepisów należałoby ponownie rozważyć czy alternatywnie do języka angielskiego można zezwolić na język powszechnie stosowany w dziedzinie finansów (uwzględniając preferencje interesariuszy wyrażone podczas warsztatów). Wybór tej opcji wspierałby ewentualne zmiany związane z digitalizacją oraz rozwojem centrów usług wspólnych. Opcję 2 mogłyby wspierać możliwości i ułatwienia oferowane przez tłumaczenia maszynowe, które wkrótce mogłyby stać się bardziej precyzyjne i efektywne niż w momencie formułowania rekomendacji. Jednocześnie warto podkreślić, iż niezależnie od wykorzystania możliwości tłumaczeń maszynowych, ostateczną odpowiedzialność za jakość tłumaczeń nadal ponosiłby kierownik jednostki.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.3. Waluta prowadzenia ksiąg rachunkowych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 9. reguluje, że księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W Ustawie brakuje doprecyzowania, że obowiązek prowadzenia ksiąg w walucie polskiej obowiązuje również wtedy, gdy dla spółki stosującej MSSF walutą funkcjonalną jest inna waluta niż polski złoty.

Rekomendacja

Proponujemy doprecyzowanie w Ustawie przepisu, że obowiązek prowadzenia ksiąg w walucie polskiej obowiązuje również wtedy, gdy dla spółki stosującej MSSF walutą funkcjonalną jest inna waluta niż polski złoty.

Do rozważenia proponujemy dwie opcje rozwiązania:

Opcja 1 (preferowana): Proponujemy wprowadzenie doprecyzowujących zmian do art. 9 Ustawy, które stanowiłyby, że:

Księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej, a obowiązek prowadzenia ksiąg w walucie polskiej dotyczy również podmiotów, które w oparciu o zasady MSSF ustaliły, że ich walutą funkcjonalną jest waluta inna niż złoty polski. Istotne jest, aby zmodyfikowane przepisy nie wzbudzały wątpliwości i nie zmieniały wymogów narzuconych przez regulacje MSSF dotyczące obowiązku wyboru waluty funkcjonalnej. Zmodyfikowane przepisy powinny tym samym jasno wskazywać, że jednostka stosująca MSSF wyznacza jako walutę funkcjonalną walutę zgodną z jej środowiskiem gospodarczym, natomiast wyłącznie dla potrzeb ewidencji prowadzi księgi w walucie polskiej.

Opcja 2: Alternatywnie proponujemy umieszczenie tego wymogu w przepisach wraz z innymi wymogami dla jednostek stosujących MSSF (por. "3.1.3. Dobrowolność w stosowaniu MSSF").

Punkt 3.5.3 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Rekomendujemy wybór Opcji 1 z uwagi na mniejsze ryzyko pojawienia się wątpliwości interpretacyjnych ze strony użytkowników Ustawy. Jednostki stosujące MSSF powinny mieć jasność, iż nawet w przypadku, gdy z przepisów MSSF wynika, że waluta funkcjonalna różni się od waluty polskiej, konieczne jest prowadzenie dodatkowej ewidencji zapewniającej przeliczenie z waluty funkcjonalnej na walutę polską w celu zapewnienia zgodności z Ustawą. Jeśli na podstawie przepisów jednostka stosująca MSSF ustaliła, że jej walutą funkcjonalną jest inna waluta niż polski złoty to musi dodatkowo w swoim sprawozdaniu finansowym zaprezentować dane finansowe w polskich złotych, stosując wymogi Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 21 "Skutki zmian kursów wymiany walut obcych" ("MSR 21") MSR 21.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.4. Odpowiedzialność za prowadzenie ksiąg

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 52 ust. 2 Ustawy reguluje kwestie związane z podpisem sprawozdań finansowych. Zgodnie z tym artykułem sprawozdanie finansowe musi być podpisane, podając datę podpisu, przez osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych, kierownika jednostki oraz, jeśli jednostką zarządza organ wieloosobowy, przez wszystkich członków tego organu lub co

najmniej jedną osobę wchodzącą w skład tego organu zgodnie z ust. 2b. Odmowa podpisania sprawozdania finansowego wymaga uzasadnienia, które musi być dołączone do sprawozdania.

Natomiast ust. 2c stanowi, iż w przypadku odmowy podpisu sprawozdania finansowego, oświadczenia lub odmowy złożenia oświadczenia, należy wskazać konkretne sprawozdanie finansowe, do którego dokumenty te się odnoszą. Wskazanie obejmuje w szczególności podanie daty i godziny podpisania sprawozdania finansowego przez osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Dla użytkowników Ustawy nie zawsze jest jasne, co należy uznać za powierzenie prowadzenia ksiąg i czy zawsze powinna istnieć osoba, której powierzono odpowiedzialność za prowadzenie ksiąg.

Niektórzy interesariusze zwracali dodatkowo uwagę na niewspółmiernie wysoki zakres odpowiedzialności karnej (obejmującej karę pozbawienia wolności) związanej z prowadzeniem ksiąg rachunkowych niezgodnie z przepisami Ustawy (art. 77). Jednakże, z uwagi na fakt, iż kwestie odpowiedzialności karnej są poza zakresem niniejszej analizy, nie zgłaszamy żadnych rekomendacji w tym zakresie.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego, iż powierzenie prowadzenia ksiąg wymaga udokumentowanej decyzji kierownika jednostki (wraz z udokumentowaną zgodą na przyjęcie takiej odpowiedzialności przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg), a w przypadku braku takiej decyzji przyjmuje się, że jedyną odpowiedzialność za prowadzenie ksiąg ponosi kierownik jednostki.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.5. Dokumentacja systemu rachunkowości

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 10 ust. 1 pkt 2) Ustawy reguluje, że jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości, dotyczącą m.in. przyjętych

zasad rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego.

Załącznik 1 Wprowadzenie do sprawozdania finansowego pkt 7), wskazuje, że jednostka powinna przedstawić omówienie przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, zwłaszcza w kontekście metod wyceny aktywów i pasywów, w tym amortyzacji, ustalania wyniku finansowego **oraz sposobu sporządzenia sprawozdania finansowego**, z uwzględnieniem zakresu, w jakim Ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Występuje pewna niespójność przepisów w art. 10 ust. 1 pkt 2) z wymogami określonymi w Załączniku 1 dotyczącym Wprowadzenia do sprawozdania finansowego, które odnoszą się dodatkowo **do sposobu sporządzania sprawozdania** - w art. 10 ust. 1 pkt 2) brakuje elementu dotyczącego sposobu sporządzania sprawozdań finansowych.

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację przepisów art. 10 ust. 1 pkt 2), tak aby punkt ten był spójny z wymogiem zawartym w Załączniku 1 pkt 7) dotyczącym wprowadzenia do sprawozdania finansowego, który wymaga ujawnienia przez jednostkę przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, zwłaszcza w kontekście metod wyceny aktywów i pasywów, w tym amortyzacji, ustalania wyniku finansowego **oraz sposobu sporządzenia sprawozdania finansowego**, z uwzględnieniem zakresu, w jakim Ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.6. Definicja momentu rozpoczęcia działalności

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 12. ust. 1 Ustawy stanowi, iż, z zastrzeżeniem ust.3, księgi rachunkowe otwiera się w ciągu 15 dni od daty wystąpienia następujących zdarzeń: rozpoczęcie działalności (określone jako dzień pierwszego zdarzenia wywołującego skutki o charakterze majątkowym lub finansowym), początek każdego następnego roku obrotowego, zmiana formy prawnej, wpis do rejestru połączenia jednostek lub podziału jednostki powodujących powstanie nowej jednostki (jednostek) a także rozpoczęcie likwidacji lub ogłoszenie upadłości.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce wśród użytkowników Ustawy pojawiają się wątpliwości, co stanowi pierwsze zdarzenie wywołujące skutki o charakterze majątkowym lub finansowym, które to zdarzenie z kolei powoduje konieczność otwarcia ksiąg rachunkowych - np. czy jest to zawarcie umowy wspólników (gdyż powoduje to powstanie roszczenia spółki wobec wspólnika o wniesienie wkładu), czy też dopiero pierwsza operacja na rachunku bankowym (np. wniesienie udziału, powstanie kosztu związanego z otwarciem tego rachunku).

Rekomendacja

Proponujemy doprecyzować w Art. 12, ust. 1 czym jest pierwsze zdarzenie wywołujące skutki o charakterze majątkowym lub finansowym - poprzez dopisanie że jest to takie zdarzenie, które wpływa na stan aktywów i pasywów danego podmiotu (pierwsze zdarzenie, które rodzi skutek w postaci nabycia przez nowo utworzony podmiot prawa do otrzymania składników majątkowych lub powstania zobowiązania wobec stron trzecich).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie Art. 12, ust. 1 Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.7. Digitalizacja w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych

Odwołanie do aktu prawnego

Zakres aktów prawnych, których potencjalnie dotyczyć będą zmiany wskazane w naszych rekomendacjach do tego obszaru jest bardzo rozległy. Poniżej wskazujemy jedynie kluczowe przepisy, które wiążą się z poruszanymi tematami.

Art.10 ust. 1 pkt 3c) wskazuje, że jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (polityki) rachunkowości, w tym sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych zawierający opis systemu informatycznego, wykorzystywanego przez jednostkę do prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, obejmujący wykaz programów, procedur lub funkcji, algorytmów, parametrów i zasad ochrony danych, zwłaszcza dotyczących zabezpieczenia dostępu do danych i systemu przetwarzania, a także informacji o wersji oprogramowania i dacie rozpoczęcia jego eksploatacji. Ponadto punkt 4) tego samego artykułu reguluje, że jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (polityki) rachunkowości dotyczące systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

Głównie art. 13-19, na przykład art. 13 ust. 3, 5 i 6 oraz art. 14 ust. 4

Art. 13 ust. 3 wskazuje, że posiadanie przez jednostkę oprogramowania pozwalającego uzyskiwać czytelne informacje w odniesieniu do zapisów dokonanych w księgach rachunkowych, poprzez ich wydrukowanie lub przeniesienie na informatyczny nośnik danych jest warunkiem utrzymywania zasobów informacyjnych systemu rachunkowości w formie określonej w ust. 2.

Ust. 5 tego samego artykułu reguluje, że prowadząc księgi przy użyciu komputera należy zapewnić automatyczną kontrolę ciągłości zapisów oraz przenoszenia obrotów lub sald. Wydruki komputerowe ksiąg rachunkowych powinny składać się z automatycznie numerowanych stron, z oznaczeniem pierwszej i ostatniej, oraz być sumowane na kolejnych stronach w sposób ciągły w roku obrotowym.

Ust. 6 natomiast wskazuje, że księgi rachunkowe należy wydrukować nie później niż na koniec roku obrotowego. Określa również, że przeniesienie treści ksiąg rachunkowych na zapewniający trwałość zapisu informatyczny nośnik danych przez czas nie krótszy niż wymagany dla przechowywania ksiąg rachunkowych jest uznawane za równoważne z wydrukiem.

Art. 14 ust. 4 reguluje, że przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, każdy zapis księgowy powinien mieć automatycznie nadawany numer pozycji w dzienniku oraz zawierać dane, które umożliwiają identyfikację osoby odpowiedzialnej za treść tego zapisu.

Art. 20 ust. 2 reguluje, że podstawą zapisów w księgach rachunkowych są dowody księgowe (źródłowe) stwierdzające dokonanie operacji gospodarczej. Określa również, że dowody księgowe dzielą się na zewnętrzne obce (otrzymane od kontrahentów), zewnętrzne własne (przekazywane w oryginale kontrahentom) i wewnętrzne (dotyczące operacji wewnętrznej jednostki).

Art. 71 ust.1 reguluje, że dokumentację wskazaną w art. 10 ust.1, księgi rachunkowe, dowody księgowe, dokumenty inwentaryzacyjne i sprawozdania finansowe należy przechowywać w odpowiedni sposób oraz chronić przed niedozwolonymi zmianami, nieupoważnionym rozpowszechnianiem, uszkodzeniem lub zniszczeniem. Ust. 2 tego samego artykułu, wskazuje iż w sytuacji prowadzenia ksiąg przy użyciu komputera ochrona danych powinna obejmować stosowanie odpornych na zagrożenia nośników danych, dobór odpowiednich środków ochrony zewnętrznej, systematyczne tworzenie kopii zapasowych zapisanych na nośnikach danych zbiorów, zachowując przy tym trwałość zapisów przez okres przechowywania ksiąg rachunkowych oraz zapewnienie ochrony programów komputerowych i danych systemu informatycznego, stosując odpowiednie rozwiązania programowe i organizacyjne, służące ochronie przed nieupoważnionym dostępem lub zniszczeniem.

Art. 73 ust. 1 reguluje przechowywanie dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych w jednostce, z zastrzeżeniem ust. 4. Powinny mieć one oryginalną postać, być uporządkowane

zgodnie ze sposobem prowadzenia ksiąg rachunkowych i podzielone na okresy sprawozdawcze, w sposób umożliwiający ich łatwe odszukanie. Roczne zbiory dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych powinny być oznaczone rodzajem oraz symbolem końcowych lat i numerów w zbiorze. Ust. 2 tego samego artykułu stanowi, że z wyjątkiem dokumentów dotyczących przeniesienia praw majątkowych do nieruchomości, powierzenia odpowiedzialności za składniki aktywów, jak również znaczących umów i innych ważnych dokumentów wskazanych przez kierownika jednostki, treść dowodów księgowych może być przeniesiona na informatyczne nośniki danych, umożliwiające zachowanie ich w trwałej i niezmienionej postaci. Warunkiem koniecznym jest posiadanie urządzeń pozwalających na odtworzenie dowodów w postaci wydruku (uznawanego za równoważny dowód księgowy, którego treść została przeniesiona na nośnik danych), chyba że inne przepisy stanowią inaczej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 14 ust. 4 Ustawy wskazuje na sytuację prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, podczas gdy obecnie jest to jedyna stosowana forma ewidencji księgowej. Jednocześnie Ustawa zawiera szereg wytycznych dotyczących kwestii związanych z technicznymi aspektami wprowadzania operacji do ksiąg rachunkowych, ich procesowaniem oraz funkcjonalnościami ksiąg rachunkowych. Współczesne systemy finansowo-księgowe często nie są w stanie odzwierciedlić w sposób dosłowny przepisów Ustawy, mimo iż realizują cele Ustawy takie jak np. kompletność czy poprawność zapisów, lecz wykonują to w inny sposób niż ten bezpośrednio wskazany w Ustawie.

Zagadnienia dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa danych księgowych są aktualnie uregulowane w Ustawie. Z uwagi na istotność tych kwestii i konieczność zapewnienia, że dane ksiąg rachunkowych są skutecznie chronione przed niedozwolonymi zmianami, nieupoważnionym dostępem, uszkodzeniem lub zniszczeniem eksperci mają jednak wątpliwości, czy przepisy regulujące ten aspekt nie powinny być bardziej sprecyzowane co do sposobu przechowywania dokumentów z wykorzystaniem nowych technologii komputerowych.

Kwestia ta, aktualna bez względu na sposób prowadzenia ksiąg, nabiera szczególnego znaczenia w dobie postępującej digitalizacji oraz dotyczy wszystkich użytkowników, bez względu na to, czy stosują serwery lokalne, czy rozwiązania chmurowe wraz z wykorzystaniem międzynarodowych centrów danych.

Dodatkowo, wymóg posiadania opisu systemu informatycznego wykorzystywanego przez jednostkę do prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, obejmujący wykaz programów, procedur lub funkcji, algorytmów, parametrów i zasad ochrony danych, zwłaszcza dotyczących zabezpieczenia dostępu do danych i systemu przetwarzania, jest w praktyce niemożliwy do zastosowania tj. brak jest możliwości otrzymania tak detalicznych informacji (obejmujących opis stosowanych algorytmów) o systemie od podmiotów, których systemy księgowe są wykorzystywane. Możliwości samodzielnego opracowania takiej dokumentacji

przez jednostkę, która korzysta z danego systemu, jest znacząco ograniczona ze względu na brak dostępu do pełnej dokumentacji systemu (w tym do kodu źródłowego).

Dotyczy to również skomplikowanych dokumentacji technicznych opisujących zasady ochrony danych, których działy IT nie zawsze chcą udostępniać w szerszym zakresie ze względów bezpieczeństwa. Również dostawcy rozwiązań bazujących na tzw. rozwiązaniach chmurowych (cloud computing) nie udostępniają opisów zasad bezpieczeństwa (tajemnica przedsiębiorstwa).

Interesariusze wskazywali również, że sformułowania zawarte we wskazanych wyżej przepisach są niejednoznaczne i często różnie rozumiane przez księgowych i informatyków. To powoduje to, iż trudno jest jednoznacznie określić, co tak naprawdę polityka rachunkowości powinna zawierać.

Co więcej, niektóre przepisy budzą wątpliwości na tle praw autorskich - użytkownicy Ustawy zgłaszali trudność związaną z tym, że według niektórych producentów oprogramowania opis m.in. algorytmów i parametrów, według których system zabezpiecza dostęp do danych i je przetwarza ma charakter ich „know-how” i objęty jest ochroną prawa autorskiego. Dodatkowo, zarówno użytkownicy, jak i osoby przeprowadzające przegląd ksiąg rachunkowych często nie są w stanie, bez pomocy producenta oprogramowania, zweryfikować algorytmów i parametrów, ani pod względem merytorycznym, ani pod względem ich kompletności i wpływu na prawidłowość działania systemu informatycznego.

Podobnie wymóg „posiadania urządzeń” pozwalających na odtworzenie dowodów w postaci wydruku wydaje się nadmierny w kontekście celu, którym jest „możliwość odtworzenia w formie wydruku”. W dzisiejszych czasach jednostki coraz częściej stosują inne formy dostępu do takich urządzeń niż na zasadzie praw własności.

Rekomendacja

Proponujemy **wprowadzenie prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej** jako podstawowego, obowiązkowego sposobu prowadzenia ksiąg dla wszystkich podmiotów, lub alternatywnie dla wszystkich podmiotów z wyłączeniem określonych grup jednostek np. spółek mikro, lub innych, dla których ten sposób prowadzenia ksiąg mógłby być problematyczny. Wydaje się jednak, że nawet jednostki mikro mogą spełnić wymóg elektronicznego prowadzenia ksiąg biorąc pod uwagę różnorodne rozwiązania technologiczne dostępne obecnie na rynku.

Konieczność zagwarantowania bezpieczeństwa danych i kontrolowanego dostępu do nich powinna mieć odpowiednią rangę w przepisach, szczególnie w dobie postępującej digitalizacji i coraz powszechniejszego zastosowania rozwiązań chmurowych, jednak poziom szczegółowości tych regulacji powinien zostać wyważony w taki sposób, aby przepisy były neutralne technologicznie (tzn. nie ograniczały możliwości użycia zmieniających się technologii), ale jednocześnie nadawały odpowiednią rangę kwestiom bezpieczeństwa i ochrony danych.

W związku z tym proponujemy, aby na poziomie Ustawy określić:

- 1) Definicję systemu księgowego,
- 2) Prowadzenie ksiąg w formie zdigitalizowanej jako podstawowego, obowiązkowego sposobu prowadzenia ksiąg, wraz z informacją jakich podmiotów dotyczy obowiązek prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej,
- 3) Definicję oraz formę dowodu księgowego,
- 4) Minimalne wymagania dotyczące zapisów księgowych,
- 5) Ogólne zasady przechowywania i ochrony danych, oraz
- 6) Odpowiedzialność za zapewnienie zgodności systemu finansowo-księgowego z Ustawą.

Natomiast dedykowany standard (Standard dotyczący prowadzenia ksiąg rachunkowych - szerzej opisany w rekomendacji 3.1.1) powinien rozbudowywać treści zawarte w Ustawie i między innymi regulować kwestie takie jak:

- 1) Minimalne wymagania dotyczące systemów księgowych,
- 2) Uszczegółowienie zasad przechowywania i ochrony danych,
- 3) Obowiązki związane z oceną ryzyka mającą na celu ustanowienie odpowiednich środków bezpieczeństwa systemów i danych księgowych, oraz
- 4) Zawierać te treści aktualnie doprecyzowane w "Stanowisku w sprawie niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych", które pozostaną aktualne przy wprowadzeniu obowiązku prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe aspekty związane z rekomendowanymi wyżej zmianami do uregulowania na poziomie Ustawy:

Ad 1) Definicja systemu księgowego (system ksiąg rachunkowych) obejmowałaby informacje takie jak: usługa cyfrowa lub program/oprogramowanie zawierające funkcje, za pomocą których jednostki mogą rejestrować transakcje oraz przechowywać zapisy i dowody księgowe lub tworzyć ich pełną kopię zapasową. Nadrzędną zasadą, którą musi spełnić system, aby zapewnić prawidłowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, powinna być sprawdzalność i nienaruszalność zapisów (zapewnienie trwałości zapisu, oraz nieusuwalności zdigitalizowanego dokumentu). Równocześnie proponujemy usunięcie z Ustawy szczegółowych zapisów dotyczących elementów i sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych i przeniesienie ich na poziom standardu.

Ad 2) Docelowo **wymóg prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej** powinien dotyczyć wszystkich podmiotów, ale w związku z faktem, że jest to znacząca zmiana, która dla mniejszych jednostek może być obciążeniem związanym z koniecznością wprowadzenia odpowiednich procedur oraz organizacji infrastruktury technicznej, to w pierwszej fazie sugerujemy, aby wymóg ten wprowadzić dla wszystkich podmiotów z wyłączeniem określonych grup jednostek np. spółek mikro, lub innych, dla których ten sposób prowadzenia ksiąg mógłby być problematyczny. Odpowiednie zwolnienia w tym zakresie powinny się znaleźć w podrozdziale dedykowanym jednostkom mikro.

Decyzję jakie podmioty objąć zwolnieniem należałoby podjąć po konsultacjach z interesariuszami, celem ustalenia czy i dla jakich podmiotów taka zmiana regulacji byłaby znaczącym obciążeniem. Konsultacje te pozwolą również zaplanować harmonogram wprowadzenia zmian, dzięki któremu jednostki miałyby wystarczający czas na przygotowanie się do spełnienia nowych wymogów.

Zmiana objęłaby wiele artykułów Ustawy, odnoszących się do prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, drukowania zapisów, informatycznych nośników danych, w szczególności: Art. 10 ust. 3, Art. 13 ust. 2-6, Art. 14 ust. 4, Art. 16 ust. 1, Art. 20 ust. 5, Art. 21 ust. 2-3, Art. 23 ust. 1, Art. 24 ust. 4, Art. 25 ust. 2, Art. 71, Art. 72 ust. 1-3, Art. 73, ust. 2.

Ad 3) W zakresie **formy dowodu księgowego - źródłowego** proponujemy:

- Wprowadzenie zasady, że **forma elektroniczna jest formą wymaganą zarówno w kwestii samego dokumentu - dowodu księgowego, jak i jego przechowywania.**

Opcja 1 (**preferowana**): dokument może być wytworzony w dowolnej formie (np. papierowej), ale wymagana byłaby jego digitalizacja - jeśli byłyby potrzeba zachowania wersji papierowych to jedynie w drodze wyjątku np. gdy inne przepisy stanowią inaczej.

Opcja 2: całkowita rezygnacja ze zdefiniowania formy dowodu księgowego, poprzez usunięcie z Ustawy odniesienia do ich formy (usunięcie zróżnicowania ze względu na formę tradycyjną i prowadzenie ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera), wydruków, przenoszenia na informatyczny nośnik danych.

Opcja 3: (do wykorzystania np. w przypadku rezygnacji z wprowadzenia obowiązkowego prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej): Jasne sprecyzowanie, że dowody księgowe mogą mieć:

(i) Formę odręczną albo wydruku i mogą zostać zarejestrowane na nośnikach danych umożliwiających ich odtworzenie, jeżeli zapewniona jest autentyczność informacji na nich utrwalonych, i nie zabraniają tego inne przepisy; lub

(ii) Mieć formę elektroniczną od początku istnienia takiego dowodu.

***Uzasadnienie:** Wprowadzenie elektronicznej formy dokumentów księgowych: jednolitość zachowania zasobów w ramach jednostki; łatwiejszy dostęp do informacji, ale także zwiększone bezpieczeństwo danych oraz ułatwienie ewentualnej późniejszej analizy; niewspółmiernie wysokie koszty przechowywania dokumentów w formie innej niż elektroniczna, szczególnie w przypadku banków.*

- Eliminację części bardzo szczegółowych obowiązków, np. obowiązku zawartego w Art 73 ust. 1, aby "Roczne zbiory dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych oznaczać określeniem nazwy ich rodzaju oraz symbolem końcowych lat i końcowych numerów w zbiorze"; a w zamian wprowadzenie wymogu dotyczącego obowiązku

stosowania usystematyzowanego i zorganizowanego systemu nazewnictwa oraz metod porządkowania/ grupowania dokumentów umożliwiających określenie ich charakteru oraz roku obrotowego, którego dotyczą.

- Rezygnację z używania w Ustawie pojęcia oryginał (np. Art. 20 ust. 2) - aktualnie, co do zasady, dowody księgowe i dokumenty inwentaryzacyjne przechowywane są w jednostce w oryginalnej postaci, a obecnie Ustawa dopuszcza przeniesienie treści dowodów księgowych na informatyczne nośniki danych, pozwalające na zachowanie dowodów księgowych w trwałej i niezmiennionej postaci - takie sformułowanie przepisów sugeruje, że każdy dowód księgowy posiada formę "oryginalną", która może być zamieniona na elektroniczną, gdy tymczasem w praktyce może on od początku istnieć jedynie w formie elektronicznej. Rekomendowanym rozwiązaniem byłoby określenie, że dowody księgowe mają postać zdigitalizowaną (opcja preferowana) lub w przypadku rezygnacji z rekomendacji dot. prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej, doprecyzowanie, że forma oryginalna to taka, w której dowód lub dokument powstał (i ewentualnie, że może to być forma papierowa lub elektroniczna), oraz, że dopuszcza się zdigitalizowanie formy papierowej.
- Wskazanie, że kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za prawidłowość procesu zdigitalizowania oraz ewentualne błędy w przetwarzaniu dokumentów. Należy również uwzględnić możliwe sankcje za niedokładność w przetwarzaniu dokumentów, aby zapewnić skuteczne egzekwowanie przepisów i zachować integralność danych księgowych.

Ad 4) Minimalne wymagania dotyczące zapisów księgowych,

Proponujemy zdefiniowanie minimalnych wymagań dotyczących zapisów księgowych:

- (i) Zapis księgowy to zapis transakcji lub zdarzenia sporządzony w formie zapisu elektronicznego;
- (ii) Zapisy w księdze głównej wprowadza się zgodnie z zasadą podwójnego zapisu;
- (iii) Wprowadzenie naczelnej zasady, iż poszczególne zapisy księgowe (lub powiązane z nimi dokumenty) umożliwiają zrozumienie charakteru dokumentu źródłowego oraz jego kluczowych dat;
- (iv) Zapewnienie trwałości zapisu oraz nieusuwalności zdigitalizowanego dokumentu;
- (v) Określenie minimalnego zestawu informacji dla zapisu księgowego;
- (vi) Zapewnienia ścieżek audytu / dziennika kontroli (audit trail) dla rejestrowanych transakcji jednostki - możliwość przesłедzenia historii operacji/ dokumentu;
- (vii) Zapewnienie możliwości sprawdzenia, kto dokonał zapisu (kto jest odpowiedzialny za treść zapisu);

(viii) Konieczność wprowadzania zapisów w sposób chronologiczny i systematyczny;

(ix) Korygowanie błędów w zapisach: raz wprowadzony zapis nie podlega usunięciu; w przypadku wystąpienia/ stwierdzenia błędu należy sporządzić zapis korygujący, który powinien wyraźnie wskazywać, iż jest zapisem korygującym oraz który zapis podlega korekcie.

Ad 5) Z zakresie **zasad przechowywania, archiwizacji i ochrony danych** sugerujemy:

- Wskazanie na poziomie Ustawy ogólnego celu przechowywania, tzn. ochrony przed zmianami, nieuprawnionym dostępem, nieupoważnionym rozpowszechnianiem, uszkodzeniem lub zniszczeniem bez wskazywania pojęć takich jak nośnik danych, program komputerowy, lub sposób zabezpieczenia (np. poprzez tworzenie kopii) itd. Równocześnie sugerujemy wskazanie, że czytelność przechowywanych danych ma być zapewniona przez cały okres ich przechowywania.
- Wyraźne wskazanie i precyzyjne określenie, łącznie z docelową penalizacją, że za **temat archiwizacji dokumentacji odpowiada kierownik jednostki**. Dodatkowo, szczegółowe określenie w Ustawie, że odpowiedzialność kierownika jednostki za dowód księgowy i jego archiwizację oraz udostępnianie występuje również wtedy, gdy księgi oddane są na przechowanie do podmiotów zewnętrznych, jak również w przypadku, gdy księgi rachunkowe jednostki prowadzone są przez biuro rachunkowe.
- Wskazywanie w jednym artykule Ustawy (w jednym miejscu), jakie zbiory danych powinny być objęte ochroną i reżimem czasowym dotyczącym przechowywania tj.
 - a) księgi rachunkowe,
 - b) przyjęte przez jednostkę zasady (politykę) rachunkowości,
 - c) dowody księgowe,
 - d) dokumenty inwentaryzacyjne,
 - e) sprawozdania finansowe,
 - f) sprawozdanie z działalności jednostki, jeżeli jednostka jest zobowiązana do jego sporządzenia,

powinny być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat obrotowych, ale nie mniej niż 5 lat kalendarzowych, licząc od początku roku następującego po roku obrotowym, którego dane zbiory dotyczą, z wyłączeniem:

- (i) Zbiorów dla których uzasadniony jest dłuższy okres przechowywania wynikający z innych przepisów;
- (ii) Dokumentów stanowiących:
 - dowody księgowe dotyczące dokumentacji środków trwałych w budowie, pożyczek, kredytów, umów handlowych,

- dokumentację roszczeń dochodzonych w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym,

które należy przechowywać przez 5 lat od początku roku następującego po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowanie zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedawnione;

(iii) Dokumentów dotyczących rękojmi i reklamacji, innych niż wynikające z roszczeń wynikających z postępowania cywilnego (to wynika z pkt (ii) powyżej) - które należy przechowywać 1 rok po terminie upływu rękojmi lub rozliczeniu reklamacji, o ile nastąpiło to nie wcześniej niż przed upływem 5 lat od daty transakcji;

(iv) Dokumentów stanowiących dowód tytułu własności gruntów, nieruchomości, udziałów i akcji oraz wartości niematerialnych i prawnych - które należy przechowywać przez 5 lat od początku roku następującego po roku obrotowym, w którym składniki te zostały usunięte z ksiąg.

Dodatkowo proponujemy usunięcie z obecnej listy z art. 74 ust. 2 szczegółowych zapisów dotyczących:

- Dowodów sprzedaży detalicznej, bo ich utrzymywanie jest zasadne np. w sytuacjach wskazanych w punkcie (iii) powyżej; oraz
- Dokumentacji pracowniczej, która jest uregulowana odrębnymi przepisami.

Ad 6) Odpowiedzialność za zapewnienie zgodności systemu finansowo-księgowego z Ustawą

Uregulowanie w Ustawie kwestii **odpowiedzialności za zapewnienie zgodności systemu finansowo-księgowego z Ustawą**. Opcja 1: odpowiedzialność na poziomie kierownika jednostki (opcja preferowana). Opcja 2: Odpowiedzialność na poziomie dostawcy oprogramowania - wraz z opcjonalną lub obowiązkową certyfikacją systemu.

Kwestia certyfikacji systemu księgowego była szerzej analizowana podczas Fazy 3 Projektu, gdzie dokonaliśmy przeglądu dobrych praktyk oraz wykonaliśmy analiza porównawczą rozwiązań stosowanych w innych krajach UE.

W Danii, zgodnie z nowo znowelizowaną ustawą o rachunkowości, obowiązuje wymóg stosowania cyfrowego systemu księgowego dla określonej grupy jednostek (wymóg dla pozostałych podmiotów ma wejść w życie w najbliższych latach). Jednostki muszą korzystać z systemu, który spełnia określone w przepisach minimalne wymagania, a dostawcy systemów księgowych na rynku duńskim muszą zarejestrować swój system księgowy w Duńskim Urzędzie ds. Biznesu („Erhvervsstyrelsen”) i obowiązkiem dostawcy systemu jest zapewnienie zgodności z wymogami prawa. Podmioty gospodarcze korzystające z systemu księgowego niezarejestrowanego w Duńskim Urzędzie ds. Biznesu (np. rozwiązania systemowe

zaprojektowane pod indywidualne potrzeby jednostki lub zagraniczne systemy księgowe) same ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie, że używany system księgowy spełnia wymagania ustawowe.

Rejestracja systemu polega na przygotowaniu i udostępnieniu dokumentacji potwierdzającej w jaki sposób system spełnia dane wymagania. Po weryfikacji tej dokumentacji, system jest rejestrowany, lub dokumentacja musi być uzupełniona. Dostawca systemu otrzymuje stosowny certyfikat potwierdzający rejestrację systemu, oraz jest wpisywany na listę zarejestrowanych systemów. Duński Urząd ds. Biznesu będzie regularnie wybierał losowe próbki standardowych cyfrowych systemów księgowych, aby upewnić się, że spełniają one obowiązujące przepisy i wymagania.

Z kolei w Niemczech, Ministerstwo Finansów również publikuje wytyczne dotyczące komputerowych systemów księgowych, ale nie ma obowiązkowego procesu certyfikacji systemów informatycznych. Pomimo braku takiego wymogu, wiele jednostek decyduje się na dobrowolną certyfikację, aby mieć pewność, że ich oprogramowanie spełnia określone standardy i wymagania. Na takie rozwiązanie mogłyby się zdecydować (na zasadzie dobrowolności) polskie podmioty, które by uznały takie podejście za korzystniejsze w ocenie zgodności systemu z przepisami pod względem kompetencyjnym lub kosztowym w stosunku do dokonania takiej oceny samodzielnie.

Z jednej strony obowiązkowa certyfikacja systemów ściąga z kierownika jednostki obciążenie związane z samodzielną weryfikacją zgodności systemu z wymogami prawa, z drugiej strony powoduje, że część dostawców, którzy nie spełnią wymogów straci klientów, koszty związane z zapewnieniem zgodności dostawcy przerzucą na jednostkę. Dodatkowo, proces wdrożenia certyfikacji w Danii wymagał od duńskiego ustawodawcy ogromnych nakładów finansowych i zaangażowania znaczących zasobów ludzkich. Reforma była wspierana zarówno przez organy rządowe, jak i konieczne było zaangażowanie zewnętrznych konsultantów i ekspertów w celu wsparcia projektu w obszarach, w których zasoby publiczne były nadwyrężone lub ograniczone. Co więcej projekt wymagał ogromnych nakładów na konsultacje z interesariuszami (jednostkami oraz dostawcami rozwiązań księgowych) na gromadzenie i weryfikację danych.

Przyjęcie podobnego podejścia w Polsce w odniesieniu do zmian w przepisach dotyczących rachunkowości, może być trudne lub nawet niewykonalne w krótkim horyzoncie czasowym. W związku z powyższym nie rekomendujemy na tym etapie podobnego rozwiązania (uwzględniającego obowiązkową certyfikację dostawców), a podejście etapowe, wykorzystując model duński jako inspirację i dostosowując go do warunków panujących w Polsce. Aktualizacja przepisów dotyczących stosowania zdigitalizowanych systemów byłaby znaczącym krokiem w kierunku odzwierciedlenia w przepisach aktualnego poziomu digitalizacji i kierunku rozwoju technologii w polskim otoczeniu finansowym.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe aspekty związane z rekomendowanymi wyżej zmianami do uregulowania na poziomie Standardu dotyczącego prowadzenia ksiąg rachunkowych:

Na poziomie standardu sugerujemy wprowadzenie i zdefiniowanie podstawowych pojęć związanych z systemami takich jak: cyfrowy system księgowy (digital bookkeeping system), cyfrowy system księgowy oparty na chmurze (cloud-based digital bookkeeping system), hybrydowy cyfrowy system księgowy (hybrid digital bookkeeping system).

Ad 1) Minimalne wymagania dotyczące systemów księgowych,

Sugerujemy aby katalog **minimalnych wymagań dotyczących systemów księgowych obejmował następujące aspekty:**

- a) Zasyfrowane (encrypted) dane księgowe można odszyfrować do ustrukturyzowanego formatu nadającego się do odczytu maszynowego oraz że zasyfrowane dokumenty źródłowe można odszyfrować do postaci zapewniającej czytelność tj. w formie umożliwiającej odczyt treści, np. w formacie ogólnodostępnym zapewniającym możliwość wyświetlenia (i ewentualnie wydruku).
- b) System musi zapewniać możliwość wygenerowania dowolnego elementu ksiąg rachunkowych (np. pojedynczego zapisu, lub zestawienia obrotów i sald) na dowolny moment w formie umożliwiającej odczyt treści, np. w formacie ogólnodostępnym zapewniającym możliwość wyświetlenia (i ewentualnie wydruku) oraz umożliwiający odczytanie.
- c) Dla wygenerowanych raportów jednostka musi mieć możliwość zapewnienia, że została zachowana integralność i kompletność danych objętych raportem łącznie ze stworzeniem mechanizmów zapewniających użytkownikowi informacje pozwalające stwierdzić, że dany raport jest kompletny.

*W związku z powyższą propozycją zawarcia wymagań b) i c) na poziomie Standardu, proponujemy usunięcie z Ustawy szczegółowych wymagań dotyczących **wydruków komputerowych ksiąg rachunkowych**, które obecnie powinny składać się z automatycznie numerowanych stron, z oznaczeniem pierwszej i ostatniej, oraz być sumowane na kolejnych stronach. (Art. 13 ust. 5).*

Uzasadnienie dla usunięcia wymogu sumowania na każdej stronie i numerowania każdej strony raportów generowanych przez system: wymóg ten często sprawia problemy jednostkom, które w celu spełnienia powyższych wymagań formalnych, muszą dostosowywać oprogramowanie, co często jest związane z dodatkowymi nakładami finansowymi i czasowymi. Jednocześnie zapewnienie automatycznej kontroli ciągłości zapisów może odbywać się w inny sposób – np. zapewniany automatycznie w programie informatycznym system kontroli logów dotyczących poszczególnych zapisów w systemie transakcyjnym, odpowiedni system numeracji poszczególnych operacji, uzgadnianie sum częściowych itp. W przypadku generowania raportów z systemu istnieją inne sposoby zapewnienia użytkownika o kompletności przedstawionego raportu, np. poprzez wymienienie ilości pozycji, które zawiera raport, sumy pozycji, sumy kontrolnej, oznaczenia co stanowi początek i koniec raportu, itp.

d) Opcjonalnie zapewniać, że system księgowy obsługuje udostępnianie danych jednostki poprzez wygenerowanie standardowego pliku, określonego przez urząd skarbowy lub inny uprawniony organu zewnętrznej kontroli lub nadzoru, np. Jednolity Plik Kontrolny ("JPK").

Dodatkowo zwracamy uwagę, że w kontekście minimalnych wymogów dla systemu finansowo-księgowego niektórzy interesariusze sugerowali nałożenie wymogu, aby system księgowy umożliwiał wygenerowanie sprawozdania finansowego na podstawie ksiąg rachunkowych bezpośrednio z systemu. Jednakże, zdaniem innych, wprowadzenie takiego obowiązku może stanowić nadmierne obciążenie. Alternatywnie interesariusze sugerowali wskazanie w Ustawie wprost, poprzez dodanie odpowiedniego zapisu, że sprawozdanie finansowe jednostki wynika z prowadzonych przez nią ksiąg rachunkowych.

Ad 2) Uszczegółowienie ogólnych zasad przechowywania i ochrony danych

- a) Pełne kopie zapasowe zarejestrowanych transakcji są wykonywane automatycznie przez system z częstotliwością określoną przez kierownika jednostki, dostosowaną do rozmiaru i charakteru prowadzonej działalności (opcja preferowana) lub z określoną częstotliwością (np. tygodniową lub miesięczną), a przynajmniej raz dziennie sporządzane są kopie danych zmienionych lub dodanych od czasu wykonania ostatniej kopii (przyrostowa kopia zapasowa, ang. incremental backup);
- b) Co najmniej jedna pełna i jedna przyrostowa kopia zapasowa musi być przechowywana na serwerze w kraju UE lub na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego ("EOG");
- c) W przypadku korzystania z rozwiązania chmurowego lub hybrydowego zarówno pełna jak i przyrostowa kopia zapasowa są przechowywane u dostawcy systemu lub u podmiotu trzeciego dysponującego odpowiednimi technicznymi i organizacyjnymi środkami bezpieczeństwa teleinformatycznego, obejmującego takie obszary jak:
 - i) bezpieczeństwo sieci,
 - ii) zarządzanie dostawcami,
 - iii) tworzenie i przechowywanie kopii zapasowych,
 - iv) kontrola dostępu i logowanie,
 - v) procedury zapobiegania wystąpieniu awarii oraz procedury odtworzenia środowiska po wystąpieniu awarii,
 - vi) ochrona danych.

Ad 3) Obowiązki związane z oceną ryzyka mającą na celu ustanowienie odpowiednich środków bezpieczeństwa systemów i danych księgowych

Kierownik jednostki byłby zobowiązany przeprowadzić ocenę ryzyka mającą na celu ustanowienie odpowiednich środków bezpieczeństwa. Ocena taka musiałaby:

- a) Obejmować ryzyko utraty dostępu, autentyczności, integralności i poufności;
- b) Uwzględniać wszelkie osoby trzecie;
- c) Być aktualizowana na bieżąco w przypadku zmiany poziomu ryzyka;
- d) Uwzględniać ryzyko:

- i) Przypadkowego lub niezgodnego z prawem zniszczenia;
- ii) Utraty lub innych form braku dostępu;
- iii) Nieautoryzowanych zmian i nieautoryzowanego dostępu do informacji lub ich niewłaściwego wykorzystania.

Dodatkowo w związku z rekomendowanym prowadzeniem ksiąg w sposób zdigitalizowany proponujemy na poziomie Ustawy:

- 1) W rozdziale **“Prowadzenie ksiąg rachunkowych”** zastąpienie wymogu przygotowywania **“opisu systemu przetwarzania danych”** i **“opisu systemu informatycznego”** na opis procedur zapewniających ciągłą rejestrację wszystkich zdarzeń i sposobów zapewnienia, że ksiągi rachunkowych jednostki są bezpiecznie przechowywane i są prowadzone na bieżąco (terminowo). Poprzez terminowe prowadzenie ksiąg rozumie się wprowadzanie do nich transakcji i zdarzeń w takim terminie, aby umożliwiał to spełnienie wymogów dotyczących raportowania finansowego, podatkowego i innego.
- 2) Wprowadzenie do przepisów Ustawy możliwości prowadzenia przez jednostkę dokumentacji w języku obcym w zakresie procedur opisanych w punkcie powyżej w uzasadnionych sytuacjach np. w sytuacji, gdy jednostka stosuje MSSF lub jest ona oddziałem podmiotu zagranicznego, przy dodatkowym określeniu warunku, że korzystająca z tej możliwości jednostka powinna zapewnić tłumaczenie na język polski wszystkich tych elementów dokumentacji, które mają zastosowanie dla tej jednostki, na żądanie organów kontrolnych lub biegłego rewidenta.
- 3) W rozdziale **“Ochrona danych”** usunięcie z obecnej listy zawartej w art. 74 ust. 1:
 - a) odmowy podpisania sprawozdania finansowego, oraz
 - b) oświadczenia, że sprawozdanie finansowe spełnia wymagania przewidziane w Ustawie, lub odmowy złożenia takiego oświadczenia.

gdyż obowiązek dołączenia ich do sprawozdania finansowego wynika z innego przepisu Ustawy, a samo sprawozdanie jest objęte obowiązkiem przechowywania.

- 4) W rozdziale **“Ochrona danych”** modyfikację przepisów obecnego art. 75 Ustawy dotyczących **zasad udostępniania osobie trzeciej zbiorów** lub ich części w następującym kierunku: Kierownik jednostki udostępniając osobie trzeciej zbiory lub ich części ma obowiązek:
 - Zapewnienia tajemnicy przedsiębiorstwa;
 - Zorganizowania systemu umożliwiającego kontrolę, jakie dokumenty i komu zostały udostępnione

wraz z uzupełnieniem Art. 75 ust 2 o “wydania pisemnej zgody kierownika jednostki lub osoby przez niego upoważnionej na udostępnienie dokumentów poza miejscem prowadzenia ksiąg rachunkowych”. W przypadku rezygnacji w Ustawie z pojęć oryginał i kopia (punkt 3 rekomendacji), sugerujemy rozważenie nałożenie na kierownika jednostki obowiązku do wydania oświadczenia o zgodności z tym, co jest zarejestrowane w systemie księgowym lub dokumencie źródłowym, pod rygorem odpowiedzialności karnej wynikającej z kodeksu karnego za składanie fałszywych oświadczeń.

Uzasadnienie: wraz z założeniem, iż przepisy ogólne znajdujące się obecnie w tzw. sektorowych rozporządzeniach będą częściowo przeniesione do Ustawy, byłaby to odpowiedź na konieczność uwzględnienia w przepisach tajemnicy bankowej zgłaszanej przez interesariuszy (m.in. Związek Banków Polskich).

Inne rekomendacje związane z postępującą cyfryzacją otoczenia gospodarczego, które mogą być wprowadzone na poziomie Ustawy niezależnie od głównej rekomendacji dotyczącej prowadzenia ksiąg w sposób zdigitalizowany:

- 1) Uzupełnienie przepisów o **definicje typów kont** (bilansowe, pozabilansowe, rozliczeniowe lub wynikowe) oraz uspoźnienie wymogów dotyczących zestawienia obrotów pomiędzy przepisami rachunkowymi a przepisami podatkowymi.

Co do zasady księgi rachunkowe powinny służyć przede wszystkim sporządzeniu sprawozdania finansowego, a dopiero w następnej kolejności służyć organom podatkowym i urzędowi nadzoru. Tworzenie struktur logicznych JPK wynika z przepisów podatkowych, ale jest to struktura księgowa. Ustawa wymaga w zestawieniu obrotów i sald symbolu lub nazwy konta, podczas gdy struktury logiczne sprawozdań finansowych (“schema”) Jednolitego Pliku Kontrolnego dla ksiąg rachunkowych (“JPK_KR wymaga obu danych. Ustawa nie posiada definicji typu konta (bilansowe, pozabilansowe, rozliczeniowe lub wynikowe, w szczególności rozliczeniowego). Schema JPK_KR wymaga podania typu konta.

Uzasadnienie: Pomimo faktu, że wyżej wskazane obowiązki wynikają z przepisów podatkowych, a nie rachunkowych, ale dotyczą podstawowych aspektów prowadzenia rachunkowości, dlatego uregulowanie ich w ramach przepisów podatkowych byłoby niepotrzebnym obciążeniem dla użytkowników, którzy informacje co do wymogów dla tak podstawowych aspektów jak konto, musieliby uzyskać z dwóch osobnych aktów prawnych. Dlatego rekomendujemy, aby kwestie wskazane powyżej były uregulowane w przepisach o rachunkowości.

- 2) W Art. 13 ust.3 zastąpienie określenia „**posiadanie**” przez **jednostkę oprogramowania** na „zapewnioną umownie możliwość lub prawo korzystania” z oprogramowania.

Uzasadnienie: Coraz więcej firm decyduje się na przechowywanie danych w chmurze oraz zmienia model dostarczania oprogramowania z klasycznej własnej licencji na

„oprogramowanie jako usługę” (SaaS - Software as a Service). W tym modelu dostęp do oprogramowania następuje na zasadzie subskrypcji lub abonamentu, a jednostka nie posiada własnego oprogramowania (prawa własności), a jedynie prawo do korzystania z oprogramowania. Powstaje zatem wątpliwość, czy w obecnej sytuacji Ustawa kreuje problem natury prawnej dotyczący zgodności z przepisami.

Dodatkowe kwestie wskazane przez interesariuszy (między innymi członków KSR), które sugerujemy, żeby zostały uwzględnione przy projektowaniu zmian do przepisów - jako opcje:

- 1) Sformułowanie **definicji czym jest zapis księgowy** - nie dokonuje się zapisu dotyczącego każdego zdarzenia gospodarczego, a tylko tych, które mają wpływ na sytuację finansową podmiotu gospodarczego.
- 2) Sformułowanie **definicji czym jest zamknięcie ksiąg rachunkowych** i co stanowi dowód dokonania zamknięcia ksiąg rachunkowych w systemie księgowym.
- 3) **Rozszerzenia danych wymaganych w ramach struktur JPK** (regulowane obecnie poza Ustawą), bo de facto struktura ta zastępuje całe księgi rachunkowe (dziennik, zestawienie obrotów i sald oraz zapisy księgowe) w sposób ustrukturyzowany.
- 4) Zmiana terminologii w kontekście kont księgi głównej i kont ksiąg pomocniczych na **konta syntetyczne i analityczne**, lub dodanie kont syntetycznych i analitycznych do terminów występujących w Ustawie/ standardzie.
- 5) Doprecyzowanie w przepisach, że prowadzenie **ewidencji księgowej w dwóch księgach głównych**, dwóch dziennikach itd. przez jednostkę, która prowadzi dwie odrębne od siebie działalności (nie będące oddziałami samobilansującymi) jest prawidłowe.
- 6) Zastrzeżenie możliwości prowadzenia ewidencji w księgach pomocniczych jedynie w sposób ilościowy lub ujmowania wszystkiego w ciężar kosztów tylko dla jednostek mikro. Uzasadnienie: **pomiar wartościowy** nie powinien sprawić jednostkom dużego problemu w sytuacji powszechnego stosowania systemów informatycznych pozwalających na równoległą ewidencję ilościową i wartościową.
- 7) Uregulowanie dotyczące podmiotów prowadzących usługowo księgi rachunkowe w takim kierunku, aby uwzględnić zapisy dotyczące minimalnych/koniecznych uregulowań w kontekście **umów między jednostką a biurem rachunkowym** (podmiotem prowadzącym usługowo księgi rachunkowe) np. sposób przekazania ksiąg (elektronicznych), doprecyzowanie momentu oraz formy i akceptowalnego formatu udostępnienia ksiąg rachunkowych przez jedno biuro drugiemu, w przypadku, gdy jednostka zmienia podmiot/osobę prowadzącą księgi rachunkowe etc.
- 8) Obecnie funkcjonuje obowiązek, aby dowody księgowe dotyczące środków trwałych w budowie, a także będących przedmiotem dochodzenia w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym, pożyczek, kredytów, umów handlowych i innych roszczeń były przechowywane przez 5 lat od początku roku następującego po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowania zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedawnione. Interesariusze wskazywali, że powyższy wymóg jest znaczącym obciążeniem dla jednostek. Część z

tych dokumentów może już teraz być zdigitalizowana (przeniesiona na informatyczne nośniki danych, pozwalające zachować w trwałej i niezmienionej postaci zawartość dowodów), ale nie wszystkie, a dodatkowo czas przez który należy te dokumenty przechowywać, nawet w formie zdigitalizowanej powoduje obciążenie i znaczące koszty. Z uwagi na fakt, że zmiana tego przepisu może mieć wpływ na innych interesariuszy (poza jednostkami), którzy opierają się przepisach Ustawy, kwestia zmiany czasu przechowywania dokumentów ta powinna być poddana ocenie szerszemu gronu niż aktualne grono interesariuszy Projektu - pozwoli to na lepsze rozpoznanie dodatkowych stanowisk i mogą się ujawnić nowe, mniej oczywiste grupy interesariuszy, których potrzeby i oczekiwania nie koniecznie były dotąd dobrze rozpoznane.

Na ten moment z uwagi na obowiązek, wynikający z art. 74 ust. 2 pkt 4 Ustawy i jego interpretacji przez Ministerstwo Finansów, polegający na przechowywaniu dokumentów księgowych dotyczących kredytów oraz pożyczek do daty ostatecznego rozliczenia (spłaty) kredytu lub pożyczki, a w przypadku umów handlowych, do których zaliczane są umowy rachunku bankowego, do czasu zamknięcia takiego rachunku, banki ponoszą niewspółmiernie wysokie koszty przechowywania tych dokumentów, które wynikają z:

- konieczności przechowywania dowodów do czasu ostatecznej spłaty lub rozliczenia kredytu, co w praktyce oznacza przechowywanie dowodów nawet przez kilkadziesiąt lat od daty zaistnienia pierwotnego zdarzenia (np. w odniesieniu do 25 letnich kredytów mieszkaniowych) w pomieszczeniach przeznaczonych na archiwum, w przypadku przechowywania dokumentów w postaci papierowej, lub też ponoszenia przez banki wysokich i stale rosnących kosztów przechowywania ich przez podmioty zewnętrzne;
- przechowywania dowodów dotyczących umów o prowadzenie rachunków bankowych, zawartych na czas nieokreślony do czasu ich zamknięcia, co w praktyce oznacza przechowywanie dowodów dokumentujących transakcje zrealizowane w ramach tych umów w nieokreślonym, długim czasie i realizację analogicznych czynności w stosunku do tych dowodów, o których mowa powyżej;
- objęcia przechowywaniem do czasu całkowitej spłaty kredytu, zamknięcia umowy, także dowodów księgowych wewnętrznych, o których mowa w art. 20 ust. 2 pkt 3 Ustawy, dokumentujących wszystkie operacje banku realizowane w kontekście konkretnej umowy, przez okres określony w art. 74 ust. 2 pkt 4 Ustawy, tj. dokumentujące naliczenie odsetek, wyliczenie różnic kursowych, operacji sprzedaży, odpisania wierzytelności.

W związku z powyższym przy okazji zmian mających na celu umożliwienie pełnej digitalizacji (poza specyficznymi wyjątkami wynikającymi z innych przepisów niż Ustawa), rekomendujemy **analizę zasadności czasu przechowywania dokumentów (dowodów księgowych)**.

- 9) Przy okazji zmian w obszarze dowodów księgowych uwzględnienie rozwiązania proponowanego przez Związek Banków Polskich dotyczącego zawartości dokumentu - kwota słownie poprzez uzupełnienia przepisów Art. 21 dotyczącego zawartości dowodu księgowego o obowiązek zawierania na dowodzie księgowym **kwoty słownie**, gdyż taki obowiązek istnieje po stronie banków (§11 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków wprowadza wymóg, aby na dowodach księgowych dotyczących rozliczeń pieniężnych gotówkowych kwota operacji zapisana była liczbowo i słownie). W konsekwencji powoduje to duże utrudnienia po stronie banku, który z perspektywy wymogów dotyczących szczególnych zasad rachunkowości banków, nie powinien przyjmować takich dowodów lub też w celu spełnienia tego obowiązku i realizacji operacji zleconej przez klienta uzupełniać dowód o kwotę słownie lub też wystawia inny dowód zawierający ten element, który wymagałby podpisania przez klienta. Jako alternatywne preferowane rozwiązanie do rozważenia - usunięcie wymogu przedstawienia kwoty słownie z wymogów skierowanych do banków (poza zakresem Projektu).
- 10) W związku z faktem, że dostęp do baz danych w których przechowywane są dane księgowe, posiadają najczęściej także inne programy wykorzystywane przez jednostki, np. do rozliczenia produkcji, rozliczenia stanów magazynowych, analizy zarządczej czy też do generowania odpowiednich raportów ksiąg rachunkowych, zabezpieczenie danych w bazie danych może wymagać odpowiednich procedur w zakresie bezpieczeństwa sieci, bezpieczeństwa połączeń, kontroli i odpowiednich uprawnień dostępu oraz aktualizacji konfiguracji połączeń, backupów, regularnych testów, zasad przechowania, izolacji baz danych i ich segmentacji, zapór sieciowych, reakcji na incydenty, aktualizacji programów, itp. - rekomendujemy, żeby te aspekty zostały uwzględnione na poziomie wytycznych.

Rekomendacje wskazane przez interesariuszy, które nie będą miały uzasadnienia w momencie wprowadzenia rekomendacji głównej dotyczącej zdigitalizowanej formy prowadzenia ksiąg:

- 1) Usunięcie obowiązku **przechowywania dowodów dotyczących sprzedaży detalicznej** przez okres roczny - Art. 74 ust. 2. W przypadku wprowadzenia zdigitalizowanej formy prowadzenia ksiąg jako obowiązującej ta zmiana byłaby niepotrzebna, gdyż obciążenie związane z przechowywaniem dowodów zmniejszyłoby się wraz z przejściem na formę elektroniczną.
- 2) Usunięcie obowiązku nanoszenia na dowód księgowy otrzymany w formie papierowej od klienta numeru operacji nadanego automatycznie przez system, lub wypracowanie innego rozwiązania zmniejszającego pracochłonność tej czynności w przypadku niektórych typów jednostek (np. banków) rejestrujących ogromne ilości operacji dziennie. Jednocześnie zwracamy uwagę, że w przypadku wprowadzenia zdigitalizowanej formy prowadzenia ksiąg jako obowiązującej (rekomendacja 1) ta zmiana byłaby niepotrzebna, gdyż obciążenie związane z dowodami w formie papierowej zmniejszyłoby się wraz z przejściem na formę elektroniczną.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Zwracamy uwagę, że w trakcie prac projektowych, w zakresie niektórych rekomendacji pojawiły się stanowiska odmienne.

W zakresie wprowadzenia zdigitalizowanej formy prowadzenia ksiąg pojawił się głos, że nie można pozbawiać wyboru przedsiębiorców co do formy prowadzenia ksiąg.

W zakresie rekomendacji dotyczącej zasad udostępniania osobie trzeciej zbiorów, pojawiły się stanowiska odmienne mówiące, że Ustawa powinna określać, że kierownik jednostki udostępniając dokumenty odpowiada za/powinien zapewnić nie tylko tajemnicę przedsiębiorstwa, ale również ochronę danych osobowych (RODO) oraz dochowanie przestrzegania regulacji o dostępie do informacji publicznej.

W stosunku do powyższego, zostało przedstawione zdanie odrębne dotyczące ograniczenia w Ustawie tak daleko idącej szczegółowości - pojawiła się propozycja bardziej ogólnego zapisu, który nie stwarzałby konieczności częstej aktualizacji Ustawy w przyszłości. Wstępna propozycja zapisu alternatywnego: "W przypadku, gdy inne przepisy nakazują udostępnienie zbiorów danych lub dokumentów z systemu księgowego, wytworzone w ramach rachunkowości zbiory muszą mieć taką postać, która umożliwia udostępnienie tych zbiorów (lub dokumentów z nich wynikających) w takiej formie, jaka wynika z odrębnych przepisów".

W zakresie rekomendacji dotyczącej struktury JPK, pojawiło się stanowisko rozszerzenia danych wymaganych w ramach JPK (regulowane obecnie poza Ustawą), bo de facto struktura ta zastępuje całe księgi rachunkowe (dziennik, zestawienie obrotów i sald oraz zapisy księgowe) w sposób ustrukturyzowany. Co do tego stanowiska pojawiały się wątpliwości z uwagi na fakt, iż:

- 1) zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych powinny być w całości uregulowane w Ustawie, a nie w ustawach podatkowych (podatki korzystają z zasad rachunkowych);
- 2) Ustawa powinna zawierać podstawowe wymogi co do sposobu prowadzenia ksiąg.

W zakresie rekomendacji dotyczącej m.in. odpowiedzialności kierownika jednostki za dowód księgowy, również wtedy, gdy księgi oddane są na przechowanie do podmiotów zewnętrznych, lub gdy księgi rachunkowe jednostki prowadzone są przez biuro rachunkowe, pojawiły się sugestie, że w Ustawie należy dodać precyzyjne zapisy dotyczących tego, w jaki sposób kierownik jednostki ma zapewnić oraz sprawdzić co i w jaki sposób zostaje udostępniane.

W zakresie rekomendacji, dotyczącej zawarcia w Ustawie minimalnych/koniecznych uregulowań w kontekście umów między jednostką a biurem rachunkowym (podmiotem prowadzącym usługowo księgi rachunkowe) pojawił się głos opozycyjny, mówiący o tym, że kwestie prowadzenia rachunkowości i udostępniania dokumentów przez biuro rachunkowe reguluje umowa między jednostką a biurem i nie ma zatem konieczności wpisywania takiego szczegółu do przepisów rachunkowych.

W zakresie lokalizacji przechowywania zarówno kopii pełnej, przyrostowej bądź różnicowej ksiąg rachunkowych, dowodów księgowych oraz innych dokumentów wskazanych w art. 71 UoR pojawił się głos, że powinny być one przechowywane w siedzibie jednostki, tak aby zdigitalizowane dane były dostępne na potrzeby zabezpieczenia dowodowego w szczególności gdy jednostka korzysta z serwera zlokalizowanego poza miejscem prowadzenia działalności (w myśl zasady, że księgi rachunkowe powinny być przez cały czas dostępne w miejscu prowadzenia ksiąg rachunkowych przez jednostkę) - w opinii interesariusza, który ten postulat zgłosił, może to być szczególnie istotne, kiedy z jakiś powodów celowych lub awarii dostęp do danych serwera jest niemożliwy. Dlatego rekomenduje on nałożenie wymogu posiadania co najmniej jednego egzemplarza pełnej kopii zapasowej w miejscu prowadzenia ksiąg rachunkowych.

W zakresie uzupełnienia przepisów o definicje typów kont oraz uspoźnienie wymogów dotyczących tzw. obrotówki pomiędzy przepisami rachunkowymi i podatkowymi pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym Ustawa o rachunkowości nie powinna zastępować elementarnej wiedzy rachunkowej; dodatkowo należałoby uwzględnić planowane zmiany wymagań w zakresie JPK_KR.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia
- Opracowanie Wytycznych Stosowania
- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa
- Konieczność opracowania skomplikowanych przepisów przejściowych
- Znaczący wpływ zmian na inne przepisy Ustawy

3.5.8. Zestawienie obrotów i sald

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 18 ust. 1 Ustawy wskazuje, że zestawienie obrotów i sald sporządza się na koniec każdego okresu sprawozdawczego, lecz nie rzadziej niż na koniec miesiąca na podstawie zapisów księgi głównej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W dobie nowoczesnych systemów finansowo-księgowych i postępującej digitalizacji zestawienie obrotów i sald na konkretną datę można wygenerować w systemie w każdym momencie. Zdaniem interesariuszy nie jest potrzebny obowiązek generowania tego zestawienia na koniec każdego miesiąca – w tym obszarze zapewne wystarczyłoby zapewnienie takiej możliwości ze strony systemu (system powinien umożliwić wygenerowanie zestawienia obrotów i sald na dowolną datę, co najmniej na koniec każdego okresu).

Rekomendacja

Proponujemy przereformowanie przepisu art. 18 ust. 1, gdyż przepis w obecnym brzmieniu nie uwzględnia specyfiki prowadzenia ksiąg rachunkowych przy wykorzystaniu systemów komputerowych oraz wynikającej z tego możliwości wygenerowania zestawienia obrotów i sald w każdym momencie. Proponujemy wprowadzenie przepisu stanowiącego, iż: "System komputerowy powinien umożliwić wygenerowanie zestawienia obrotów i sald w dowolnym momencie oraz zapewnić porównanie sum transakcji oraz sum obrotów na dowolną datę (lub co najmniej na koniec okresu) z sumami dziennika.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie i modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.9. Wynik przewalutowania na dowodzie księgowym

Odwołanie do aktu prawnego

Przepis art. 21 ust. 3 reguluje, że dowód księgowy opiewający na waluty obce powinien zawierać przeliczenie ich wartości na walutę polską według kursu obowiązującego w dniu przeprowadzenia operacji gospodarczej. **Wynik przeliczenia powinien być zamieszczony na wskazanym dowodzie**, chyba że system informatyczny umożliwia automatyczne przeliczenie walut obcych na walutę polską i jest ono **potwierdzone za pomocą odpowiedniego wydruku**.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce systemy finansowo-księgowe nie umożliwiają prezentacji wykonania przeliczenia, o którym mowa powyżej, stąd powyższy przepis wydaje się być nieaktualny. W obecnych systemach finansowo-księgowych istnieje możliwość zweryfikowania prawidłowości zastosowania kursów i przeliczeń z tym związanych (np. w opisie systemu). System księgowy

powinien oczywiście zapewniać, że informacje na temat sposobu przeliczania sald i transakcji w walutach będą dostępne oraz sprawdzalne.

Rekomendacja

Proponujemy uproszczenie przepisów art. 21 ust. 3, w taki sposób aby zobligować jednostkę do zapewnienia możliwości zweryfikowania prawidłowości zastosowanych kursów i przeliczeń, np. poprzez opis zasad działania systemu. Proponujemy również wprowadzenie zapisu, że stosowany przez jednostkę system księgowy powinien zapewnić możliwość wygenerowania informacji na temat kwot w walucie obcej, kwot w walucie polskiej oraz zastosowanego kursu przeliczenia, co umożliwi weryfikację prawidłowości tego przeliczenia.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.10. Poprawianie błędów w zapisach

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 25 ust. 1 wskazuje, że błędy rozpoznane w zapisach poprawia się poprzez skreślenie błędnej treści i zastąpienie jej nową przy zachowaniu czytelności poprzedniego zapisu wraz z podpisem i datą dokonanej poprawki, przy czym poprawki takie powinny być wprowadzone jednocześnie we wszystkich księgach rachunkowych i nie występować po zamknięciu miesiąca lub poprzez wprowadzenie do ksiąg rachunkowych dowodu korygującego błędne zapisy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wskazany powyżej przepis koncentruje się na manualnym systemie prowadzenia ksiąg, co jest praktycznie niespotykane w obecnej praktyce rynkowej i nie odzwierciedla aktualnego poziomu digitalizacji procesów księgowych.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu regulującego w sposób ogólny, że raz wprowadzony do systemu zapis nie może być z niego usunięty a także każdy zapis powinien mieć nadany swój unikalny numer chronologiczny. W przypadku stwierdzenia, że treść zapisu jest błędna, można dokonać jego poprawy jedynie poprzez stworzenie nowego dokumentu, korygującego błędną treść dokumentu pierwotnego.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.5.11. Ewidencja w księgach pomocniczych zapasów

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.5.12. Potwierdzanie sald

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 67 Ustawy reguluje kwestie uprawnień i obowiązków informacyjnych biegłego rewidenta.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce występują istotne problemy dotyczące potwierdzania sald i identyfikacji spraw spornych na potrzeby przeprowadzania procedur audytowych przez biegłego rewidenta.

Zdarza się, iż niektóre jednostki powołują się na przepisy np. o ochronie danych osobowych, tajemnicy przedsiębiorstwa, tajemnicy zawodowej, tajemnicy bankowej w celu uniemożliwienia potwierdzenia danego salda lub rozrachunku.

Rekomendacja

Proponujemy uregulowanie kwestii selektywnego potwierdzania sald rozrachunków i identyfikacji spraw spornych na potrzeby przeprowadzania procedur audytowych przez biegłego rewidenta poprzez wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego, że strona trzecia mająca powiązanie z jednostką, tj. kontrahent, bank, prawnik, jest zobowiązana do nadania dostępu do dokumentów, jak również udzielenia wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń, które są niezbędne do sporządzenia sprawozdania z badania przez biegłego rewidenta.

Dodatkowo przepis mógłby wprost wskazywać, że przekazanie wspomnianych danych nie stanowi naruszenia innych przepisów m.in. o ochronie danych osobowych, tajemnicy przedsiębiorstwa, tajemnicy zawodowej, tajemnicy bankowej.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Wszystkie jednostki stosujące przepisy Ustawy.

Wpływ zmiany na poszczególnych interesariuszy:

- Wprowadzenie prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej jako podstawowego, obowiązkowego sposobu prowadzenia ksiąg będzie skutkowało koniecznością dostosowania się jednostek do nowych przepisów oraz zakresu ich obowiązywania - ten wpływ będzie różny w zależności od aktualnego poziomu zdigitalizowania procesów w danej jednostce;
- Wprowadzenie obowiązku prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej będzie wymagać od niektórych producentów systemów księgowych dostosowania się do nowych przepisów i norm, co może prowadzić do konieczności modyfikacji istniejących rozwiązań i inwestycji w nowoczesne technologie. Rosnące zapotrzebowanie na rozwiązania zdigitalizowane może ponadto zwiększyć konkurencję na rynku, skłaniając producentów do ciągłego doskonalenia swoich produktów;
- Zmiany będą miały wpływ na organy kontroli i nadzoru, gdyż zmiana formy prowadzenia ksiąg będzie mieć wpływ na formę w jakiej będą dostępne dane niektórych podmiotów, a dodatkowe obowiązki nałożone na jednostki, np. w zakresie archiwizacji i zapewnienia bezpieczeństwa danych mogą wymagać wypracowania nowych procedur kontrolnych.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Zniesienie części obowiązków związanych z drukowaniem raportów na rzecz zapewnienia możliwości wygenerowania ich w dowolnym momencie będzie stanowić obniżenie obciążeń dla jednostek;
- Dokumenty księgowe przechowywane w formie elektronicznej, w szczególności z gdy jednostka zdecyduje się na zastosowanie rozwiązań chmurowych (lub innych powodujących, że co najmniej jedna kopia będzie poza siedzibą jednostki) minimalizuje ryzyko utraty lub zniszczenia dokumentów;
- Skrócenie i uproszczenie treści Ustawy oraz przeniesienie przepisów szczególnych do dedykowanych rozporządzeń może ułatwić interpretację i stosowanie przepisów, co przyczyni się do zwiększenia klarowności i łatwości wypełniania obowiązków prawnych;
- Ograniczenie kosztów dla jednostek związanych z przechowywaniem dokumentów papierowych;

- Eliminacja wątpliwości oraz wprowadzenie praktycznych ułatwień dla jednostek korzystających z centrów danych, centrów usług wspólnych czy rozwiązań chmurowych poprzez wprowadzenie do Ustawy przepisu modyfikującego miejsce prowadzenia ksiąg.
- Wprowadzenie możliwości prowadzenia ksiąg w języku obcym, jednak z pewnymi ograniczeniami, określającymi warunki które muszą zostać spełnione w przypadku uskorzystania przez jednostki z tej możliwości;
- Doprecyzowanie przepisów w zakresie waluty prowadzenia ksiąg rachunkowych.
- Uspójnienie przepisów Ustawy w zakresie dokumentacji systemu rachunkowości.
- Doprecyzowanie przepisów Ustawy poprzez wskazanie, co stanowi pierwsze zdarzenie powodujące konieczność otwarcia ksiąg rachunkowych;
- Uzupełnienie przepisów Ustawy o zapisy uwzględniające postępującą digitalizację oraz możliwości systemów finansowo-księgowych np. w zakresie możliwości generowania zestawienia obrotów i sald w każdym momencie czy poprawiania błędów;
- Uproszczenie przepisów w zakresie przewalutowań;
- Uzupełnienie przepisów dotyczących potwierdzania sald na potrzeby przeprowadzenia procedur audytowych.

Analiza kosztów i trudności:

- Dla jednostek, które dotychczas nie gromadziły dowodów księgowych w formie zdigitalizowanej (np. małych jednostek) znowelizowane przepisy będą obciążeniem będą musiały wprowadzić dodatkowe procesy, oraz rozwiązania techniczne, aby wywiązać się z obowiązków - jeśli obowiązkiem będą objęte wszystkie podmioty;
- Konieczność opracowania przepisów przejściowych;
- Dodatkowy obowiązek dla kierownika jednostki wynikający z konieczności udokumentowania decyzji dotyczącej powierzenia prowadzenia ksiąg.

Stopień trudności implementacji zmiany: zmiana w obszarze digitalizacji została określona jako trudna, natomiast zmiany w pozostałych obszarach stanowią w większości propozycje doprecyzowania czy uzupełnienia przepisów Ustawy, w związku z czym stopień ich implementacji określa się jako łatwy.

3.6. Środki trwałe

3.6.1. Ujawnienia w zakresie utraty wartości środków trwałych

Odwołanie do aktu prawnego

Ustawa reguluje obecnie ujawnienia dotyczące utraty wartości środków trwałych w dwóch miejscach Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 2) oraz ust. 2 pkt 3)

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Obecne przepisy wymagają ujawnienia informacji dotyczących kwoty odpisów z tytułu utraty wartości środków trwałych w dwóch miejscach (powielanie części ujawnień).

Rekomendacja

Proponujemy zmianę Załącznika 1 ust. 2 pkt 3) tak aby pozostawić jedynie wymóg ujawnienia przyczyn dokonanych odpisów aktualizacyjnych, bez ponownego wskazywania ich kwot. Kwoty te zawarte są w ramach tabeli ruchów zgodnie z Załącznikiem 1 ust. 1 pkt 2).

Dodatkowo, przepisy dotyczące utraty wartości powinny zostać uporządkowane i zintegrowane w ramach całego dokumentu Ustawy z uwagi na ich częściowe duplikacje (patrz również punkt 3.6.3 w niniejszym Raporcie).

Uzasadnienie:

Usunięcie wymogów powielających ujawnienie dotyczące utraty wartości.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - Załącznik 1 (lub, w przypadku przeniesienia treści Załączników 1-3 do odrębnych standardów - zgodnie z odrębną rekomendacją, modyfikacja zapisów na poziomie standardu nt treści i układu sprawozdań finansowych)

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.2. Ujawnienia dotyczące gruntów użytkowanych wieczystie

Odwołanie do aktu prawnego

Ujawnienia dotyczące gruntów użytkowanych wieczystie reguluje obecnie Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 4).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wymaga podania wartości gruntów użytkowanych wieczystie. W praktyce zdarza się, że spółki mają wątpliwości, czy w tym przypadku chodzi o ujawnienie wartości gruntu czy też wartości opłat z tego tytułu.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie w KSR 5 (lub w dedykowanym standardzie dotyczącym ujawnień - proponowany standard nt treści i układu sprawozdań finansowych) obowiązku ujawnienia niezdyskontowanych opłat z tytułu wieczystego użytkowania (tj. wskazanie pozostałego okresu

umowy, sumy opłat lub opłaty rocznej) oraz, jeśli jednostka posiada takie informacje, informację o wartości godziwej lub wartości przedmiotu wynikającej z umowy.

Uzasadnienie:

Usunięcie niejasności dotyczących zakresu danych wymagających ujawnienia.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów KSR 5 lub, w przypadku przeniesienia treści Załączników 1-3 do odrębnych standardów - zgodnie z odrębną rekomendacją, wprowadzenie przepisu na poziomie standardu nt treści i układu sprawozdań finansowych).

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.3. Test na utratę wartości środków trwałych

Odwołanie do aktu prawnego

Utrata wartości środków trwałych jest uregulowana w Ustawie w art. 28 ust. 7 (zasady dokonywania odpisów z tytułu trwałej utraty wartości) oraz art. 32 ust. 4 (przesłanki utraty wartości). Równocześnie, Krajowy Standard Rachunkowości Nr 4 „Utrata wartości aktywów” („KSR 4”) reguluje w sposób szczegółowy i kompleksowy zagadnienia związane z utratą wartości.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Kwestie utraty wartości środków trwałych uregulowane są zarówno w Ustawie jak i w KSR 4 i w praktyce rynkowej mogą rodzić wątpliwości natury interpretacyjnej dotyczących takich zagadnień jak:

- Kompletności przesłanek utraty wartości zawartych w Ustawie;
- Możliwości analizowania utraty wartości w kontekście ośrodków wypracowujących korzyści ekonomiczne (KSR 4) vs pojedyncze aktywa (Ustawa);
- Ustawa odnosi się do porównania wartości księgowej aktywów z ich ceną sprzedaży netto (bądź ustaloną w inny sposób wartością godziwą), natomiast KSR 4 odnosi się do porównania wartości księgowej z wartością handlową lub użytkową.

Rekomendacja

Proponowane przez nas rozwiązanie zakłada pozostawienie w Ustawie ogólnego przepisu stanowiącego, iż w przypadku wystąpienia przesłanek na utratę wartości należy przeprowadzić test na utratę wartości środka trwałego (lub ośrodka wypracowującego korzyści ekonomiczne ("OWKE"), do którego środek trwały należy) i ująć odpis w sytuacji, gdy test ten wykaże, iż wartość bilansowa jest niższa od wartości odzyskiwalnej. Dalsze szczegóły dotyczące metodologii i zagadnień praktycznych mogłyby się znaleźć w KSR 4.

Proponujemy, aby KSR 4 zawierały:

(i) Teoretyczne aspekty związane z testem na utratę wartości;

Proponowana przez nas procedura przeprowadzania testu na utratę wartości obejmuje identyfikację zagrożonych aktywów oraz określenie ich wartości odzyskiwalnej, która jest porównywana z wartością księgową. Jeśli wartość księgowa przewyższa wartość odzyskiwalną, stosuje się odpis na utratę wartości. Częstotliwość przeprowadzania przeszacowań zależy od zmian wartości godziwej aktywów, przy czym niektóre pozycje mogą być przeszacowane co trzy lub co pięć lat. Podczas przeszacowania, wartość księgowa aktywów jest zmieniana na ich nową, przeszacowaną wartość. Ważne jest, żeby całe grupy aktywów o podobnych cechach były przeszacowane jednocześnie. Dzięki temu unika się wybiórczego podejścia do przeszacowania poszczególnych aktywów.

(ii) Praktyczne przykłady oraz kryteria, które powinny być brane pod uwagę podczas przeprowadzenia takiego testu.

Podczas przeprowadzania testu na utratę wartości proponujemy, aby brać pod uwagę następujące kryteria:

- (a) Wartości odzyskiwalna - ocenia się, czy wartość odzyskiwalna aktywów jest niższa od ich wartości księgowej, przy czym wartość odzyskiwalna to wyższa z wartości godziwej minus koszty sprzedaży oraz wartości użyteczności;
- (b) Wystąpienie przesłanek na utratę wartości - sprawdzenie przesłanek mogących wskazywać na utratę wartości aktywów, takich jak zmiany na rynku, technologiczne czy regulacyjne, mogące wpłynąć na przyszłe przepływy pieniężne generowane przez aktywa;
- (c) Regularność przeszacowań - dla aktywów o zmieniającej się wartości godziwej, regularne przeszacowania są konieczne, aby zapewnić zgodność wartości księgowej z wartością odzyskiwalną.

Test na utratę wartości może być w praktyce stosowany w różnych sytuacjach. Na przykład, przedsiębiorstwo może zdecydować się na przeprowadzenie tego testu w przypadku spadku wartości rynkowej swoich inwestycji w akcje, aby określić, czy należy dokonać odpisu aktualizującego w celu dostosowania wartości bilansowej tych aktywów do ich rzeczywistej wartości. Podobnie, firma udzielająca kredytów może wykorzystać ten test, aby ocenić, czy występuje ryzyko niewypłacalności pożyczkobiorców i czy należy dokonać odpisów aktualizujących na wartość swoich należności.

Uzasadnienie:

Uproszczenie Ustawy oraz usunięcie wątpliwości interpretacyjnych pomiędzy Ustawą a KSR 4.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - obecne przepisy art. 28 ust. 7 oraz art. 32 ust. 4.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.4. Moment rozpoczęcia amortyzacji

Odwołanie do aktu prawnego

Moment rozpoczęcia amortyzacji jest uregulowany w art. 32 ust. 1 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 32 ust. 1 wskazuje, że rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania. Może to być rozumiane jako moment, gdy zostaje sporządzony formalny dokument potwierdzający przyjęcie do używania, przez co procedury administracyjne mogą opóźnić moment rozpoczęcia amortyzacji.

Rekomendacja

Proponujemy, aby przepisy art. 32 ust. 1 zostały zmienione w następujący sposób:

“Odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środka trwałego dokonuje się drogą systematycznego, planowego rozłożenia jego wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania, co następuje wtedy, gdy **jest on dostępny do użytkowania**, a jej zakończenie – nie później niż z chwilą zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego lub przeznaczenia go do likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia jego niedoboru, z ewentualnym uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji ceny sprzedaży netto pozostałości środka trwałego.”

Uzasadnienie:

Dopasowanie momentu rozpoczęcia amortyzacji do momentu, kiedy środek trwały jest dostępny do użytkowania.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - art. 32 ust. 1.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.5. Okres i metody amortyzacji

Odwołanie do aktu prawnego

Zasady ustalania okresu i metody amortyzacji określa art. 32 ust. 3 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy art. 32 ust. 3 sugerują, iż ustalonej na dzień przyjęcia środka trwałego **metody amortyzacji** nie można zmieniać (potwierdza to również Krajowy Standard Rachunkowości Nr 11 „Środki trwałe”-“KSR 11” par. 2.2d), co może być niezasadne.

Dodatkowo, Ustawa i KSR 11 nie pozwalają zmienić **stawki** amortyzacji w ciągu roku - KSR 11 pkt 8.42 stanowi, że zweryfikowane stawki (stopy) amortyzacji stosuje się począwszy od nowego roku obrotowego. Tymczasem w praktyce mogą wystąpić uzasadnione przypadki, w których szacunki co do okresu użytkowania zmieniają się w trakcie roku, a zmianę szacunku należałoby odzwierciedlić w okresie następującym po dniu zmiany szacunku, bez konieczności wstrzymywania tej zmiany do początku następnego roku obrotowego.

Rekomendacja

Proponujemy zmianę art. 32 ust. 3 Ustawy (oraz konsekwentne zmiany na poziomie KSR 11) polegającą na (1) usunięciu stwierdzenia „powodując odpowiednią korektę dokonywanych w następnych latach obrotowych odpisów amortyzacyjnych”; oraz (2) dodaniu zapisu stanowiącego, iż:

- (i) iż w przypadku wystąpienia okoliczności wskazujących na zmianę trybu czerpania korzyści z danego składnika aktywów jednostka **jest zobowiązana** zweryfikować przyjętą metodę amortyzacji, oraz
- (ii) ewentualne zmiany metody oraz parametrów stosowanych do obliczenia amortyzacji (np. okres użytkowania, wartość rezydualna, ilość jednostek naturalnych) w ciągu roku mają zastosowanie od momentu, w którym nastąpiła zmiana szacunków.

Uzasadnienie:

Dopasowanie metody amortyzacji do trybu czerpania korzyści ze składnika aktywów.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - art. 32 ust. 3.
- KSR 11 par. 2.2d oraz par. 8.42.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli występują)

Pojawiło się stanowisko odmienne, zgodnie z którym zmiany stawek (stóp) amortyzacji powinny być wprowadzane od nowego roku obrotowego, **za wyjątkiem uzasadnionych przypadków**. Równocześnie, takie sformułowanie wymagałoby doprecyzowania wskazującego, co oznaczają “uzasadnione przypadki”, tak aby uniknąć ryzyka nadużyć.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.6.6. Środki trwałe o niskiej wartości

Odwołanie do aktu prawnego

Podejście do środków trwałych o niskiej jednostkowej wartości początkowej określa Ustawa w art. 32 ust. 6.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa zezwala na jednorazowe odpisywanie w koszty środków trwałych o niskiej jednostkowej wartości początkowej. W przypadku jednorazowego zakupu większej ilości takich środków trwałych jednorazowe odpisanie w koszty może istotnie zniekształcić wynik finansowy.

Rekomendacja

Rekomendowane opcje zmiany:

Opcja 1: Usunięcie możliwości zastosowania uproszczenia; lub

Opcja 2 (preferowana): Doprecyzowanie przepisu w taki sposób aby jednorazowe odpisanie w koszty było dozwolone tylko wówczas, gdy taka operacja nie zniekształca wyniku finansowego jednostki oraz stanu jej aktywów.

Uzasadnienie:

Przeciwdziałanie ewentualnym zniekształceniom w sprawozdaniach finansowych.

Punkt 3.6.6 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Rekomendowaną przez nas opcją jest Opcja 2 z uwagi na wykorzystanie zasady istotności. W oparciu o przepisy KSR 11 jednostki mogą stosować uproszczone metody amortyzacji (odpis amortyzacyjny od obiektów zbiorczych, odpisy jednorazowe), istotne jest jednak zapewnienie, aby przyjęte uproszczenia nie zniekształcały wyniku finansowego ani stanu jej aktywów. Warunkiem wprowadzenia Opcji 2 jest zobligowanie jednostki do określenia poziomu istotności w swoich politykach rachunkowości (kwestia poruszona również w punkcie 3.18.8).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - art. 32 ust. 6.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.7. Możliwość przeszacowania środków trwałych

- Możliwość przeszacowania środków trwałych/Wysoki (6.8.24.)

Odwołanie do aktu prawnego

Wycenę środków trwałych regulują przepisy art. 28 ust. 1 pkt. 1 (wycena według cen nabycia lub kosztów wytworzenia skorygowana o odpisy amortyzacyjne) oraz art. 31 ust. 3 (przeszacowanie środków trwałych na podstawie odrębnych przepisów).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Kwestia przeszacowania wartości (aktualizacja wyceny) środków trwałych jest dozwolona jedynie na podstawie odrębnych przepisów (art. 31 ust. 3 Ustawy). Przepis ten miał zastosowanie w roku 1995 i od tamtej pory nie miała miejsca taka sytuacja. W zakresie dopuszczalności przeszacowania środków trwałych pojawiają się wśród użytkowników Ustawy różne opinie:

- Dopuszczenie przeszacowania w sposób analogiczny z MSSF;
- Dopuszczenie lub wprowadzenie obowiązku przeszacowania wybranych składników majątku np. tylko budynków i gruntów.

Rekomendacja

Proponujemy rozważenie dwóch opcji:

Opcja 1 (preferowana) - Brak zmian w obecnie obowiązujących przepisach, tj. brak możliwości wyceny środków trwałych wg modelu opartego na wartości przeszacowanej. Proponujemy

natomiast usunięcie art. 31 ust. 3 Ustawy jako przepisu martwego. Ewentualne dopuszczenie przeszacowań w przyszłości byłoby możliwe tylko w oparciu o zmianę Ustawy.

Uzasadnienie:

Ustawa powinna być prostsza w stosowaniu niż MSSF. Dodatkowo Ustawa powinna dążyć do uspoźnienia i tym samym zapewnienia większej porównywalności danych między jednostkami. Co więcej dopuszczenie modelu opartego na wartości przeszacowanej stworzyłoby dodatkowe ryzyko związane ze skomplikowaniem badania sprawozdań dla biegłych rewidentów (często jednostki posiadające mniej skomplikowaną księgowość zatrudniają do badania mniejsze firmy audytorskie). Kolejnym argumentem przeciwko dopuszczeniu modelu opartego na wartości przeszacowanej może być także cel, w jakim jednostka utrzymuje środki trwałe - głównym celem jest wykorzystanie tych środków w prowadzonej działalności operacyjnej jednostki, nie zaś utrzymywanie w celu wzrostu ich wartości. Należy również zauważyć, że w dzisiejszych warunkach gospodarczych majątek trwały, za wyjątkiem gruntów i budynków, wydaje się tracić znaczenie na rzecz aktywów niematerialnych.

Opcja 2 - Dopuszczenie możliwości wyceny środków trwałych według modelu opartego na wartości przeszacowanej dla niektórych grup środków trwałych (grunty i nieruchomości).

Ta opcja zakłada wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego, iż w przypadku gruntów i nieruchomości jednostka może zastosować model oparty na wartości przeszacowanej, pod warunkiem, że dokonuje takiej wyceny co najmniej raz na rok, 2 lub 3 lata (częstotliwość do dalszego rozważenia) oraz wycena taka ma formę operatu szacunkowego.

Uzasadnienie:

Wprowadzenie możliwości zastosowania metody wyceny w wartości przeszacowanej (ograniczonej do wybranych grup środków trwałych, tj. gruntów i nieruchomości), przy jednoczesnym wprowadzeniu obowiązku spełnienia określonych wymogów formalnych, umożliwiłby jednostkom odzwierciedlenie w sprawozdaniu finansowym aktualnej wartości majątku trwałego. Informacja o takiej wartości mogłaby być przydatna dla użytkowników sprawozdań finansowych, w szczególności w przypadku składników majątku, dla których istnieją porównawcze transakcje na rynku (np. grunty i nieruchomości). Za tą opcją przemawia również fakt, że środki trwałe z wymienionych powyżej grup, które są długo użytkowane, mogą być w obecnych warunkach rynkowych narażone na wykazywanie w obniżonych wartościach. Powodować to z kolei może gorszy odbiór sytuacji finansowej i majątkowej jednostki przez banki czy inwestorów. Wydaje się zatem, że celowe byłoby umożliwienie urealnienia wartości księgowej majątku przez jednostki.

Ostateczna rekomendacja:

Powyższe dwie opcje zostały wstępnie przedyskutowane w gronie interesariuszy (w szczególności omówione z członkami Komitetu Standardów Rachunkowości). Część

interesariuszy uznała opcję 2, dopuszczającą możliwość wyceny środków trwałych według modelu opartego na wartości przeszacowanej, za zbyt kontrowersyjną. Szczegółowe wyniki dyskusji i opis stanowisk znajduje się w punkcie „Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)” poniżej.

Po wysłuchaniu stron stwierdzamy, że istnieją dobre argumenty dla obu proponowanych opcji. Jednakże, kierując się tym, że istniejące obecnie rozwiązanie jest prostsze, sugerujemy, żeby nie zmieniać obecnego stanu i przychylamy się ku Opcji 1. Dodatkowym argumentem za Opcją 1 jest również fakt, że jeśli istnieją podmioty, dla których przeszacowanie jest krytyczne, będą mogły one zastosować MSSF (zgodnie z którymi ta metoda wyceny jest dozwolona). Jeśli natomiast podmiot taki nie zdecyduje się na zastosowanie MSSF, to wówczas, pomimo braku możliwości odzwierciedlenia przeszacowania w bilansie, może on ujawnić taką informację w notach do sprawozdania finansowego.

Jednocześnie, widząc również argumenty za opcją 2, chcemy ją odnotować w niniejszym Raporcie i zaznaczyć, że jeżeli w przyszłości ukształtuje się większość dla Opcji 2, to wówczas sugerujemy wprowadzić taką możliwość do Ustawy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Wskazane powyżej przepisy Ustawy dotyczące zasad wyceny środków trwałych

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W wyniku toczących się dyskusji o obu proponowanych opcjach odnotowujemy, że w zakresie pozostania przy obecnych przepisach Ustawy (Opcja 1) przedstawiono następujące argumenty:

- Zauważono, że większość sprawozdań finansowych podmiotów nie podlega badaniu; w związku z tym dopuszczenie Opcji 2 mogłoby spowodować zbyt dużą dowolność w przeszacowaniu i swobodę w kształtowaniu wartości aktywów, co z kolei wpłynęłoby na brak porównywalności między jednostkami.
- Ze względu na dodatkowe koszty związane z wyceną Opcja 2 byłaby przypuszczalnie rzadko używana, przez ograniczoną liczbę jednostek.
- W związku z Opcją 2 pojawia się również potencjalny problem dotyczący egzekwowania zatrudniania przez jednostki rzeczoznawców w celu dokonania wyceny, szczególnie w przypadku, gdy sprawozdanie finansowe jednostki nie podlega badaniu.
- Opcja 2 jest już dostępna dla jednostek stosujących MSSF, a ich katalog ma się docelowo poszerzyć (zgodnie z rekomendacjami wynikającymi z niniejszego

Raportu), więc zastosowanie alternatywnej metody wyceny będzie możliwe dla chętnych.

- Banki i inwestorzy raczej kierują się możliwością generowania środków pieniężnych przez przedsiębiorstwo, a nie ich majątkiem; natomiast w przypadku, gdy składniki majątku stanowią zabezpieczenie finansowania, podstawą oceny jakości zabezpieczenia jest wartość z operatu szacunkowego, nie zaś wartość przedmiotu zabezpieczenia wykazana w sprawozdaniu finansowym.
- Opcja 2 jest zdecydowanie bardziej złożona i rodzi ryzyko błędów. Dodatkowo w momencie przyjęcia możliwości stosowania przez jednostki modelu opartego na wartości przeszacowanej pojawia się ryzyko, że jednostki będą często zmieniać polityki rachunkowości na zasadzie sposobu wyceny preferowanego w danym roku;
- Większość proponowanych zmian do Ustawy idzie w kierunku jej uproszczenia, a Opcja 2 oddala nas od zakładanego zbliżenia się rachunkowości do przepisów podatkowych.

Natomiast za Opcją 2 przedstawiono następujące argumenty:

- Problem braku możliwości przeszacowania dotyczy w szczególności jednostki, które zmuszone są składać wnioski o likwidację bądź rozpoczęcie postępowania upadłościowego, gdyż według wartości księgowej ich środki trwale są bliskie zeru.
- Brak możliwości ustawowego przeszacowania sprawia, że wartość majątku jest nierealna, szczególnie w odniesieniu do gruntów czy nieruchomości (niektóre spółki chcąc urealnić swój majątek uciekają do przeklasyfikowywania części majątku, najczęściej gruntów, do działalności inwestycyjnej, aby w ten sposób urealnić wartość majątku, którym dysponuje dana jednostka).
- Możliwość przeszacowania spowoduje urealnienie wartości środków trwałych, które nie były przeszacowane od dłuższego czasu oraz urealnienie amortyzacji, a co za tym idzie możliwość stworzenia rezerwy gotówkowej na odtworzenie majątku;.
- Przy wyborze tej opcji pojawia się też realna możliwość ujawnienia i ponownego rozpoczęcia amortyzowania obiektów, które zostały już w pełni umorzone.
- Opcja 2 wydaje się części interesariuszy korzystniejsza z perspektywy inwestora. Szczególnie w odniesieniu do gruntów i nieruchomości ocena potencjalnego inwestora może się znacząco zmienić, jeśli będzie on miał do dyspozycji wskaźniki uwzględniające bieżące szacunki, szczególnie w przypadku wycen dokonanych przez rzeczoznawców.

- Aby ograniczyć ryzyka podniesione przez zwolenników Opcji 1, zaproponowano wprowadzenie obowiązku badania sprawozdania finansowego jednostek, które zdecydowałyby się wyceniać środki trwałe według modelu opartego na wartości przeszacowanej.
- Alternatywnie, w kontekście wprowadzenia obowiązku badania w przypadku, gdy jednostka zdecyduje się zastosować model oparty na wartości przeszacowanej, pojawiła się także propozycja, aby weryfikacja operatów szacunkowych, nie wykonanych przez rzeczoznawców, mogła podlegać usłudze atestacyjnej - czyli potwierdzeniu prawidłowości odzwierciedlenia w księgach rachunkowych dokonanej wyceny, zamiast badania całego sprawozdania finansowego (ograniczenie tylko do weryfikacji prawidłowości wyceny).
- Pojawiło się również zdanie, że jeśli z Opcji 2 miałoby skorzystać jedynie kilka jednostek, to warto tę opcję rozważyć oraz, że należy również rozważyć możliwość wyceny jedynie w kontekście gruntów, gdyż jest to obecnie problem np. wielu spółdzielni mieszkaniowych.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.6.8. Definicja kosztu wytworzenia środka trwałego

Odwołanie do aktu prawnego

Cenę nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych regulują art. 28 ust. 1 pkt 1) i 2) oraz ust. 3 i 8 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa zawiera szczegółową definicję kosztu wytworzenia produktów i równocześnie stosunkowo ograniczone wytyczne dotyczące kosztu wytworzenia środków trwałych.

Rekomendacja

- Proponujemy wprowadzenie zmian do wskazanych powyżej przepisów Ustawy poprzez:
 - Wprowadzenie do Ustawy ogólnego przepisu stanowiącego, że aktywa i zobowiązania są wyceniane w koszcie historycznym, chyba że Ustawa stanowi inaczej;
 - Wskazanie, iż w przypadku składnika aktywów koszt historyczny obejmuje ogół nakładów (kosztów), których poniesienie było niezbędne i bezpośrednio

wykorzystane do nabycia/ wytworzenia tego składnika aktywów lub zwiększenia jego wartości. W sytuacji, gdy z nabyciem nie wiąże się poniesienie nakładów przez jednostkę, koszt historyczny ustala się w sposób, który wiernie odzwierciedla treść danej transakcji (wyjaśniony w standardzie, o którym mowa w dalszej części rekomendacji).

- Wskazanie, iż w przypadku zobowiązań koszt historyczny obejmuje kwotę korzyści otrzymanych w związku z pierwotnym rozpoznaniem zobowiązania.
- Szczegółowa definicja ceny nabycia i kosztu wytworzenia powinna zostać wprowadzona na poziomie dedykowanego standardu, który definiowałby cenę nabycia i koszt wytworzenia w zależności od kontekstu oraz sposobu pozyskania konkretnego składnika aktywów, przykładowo:
 - Nabycie składnika z zewnątrz;
 - Wytworzenie produktów -uwzględnienie obecnego Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów” (“KSR 13”);
 - Wytworzenie składników aktywów innych niż produkty wytworzone przez jednostkę (obecny KSR 11 oraz tworzony obecnie standard dotyczący wartości niematerialnych mogłyby się wówczas odwoływać do tego standardu);
 - Pozyskanie składnika na skutek wymiany (obecne Stanowisko KSR w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych);
 - Pozyskanie takich składników jak uprawnienia do emisji oraz świadectwa pochodzenia (obecne Stanowisko KSR w sprawie księgowego ujęcia uprawnień do emisji gazów cieplarnianych oraz Stanowisko w sprawie księgowego ujęcia praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii);
 - Składniki otrzymane w darowiźnie, itd.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Wprowadzenie do Ustawy (rozdział poświęcony definicjom) przepisu o treści wskazanej w rekomendacji powyżej oraz usunięcie szczegółowych przepisów zawartych w art. 28 ust. 3 i 8.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Zmianami w przepisach o rachunkowości w zakresie środków trwałych zostanie objętych większość jednostek, w sposób szczególnie jednak proponowane zmiany będą miały wpływ na przedsiębiorstwa, posiadające w swoim bilansie środki trwałe o znacznej wartości m.in. przedsiębiorstwa produkcyjne, firmy transportowe, logistyczne czy budowlane.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiany w przepisach dotyczących wyceny i amortyzacji środków trwałych mogą wpłynąć na procesy wyceny aktywów trwałych przeprowadzane przez rzeczoznawców majątkowych. Konieczność dostosowania się do nowych standardów i wytycznych może wymagać od nich dodatkowych kwalifikacji oraz aktualizacji wiedzy;
- Zmiany w przepisach dotyczących klasyfikacji i wyceny środków trwałych mogą wpłynąć na sposób, w jaki instytucje finansowe oceniają wiarygodność kredytową i zdolność kredytową swoich klientów. Informacje dotyczące wartości i stanu aktywów trwałych są istotne dla oceny ryzyka kredytowego, dlatego zmiany w przepisach mogą mieć wpływ na proces udzielania kredytów i warunki finansowania.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Usunięcie niejasności dotyczących zakresu danych wymagających ujawnienia;
- Usunięcie powielania ujawnień dotyczących utraty wartości;
- Doprecyzowanie przepisów w zakresie przeprowadzenia testu na utratę wartości środków trwałych;
- Dopasowanie momentu rozpoczęcia amortyzacji do momentu, kiedy środek trwały jest dostępny do użytkowania;
- Dopasowanie metody amortyzacji do trybu czerpania korzyści ze składnika aktywów;
- Wprowadzenie możliwości zastosowania metody wyceny w wartości przeszacowanej (ograniczonej do wybranych grup środków trwałych, tj. gruntów i nieruchomości), przy jednoczesnym wprowadzeniu obowiązku spełnienia określonych wymogów formalnych, umożliwiłby jednostkom odzwierciedlenie w sprawozdaniu finansowym aktualnej wartości majątku trwałego.

Analiza kosztów i trudności:

- Zmiany w przepisach dotyczących środków trwałych mogą mieć wpływ na wynik finansowy i wskaźniki finansowe przedsiębiorstwa;
- Zmiany w przepisach mogą wymagać od firm przeprowadzenia dodatkowych ocen wartości swoich środków trwałych, co może generować dodatkowe koszty związane z angażowaniem rzeczoznawców majątkowych lub innych ekspertów do przeprowadzenia tych ocen;
- Dopuszczenie modelu opartego na wartości przeszacowanej stworzyłoby dodatkowe ryzyko związane ze skomplikowaniem badania sprawozdań dla biegłych rewidentów (często jednostki posiadające mniej skomplikowaną księgowość zatrudniają do badania mniejsze firmy audytorskie).

Stopień trudności implementacji zmiany: zmiany mają charakter w większości porządkowy lub też wprowadzają uproszczenia dla jednostek, w związku z tym stopień trudności ich implementacji jest określony jako łatwy.

3.7. Nieruchomości inwestycyjne

3.7.1. Definicja nieruchomości w budowie

Odwołanie do aktu prawnego

Definicja środków trwałych w budowie znajduje się w Art. 3. ust. 1 pkt 16).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa zawiera definicję środków trwałych w budowie, lecz nie definiuje i nie określa sposobu prezentacji oraz wyceny nieruchomości inwestycyjnych w toku budowy.

Rekomendacja

Sugerujemy aby na poziomie Art. 3 ust. 1 pkt 17) oraz na poziomie tzw. wzoru bilansu doprecyzować, iż inwestycje w nieruchomości obejmują również nieruchomości inwestycyjne w budowie.

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie definicji jest konieczne ze względu na rozbieżności interpretacyjne wśród interesariuszy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana Art. 3. ust. 1 pkt 16) Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.7.2. Reklasyfikacje pomiędzy poszczególnymi rodzajami aktywów

Odwołanie do aktu prawnego

Definicja inwestycji oraz innych aktywów, a także kwestie dotyczące ich reklasyfikacji do inwestycji są uregulowane w art. 3 ust. 1 pkt 15), 17), 32 c) Ustawy oraz KSR 11 6.26 b).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie odnosi się w sposób kompletny do kwestii reklasyfikacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami aktywów. Brakuje np. odniesienia do reklasyfikacji z inwestycji do środków trwałych, podczas gdy uregulowana jest reklasyfikacja ze środków trwałych do nieruchomości (pośrednio w art. 3 ust. 1 pkt 32c).

Dodatkową kwestią problematyczną są obecne wytyczne art. 3 ust. 1 pkt 32c) oraz KSR 6. 26b), zgodnie z którymi, gdy dla nieruchomości inwestycyjnych stosowany jest model wyceny do wartości godziwej, przepisy pozwalają na ujęcie całego efektu wyceny do wartości godziwej na moment reklasyfikacji **do wyniku finansowego roku** - bez jednoczesnego wskazania w jakich przypadkach taka reklasyfikacja jest zasadna.

Rekomendacja

Proponujemy, aby na poziomie Ustawy wprowadzić odrębny przepis (np. w rozdziale poświęconym definicjom) stanowiący, iż reklasyfikacja składnika aktywów następuje w wyniku zmiany w sposobie wykorzystywania danego składnika aktywów. Taka aktualizacja definicji umożliwiłaby kompletne odniesienie się do wszystkich przypadków reklasyfikacyjnych.

W związku z powyższym:

- Na poziomie KSR 11 (np. w sekcji “Przekwalifikowanie z nieruchomości inwestycyjnych”); lub
- Na poziomie opracowywanego przez KSR standardu dotyczącego nieruchomości inwestycyjnych (który ma przewidywać uregulowanie reklasyfikacji składników aktywów)

proponujemy doprecyzować moment oraz warunki umożliwiające reklasyfikację, np. poprzez wskazanie, że reklasyfikacja jest zasadna, gdy jest to uzasadnione, poparte konkretnymi działaniami i nie oparte wyłącznie na intencji zarządu.

W szczególności proponowane by było wprowadzenie przepisu stanowiącego, iż nieruchomości zaklasyfikowane uprzednio jako nieruchomości inwestycyjne podlegają reklasyfikacji na zapasy w momencie podjęcia przez jednostkę decyzji oraz konkretnych działań w związku ze

sprzedażą takich składników aktywów, przy czym jednostka ujmuje te zapasy w cenie nabycia stanowiącej w tym przypadku wartość godziwą nieruchomości inwestycyjnej. Warunkiem przeklasyfikowania na zapasy powinno być jednak to, iż obrót nieruchomościami stanowi podstawowy przedmiot działalności jednostki.

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami, które zostaną przedstawione w odniesieniu do inwestycji (zgodnie z którymi efekt wyceny inwestycji byłby odnoszony na kapitał), efekt wyceny nieruchomości inwestycyjnych byłby odnoszony do kapitału z aktualizacji wyceny a nie do rachunku wyników (ewentualnie z wyłączeniem spółek dla których zarządzanie i posiadanie nieruchomości stanowi działalność operacyjną).

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie warunków zmian klasyfikacji aktywów trwałych, szczególnie w przypadku zmian skutkujących ujęciem zysków lub strat w rachunku wyników, które uszczelni przypadki reklasyfikacji oraz zapobiegnie różnicom interpretacyjnym wśród interesariuszy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiany do wskazanych powyżej art. 3 ust. 1 pkt 15), 17), 32 c) Ustawy.
- KSR 11, KSR nt nieruchomości inwestycyjnych - w opracowaniu.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.7.3. Klasyfikacja wartości niematerialnych, środków trwałych i inwestycji w nieruchomości jako długo- i krótkoterminowych

Odwołanie do aktu prawnego

Definicje wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych oraz inwestycji są zawarte w art. 3 ust. 1 pkt 14), 15) i 17) Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Brak jest konsekwencji w zakresie regulacji - definicja inwestycji nie zawiera ograniczenia warunku czasowego, a wg Załącznika 1 Ustawy - inwestycje w nieruchomości są jedynie długoterminowe.

Równocześnie pojawiły się postulaty ze strony interesariuszy dotyczące wprowadzenie osobnej kategorii w ramach aktywów - Aktywa długoterminowe przeznaczone do zbycia.

Rekomendacja

- Rekomendujemy, aby nie dodawać do wzoru bilansu pozycji krótkoterminowych inwestycji w nieruchomości (co jest spójne z obecnym tzw. wzorem bilansu), gdyż nieruchomość inwestycyjna utrzymywana w celu generowania korzyści jest z założenia inwestycją klasyfikowaną jako długoterminowa.
- Uważamy, że rzeczowe aktywa trwałe, nieruchomości inwestycyjne, wartości niematerialne zaklasyfikowane jako aktywa długoterminowe, powinny pozostawać aktywami długoterminowymi do momentu ich zbycia, nawet w przypadku, gdy oczekuje się, że takie zbycie nastąpi w terminie krótszym niż w ciągu następnych 12 miesięcy – można by rozważyć wprowadzenie takiego doprecyzowania na poziomie Ustawy – np. jako rozwinięcie obecnych zapisów art. 3 ust. 1 pkt 13) lub 18). Tym samym nie sugerujemy wprowadzania dodatkowej kategorii aktywów i pasywów analogicznej do MSSF 5 - Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży (i powiązane z nimi zobowiązania).
- Równocześnie, w przypadku zaistnienia takich okoliczności proponowalibyśmy wprowadzenie (np. w formie uzupełnienia do "Projektu stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie wykazywania działalności przewidzianej do zaprzestania lub zaprzestanej oraz ujawniania informacji na ten temat") obowiązku odpowiednich ujawnień obejmujących rodzaj i wartość księgową takich aktywów oraz, ewentualnie, kwotę planowanego zbycia, jeśli jednostka jest w stanie ją określić.

Uzasadnienie:

Proponowane zmiany mają na celu zaadresowanie wątpliwości użytkowników Ustawy dotyczących prezentacji aktywów długoterminowych (przede wszystkim nieruchomości inwestycyjnych przeznaczonych do sprzedaży) w krótkim horyzoncie czasowym.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana art. 3 ust. 1 pkt 13) lub 18) Ustawy;
- Opracowanie standardu o układzie i treści sprawozdań finansowych

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.7.4. Wytyczne dotyczące ujęcia skutków przeszacowania nieruchomości inwestycyjnych

Odwołanie do aktu prawnego

Regulacje dotyczące ujęcia w pozostałych kosztach i przychodach operacyjnych, kosztów i przychodów związanych z utrzymywaniem nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych zaliczonych do inwestycji, w tym także z aktualizacją wartości tych inwestycji, zawiera definicja przychodów i kosztów operacyjnych znajdująca się w art. 3 ust.1 pkt 32).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Obecnie sposób ujęcia przeszacowania nieruchomości inwestycyjnych można wywnioskować jedynie z definicji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych (art. 3 ust. 1 pkt. 32c), co powoduje trudności interpretacyjne wśród użytkowników Ustawy.

Rekomendacja

W celu zapewnienia przejrzystości i kompletności proponujemy uzupełnienie art. 35 ust. 4 Ustawy o wytyczne dotyczące ujęcia skutków przeszacowania nieruchomości inwestycyjnych. Jednocześnie zwracamy uwagę, że w punkcie 3.12.1 zaproponowano odnoszenie skutków zmian wyceny nieruchomości inwestycyjnych do kapitału z przeszacowania wraz przeklasyfikowaniem efektu takiej wyceny do rachunku zysków i strat na moment zbycia nieruchomości.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Zmiana Art. 35 ust. 4 Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Jednostki posiadające nieruchomości inwestycyjne, w szczególności deweloperzy.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiana będzie miała istotny wpływ na użytkowników sektorowych tj. spółek z branży nieruchomościowej, inwestorów oraz banków, dla pozostałych jednostek wpływ zmiany będzie ograniczony.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Kompletne zasady zebrane w jednym miejscu;
- Doprecyzowanie przepisów szczególnie w przypadku zmian klasyfikacji aktywów trwałych oraz sposobu ujęcia efektu wyceny nieruchomości inwestycyjnych.

Analiza kosztów i trudności:

- W związku z konieczności opracowania nowych zasad reklasyfikacji i zawarcia tych zasad w opracowywanym standardzie dotyczącym nieruchomości inwestycyjnych konieczne jest zapewnienie odpowiednich zasobów do Komitetu Standardów Rachunkowości;
- Zmiana przepisów dotyczących sposobu raportowania, ujęcia, przeszacowania nieruchomości w sprawozdaniach finansowych, może wymagać dodatkowych kosztów związanych z przystosowaniem się do nowych wytycznych w zakresie raportowania.

Stopień trudności implementacji zmiany: zmiany mają w większości łatwy stopień implementacji, w niektórych przypadkach jednak implementacja zmiany wiąże się z koniecznością opracowania nowego standardu.

3.8. Aktywa niematerialne

3.8.1. Definicja, nieokreślony okres użytkowania, koszty ulepszania wartości niematerialnych i prawnych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 3. ust.1 pkt. 14) wprowadza definicję wartości niematerialnych i prawnych.

Art. 28 ust. 1 pkt. 1 reguluje sposób wyceny środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Art. 33 ust. 1 wskazuje, które przepisy mają zastosowanie do wyceny wartości niematerialnych i prawnych oraz sposobów dokonywania od nich odpisów amortyzacyjnych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wśród użytkowników Ustawy pojawiają się wątpliwości, dotyczące klasyfikacji jako wartości niematerialnych i prawnych różnego rodzaju nabywanych praw oraz korzyści (nie wynikających z podpisanych umów prawnych). Dodatkowo obecna definicja wartości niematerialnych i prawnych zawiera wymóg co najmniej 12-miesięcznego okresu ekonomicznej użyteczności, a tym samym wyklucza ujmowanie jako wartości niematerialnych i prawnych krótkoterminowych licencji na oprogramowanie lub licencji filmowych.

Dodatkowo, na rynku istnieje również rozbieżność zdań dotycząca dopuszczalności braku amortyzacji wartości niematerialnych (w tym wartości firmy).

Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów wyłączona została możliwość zwiększenia wartości początkowej wartości niematerialnej i prawnej o koszty jej ulepszenia.

Rekomendacja

1. Definicja wartości niematerialnych

Na poziomie Ustawy, proponowane byłoby wprowadzenie definicji wartości niematerialnych zbliżonej do definicji zawartej w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 38 "Wartości niematerialne" ("MSR 38") obejmującej następujące elementy:

- Możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, nie mający postaci fizycznej;
- Spełniający dodatkowo kryteria takie jak możliwość wyodrębnienia lub wynikający z praw umownych lub innych praw wynikających z przepisów (z wyłączeniem prawa do otrzymania przyszłych usług);
- Kontrolowany przez jednostkę;
- Dla którego istnieje możliwość wiarygodnej wyceny kosztu nabycia.

W szczególności nowa definicja pomijałaby:

- Sformułowanie 'prawne',
- Kryterium minimalnego 12 miesięcznego okresu użyteczności.

Szczegółowe wytyczne dotyczące uznawania aktywów niematerialnych byłyby określone w opracowywanym standardzie dotyczącym wartości niematerialnych.

2. Koszty ulepszenia

Proponowane byłoby również wprowadzenie możliwości kapitalizacji kosztów ulepszenia wartości niematerialnych i prawnych, pod warunkiem, że spełniają one definicję wartości niematerialnych (kryteria ujmowania).

3. Okres amortyzacji

W kontekście amortyzacji rekomendujemy wprowadzenie **maksymalnego** okresu amortyzacji wynoszącego 10 lat dla wszystkich wartości niematerialnych, także dla tych, gdzie jednostka nie jest w stanie określić okresu ekonomicznej użyteczności. Zastosowanie innego, dłuższego, okresu amortyzacji byłoby możliwe w szczególnych, uzasadnionych przypadkach określonych w standardzie, np. koncesja na wykonywanie usług koncesjonowanych na okres dłuższy niż 10 lat

(z wyłączeniem wartości firmy i kosztów prac rozwojowych) - proponowany zapis na poziomie Ustawy stanowiłby: "Z wyłączeniem wartości firmy i kosztów prac rozwojowych, jednostka przyjmuje okres amortyzacji nieprzekraczający 10 lat oraz metodę amortyzacji liniowej, chyba że uzasadnione jest przyjęcie innego, dłuższego określonego okresu amortyzacji lub innej metody amortyzacji." Przykładowo, uzasadnienie przyjęcia okresu amortyzacji dłuższego niż 10 lat może wystąpić w przypadku gdy dany składnik wartości niematerialnych wynika z realizacji umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym zawartej na okres dłuższy niż 10 lat, lub gdy wartość niematerialna stanowi licencję/koncesję przyznaną na okres dłuższy niż 10 lat.

Uzasadnienie

Proponowane zmiany mają na celu zaadresowanie wątpliwości użytkowników dotyczących ujmowania niektórych nabywanych korzyści i praw, rozszerzenie definicji na krótkoterminowe wartości niematerialne oraz, z drugiej strony, wprowadzenie ograniczeń w przyjmowanym okresie amortyzacji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - przepisy dotyczące definicji oraz zasad wyceny aktywów niematerialnych;
- Konieczność wprowadzenia wartości niematerialnych do definicji aktywów obrotowych zawartej w Ustawie art. 3 ust. 1 pkt 18) a) "aktywów rzeczowych, o których mowa w pkt 19, **oraz niematerialnych** [...]";
- Wzór bilansu - konieczność wprowadzenia dodatkowej pozycji Wartości niematerialne w części B. Aktywa obrotowe.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.8.2. Doprecyzowanie zapisów dotyczących prac rozwojowych niezakończonych oraz ich kapitalizacja

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 33 ust. 2 wskazuje przypadki, w których koszty zakończonych prac rozwojowych prowadzonych przez jednostkę na własne potrzeby, poniesione przed podjęciem produkcji lub zastosowaniem technologii, mogą zostać zaliczone do wartości niematerialnych i prawnych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Brakuje regulacji dotyczących ujmowania ponoszonych kosztów prac rozwojowych, które spełniają kryteria kapitalizacji, ale nie zostały jeszcze zakończone.

Rekomendacja

- Na poziomie Ustawy powinien zostać wprowadzony przepis, który zezwala na kapitalizację prac rozwojowych (**w tym również niezakończonych prac rozwojowych**) przy jednoczesnym zakazie kapitalizacji innych wytworzonych wewnętrznie składników aktywów w przypadku, gdy nie były one nabyte w wyniku transakcji połączenia jednostek gospodarczych lub nabyte w ramach indywidualnej transakcji.
- Szczegółowe kwestie dotyczące kapitalizacji prac rozwojowych powinny zostać natomiast uregulowane na poziomie standardu dotyczącego wartości niematerialnych (standard w opracowaniu), z jednoczesnym uregulowaniem kwestii kosztu nabycia i wytworzenia w kolejnym, odrębnym standardzie dedykowanym tym kwestiom (standard proponowany do utworzenia - definiujący m.in. uzasadniony koszt/ nakład). W standardzie dedykowanym wartościom niematerialnym powinny być natomiast określone takie kwestie jak np. od kiedy jednostka powinna rozpocząć kapitalizację oraz w jaki sposób jednostka powinna prezentować prace rozwojowe na poszczególnych etapach ich realizacji.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy Ustawy nie określają momentu rozpoczęcia kapitalizacji nakładów na prace rozwojowe. W praktyce często moment kapitalizacji kosztów prac rozwojowych według Ustawy jest wcześniejszy niż według MSR 38, tj. kapitalizowane są wszystkie koszty od momentu, gdy prace wchodzą w fazę prac rozwojowych, a warunki podane w art. 33 ust. 2 Ustawy używane są wyłącznie do ustalenia, kiedy takie prace można przenieść z innych aktywów (często koszty takie gromadzone są na rozliczeniach międzyokresowych kosztów) do wartości niematerialnych i prawnych. Proponowane zmiany mają na celu uregulowanie tych kwestii w sposób jednoznaczny.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Usunięcie z Ustawy obecnych szczegółowych przepisów dotyczących prac rozwojowych oraz wprowadzenie przepisu wskazującego na możliwość kapitalizacji prac rozwojowych (w tym również niezakończonych prac rozwojowych).

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W zakresie kwestii dotyczących prac rozwojowych pojawiło się również stanowisko odmienne, zgodnie z którym warunki kapitalizacji prac rozwojowych powinny być określone na poziomie

Ustawy, zaś na poziomie standardu powinny być szczegółowo omówione warunki i okoliczności wynikające z warunków kapitalizacji wskazanych w Ustawie.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Jednostki posiadające aktywa niematerialne o istotnej wartości m.in. spółki z branży mediowej oraz prowadzące istotną działalność badawczo-rozwojową.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiany mogą spowodować istotną restrukturyzację w bilansie i rachunku wyników jednostek tego sektora, a co za tym idzie mieć znaczący wpływ na kluczowe wskaźniki jakimi operuje dana branża i jej inwestorzy;
- Wpływ na pozostałych interesariuszy będzie niewielki, gdyż zmiany w tym obszarze skupiają się głównie na zmianie zasad klasyfikacji i kapitalizacji.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Możliwość kapitalizacji kosztów ulepszenia wartości niematerialnych i prawnych.

Analiza kosztów i trudności:

- Zmiany o niewielkim zakresie wiążą się ze standardowymi kosztami związanymi z dostosowaniem polityk i procedur do tej zmiany, jednak dotkną one niewiele jednostek;
- Konieczność aktualizacji schemy.

Stopień trudności implementacji zmiany: średni - w związku z tym, że zmiany dotyczą modyfikacji przepisów Ustawy, jak również konieczności opracowania nowego standardu.

3.9. Zapasy

3.9.1. Wycena zapasów obowiązkowych

Odwołanie do aktu prawnego

Wycena zapasów jest uregulowana art. 34 ust. 4 pkt. 1-4 Ustawy oraz dodatkowo KSR 13 (w odniesieniu do kosztu wytworzenia produktów).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie reguluje kwestii ujęcia i wyceny zapasów w przypadku, gdy jednostka jest zobowiązana do utrzymywania określonego poziomu zapasu obowiązkowego lub gdy ekonomicznie lub technicznie niemożliwe jest wykorzystanie całego zapasu (np. zapas produktu ropopochodnego w zbiorniku podziemnym).

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie odpowiednich opisanych poniżej wytycznych albo na poziomie odrębnego standardu dotyczącego zapasów (obecny KSR 13 reguluje tylko kwestię ustalania kosztu wytworzenia produktów) albo na poziomie obecnego KSR 11 jako uzupełnienie tego standardu (wprowadzenie definicji zapasów “technicznych”):

Opcja 1 dotycząca ujęcia zapasów “technicznych” jako składnika środka trwałego:

W sytuacji, gdy zapas “techniczny” jest niezbędny do utrzymania środka trwałego, a jednocześnie oczekuje się, że w przyszłości będzie możliwość jego wydobywania ze zbiornika w przypadku jego likwidacji, wówczas taki zapas reprezentowałby wartość rezydualną danego środka trwałego (w tym przypadku zbiornika). Jeśli natomiast w przyszłości nie oczekuje się, że zapas “techniczny” zostanie wydobyty, wówczas wartość rezydualna reprezentująca ten zapas wynosiłaby zero. W przypadku wartości rezydualnej większej od zera, jednostka byłaby zobowiązana do jej cyklicznej weryfikacji i wyceny w cenie nabycia nie wyższej niż cena sprzedaży netto. W związku z brakiem możliwości stosowania podejścia opartego na komponentach (jak w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 16 “Rzeczowe aktywa trwałe” (“MSR 16”)) na gruncie polskich przepisów o rachunkowości, kwoty amortyzacji będą się wahać (a w skrajnym przypadku amortyzacja może zostać wstrzymana). Z tą opcją mogą się wiązać dodatkowe komplikacje w przypadku wykonywania testów na utratę wartości (ze względu na fakt, iż przyszła wartość zdyskontowana do wartości bieżącej może być różna od ceny bieżącej danego zapasu).

Opcja 2 (preferowana) dotycząca ujęcia zapasów “technicznych” (możliwych do wydobywania na moment likwidacji zbiornika) jako **zapasu długoterminowego**: W związku z tym, że zapasy “techniczne” (np. w przypadku gazu) stanowią przez cały okres użytkowania zbiornika nie konkretny zasób gazu, ale określony jego poziom, który należy w danym zbiorniku utrzymywać, można byłoby przyjąć definicję zapasu “technicznego” jako zapasu długoterminowego. W związku z powyższym pojawiłaby się również konieczność **dodania do wzoru bilansu** pozycji zapasów długoterminowych prezentowanych w ramach aktywów trwałych wraz z **wprowadzeniem do Ustawy definicji** stanowiącej, iż są to zapasy, co do których nie oczekuje się ich zbycia lub zużycia w ciągu roku lub w ciągu cyklu gospodarczego.

W tym przypadku można rozważyć dwa podejścia do metody wyceny:

- (1) Opcja (2a) - analogicznie jak w przypadku uznania rezerwy technicznej za składnik środka trwałego - tj. wartość gazu technologicznego dla każdej lokalizacji byłaby traktowana jako odrębna jednostka rozliczeniowa (ang. unit of account), co oznacza, że byłaby wyłączona z kalkulacji rozchodu i wyceniana wg ceny nabycia nie wyższej niż cena sprzedaży netto;
- (2) Opcja (2b) - zapasy długoterminowe są traktowane jako jedna jednostka rozliczeniowa (ang. unit of account) łącznie z zapasami krótkoterminowymi i uwzględniane w kalkulacji rozchodu całości zapasu.

Finalna rekomendacja

Wstępne rozmowy z interesariuszami na temat proponowanych opcji wykazały, że zdania są podzielone, jednak opcja nr 2 zdobyła więcej pozytywnych głosów.

Opcja nr 2 wydaje się prostsza do zastosowania, ponieważ doliczanie wartości zapasów do wartości rezydualnej środka trwałego (opisane powyżej w przypadku opcji nr 1) może stwarzać komplikacje natury technicznej.

Argumentem wskazywanym za opcją nr 2 jest również to, że kategoria zapasu długoterminowego mogłaby również zostać wykorzystana do innego typu składników aktywów - zapasów nie będących zapasem technicznym, np. części zastępczych (do maszyn w jednostkach, które napotykają ryzyko częstych zmian technologicznych swoich produktów), tzw. land bank (zasoby gruntu występujące w działalności deweloperskiej - jednostki nabywają grunty pod przyszłe projekty, co do których jest wiedza, że w ciągu 2-3 najbliższych lat nie zostaną rozpoczęte ze względu cykl operacyjny).

W toku dalszych prac legislacyjnych można również rozważyć opcję nr 3, będącą połączeniem opcji 1 i 2, w której niektóre składniki majątku, które mogłyby zostać zaklasyfikowane jako zapas długoterminowy i powinny być amortyzowane, ponieważ tracą wartość pomimo tego, iż nie są środkiem trwałym.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie zapisów istniejących standardów.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W związku z tym, iż proponujemy dwie alternatywne opcje rozwiązania wskazanego problemu, na dalszym etapie projektu jedna z nich powinna zostać wybrana jako preferowana.

Zakres zmian

- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.9.2. Wycena wytworzonych filmów, oprogramowania i podobnych składników

Odwołanie do aktu prawnego

Wycena wytworzonych filmów, oprogramowania komputerów, projektów typowych i podobnych składników, przeznaczonych do sprzedaży jest uregulowana art. 34 ust. 3.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce powstają wątpliwości dotyczące stosowania powyższego przepisu - nie jest bowiem jasne, w jaki sposób należy ujmować i prezentować przychody i koszty wynikające z tego typu transakcji. Wątpliwości dotyczą również tego, czy powyższe przepisy odnoszą się do majątku obrotowego.

Rekomendacja

Proponujemy usunięcie z Ustawy przepisu art. 34 ust. 3, a kwestie związane z takimi produktami (wytworzonymi przez jednostkę filmami, oprogramowaniem, itp.), powinny zostać traktowane przez jednostkę przy wykorzystaniu innych ogólnych, istniejących już przepisów i definicji dotyczących wartości niematerialnych, zapasów bądź usług produkcyjnych wykonywanych na zlecenie. Z uwagi na specyficzny charakter tej kwestii ewentualne uregulowania szczegółowe powinny być wprowadzone na poziomie standardów (standard dotyczący wartości niematerialnych lub standard dotyczący zapasów).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Usunięcie szczegółowego przepisu z Ustawy oraz wprowadzenie wytycznych na poziomie planowanego do utworzenia standardu dotyczącego wartości niematerialnych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.9.3. Wycena zapasów niejednorodnych

Odwołanie do aktu prawnego

Wycena zapasów w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistych cen (kosztów) tych składników jest uregulowana art. 34 ust. 4 pkt. 4.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa w art. 34 ust. 4 pkt 4 dopuszcza ustalenie wartości stanu końcowego zapasów jednakowych albo uznanych za jednakowe w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistych cen (kosztów) tych składników aktywów, które dotyczą ściśle określonych przedsięwzięć, niezależnie od daty ich zakupu lub wytworzenia. Nie jest jednak jasne, w jaki sposób możliwe jest ustalenie, że określone zapasy dotyczą ściśle określonych przedsięwzięć, skoro są jednakowe/uznane za jednakowe z innymi zapasami. Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 "Zapasy" ("MSR 2") w pkt 24 stanowi, że "Takie podejście jest odpowiednie w stosunku do pozycji przeznaczonych do konkretnych przedsięwzięć, niezależnie od tego, czy pozycje zostały zakupione, czy wyprodukowane", ale jednocześnie zastrzega, że "szczegółowa identyfikacja ceny nabycia lub kosztu wytworzenia nie jest odpowiednia w przypadku dużej ilości pozycji zapasów będących pozycjami wzajemnie wymienialnymi."

Rekomendacja

Proponujemy, aby na poziomie Ustawy doprecyzować, iż wskazany powyżej przepis z pkt 4) ma zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy dobra nie są jednakowe/uznane za jednakowe.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja zapisu w Ustawie.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.9.4. Wycena zapasów w cenach ewidencyjnych

Odwołanie do aktu prawnego

Zasady dotyczące wyceny i ewidencji składników rzeczowych aktywów obrotowych w cenach ewidencyjnych są uregulowane w art. 34 ust. 2 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy Ustawy pozwalają na stosowanie do wyceny zapasów cen ewidencyjnych z uwzględnieniem różnic między tymi cenami a rzeczywistymi cenami ich nabycia, zakupu albo kosztami wytworzenia, lecz jednocześnie wymagają, aby na dzień bilansowy wartość zapasów doprowadzić do ceny nabycia/kosztu wytworzenia (nie wyższych od cen sprzedaży). Nie dotyczy to produktów gotowych, produktów w toku i półproduktów, jeżeli do ich ewidencji stosuje się koszty planowane, w tym normatywne, różnice zaś między planowanymi, a rzeczywistymi kosztami wytworzenia są nieznaczące.

W praktyce jednostki stosujące ceny ewidencyjne do wyceny zapasów, rozliczają odchylenia pomiędzy cenami ewidencyjnymi a cenami rzeczywistymi i wyceniają na dzień bilansowy zapasy wg cen ewidencyjnych skorygowanych o rozliczenie odchyleń. Z przepisów art. 34 ust. 2

nie wynika wprost że takie rozwiązanie jest dopuszczalne. Doprowadzenie wyceny towarów i materiałów na każdy dzień bilansowy do rzeczywistych cen nabycia/kosztu wytworzenia może stanowić znaczące obciążenia dla jednostek

Rekomendacja

Proponujemy aby na poziomie Ustawy, w celu uproszczenia przepisów, pozostawić obowiązek wyceny zapasów wg jednej z trzech metod rozchodu, przy czym w uzasadnionych przypadkach możliwa by była ewidencja zapasów w cenach ewidencyjnych. Wówczas na poziomie standardu (np. obecny KSR 13) można by wprowadzić przepis stanowiący, iż w przypadku, gdy jednostka stosuje metodę średniej ważonej, to jedną z metod wyceny może być zastosowanie metody wg cen ewidencyjnych z uwzględnieniem rozliczania odchyleń proporcjonalnie do wartości wg cen ewidencyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Doprecyzowanie przepisu Ustawy oraz ewentualne zmiany na poziomie KSR 13.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli występują)

W zakresie wyceny zapasów w cenach ewidencyjnych pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym stosowanie cen ewidencyjnych powinno być stosowane szeroko. Równocześnie należałoby wprowadzić wymóg alokacji odchyleń oraz zerowania kont odchyleń na dzień bilansowy oraz poddawania tak ustalonej wartości zapasów analizie pod kątem ostrożnej wyceny.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Zmiany obejmą wszystkie jednostki posiadające w swoich księgach zapasy, w szczególności będą to jednostki, w których zapasy stanowią pozycję o szczególnej wartości np. przedsiębiorstwa produkcyjne lub handlowe.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiany w przepisach rachunkowych dotyczących zapasów będą miały wpływ na dostawców. Zmiany w wycenie zapasów mogą mieć wpływ na sposób podejmowania ich decyzji dotyczących udzielania kredytów handlowych lub ustalania preferencyjnych warunków płatności.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Doprecyzowanie przepisów dotyczących zapasów np. w zakresie zapasów obowiązkowych (tzw. "zapasów technicznych") czy zapasów niejednorodnych;
- Wprowadzenie uproszczeń w przepisach np. w zakresie wyceny wytworzonych filmów, oprogramowania komputerów, projektów typowych i podobnych składników, przeznaczonych do sprzedaży.

Analiza kosztów i trudności:

- Konieczność aktualizacji schemy.

Stopień trudności implementacji zmiany: średni - zmiany dotyczyć będą zarówno Ustawy jak i standardów, jednak ich ilość, rozległość, wyizolowanie, oraz poziom skomplikowania merytorycznej kwestii, której dotyczą nie jest znacząca.

3.10. Inwentaryzacja

3.10.1. Sposób przeprowadzenia inwentaryzacji z uwzględnieniem dzisiejszych możliwości technologicznych

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 26 ust. 1 Ustawy regulują zasady przeprowadzania inwentaryzacji przez jednostki oraz wyznaczają moment jej przeprowadzenia na ostatni dzień każdego roku obrotowego. Ponadto wskazują enumeratywnie katalog aktywów podlegających inwentaryzacji wraz z odniesieniem do konkretnych metod inwentaryzacji dotyczących tych aktywów.

Przepisy zawarte w art. 27 ust. 2 Ustawy regulują z kolei zasady ujmowania ujawnionych w toku inwentaryzacji różnic między stanem rzeczywistym a stanem wykazanim, nakazując zrobienie tego w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Metody przeprowadzania inwentaryzacji środków trwałych nie wykorzystują dzisiejszych możliwości technologicznych, lecz zakładają, że zespoły spisowe osobiście wizytują lokalizacje, w których znajdują się środki trwałe i dokonują liczenia w sposób manualny. W rzeczywistości jednostki i posiadające jako środki trwałe, np.

- terminale, z których korzystają indywidualne osoby (lub przedsiębiorcy),
- paczkomaty,

- urządzenia techniczne (serwery, komputery, anteny) itp.,
- inne środki trwałe podłączone do systemów monitoringu lub innych systemów weryfikacji,

są w stanie sprawdzić istnienie i prawidłowość funkcjonowania tych środków trwałych, wykorzystując możliwość połączenia internetowego z każdym indywidualnym środkiem trwałym, sprawdzając sygnał internetowy i łącząc się z konkretnym urządzeniem. Nawet gdyby takie urządzenie było fizycznie uszkodzone, np. miało wgniecenia (czego nie da się stwierdzić na odległość), nie jest to istotne dla wartości, funkcjonowania i przydatności ekonomicznej tego urządzenia.

Dodatkowo, przepisy wynikające z art. 27 ust. 2 Ustawy nie uwzględniają stosowanego przez niektóre jednostki (głównie instytucje bankowe) automatycznego procesu zamykania ksiąg rachunkowych w systemach rachunkowych. Systemy stosowane przez te jednostki nie posiadają czasami funkcji „otwartego okresu”, co powoduje trudności w zastosowaniu się do wymogu ujęcia różnic inwentaryzacyjnych w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

Rekomendacja

W zakresie **metody inwentaryzacji środków trwałych** rekomendujemy, aby Ustawa wskazywała na **cele inwentaryzacji (bez sztywnego definiowania metody)**, np. poprzez wskazanie w art. 26, że inwentaryzacji środków trwałych dokonuje się metodą spisu z natury lub inną metodą pozwalającą wiarygodnie ocenić stan oraz przydatność objętych inwentaryzacją środków trwałych.

W szczególności rekomendowane byłoby aby kierunek zmian w tym obszarze uwzględniał postęp technologiczny i digitalizację, oraz aby zmiany w przepisach były możliwie neutralne technologicznie, tak, aby użytkownik realizował nadrzędny cel inwentaryzacji (jakim jest weryfikacja istnienia i przydatności środków trwałych), a nie był ograniczony konkretną technologią lub brakiem możliwości użycia technologii.

Uwzględniając powyższe ogólne założenia Ustawa powinna określać:

- a) **Co jest nadrzędnym celem inwentaryzacji** - np. ustalenie faktycznego stanu zdefiniowanych składników aktywów - inwentaryzacja aktywów i pasywów dokonywana jest w każdym rocznym okresie sprawozdawczym w celu wiarygodnego ustalenia ich rzeczywistego stanu oraz rzetelnej prezentacji w rocznym sprawozdaniu finansowym.
- b) **Enumeratywne wskazanie które składniki aktywów podlegają inwentaryzacji** - bez zmian w stosunku do katalogu aktywów aktualnie przedstawionych w Ustawie;

c) **Zasadę, że metoda inwentaryzacji powinna być dostosowana do danego składnika aktywów** (lub ewentualnie wprost dopuszczać pośrednią metodę inwentaryzacji pomiędzy spisem z natury, a weryfikacją dokumentacji (np. "Inwentaryzacji dokonuje się w trybie i w sposób ustalony i udokumentowany przez kierownika jednostki. Fizyczny pomiar zapasów można przeprowadzić również przy użyciu technik pośrednich, które są wiarygodne i odpowiednio uzasadnione.")).

d) **Definicję inwentaryzacji** (ewentualnie), która mogłaby wskazywać, że inwentaryzacja to proces:

- (i) sprawdzenia / weryfikacji za pomocą różnych metod parametrów fizycznych i wartościowych poszczególnych składników aktywów jednostki na określony dzień;
- (ii) porównania wyników tej weryfikacji z danymi księgowymi;
- (iii) wyjaśniania ujawnionych w toku inwentaryzacji różnic między stanem rzeczywistym, a stanem wykazanim w księgach rachunkowych;
- (iv) oraz rozliczenia różnic w księgach rachunkowych.

W przypadku, gdyby były potrzebne bardziej szczegółowe zapisy w przepisach w zakresie inwentaryzacji rekomendujemy umiejscowienie ich w dedykowanym standardzie.

Dodatkowo rekomendujemy opracowanie rozwiązania (dla wybranej grupy jednostek, np. banków) dopuszczającego ujmowanie różnic inwentaryzacyjnych w kolejnym roku obrotowym.

Uzasadnienie:

W związku z tym, że jednym z celów inwentaryzacji jest ocena stanu oraz przydatności objętych inwentaryzacją składników aktywów, co z kolei może stanowić przesłankę do dokonania testów na trwałą utratę wartości, zasadne jest, aby zastosowana metoda weryfikacji umożliwiała dokonanie wiarygodnej oceny. Dokonanie takiej oceny może wymagać specjalistycznej wiedzy, w szczególności technicznej i technologicznej, a potwierdzenie zdolności do użytkowania może wymagać przeprowadzenia stosownych prób. Alokowanie zespołów spisowych z odpowiednim przygotowaniem merytorycznym do weryfikacji wszystkich składników może być niewykonalne w przypadku składników aktywów rozproszonych w wielu lokalizacjach i/lub ekonomicznie nieuzasadnione, a dodatkowo może być obciążone błędem w ocenie zdolności do użytkowania.

Nowoczesne metody monitoringu zasobów IT, które pozwalają w sposób zdalny nadzorować infrastrukturę IT i podobne urządzenia (często w czasie rzeczywistym), mogłyby być również wykorzystywane w celu oceny prawidłowości funkcjonowania i potwierdzenia stanu zasobów.

Dopasowanie właściwej metody do składnika aktywów pozwoli na większą precyzję w ocenie stanu zasobów oraz pozwoli jednostkom zminimalizować koszty przeprowadzenia procedury inwentaryzacji, przy jednoczesnej możliwości weryfikacji aktywów w trybie ciągłym.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów art. 26 Ustawy,
- Opracowanie nowego standardu dotyczącego inwentaryzacji.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W trakcie dyskusji nad potencjalnymi zmianami pojawiły się głosy odmienne wśród interesariuszy. Zwrócono uwagę, że ogólny opis dotyczący metody przeprowadzenia inwentaryzacji oraz możliwość wybrania innej metody niż spis z natury, może być wykorzystywany przez jednostki w niewłaściwy sposób i doprowadzić w efekcie do przeprowadzenia przez nie inwentaryzacji. Zauważono również, że proces inwentaryzacji jest kluczowy szczególnie dla jednostek małych i średnich, które nie mają dostępu do technologii, o jakich piszemy w rekomendacji, i w ich przypadku spis z natury jest często jedynym sposobem dokonania poprawnej oceny stanu i ilości majątku. Dlatego też wszelkiego rodzaju modyfikacje Ustawy w tym zakresie powinny zostać najpierw dopasowane do realiów działalności gospodarczej w Polsce.

Dodatkowo, w trakcie dyskusji nad zagadnieniem, pojawiła się propozycja wprowadzenia obowiązku opisu metod i terminów inwentaryzacji w politykach rachunkowości jednostki.

Pojawiło się również stanowisko odmienne, zgodnie z którym należałoby usunąć z Ustawy w całości rozdział 3, z jednoczesnym wskazaniem w jednym artykule, że podstawą do sporządzenia sprawozdania finansowego powinna być przeprowadzana inwentaryzacja.

W zakresie sformułowania obowiązku inwentaryzacji pozostałych kategorii aktywów i pasywów pojawiło się stanowisko odmienne, zgodnie z którym enumeratywne wskazanie nie jest zasadne.

W zakresie ewentualnego dopuszczenia ujmowania różnic inwentaryzacyjnych w kolejnym roku obrotowym przez wybrane jednostki (np. banki) pojawiło się stanowisko odmienne, zgodnie z którym taka zmiana nie jest zasadna, gdyż obecne przepisy dopuszczają kierowanie się przez jednostkę zasadą istotności i jednostki mogą odstąpić od ujęcia tych różnic, gdy są one nieistotne.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.10.2. Inwentaryzacja w magazynach zautomatyzowanych

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 26 ust. 2 Ustawy rozszerzają katalog aktywów podlegających inwentaryzacji drogą spisu z natury o składniki aktywów znajdujące się w jednostce, lecz będące własnością innych jednostek, które to są powierzone tej jednostce do sprzedaży, przechowania, przetwarzania lub używania. Jednocześnie wskazują na obowiązek powiadomienia przez jednostkę (z wyłączeniem jednostek świadczących usługi pocztowe, transportowe, spedycyjne i składowania) wymienionych innych jednostek o wyniku przeprowadzonego spisu.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości jak w praktyce przeprowadzić spis z natury towarów w przypadku, gdy dostęp "rzeczywistego sprzedającego" jest ograniczony, tj. np. w sytuacji, gdy magazyn jest w pełni zautomatyzowany i nie przewiduje się możliwości zaprzestania jego funkcjonowania na czas liczenia przez komisję inwentaryzacyjną. Powstaje pytanie, jak postąpić w przypadku magazynów w pełni zautomatyzowanych, kiedy przeprowadzenie fizycznego spisu z natury jest niemożliwe lub znacznie utrudnione.

Warto także rozszerzyć zakres jednostek zwolnionych z obowiązku inwentaryzacji drogą spisu z natury składników aktywów, będących własnością innych jednostek, o jednostki świadczące usługi tzw. fulfillmentu (obsługi logistycznej zamówień).

Rekomendacja

Rekomendujemy, aby przepisy dotyczące inwentaryzacji na poziomie Ustawy nie precyzowały dokładnych zasad i sposobu przeprowadzania inwentaryzacji, a jedynie wskazywały na jej cele, zakres (katalog aktywów objętych inwentaryzacją oraz częstotliwość), a bardziej szczegółowe wytyczne znalazły się w dedykowanym obowiązkowym standardzie.

W zakresie zapasów stanowiących własność jednostki, a znajdujących się poza tą jednostką (powierzonych innym podmiotom), sugerujemy, oprócz obecnie dostępnej metody potwierdzania sald, rozszerzenie metod inwentaryzacji o zastosowanie metod podobnych do wskazanych w "Stanowisku KSR w sprawie inwentaryzacji drogą spisu z natury zapasów materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów" (w pkt. 57 dotyczącym spisu z natury zapasów w zautomatyzowanych we własnych magazynach wysokiego składowania), tj. poprzez wykorzystanie magazynowych systemów informatycznych (WMS – Warehouse Management System), przy założeniu okresowej (co najmniej na dzień spisu z natury) weryfikacji zgodności rzeczywistych stanów zapasów ze stanami ewidencyjnymi, przy czym weryfikacja ta może mieć charakter losowy.

Dodatkowo rekomendujemy rozszerzenie katalogu jednostek zwolnionych z obowiązku inwentaryzacji drogą spisu z natury składników aktywów będących własnością innych jednostek w art. 26 ust 2. o jednostki świadczące usługi tzw. fulfillmentu (obsługi logistycznej zamówień).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów art 26 ust 1, pkt 2) Ustawy,
- Opracowanie nowego standardu dotyczącego inwentaryzacji.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Podobnie jak w przypadku rekomendacji dotyczącej obowiązkowego spisu z natury środków trwałych pojawiły się głosy odrębne dotyczące również konieczności pozostawienia obowiązku spisu z natury zapasów ze względu na ryzyko nadinterpretacji jednostek, które mogłyby odejść od jedynej praktycznej i efektywnej metody liczenia majątku.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.10.3. Termin przeprowadzenia inwentaryzacji

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 26 ust. 3 pkt 1)-5) uszczegóławiają w jakich sytuacjach uznaje się, iż termin oraz częstotliwość inwentaryzacji (wskazane w art. 26 ust. 1) określonych składników aktywów, zostały dotrzymane.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W trakcie rozmów z interesariuszami, a także analizy zapytań zgłaszanych w ramach doradztwa księgowego, obserwujemy iż interesariusze wciąż zgłaszają wątpliwości, czy w przypadku stosowania zwolnienia przewidzianego Ustawą i przeprowadzania inwentaryzacji raz w ciągu 2 lub 4 lat, istnieje możliwość jej przeprowadzenia w dowolnym momencie tego okresu, czy też wyłącznie na dzień bilansowy.

Dodatkowo, w przypadku majątku trudno dostępnego, którego inwentaryzacja wymaga np. szerokiego zaangażowania specjalistów / specjalistycznego sprzętu, jest czasochłonna i wymaga określonych warunków atmosferycznych, przewidziany w Ustawie termin 3 miesięcy przed końcem roku może być niewystarczający.

Istnieją również wątpliwości dotyczące przeprowadzania inwentaryzacji ciągłej – istniejące przepisy nie wydają się być wystarczająco precyzyjne w tym zakresie.

Terminy inwentaryzacji narzucone Ustawą o rachunkowości w obszarze potwierdzania rozrachunków (zakończenie do 15 dnia następnego roku zgodnie z art. 26 ust. 3 pkt 1) Ustawy) nastroczają praktycznych zagadnień do dyskusji w przypadku potwierdzania sald na 31 grudnia. W szczególności spółki ze znaczącymi saldami rozrachunków, wskazują, że termin narzucony przez Ustawę jest niewystarczający.

Rekomendacja

Rekomendujemy wprowadzenie następujących zmian:

1) Doprecyzowanie:

- a) W art. 26, ust 3, pkt 3), że inwentaryzację nieruchomości oraz znajdujących się na terenie strzeżonym innych środków trwałych oraz maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie przeprowadza się drogą spisu z natury raz na cztery lata **w dowolnym dniu roku**. Obecnie to doprecyzowanie znajduje się w KSR 11 „Środki trwałe” i docelowo rekomendujemy podniesienie jego rangi jako obowiązkowego do stosowania;
- b) W art. 26 ust. 3 pkt 2 Ustawy, że inwentaryzację zapasów materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów objętych bieżącą ewidencją ilościowo-wartościową i przechowywanych w strzeżonych składowiskach – przeprowadza się **w dowolnym dniu** w ciągu 2 lat;
- c) W art. 26 ust. 3 pkt 4 Ustawy, że inwentaryzację zapasów towarów i materiałów (opakowań) w punktach obrotu detalicznego objętych ewidencją wartościową przeprowadza się **w dowolnym dniu** danego roku obrotowego;
- d) W art. 26 ust. 3 pkt 5 Ustawy, że inwentaryzację zapasów drewna w jednostkach prowadzących gospodarkę leśną przeprowadza się **w dowolnym dniu** danego roku obrotowego.

2) W przypadku majątku trudno dostępnego, którego inwentaryzacja wymaga np. szerokiego zaangażowania specjalistów / specjalistycznego sprzętu, jest czasochłonna i wymaga określonych warunków atmosferycznych - rekomendujemy wprowadzenie na poziomie dedykowanego obowiązkowego standardu:

- a) Opcja 1 (**preferowana**): możliwości rozpoczęcia inwentaryzacji w dowolnym momencie roku obrotowego;
- b) Opcja 2: możliwości inwentaryzacji ciągłej na podobnych zasadach jak wskazano w stanowisku w przypadku zapasów przechowywanych na strzeżonych składowiskach i objętych ilościowo-wartościową ewidencją księgową

- 3) Zasady w zakresie inwentaryzacji ciągłej umieszczone w stanowisku KSR w sprawie inwentaryzacji drogą spisu z natury zapasów materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów rekomendujemy przenieść na poziom przepisów prawa (np. do obowiązkowego standardu).
- 4) Wydłużenie terminu zakończenia potwierdzania rozrachunków do 15 dnia następnego roku (w art. 26 ust. 3 pkt 1) Ustawy) do dnia przygotowania sprawozdania finansowego (lub w przeciągu 3 miesięcy od daty, na którą są wykonywane potwierdzenia).

Uzasadnienie:

Zaproponowane powyżej zmiany pozwolą zniwelować część niejasności zgłaszanych przez jednostki oraz zdejmą ciężar wykonania określonych czynności w restrykcyjnych, trudnych do dotrzymania w praktyce terminach.

Uzasadnienie w przypadku rezygnacji z wprowadzenia zmian w danym obszarze problematycznym (jeśli wystąpią)

Podobnie jak w przypadku rekomendacji dotyczącej wprowadzenia innej poza spisem z natury, możliwej metody inwentaryzacji, również w zakresie dowolności terminów pojawiły się w trakcie dyskusji nad zagadnieniem głosy odrębne. W szczególności zgłoszono zastrzeżenie, aby dowolność dotycząca terminów nie dotyczyła np. jednostek mikro czy małych, które nie doświadczają w praktyce problemów opisanych w rekomendacji powyżej, aby czuły one obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów art. 26 ust.3 Ustawy;
- Opracowanie nowego standardu dotyczącego inwentaryzacji

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W związku z tym, iż proponujemy dwie alternatywne opcje rozwiązania wskazanego problemu, na dalszym etapie projektu jedna z nich powinna zostać wybrana jako preferowana.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.10.4. Potwierdzanie sald z uwzględnieniem metod neutralnych technologicznie

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 26 ust. 1 pkt 2) Ustawy wskazują odpowiednią metodę inwentaryzacji stosowaną w odniesieniu do określonych aktywów finansowych. Jedną z tych metod obejmuje potwierdzenie stanu wskazanych aktywów wykazanych w księgach rachunkowych jednostki z odpowiednimi dokumentami przekazanymi przez banki i kontrahentów, jak również wyjaśnienie i rozliczenie potencjalnych różnic.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce powszechny jest brak odpowiedzi od kontrahentów na wysłane potwierdzenia sald.

Papierowa forma potwierdzania sald jest archaiczna. Wytyczne w zakresie formy potwierdzania sald znajdują się wyłącznie w Stanowisku nt. rozrachunków i nie są precyzyjne.

Dodatkowo w przypadku podmiotów świadczących usługi masowe istnieją wątpliwości dotyczące możliwości potwierdzania sald z wykorzystaniem algorytmów. Brakuje możliwości uwzględnienia istotności w tym obszarze Ustawy.

Rekomendacja

W celu zaadresowania praktycznych problemów i eliminacji nadmiernego obciążenia jednostek w procesie potwierdzania sald należności proponujemy wprowadzenie następujących zmian.

1) W zakresie **formy potwierdzeń sald należności** rekomendujemy, aby w ramach dedykowanego obowiązkowego standardu doprecyzować, że na potrzeby potwierdzeń sald rozrachunków z kontrahentami forma elektroniczna jest dopuszczalna. Aby przepis był neutralny technologicznie proponujemy dodanie następujących warunków, które powinny być uwzględniane przy elektronicznej formie potwierdzeń:

- Forma potwierdzania stanu wzajemnych rozrachunków została przez strony uzgodniona,
- Przekazane informacje zostaną odpowiednio uwierzytelnione (zapewniając oznaczenie tożsamości stron),
- Potwierdzenie będzie miało trwałą czytelną postać (podobnie jak dowody źródłowe wskazane w art. 20, ust. 5, pkt 1 Ustawy).

Uzasadnienie:

Takie doprecyzowanie pozwoli wyeliminować wątpliwości pojawiające się w tym zakresie wśród niektórych użytkowników Ustawy oraz uwzględni konsekwencje dynamicznego rozwoju nowoczesnych rozwiązań np. w obszarze technologii blockchain (wykorzystanie tzw. usługi

“Trwały nośnik”). Technologia blockchain znajduje coraz więcej zastosowań, zarówno w sektorze publicznym, jaki prywatnym (w różnych branżach - bankowej, energetycznej, itd.) a skala zastosowań tej technologii rośnie dynamicznie. Jednym z przykładów, jest tzw. “Trwały nośnik”. Ustawa o prawach konsumenta definiuje to pojęcie jako materiał lub narzędzie umożliwiające konsumentowi lub przedsiębiorcy przechowywanie informacji kierowanych osobiście do niego, w sposób umożliwiający dostęp do informacji w przyszłości przez czas odpowiedni do celów, jakim te informacje służą, i który to sposób pozwala na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci (art. 2 pkt. 4 Ustawy o prawach konsumenta). “Trwały nośnik” z wykorzystaniem technologii blockchain umożliwia zastąpienie dokumentów fizycznych (papierowych) ich elektronicznymi odpowiednikami, przy jednoczesnym zagwarantowaniu:

- Autentyczności, czyli źródła pochodzenia - istnieje możliwość weryfikacji oryginalności dokumentu przez każdy podmiot, któremu zostanie on przekazany (np. sąd, organ skarbowy lub biegłego rewidenta), oraz
- Integralności, czyli braku ingerencji w treść - takie dokumenty są chronione kryptograficznie – brak możliwości usunięcia pliku bądź dokonania w nim jednostronnych, niezauważalnych zmian,
- Niezaprzeczalności - nie da się podważyć wiarygodności zaistnienia faktu potwierdzenia salda.

Dodatkowo technologia ta pozwala na dostęp do dokumentu przez wymagany czas (np. terminy wymagane przepisami prawa).

Te cechy sprawiają, że technologia o której mowa powyżej, mogłaby być rozważana jako zastępstwo dla tradycyjnych potwierdzeń sald w formie papierowej lub e-mail. Na etapie publikacji tego Raportu są już przykłady zastosowań tej technologii na rynku polskim, np. w sektorze bankowym, lub e-commerce, dlatego też podczas przyszłych prac legislacyjnych rekomendujemy wzięcie pod uwagę aktualnego stanu możliwości wykorzystania tej technologii, przykłady wdrożonych rozwiązań na rynku polskim i światowym, celem enumeratywnego wpisania tej formy potwierdzeń jako możliwej do wykorzystania przez jednostki podczas potwierdzania sald lub sformułowanie przepisu w sposób neutralny technologicznie, tj. w taki sposób, że będzie jasne dla użytkownika, że użycie tego sposobu będzie możliwe na gruncie nowo tworzonych regulacji prawnych.

2) Dodatkowo rekomendujemy wprowadzenie na poziomie obowiązkowego standardu możliwości przeprowadzenia w uzasadnionych przypadkach procedury potwierdzania sald należności w oparciu o systemy informatyczne jednostki - w analogiczny sposób jak dopuszczony jest sposób przeprowadzania spisu z natury zapasów w zautomatyzowanych magazynach wysokiego składowania wskazany w “Stanowisku KSR w sprawie inwentaryzacji drogą spisu z natury zapasów, materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów”. Podobnie jak w przypadku zapasów, jednostka musiałaby posiadać system informatyczny, który

zapewnia wiarygodne określenie stanu salda należności dla każdego kontrahenta poprzez połączenie z odpowiednimi układami pomiarowymi (np. w branży energetycznej lub systemami wykorzystywanymi przez branżę telekomunikacyjną, które automatycznie naliczają należność na podstawie ustalonych wcześniej algorytmów).

Warunkiem umożliwiającym skorzystanie z tego ułatwienia byłoby zapewnienie zgodności sald należności ze stanami wynikającymi z postanowień umownych, taryfy opłat, i zużycia / wykorzystania usługi. Prawdziwość tego założenia byłaby okresowo, co najmniej na dzień wykonywania procedury potwierdzeń, weryfikowana. Weryfikacja mogłaby polegać na wyrwykowym potwierdzaniu sald należności – dla losowo wybranych kontrahentów. Ponadto można rozważyć wyrwykowe sprawdzenie, czy każde saldo / kontrahent podlegało weryfikacji raz na dwa lata (analogicznie jak w przypadku składników majątku objętych ewidencją ilościowo-wartościową znajdujących się w strzeżonych składowiskach w art. 26 ust. 3 pkt 2 Ustawy).

Uzasadnienie:

W przypadku podmiotów świadczących usługi masowe standardowy sposób inwentaryzacji metodą potwierdzania sald jest (1) praktycznie niewykonalny z uwagi na niski odsetek otrzymywanych odpowiedzi oraz (2) nieekonomiczny z uwagi na znaczne rozproszenie sald (bardzo duża ilość sald o niskiej wartości). Zaproponowane rozwiązania zredukowałyby nadmierne obciążenie związane z tym procesem dla przedstawicieli branży gazowniczej, energetycznej, wodociągowej oraz dostawców usług telekomunikacyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów art. 26, ust. 1, pkt 2);
- Opracowanie nowego standardu dotyczącego inwentaryzacji

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.10.5. Doprecyzowanie rodzajów aktywów i pasywów podlegających inwentaryzacji

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 26 ust. 1 pkt 3) określają metodę inwentaryzacji określonych składników aktywów trwałych, jak również aktywów i pasywów niewymienionych w art. 26 ust. 1 pkt 1) i 2)

oraz wymienionych tamże, jeżeli zastosowanie wskazanych metod inwentaryzacji w odniesieniu do tych składników nie było możliwe.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W art. 26 ust. 1 pkt 3) zawarto sformułowanie dotyczące inwentaryzacji drogą porównania z dokumentami i weryfikacji: "a także aktywów i pasywów niewymienionych w pkt 1 i 2 oraz wymienionych w pkt 1 i 2," – ten przepis budzi wątpliwości jakich aktywów i pasywów dotyczy.

Rekomendacja

Rekomendujemy doprecyzowanie przepisów art. 26 ust. 1 pkt 3) Ustawy poprzez wskazanie wprost innych aktywów i pasywów (niewymienionych w pkt 1 i 2 tego artykułu), do których ten przepis ma zastosowanie poprzez enumeratywne wymienienie rezerw i rozliczeń międzyokresowych oraz odpisów aktualizujących..

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów art. 26 ust. 1 pkt 3) Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W zakresie sformułowania obowiązku inwentaryzacji pozostałych kategorii aktywów i pasywów pojawiło się stanowisko odmienne, zgodnie z którym enumeratywne wskazanie nie jest zasadne.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Do jednostek, które w sposób szczególny zostaną objęte zmianą w zakresie nowych przepisów dotyczących inwentaryzacji będą należały przede wszystkim przedsiębiorstwa posiadające środki trwałe lub/i zapasy o znaczącej wartości. Zaliczają się do nich w szczególności przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe czy logistyczne.
- Dla jednostek, których działalność skupia się na logistyce, szczególnie istotna może okazać się zmiana dotycząca dopuszczenia nowoczesnych sposobów przeprowadzania inwentaryzacji np. przy wykorzystaniu odpowiednich rozwiązań IT.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Zmiany w przepisach dotyczących inwentaryzacji mogą wpłynąć na wyniki finansowe jednostki i tym samym związaną z nimi ocenę ryzyka kredytowego przez instytucje finansowe udzielające kredytów;
- Producenci systemów IT do inwentaryzacji, wprowadzenie zmian w przepisach może prowadzić do większego zapotrzebowania na bardziej zaawansowane rozwiązania technologiczne, jak również konieczność dopasowania już funkcjonujących rozwiązań do nowych przepisów prawa.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Elastyczne podejście do inwentaryzacji pozwoli podmiotom lepiej dostosować metody do swoich potrzeb i rodzaju posiadanych aktywów;
- Rozszerzenie metod inwentaryzacji o wykorzystanie magazynowych systemów informatycznych przyniesie korzyści w postaci regularnej weryfikacji stanów zapasów, co zapewnia większą dokładność i efektywność zarządzania nimi;
- Zmniejszenie niejasności w przepisach dotyczących inwentaryzacji, zgłaszanych przez jednostki, oraz obciążenia związanego z wykonywaniem określonych czynności w surowych, praktycznie trudnych do dotrzymania terminach;
- Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w obszarze technologii blockchain, na przykład z wykorzystaniem usługi tzw. "Trwały nośnik" w celu potwierdzania sald;
- Uproszczenia przepisów związanych z terminem przeprowadzania inwentaryzacji;
- Doprecyzowanie w zakresie tego jakie składniki aktywów i pasywów powinny podlegać amortyzacji.

Analiza kosztów i trudności:

- Większość proponowanych zmian ma na celu zwiększenie ilości metod lub większą dowolność w wyborze metody przeprowadzania inwentaryzacji, więc jednostki będą mogły z nich korzystać na zasadzie dobrowolności, co powoduje, że na tym etapie nie wskazujemy istotnych trudności związanych z wprowadzeniem zmiany;
- Na etapie konsultacji publicznych podczas procesu legislacyjnego mogą jednak pojawić się głosy ze strony grup innych interesariuszy niezaangażowanych w Projekt, którzy mogą wskazać trudności do tej pory nierozpoznane przez grupy interesariuszy zaangażowane dotychczas w Projekt.

Stopień trudności implementacji zmiany: proponowane zmiany mają łatwy stopień implementacji, trudności mogą pojawić się jedynie w związku z koniecznością opracowania nowego standardu dotyczącego inwentaryzacji.

3.11. Leasing

3.11.1. Kryteria klasyfikacji leasingu

Odwołanie do aktu prawnego

Warunki, które muszą być spełnione w umowie pomiędzy finansującym a korzystającym (którzy są zdefiniowani w Ustawie art. 3 ust. 4), aby środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, przyjęte przez korzystającego na mocy takiej umowy, mogły być zaliczone do aktywów trwałych korzystającego, reguluje Ustawa w art. 3 ust. 4.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wymienia szczegółowo kryteria klasyfikacji leasingu finansowego oraz operacyjnego, podczas gdy jednocześnie są one zawarte i opisane w KSR 5.

Równocześnie w KSR 5 występują postanowienia, które mogą rodzić wątpliwości natury interpretacyjnej dotyczące klasyfikacji aktywów po stronie leasingodawcy: prezentacja takich aktywów jako inwestycje lub ich prezentacja jako należności.

Rekomendacja

Z uwagi na rekomendowane przez nas w innych miejscach tego Raportu obowiązkowe stosowanie KSR (poprzez nadanie im np. formy rozporządzania), proponujemy usunięcie szczegółowych przepisów dotyczących klasyfikacji leasingu z Ustawy, gdyż zagadnienie klasyfikacji leasingu jest szeroko opisane w KSR 5. W Ustawie należałoby jedynie wskazać, że do środków trwałych korzystającego zalicza się takie składniki aktywów, będące przedmiotem umów leasingu, dzierżawy lub umów o podobnym charakterze, dla których zasadniczo wszystkie ryzyka i korzyści wynikające z korzystania z takiego składnika są przeniesione na korzystającego.

W konsekwencji na poziomie Ustawy proponujemy wprowadzenie przepisu, że w przypadku gdy na jednostkę przechodzą ryzyka i korzyści związane z korzystaniem z aktywa, to jednostka powinna ująć w bilansie prawo do użytkowania aktywa i jednocześnie zobowiązanie z tytułu tego prawa do użytkowania.

Wszelkie szczegółowe regulacje dotyczące leasingu operacyjnego i finansowego, w tym wytyczne dotyczące klasyfikacji oraz wskazanie, co składa się na ryzyko i korzyści wynikające z posiadania składnika aktywów proponujemy doprecyzować na poziomie standardu/rozporządzenia, najprawdopodobniej w formie aktualizacji KSR 5. Przy czym proponowana zmiana nie ma na celu zmiany kryteriów klasyfikacji leasingu.

Proponujemy również zmianę terminologii ze środka trwałego w leasingu na prawo do użytkowania aktywa – tak aby terminologia ta byłaby zbliżona do tej zawartej w „MSSF 16”, przy

jednoczesnym pozostawieniu modelu dla leasingu w jego dotychczasowym stanie zbliżonym do wymogów Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 17 "Leasing" - "MSR 17".

Sugerowana modyfikacja terminologii nie ma wpływu na zmianę kryteriów ani definicji leasingu.

Proponując rekomendacje w zakresie leasingu, zespół projektowy rozważył również scenariusz wprowadzenia do Ustawy modelu zgodnego z MSSF 16 dla wszystkich jednostek. Jednak z przeprowadzonych wśród interesariuszy konsultacji (w tym m.in. z Komitetem Standardów Rachunkowości) wynikało, że model zgodny z MSSF 16 nie jest wskazany ze względu na jego wyższe koszty i większą złożoność zastosowania. Koncepcja ta została w związku z tym zarzucona.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.11.2. Ujawnienia dotyczące leasingu operacyjnego

Odwołanie do aktu prawnego

Obowiązek uwzględnienia w dodatkowych informacjach i objaśnieniach w sprawozdaniach finansowych wartości środków trwałych, które nie podlegają amortyzacji ani umorzeniu, a jednocześnie są używane przez jednostkę na mocy umów najmu, dzierżawy, umów leasingu i innych podobnych umów, reguluje Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 5).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Dla użytkowników Ustawy nie jest jasne, jaką dokładnie wartość (księgową, rynkową, inną) jednostka powinna ujawnić w odniesieniu do wskazanych powyżej środków.

Rekomendacja

Mając na uwadze naszą rekomendację w zakresie obowiązku stosowania standardów, rekomendujemy, aby szczegółowy zakres ujawnień wymaganych w odniesieniu do umów leasingowych (i o podobnym charakterze) był zdefiniowany na poziomie KSR 5. Ustawa powinna wskazywać natomiast, że w przypadku umów, które są objęte zakresem KSR 5, wymagania w zakresie ujawnień zawarte są w odpowiednim standardzie. Przy założeniu zastosowania dwóch rekomendacji opisanych powyżej proponowalibyśmy, aby na poziomie KSR 5 wprowadzić doprecyzowanie, iż w przypadku umów leasingu operacyjnego ujawnienia wymagają minimalne opłaty leasingowe niezdyskontowane za nieodwoływalny okres leasingu,

lub podobnej umowy (najmu/dzierżawy) (zamiast obecnie wymaganego ujawniania wartości środków trwałych).

Uzasadnienie:

Uzasadnieniem powyższej rekomendacji jest fakt, iż w przypadku umów o charakterze leasingu operacyjnego i podobnych jednostki mogą nie dysponować informacją o wartości przedmiotu leasingu.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy oraz KSR 5.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.11.3. Leasing finansowy z perspektywy korzystającego

Odwołanie do aktu prawnego

Sposób sporządzania rachunku przepływów pieniężnych w jednostkach gospodarczych reguluje art. 48b, dodatkowo załączniki 1-3 do Ustawy zawierają wzory sprawozdań finansowych, w tym bilansu, rachunku zysków i strat, a także informacji dodatkowych, które jednostki gospodarcze są zobowiązane przedstawiać w swoich sprawozdaniach finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Z punktu widzenia użytkownika Ustawy, kwestia prezentacji i ujawniania transakcji bezgotówkowych nie jest w pełni uregulowana (co ma szczególne znaczenie w przypadku leasingu finansowego z perspektywy korzystającego); dodatkowo w treści Ustawy nie pojawia się sformułowanie 'leasing finansowy' a jednocześnie takie sformułowanie pojawia się w Załączniku 1 (we wzorze rachunku przepływów pieniężnych).

Rekomendacja

W zakresie prezentacji leasingu w rachunku przepływów pieniężnych odnotowujemy, że w Krajowym Standardzie Rachunkowości Nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” („KSR 1”) jest już odpowiedni zapis dotyczący ujmowania leasingu z perspektywy korzystającego w rachunku przepływów pieniężnych. Jeżeli zastosowanie będzie miała nasza rekomendacja, aby KSR stały się obowiązkowe (np. przyjmując formę rozporządzenia), wówczas nie będą potrzebne dodatkowe zmiany. Jeśli natomiast obowiązek stosowania KSR miałaby zostać ograniczony

bądź nie wprowadzony, wówczas rekomendowalibyśmy przeniesienie zapisu z KSR 1 do Ustawy.

Proponujemy także wprowadzenie w formie aktualizacji do KSR 1 ogólnego wymogu ujawnienia znaczących transakcji niepieniężnych (przez analogię do transakcji bezgotówkowych z MSR 7; do wykorzystania definicja z KSR 1: "operacje niepieniężne, a więc niepowodujące wpływu lub wydatku środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów"). Wymóg ten może być wprowadzony zarówno w ramach Ustawy, jak i KSR. W przypadku, gdy stosowanie KSR nie będzie obowiązkowe, wówczas sugerujemy implementację wymogu w ramach Ustawy. W kwestii definicji leasingu finansowego, która to definicja nie pojawia się w Ustawie, odpowiednie zmiany proponujemy w pkt. 3.11.1 (uregulowanie kwestii leasingu i podobnych umów w całości w KSR 5) oraz w pkt. 3.2.9 (przeniesienie tzw. wzorów, m.in. rachunku przepływów pieniężnych, do standardu nt układu i treści sprawozdań finansowych).

Dodatkowo proponujemy uspoźnienie zapisów dotyczących prezentacji należności leasingowej na poziomie KSR 5, gdyż niektórzy interesariusze zgłaszali wątpliwości w tym zakresie, wynikające z tego, iż w definicjach zawartych w punktach 3.26 i 3.27, mowa jest o inwestycjach leasingowych brutto oraz netto, podczas gdy punkt 8.1 nakazuje ujęcie należności z tytułu umowy leasingowej jako długoterminowe i krótkoterminowe aktywa finansowe z tytułu należności. W związku z tym proponujemy ujednolicenie nazewnictwa w sposób taki, aby jednoznacznie wskazać pozycję we wzorze bilansu.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja przepisów KSR 1 oraz KSR 5.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Wprowadzenie zmian w przepisach rachunkowych dotyczących leasingu może istotnie dotknąć różne jednostki, zwłaszcza te, które korzystają z tej formy finansowania aktywów. W szczególności zmiany dotyczyć będą firm specjalizujących się w udzielaniu finansowania leasingowego oraz przedsiębiorstwa korzystające z leasingu operacyjnego.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Banki i instytucje kredytowe, które udzielają finansowania jednostkom korzystającym z leasingu, z ich perspektywy zmiany przepisów w zakresie leasingu mogą wpłynąć na sposób oceny ryzyka kredytowego i warunków udzielania finansowania;
- Zmiany w raportowaniu finansowym jednostek wynikające z nowych przepisów dotyczących leasingu mogą mieć wpływ na wycenę tych jednostek na rynkach kapitałowych.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Usystematyzowanie przepisów poprzez usunięcie szczegółowych wytycznych z Ustawy i przeniesienie ich do standardu dotyczącego leasingu, przy założeniu, że standardy będą obowiązkowo stosowane przez jednostki;
- Doprecyzowanie przepisów w zakresie ujawnień dotyczących umów leasingu operacyjnego;
- Uspójnienie zapisów dotyczących prezentacji należności leasingowej;
- Doprecyzowanie wymogów w zakresie ujawniania transakcji niepieniężnych.

Analiza kosztów i trudności:

- Proponowane zmiany mogą wpłynąć na wskaźniki finansowe firm korzystających z leasingu operacyjnego oraz w konsekwencji ocenę ich sytuacji finansowej przez zewnętrznych interesariuszy, takich jak inwestorzy czy kredytodawcy;
- Ewentualne trudności dla jednostek, które mogą pojawić się przy zmianach w przepisach w zakresie tego, co składa się na ryzyko i korzyści wynikające z posiadania składnika aktywów - pomimo, że proponowana zmiana nie ma na celu zmiany kryteriów klasyfikacji leasingu i co do zasady ma być ułatwieniem dla użytkowników Ustawy / standardów, to wśród jednostek mogą być początkowe wątpliwości co do zastosowania przepisów po raz pierwszy.

Stopień trudności implementacji zmiany: średni - proponowane zmiany będą wymagały nie tylko modyfikacji przepisów Ustawy, ale także KSR 5.

3.12. Inwestycje i instrumenty finansowe

Zaproponowany przez nas w treści rekomendacji model wyceny instrumentów finansowych różni się od modelu w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej 9 "Instrumenty finansowe" ("MSSF 9"), który stosowany jest przez banki, spółki giełdowe oraz inne podmioty, zainteresowane jego implementacją. Proponowany model dotyczył będzie podmiotów, które nie stosują MSSF, przy czym rozporządzenia sektorowe będą mogły modyfikować przepisy dla określonego sektora np. banków spółdzielczych czy ubezpieczycieli. Dla wszystkich innych podmiotów zaproponowany model stanowi rozsądne wyważenie pomiędzy kompleksowością rozwiązań MSSF 9 i Międzynarodowego Standardu

Rachunkowości 39 “Instrumenty finansowe ujmowanie i wycena” (“MSR 39”), a także podstawową koncepcją wyceny do wartości godziwej i rozpoznania skutków tej wyceny. Stosowane obecnie rozwiązanie, oparte na MSR 39, jest szeroko krytykowane ze względu m.in. na to, że często nie jest jasne, co stanowi znaczącą i przedłużającą się obniżkę wartości godziwej, co z kolei często jest przedmiotem osądu i przekłada się na praktyczne problemy jednostek. Z kolei dla jednostek, które wyceniałyby długoterminowe obligacje w wartości godziwej, rozdzielenie kwot pomiędzy tymi wynikającymi ze zmian wartości rynkowych, np. w wyniku zmiany stóp procentowych, oraz tymi, które wynikają ze zmiany wiarygodności kredytowej, jest uciążliwe. Stąd w proponowanym przez nas modelu podstawowym proponujemy odejście od takiego rozgraniczenia, pozostawiamy jednak możliwość wprowadzenia odpowiednich rozwiązań w przepisach sektorowych. Przykładowo, nie wykluczamy, że w rozporządzeniu sektorowym dedykowanym dla ubezpieczycieli, ze względu na ostrożność, skutki wyceny instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej należy odnieść do wyniku finansowego i zabronić odroczenia ich w kapitale (wyłączenie takiej możliwości w rozporządzeniu sektorowym). Jesteśmy jednak przeciwni rozdzielaniu zmiany wartości godziwej wynikającej z pogorszenia zdolności kredytowej czy wiarygodności podmiotu od innych zmian wartości godziwej, gdyż w praktyce jest to trudne dla podmiotów stosujących Ustawę, których podstawowa działalność nie jest oparta na instrumentach finansowych.

3.12.1. Rewizja regulacji dotyczących rachunkowości instrumentów finansowych oraz inwestycji ogółem

Odwołanie do aktu prawnego

Kwestie instrumentów finansowych, inwestycji i rachunkowości zabezpieczeń są uregulowane w Ustawie przez szereg przepisów dotyczących definicji, sposobu wyceny oraz ujmowania efektów tej wyceny, m.in:

- art. 3 ust. 1 pkt 17) - 18);
- art. 3 ust. 1 pkt 23), 24), 25) i 27);
- art. 28 ust. 1 pkt 1a), 3), 4), 5), 7) i 7a);
- art. 28 ust. 8a;
- art. 28 ust. 11;
- art. 28a;
- art. 35 ust. 1;
- art. 35 ust. 3 i 4;
- art. 35 ust. 6 i 7;

- art. 35b;
- art. 39 ust. 4 oraz
- Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 14).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Rekomendowane jest przeprowadzenie rewizji regulacji dotyczących rachunkowości instrumentów finansowych oraz inwestycji ogółem, w szczególności w odniesieniu do sposobów początkowego ujęcia i dalszej wyceny a także w odniesieniu do miejsca odnoszenia efektów tej wyceny.

Rekomendacja

Ogólny opis rekomendowanych zmian w obszarze instrumentów finansowych

Proponowane zmiany mają na celu usystematyzowanie obecnych przepisów, wprowadzenie spójności pomiędzy Ustawą o Rozporządzeniem (tak aby zasady klasyfikacji i wyceny były ujednolicone) oraz uproszczenie stosowanych obecnie zasad.

Proponujemy, aby przepisy dotyczące instrumentów finansowych zawarte w zmienionej Ustawie oraz zmodyfikowanym Rozporządzeniu o instrumentach finansowych i KSR 4 dotyczyły wszystkich podmiotów, przy jednoczesnym:

- Zwolnieniu jednostek mikro i małych (zawartym w Ustawie); oraz
- Dopuszczeniu szczególnych zasad wyceny w odniesieniu do takich instytucji jak banki, ubezpieczyciele i fundusze inwestycyjne (na poziomie Ustawy ogólne zasady wyceny z zaznaczeniem, że opcje wyceny zawarte w Ustawie mogą być uściślone w standardzie sektorowym poprzez nakazanie lub zakazanie stosowania danej opcji wyceny). Ustawa musi wyraźnie wskazywać, że rozporządzenia sektorowe mogą uściślać, w jakich sytuacjach (dla jakich podmiotów) opcje wyceny zawarte w Ustawie mogą/ nie mogą/ lub muszą być stosowane.

Tabela ze szczegółowym opisem jakie obowiązki dotyczyć będą jakich jednostek znajduje się w dalszej części uzasadnienia rekomendacji.

Uzasadnienie:

Istniejące w Ustawie i Rozporządzeniu o instrumentach finansowych rozwiązania dotyczące klasyfikacji instrumentów finansowych oraz modelu ich wyceny i sposobu odnoszenia skutków tej wyceny są oparte na rozwiązaniach zawartych w nieobowiązującym już MSR 39. W odniesieniu do instrumentów dłużnych przewidziane są cztery kategorie (utrzymane do terminu zapadalności, pożyczki i należności, dostępne do sprzedaży oraz wyceniane w wartości

godziwej przez rachunek zysków i strat). Z kolei instrumenty kapitałowe mogą się zaliczać do jednej z dwóch kategorii (dostępne do sprzedaży oraz wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat). Ten sposób klasyfikacji spotkał się z krytyką ze względu na fakt, że po blisko 20 latach obowiązywania MSR 39 większość ze sporządzających oraz użytkowników sprawozdania finansowego miała problem z zaklasyfikowaniem poszczególnych składników do wyżej wymienionych kategorii. W rezultacie dokonano zmiany wprowadzając odrębną klasyfikację zawartą w MSSF 9, o której jest dyskusja poniżej. Z tych samych powodów uważamy, że stosowania klasyfikacji zawartej w MSR 39 nie jest zasadne. Poza wątpliwościami dotyczącymi samej klasyfikacji istnieje również sporo wątpliwości dotyczących na przykład trwałej utraty wartości w przypadku instrumentów dostępnych do sprzedaży (co oznacza "znaczący lub przedłużający się spadek wartości"), czy też wyceny posiadanych jednostek uczestnictwa funduszy i odnoszenia jej skutków.

Z kolei MSSF 9 wprowadza rozróżnienie pomiędzy instrumentami dłużnymi oraz instrumentami kapitałowymi. W przypadku instrumentów dłużnych MSSF 9 nakazuje rozważenie dwóch kryteriów:

- (1) modelu biznesowego oraz
- (2) charakterystyki przyszłych przepływów pieniężnych (tzw. test SPPI).

W zależności od oceny tych kryteriów następuje klasyfikacja do jednej z trzech kategorii wyceny:

- (1) wycena w zamortyzowanym koszcie,
- (2) wycena w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz
- (3) wycena w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody wraz z przeniesieniem zysków i strat do wyniku w momencie usunięcia z bilansu instrumentu.

Z kolei instrument kapitałowy musi być wyceniony w wartości godziwej, natomiast standard pozostawia opcję jednorazowej decyzji o odnoszeniu skutków wyceny albo do rachunku zysków i strat albo do pozostałych całkowitych dochodów (bez przeniesienia do wyniku). Naszym zdaniem model stosowany w MSSF 9 jest modelem lepszym niż obowiązujący poprzednio w MSR 39, jednakże model ten zawiera mnóstwo komplikacji ze względu na to, że obejmuje sobą rachunkowość dla instytucji finansowych.

W związku z powyższym nasza rekomendacja jest oparta o wybrane zapisy MSSF 9, ale eliminuje szereg komplikacji, które miałyby zastosowanie głównie dla dużych instytucji finansowych, wychodząc z założenia, że takie instytucje np. banki są zobowiązane do stosowania MSSF. Biorąc pod uwagę, że Ustawa będzie obowiązywać duże nienotowane podmioty z branży niefinansowej, średnie i mniejsze instytucje finansowe nie będące bankami oraz dużą grupę średnich i małych przedsiębiorstw, uważamy za zasadne zaproponowanie modelu uproszczonego w stosunku do modelu przewidzianego przez MSSF 9.

Uproszczenia w stosunku do MSSF 9 polegają m.in. na:

- **Braku tzw. testu SPPI** (ang. Solely Payments of Principal and Interests), co w polskiej wersji Standardu tłumaczone jest jako „jedynie spłata kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej”) w odniesieniu do aktywów dłużnych wraz z pozostawieniem obowiązku wydzielania instrumentu wbudowanego jeżeli instrument dłużny ma w sobie cechy pozwalające na wyodrębnienie instrumentu pochodnego. Powyższe rozwiązanie jest spójne z dotychczas stosowanym rozwiązaniem i naszym zdaniem stanowi znaczne uproszczenie w stosunku do wymogów narzuconych przez test SPPI, który miał głównie na celu uregulowanie kwestii niektórych instrumentów finansowych w posiadaniu banków.
- Bardziej **intuicyjnym wyznaczeniu modelu biznesowego** poprzez odwołanie do intencji utrzymywania do terminu wymagalności na moment ujęcia instrumentu dłużnego w księgach rachunkowych. Jednocześnie, jeżeli model biznesowy wskazuje na konieczność wyceny do wartości godziwej danego instrumentu, to odroczenie zysków lub strat w kapitale jest możliwe tylko wtedy, gdy jednostka stwierdzi, że ma intencję i możliwości utrzymywania tego instrumentu przez okres powyżej 12 m-cy od daty zakupu. W przeciwnej sytuacji (tj. brak intencji lub możliwości utrzymywania instrumentu przez okres dłuższy niż 12 m-cy) skutki wyceny do wartości godziwej muszą być odniesione do rachunku zysków i strat. Naszym zdaniem tak uproszczony model jest wystarczający dla podmiotów innych niż banki i duże instytucje finansowe.

Określenie intencji i możliwości, lub też obiektywnych czynników wpływających na klasyfikację instrumentu dłużnego w księgach rachunkowych powinno zostać uszczegółowione na etapie tworzenia nowych standardów.

- Zastosowania **spójnego** rozwiązania dotyczącego instrumentów finansowych wycenianych **w wartości godziwej przez kapitał**, niezależnie do tego czy są instrumenty kapitałowe czy dłużne. W przypadku obu tych kategorii wycena do wartości godziwej obejmuje również utratę wartości odnoszoną do kapitału, a przeniesienie skumulowanych zysków i strat do rachunku wyników następuje w momencie zbycia instrumentu.
- Wprowadzeniu **możliwości nie wyceniania nienotowanych instrumentów kapitałowych do wartości godziwej**, przy czym zakładamy, że opcja taka będzie ograniczona na poziomie rozporządzeń sektorowych dla niektórych rodzajów działalności (np. fundusz inwestycyjny nie będzie mógł skorzystać z wyceny wg kosztu).
- Ze względu na fakt, że przepisy nie będą dotyczyły banków i dużych instytucji finansowych (gdyż te stosują MSSF) odstąpiono od wprowadzania rozwiązań typu “zarażenie portfela” (tainting) albo skomplikowane wytyczne dotyczące zmiany

modelu biznesowego. Klasyfikacja instrumentu odbywa się tylko na moment początkowego ujęcia. Na klasyfikację ma wpływ:

- (1) intencja utrzymywania do terminu zapadalności (dla instrumentów dłużnych),
- (2) intencja utrzymywania powyżej 12 m-cy (zarówno dla instrumentów dłużnych jak i kapitałowych), oraz
- (3) czy instrument jest notowany (wyłącznie dla instrumentów kapitałowych).

W oparciu o te trzy kryteria jednostka dokonuje klasyfikacji i pozostawia tą klasyfikację aż do momentu usunięcia z bilansu.

- Zaproponowany model stanowi model podstawowy, natomiast zakładamy, że jednostki mikro będą obowiązkowo stosowały model jeszcze bardziej uproszczony sprowadzający się do ujęcia posiadanych składników aktywów finansowych albo według kwot wymagalnej zapłaty (instrumenty dłużne i wierzytelności) albo wg kosztu nabycia (instrumenty kapitałowe).

Proponowane zasady zakładają:

- Zbliżenie definicji instrumentów finansowych do definicji zawartych w MSSF, w tym objęcie należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług definicją instrumentów finansowych (z jednoczesnym wprowadzeniem uproszczeń w obszarze ich wyceny);
- Podział instrumentów finansowych na środki pieniężne i ich ekwiwalenty, instrumenty pochodne, kapitałowe oraz dłużne/wierzytelności, wraz z wprowadzeniem definicji dla tych ostatnich (kategorie instrumentów finansowych);
- Dopuszczenie następujących metod wyceny: w wartości godziwej, oraz w skorygowanej cenie nabycia, w kwocie wymaganej zapłaty i w cenie nabycia z uwzględnieniem utraty wartości;
- Uzależnienie stosowanej metody i odnoszenia skutków wyceny od kategorii instrumentu finansowego ORAZ intencji/ zamiaru jednostki dotyczącego sprzedaży bądź utrzymywania danego składnika aktywów do terminu wymagalności, a w przypadku gdy instrument nie posiada terminu zapadalności, bądź oczekuje się jego sprzedaży przed terminem zapadalności - uzależnienie stosowanej metody wyceny od intencji utrzymywania instrumentu przez co najmniej 12 miesięcy; przy czym ten zamiar/ intencja jest ustalana na dzień nabycia i jego późniejsza zmiana nie powoduje zmiany sposobu wyceny i ujmowania jej skutków;
- Zamiar sprzedaży w terminie do 12 miesięcy co do zasady determinuje wycenę w wartości godziwej (ponieważ zamiar sprzedaży oznacza możliwość ustalenia takiej wyceny), a skutki są odnoszone zawsze do rachunku zysków i strat;

- Zamiar utrzymywania instrumentu powyżej 12 miesięcy wraz z intencją sprzedaży po upływie tego terminu powoduje konieczność wyceny do wartości godziwej wraz z możliwością odroczenia zysków i strat wynikających z wyceny do wartości godziwej w kapitale własnym aż do momentu realizacji poprzez zbycie/zapadalność;
- W podstawowym modelu przewidziano możliwość odstąpienia od wyceny do wartości godziwej nienotowanych instrumentów kapitałowych oraz nienotowanych instrumentów pochodnych dotyczących nienotowanych instrumentów kapitałowych. Jednocześnie proponuje się zawarcie zastrzeżenia "o ile rozporządzenie/ standard sektorowy nie stanowi inaczej", dzięki czemu możliwość odstąpienia od wyceny do wartości godziwej nie będzie dostępna dla niektórych podmiotów działających w branży finansowej (np. fundusze inwestycyjne);

Nasza propozycja zakłada możliwość odstąpienia od wyceny do wartości godziwej nienotowanych instrumentów kapitałowych oraz nienotowanych instrumentów pochodnych dotyczących nienotowanych instrumentów kapitałowych. Niemniej jednak w przypadku gdy pojawiłyby się przesłanki utraty wartości, należy je uwzględnić i odpowiednio rozpoznać utratę wartości. Należy zwrócić uwagę, że skutek obniżenia wartości instrumentów kapitałowych w takiej sytuacji byłby odnoszony do wyniku finansowego.

- Pozostawienie zwolnień z wyceny do wartości godziwej w przypadku jednostek małych i mikro.

Proponujemy, aby definicje i podstawowe zasady wyceny były zdefiniowane na poziomie Ustawy, natomiast na poziomie zmodyfikowanego Rozporządzenia o instrumentach finansowych/ Standardu były określone kwestie dotyczące:

- szczegółowych definicji nie ujętych w Ustawie,
- szczegółowych zasad klasyfikacji i wyceny (np. poziomy wartości godziwej),
- tematyki wbudowanych instrumentów pochodnych,
- zasad ujmowania i usuwania z bilansu instrumentów finansowych,
- stosowania rachunkowości zabezpieczeń oraz
- zasad prezentacji i ujawnień.

Dodatkowo, kwestie utraty wartości byłyby szczegółowo opisane albo w rozporządzeniu / standardzie dotyczącym instrumentów finansowych albo w standardzie dotyczącym utraty wartości (obecnie KSR 4).

Zasady wyceny

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Ustawy mających na celu uporządkowanie obszaru definicji i zasad wyceny instrumentów finansowych:

- Wprowadzenie do Ustawy naczelnej zasady, iż instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, a efekt tej wyceny jest odnoszony do rachunku zysków i strat, za wyjątkiem sytuacji wyraźnie wskazanych w Ustawie.
- Wprowadzenie do Ustawy zasad wyceny szczegółowo opisanych na schemacie znajdującym się w Załączniku 2 oraz Załączniku 3.
- Wskazane poniżej zasady wyznaczania instrumentów finansowych jako wycenianych w określony sposób miałyby zastosowanie w odniesieniu do pojedynczej transakcji nabycia instrumentu finansowego, a nie w odniesieniu do wszystkich podobnych umów (grupy podobnych instrumentów finansowych).
- Proponujemy wprowadzenie następujących zasad dotyczących wyceny poszczególnych klas instrumentów finansowych:
 - **Co do zasady instrumenty finansowe, w odniesieniu do których jednostka na moment początkowego ujęcia podjęła zamiar sprzedaży (zdecydowała o NIE utrzymywaniu ich do terminu wymagalności) są wyceniane w wartości godziwej** zarówno na moment początkowego ujęcia jak i na potrzeby dalszej wyceny. Uzasadnieniem takiego podejścia jest fakt, iż zamiar sprzedaży powinien co do zasady pozwalać na wiarygodne ustalenie wartości godziwej danego instrumentu.

Obecnie, w podstawowym modelu, Rozporządzenie o instrumentach finansowych przewiduje wycenę w wartości godziwej otrzymanej lub przekazanej kwoty na moment początkowego ujęcia. W naszej rekomendacji nie odchodzimy od ogólnej, przyjętej Rozporządzeniem o instrumentach finansowym koncepcji, natomiast należy ją odpowiednio poszerzyć, aby zawierała również zasady początkowego ujęcia adekwatne dla należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług.

W przypadku nabycia nienotowanych instrumentów finansowych, jednostka nie musi dokonywać ich wyceny do wartości godziwej, chyba że instrument ten klasyfikowany jest przez nią jako przeznaczony do sprzedaży. W przypadku, gdy jednostka klasyfikuje taki instrument jako przeznaczony do sprzedaży, jego wartość godziwą powinna bowiem stanowić hipotetyczna, spodziewana do osiągnięcia przez jednostkę cena sprzedaży, ustalona na podstawie znajomości rynku. Zakładamy wprowadzenie ograniczenia dotyczącego rozpoznawania zysków lub strat z tytułu początkowego ujęcia (z ang. "initial gain or loss") w sytuacji wyceny do wartości godziwej z poziomu 3.

W przypadku transakcji zawartych na warunkach nierynkowych, różnicę pomiędzy ceną transakcyjną a wartością godziwą, należy traktować z uwzględnieniem treści ekonomicznej oraz wszystkich okoliczności leżących u podstaw zawarcia transakcji (z ang. "in accordance with the substance of the transaction"), może być ona zatem rozpoznana jako składnik aktywów, koszt lub dystrybucja. Dodatkowo zgodnie z innymi naszymi rekomendacjami, uważamy, że wszelkie szczegółowe przepisy dotyczące wyceny do wartości godziwej, powinny zostać uregulowane na etapie tworzenia nowych standardów. Standard dotyczący wyceny do wartości godziwej, powinien koncepcyjnie opierać się na MSSF 13, nie widzimy uzasadnienia wyceny do wartości godziwej w sposób inny, niż ten wynikający z MSSF. Wartość godziwa stanowi kwotę, po której dwie niezależne strony chcą dokonać ze sobą transakcji. Dla składników aktywów wartość aktywów wyznacza się według wartości zbycia ("exit value"), i np. w ramach faktoringu pełnego, jest to cena, którą faktor byłby w stanie zapłacić za przejmowaną należność.

Kwestia ujęcia różnicy pomiędzy ujęciem należności wynikającym z umowy sprzedaży zgodnie ze standardem dotyczącym przychodów a wartością godziwą należności wymaga doprecyzowania na etapie prac legislacyjnych podczas formułowania ostatecznego brzmienia przepisów. Różnica pomiędzy pierwotną wartością należności a wartością otrzymywaną od faktora mogłaby być przykładowo na moment oddania należności do faktoringu ujmowana w ramach pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych, w zależności od charakteru należności. Różnica ta mogłaby ewentualnie stanowić korektę przychodu, np. w przypadku gdyby termin płatności przekraczałby 12 miesięcy i należność ujmowana byłaby w kwocie zdyskontowanej - ale koncepcja ta wymaga dalszej analizy na etapie tworzenia nowych standardów.

W proponowanym przez nas modelu, w przypadku gdy jednostka na moment początkowego ujęcia wie, że instrument finansowy będzie przeznaczony do sprzedaży, strata z tytułu zbycia powinna zostać rozpoznana od razu, a nie w momencie faktycznej realizacji transakcji zbycia (wycena do wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia). W przypadku, gdy jednostka na moment początkowego ujęcia nie ma pewności, czy zamierza ona sprzedać dany instrument np. w ramach faktoringu, to wycenia go bez uwzględnienia korekty wyceny do wartości godziwej.

- **Wyjątkiem od wyceny w wartości godziwej** będą co do zasady instrumenty dłużne/ wierzytelności, które jednostka zamierza utrzymywać do terminu wymagalności, tj.:
- (1) **Należności z tytułu dostaw i usług utrzymywane do terminu wymagalności**, których **termin wymagalności** na moment początkowego ujęcia **nie przekracza 12 m-cy**, dla których stosuje się:

(i) Na moment początkowego ujęcia: wartość godziwa przekazanej kwoty lub wydanych w zamian innych składników majątkowych albo usług;

(ii) Dalsza wycena: w kwocie wymaganej zapłaty;

Alternatywnie tę klasę można zdefiniować jako “należności z tytułu dostaw i usług utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z danej umowy, których termin wymagalności na moment początkowego ujęcia nie przekracza 12 m-cy”.

Niektóre jednostki kupują należności handlowe, przejmując je w wyniku przekazania środków pieniężnych. W wyniku takiej transakcji powstała należność handlowa nie wynika z tytułu wydania dóbr czy wykonania usług, a wydatkowania środków pieniężnych, przykładem takiej transakcji jest faktoring.

Wskazana powyżej wartość godziwa przekazanej kwoty lub wydanych w zamian innych składników majątkowych albo usług, powinna być ustalona zgodnie ze standardem dotyczącym przychodów, np. z uwzględnieniem zmian wartości pieniądza w czasie, przy zastosowaniu uproszczenia z MSSF dotyczącego tego, że wartość godziwa oznacza racjonalnie oszacowaną cenę, jaką można uzyskać za przedmiot przy założeniu dobrej woli obu stron transakcji (cena transakcyjna).

Jednakże szczegóły dotyczące sposobu ustalania tej wartości, zgodnie z jedną z naszych rekomendacji proponujemy uregulować w ramach dedykowanego standardu.

(2) Należności z tytułu dostaw i usług utrzymywane do terminu

wymagalności (ewentualnie: utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z danej umowy), których **termin wymagalności** na moment początkowego ujęcia **przekracza 12 m-cy oraz instrumenty dłużne utrzymywane do terminu wymagalności** (bez względu na termin tej wymagalności) dla których stosuje się:

(i) Na moment początkowego ujęcia: wartość godziwa oczekiwanych płatności dłużnika na rzecz wierzyciela (poprzez zdyskontowanie oczekiwanych płatności stopą procentową odzwierciedlającą finansowanie dłużnika na warunkach rynkowych), lub wartość godziwa wydanych w zamian innych składników majątkowych albo usług (z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie);

(ii) Dalsza wycena: skorygowana cena nabycia;

Alternatywnie tę kategorię można zdefiniować jako “należności z tytułu dostaw i usług utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z danej umowy, których termin wymagalności na moment początkowego ujęcia

przekracza 12 m-cy oraz instrumenty dłużne utrzymywane do terminu wymagalności”.

Wycena należności z tytułu dostaw i usług z terminem wymagalności przekraczającym 12 miesięcy w kwocie zdyskontowanej może budzić wątpliwości, jednakże proponujemy aby kwestie te zostały szczegółowo rozwiązane i opisane na etapie tworzenia nowych standardów. W niektórych sytuacjach dyskontowanie może budzić wątpliwości koncepcyjne, w związku z tym w takich przypadkach konieczne jest rozważenie modelu wyceny, który powinien zostać zastosowany, np. wycena w wartości nominalnej, lub wskazanie przypadków, w których dyskontowanie nie będzie wymagane.

(3) Inwestycje w jednostki podporządkowane:

(i) Na moment początkowego ujęcia: cena nabycia;

(ii) Dalsza wycena: metoda praw własności, wartość godziwa bądź wycena w cenie nabycia z uwzględnieniem utraty wartości.

Opcjonalnie: Ograniczenie dostępnych metod wyceny [wymaga dalszej analizy wśród interesariuszy]

Opcjonalnie: W przypadku metody wg wartości godziwej obowiązkowe odniesienie efekt tej wyceny do kapitału z aktualizacji wyceny [wymaga dalszej analizy wśród interesariuszy]

(4) Nienotowane instrumenty kapitałowe oraz nienotowane instrumenty pochodne oparte o nienotowane instrumenty kapitałowe, które mogą być wyceniane zarówno na moment początkowego ujęcia i dalszej wyceny wg kosztu z uwzględnieniem utraty wartości, chyba, że rozporządzenie/ standard sektorowy stanowi inaczej);

(5) Środki pieniężne i innych aktywa pieniężne, które są wyceniane w kwocie wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości;

(6) Należności i zobowiązania z tytułu leasingu, najmu i dzierżawy - ujmowane i wycenianych zgodnie z przepisami KSR 5;

(7) Zobowiązania handlowe, których **termin wymagalności** na moment początkowego ujęcia **nie przekracza 12 m-cy**, dla których stosuje się:

(i) Na moment początkowego ujęcia: wartość godziwą otrzymanej kwoty lub otrzymanych w zamian innych składników majątkowych albo usług;

(ii) Dalsza wycena: w kwocie wymaganej zapłaty;

(8) Zobowiązania handlowe, których termin wymagalności na moment początkowego ujęcia przekracza 12 m-cy oraz zobowiązania finansowe (bez względu na termin wymagalności) obejmujące instrumenty dłużne, wyceniane:

(i) Na moment początkowego ujęcia: wartość godziwa oczekiwanych płatności dłużnika na rzecz wierzyciela (poprzez zdyskontowanie oczekiwanych płatności stopą procentową odzwierciedlającą finansowanie dłużnika na warunkach rynkowych) lub otrzymanych w zamian innych składników majątkowych albo usług (z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie);

(ii) Dalsza wycena: w skorygowanej cenie nabycia.

Odroczenie płatności w większości przypadków wiąże się z finansowaniem dłużnika, w niektórych sytuacjach może ono wiązać się z innymi aspektami np. określoną praktyką biznesową. W związku z tym kwestia ta powinna zostać poddana szerszej analizie i rozwiązana na etapie tworzenia nowych standardów.

(9) Instrumenty finansowe (niezależnie od ich rodzaju/ kategorii) posiadane przez jednostki mikro i małe, w przypadku których stosuje się:

(i) Na moment początkowego ujęcia: wartość godziwa przekazanej/ otrzymanej kwoty (zgodnie z obecnym Rozporządzeniem o instrumentach finansowych par. 13 ust. 1);

(ii) Dalsza wycena: kwota wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości, a dla instrumentów nie posiadających terminu zapadalności - cena nabycia z uwzględnieniem utraty wartości (wraz z uproszczeniami dotyczącymi utraty wartości, o których mowa poniżej);

(10) Własne instrumenty kapitałowe wyceniane są według kosztu historycznego.

- **Co do zasady efekt wyceny do wartości godziwej instrumentów finansowych byłby odnoszony do rachunku zysków i strat**, chyba, że spełnione byłyby łącznie następujące warunki:

(i) Brak obowiązku wyceny przez rachunek zysków strat określonej przez przepisy sektorowe;

(ii) Jednostka na moment nabycia nie oczekuje zbycia inwestycji w ciągu 12 m-cy;

(iii) Instrument nie jest instrumentem pochodnym;

(iv) Jednostka nieodwołalnie wyznaczy dany instrument finansowy na moment początkowego ujęcia jako wyceniany w wartości godziwej przez kapitał.

- W przypadku wyceny przez kapitał, efekt takiej wyceny odnoszony na kapitał uwzględniałby efekt zmian wartości, w tym również efekt zmian wynikających z utraty wartości, przy czym:

(i) odsetki wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej oraz różnice kursowe od instrumentów dłużnych, oraz

(ii) należne dywidendy związane instrumentami kapitałowymi

byłyby odnoszone do rachunku zysków i strat.

Proponowana zmiana ma na celu uproszczenie w stosunku do obecnych przepisów dotyczących ustalania i ujmowania trwałej utraty wartości aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez kapitał.

- Efekt wyceny odniesiony na kapitał podlegałby na przeniesieniu do rachunku wyników w momencie, w którym jednostka traci kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych. W przypadku częściowego zbycia ujęte w kapitale dotychczasowe zyski i straty podlegałyby przeniesieniu do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do wartości zbytych i nadal posiadanych.
- Jednostki stosujące wycenę instrumentów finansowych przez kapitał byłyby zobowiązane do dodatkowych ujawnień (dotyczących zmian tej pozycji kapitału - kapitału z aktualizacji wyceny) w notach do sprawozdania finansowego.

Wycena do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych do wyceny zarówno przez kapitał jak i przez wynik finansowy jest taka sama, różni się jedynie miejsce odnoszenia skutków tej wyceny. Pozostawiona elastyczność w zakresie ujmowania skutków wyceny wynika z tego, iż motyw stojący za zakupem instrumentu finansowego może być różny. Dotychczasowe przepisy Rozporządzenia o instrumentach finansowych również pozwalają na wybranie sposobu ujmowania skutków wyceny, jednakże tylko w przypadku aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży. Dodatkowo jednostki są zobowiązane do stosowania wybranego sposobu ujmowania skutków wyceny w odniesieniu do wszystkich aktywów tego rodzaju.. Uważamy że kwestia dotycząca możliwości manipulacji wynikiem poprzez dobrowolne zmiany klasyfikacji (desygnacji) instrumentów finansowych do wyceny przez kapitał lub wynik finansowy powinna zostać rozwiązana w zakresie kontroli wewnętrznej oraz odpowiedniej dokumentacji desygnacji konkretnego instrumentu finansowego, co mogłoby również wiązać się z wprowadzeniem odpowiednich przepisów karnych (np. stanowiącego, że w przypadku braku odpowiedniej desygnacji w określonym czasie, skutki wyceny instrumentu finansowego muszą zostać odniesione do wyniku finansowego). Desygnacja

instrumentu finansowego do odpowiedniego portfela powinna zostać dokonana przez jednostkę na moment nabycia tego instrumentu oraz odpowiednio udokumentowana, a także podlegać weryfikacji przez biegłego rewidenta.

- **Specyficzne rozwiązania sektorowe dla branży finansowej dotyczące powyższych zapisów powinny zostać uregulowane na poziomie poszczególnych standardów/ obecnie rozporządzeń sektorowych.**

[Przykładowo, zakłady ubezpieczeń zarządzając odpowiednio portfelami aktywów finansowych uwzględniają w szczególności dotychczasowe i prognozowane wpływy i wydatki z tytułu prowadzonej działalności operacyjnej oraz działalności inwestycyjnej, terminy wymagalności zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia i umów reasekuracji czynnej, w oparciu o przyjętą przez zakład ubezpieczeń strategię inwestycyjną. W związku z tym, zakłady ubezpieczeń powinny mieć większą swobodę w desygnowaniu lokat do kategorii wycenianych do wartości godziwej ze skutkami wyceny odnoszonymi do kapitału z aktualizacji wyceny. Szczegółowe warunki i ograniczania w tym zakresie powinny zostać uregulowane w standardzie sektorowym z uwzględnieniem przepisów o działalności ubezpieczeniowej oraz przepisów dotyczących wypłacalności zakładów ubezpieczeń.]

- **Kwota wymaganej zapłaty** to kwota, którą dłużnik musi uiścić na dany dzień bilansowy w celu wywiązania się ze zobowiązania.

[Alternatywnie, w przypadku należności można rozważyć zastosowanie definicji kwoty wymaganej zapłaty z KSR 4 6.2.6 i 6.2.8, z tym, że podany w KSR 4 okres 3 miesięcy zostałby wydłużony do 12 miesięcy].

- W przypadku wyceny w kwocie wymaganej zapłaty koszty transakcji (związane z zawarciem umowy, takie jak prowizje czy opłaty) byłyby odnoszone jednorazowo do rachunku zysków i strat. W konsekwencji definicja kosztów transakcji powinna zostać przeniesiona do Ustawy.

Proponowany przez nas model nie uwzględnia kosztów transakcji w wycenie bilansowej pozycji przeznaczonych do sprzedaży, gdyż nie identyfikujemy tej sytuacji jako problematycznej dla znacznej większości użytkowników Ustawy. Do podmiotów posiadających inwestycje finansowe wyceniane do wartości godziwej, zaliczają się co do zasady te jednostki, które stosują MSSF oraz objęte rozporządzeniem sektorowym np. Ubezpieczyciele czy fundusze. Uważamy, że dla podmiotów tych można opracować specyficzne zasady wyceny do wartości godziwej uwzględniające potrzeby użytkowników ich sprawozdań finansowych, w tym organu regulacyjnego. Dodatkowo standard dotyczący wyceny do wartości godziwej, mógłby doprecyzować, w jakich sytuacjach w wartości zbycia powinny zostać uwzględnione koszty transakcyjne.

- Jeśli na moment początkowego ujęcia występuje różnica pomiędzy wartością godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego a kwotą wymaganej zapłaty, proponujemy odnoszenie tej różnicy do rachunku zysków i strat.

[Ewentualne alternatywne ujęcie mogłoby zostać przedyskutowane w ramach członków KSR]

- Kwota wymaganej zapłaty jest jedyną metodą wyceny stosowaną przez jednostki mikro w stosunku do instrumentów finansowych innych niż instrumenty kapitałowe i instrumenty pochodne. Jednostki małe miałyby możliwość wyboru takiej metody wyceny (zamiast wyceny do wartości godziwej).

[Należałoby rozważyć, czy w celu zachowania symetrii z rozwiązaniem zaproponowanym dla instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez kapitał, aby skutki wyceny inwestycji w aktywa inne niż finansowe (np. inwestycje w wartości niematerialne i prawne, inwestycje w nieruchomości inwestycyjne) wycenianych do wartości godziwej, mogły też być odnoszone do kapitału z aktualizacji wyceny.]

Definicje

- W celu odświeżenia języka Ustawy, zachowania kompletności oraz wyjaśnienia pojawiających się wątpliwości wśród interesariuszy (np. w zakresie tego, czy należności handlowe należy traktować jako instrumenty finansowe) proponujemy modyfikację definicji instrumentów finansowych, aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (art. 3 ust. 1 pkt 23), 24), 25) i 27) w celu ich zbliżenia koncepcyjnego do MSSF, tj.:
 - **Instrumenty finansowe:** Instrument finansowy jest to każdy kontrakt, który skutkuje powstaniem składnika aktywów finansowych u jednej jednostki i zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego u drugiej jednostki;
 - **Aktywa finansowe:** Aktywa finansowe stanowi każdy składnik aktywów mający postać:
 - a) środków pieniężnych;
 - b) instrumentu kapitałowego innej jednostki; w tym prawa majątkowego uczestników funduszu lub innej instytucji wspólnego inwestowania;
 - c) umownego prawa do:
 - (i) otrzymania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych od innej jednostki; lub
 - (ii) wymiany aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych z inną jednostką na potencjalnie korzystnych warunkach; lub

(d) kontraktów, które mogą być rozliczone przez jednostkę drogą wydania aktywów finansowych albo własnych instrumentów kapitałowych, pod warunkiem, że ilość własnych papierów wartościowych niezbędnych dla rozliczenia zobowiązania zmienia się wraz ze zmianą ich wartości godziwej (obecne zapisy par. 2 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia o instrumentach finansowych).

(e) kontraktu, który będzie rozliczony lub może być rozliczony we własnych instrumentach kapitałowych jednostki i jest:

(i) instrumentem niepochodnym, z którego wynika lub może wynikać obowiązek przyjęcia przez jednostkę zmiennej liczby własnych instrumentów kapitałowych; lub

(ii) instrumentem pochodnym, który będzie rozliczony lub może być rozliczony w inny sposób, niż przez wymianę ustalonej kwoty środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych na ustaloną liczbę własnych instrumentów kapitałowych jednostki.

Na tym etapie nie podjęto decyzji w zakresie klasyfikacji należności niezafakturowanych np. Z tytułu kontraktów długoterminowych (aktywów z tytułu umów). Rozwiązanie tej kwestii powinno zostać poddane dalszym, szerszym rozważaniom na etapie tworzenia nowych standardów, gdyż może ona zostać objęta zarówno w ramach standardu dotyczącego przychodów, leasingu lub instrumentów finansowych.

Obecnie, sposób wyceny kontraktu długoterminowego wynika z przepisów Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 3 „Niezakończone usługi budowlane” („KSR 3”) „Niezakończone usługi budowlane”.

- **Zobowiązanie finansowe** to każde zobowiązanie mające postać:
 - a) wynikającego z umowy obowiązku: i) wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce, lub ii) wymiany aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych z inną jednostką na warunkach potencjalnie niekorzystnych. Do zobowiązań finansowych jednakże nie zalicza się instrumentów finansowych spełniających definicję instrumentu kapitałowego,
 - (b) kontraktów, które mogą być rozliczone przez jednostkę drogą wydania aktywów finansowych albo własnych instrumentów kapitałowych, pod warunkiem, że ilość własnych papierów wartościowych niezbędnych dla rozliczenia zobowiązania zmienia się wraz ze zmianą ich wartości godziwej (obecne zapisy par. 2 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia o instrumentach finansowych).

- **Instrumenty kapitałowe:** Instrument kapitałowy to taki instrument finansowy, który na podstawie przepisów prawa oraz ustaleń umownych daje prawo do udziału w aktywach jednostki po odjęciu wszystkich jej zobowiązań. Do instrumentów kapitałowych zalicza się również prawa majątkowe uczestników funduszu inwestycyjnego lub innej instytucji wspólnego inwestowania.

Instrumentem kapitałowym jest zatem taki instrument finansowy, który przepisy prawa określają jako “instrument kapitałowy” / udział w jednostce itp., np. jednostki uczestnictwa funduszu inwestycyjnego otwartego stanowią instrument kapitałowy, a nie zobowiązanie finansowe. W naszej rekomendacji brak jest odniesienia do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 32 “Instrumenty finansowe - prezentacja” (“MSR 32”). Wynika to z faktu, że zaproponowana koncepcja jest różna od tej, którą przewiduje MSR 32. MSR 32 stanowi, iż zasadniczo instrumentem kapitałowym nie jest taki instrument finansowy, który daje prawo do żądania wypłaty środków pieniężnych. Oznacza to, że w koncepcji MSR 32 kapitałem jest coś, co nie jest zobowiązaniem. Natomiast, zgodnie z proponowaną definicją, instrumentem kapitałowym, jest taki instrument, który co do zasady daje prawo do udziału / uczestnictwa w aktywach netto jednostki, i który z mocy przepisów prawa uznany jest jako instrument kapitałowy, niezależnie od tego czy posiadacz tego instrumentu ma prawo bezwarunkowego żądania środków pieniężnych. Oznacza to, że w proponowanej koncepcji zobowiązaniem jest to co nie jest kapitałem.

Rozróżnienie pomiędzy kapitałem a zobowiązaniem powinno wynikać zatem z przepisów prawa i stanowi koncepcję ekonomiczną - każdy tytuł uczestnictwa daje prawo do części aktywów netto wynikających z posiadanego udziału, liczonej jako pomniejszenie aktywów o zobowiązania. Celem naszej rekomendacji w zakresie definicji instrumentu kapitałowego jest w związku z tym dopasowanie koncepcji instrumentu kapitałowego w rachunkowości do funkcjonowania instrumentów kapitałowych w przepisach prawa.

Instrumenty “quasi” kapitałowe (np. udziały w spółce o określonym czasie trwania), zgodnie z naszą rekomendacją klasyfikowany byłyby jako instrument kapitałowy. Wynika to z faktu, iż daje on prawo do pozostałości w aktywach, jest instrumentem tzw. rezydualnym, dając prawo do udziału w wartości rezydualnej (definiowanej jako różnica aktywów i zobowiązań). Instrument kapitałowy może powstawać nawet w przypadku, gdy ma on określony okres trwania. Podobnie instrumentem kapitałowym może być taki instrument, który podlega umorzeniu na żądanie jego posiadacza (np. jednostki uczestnictwa funduszu inwestycyjnego otwartego).

- Proponujemy również wprowadzenie **terminu “instrument dłużny” lub terminu “wierzytelność”** np. jako instrumentu, z którego warunków umownych lub prawnych wynika prawo do otrzymywania przepływów pieniężnych w określonych terminach. Za użyciem terminu “instrument dłużny” może przemawiać fakt, że taką terminologię stosuje MSSF, natomiast przeciwko użyciu tego terminu przemawia fakt, że większość użytkowników Ustawy nie utożsamia terminu “instrument dłużny” z pozycjami takimi jak należności z tytułu dostaw i usług czy należności z tytułu leasingu. Również w proponowanej przez nas wersji udziały w funduszach mają być zakwalifikowane jako

instrumenty kapitałowe, co jest niespójne z definicją w MSR 32, według której udziały w funduszu są instrumentem dłużnych, gdyż dają prawo żądania wypłaty środków pieniężnych w momencie przedstawienia instrumentu do wykupu. Dlatego sugerujemy rozważenie wprowadzenie terminu “wierzytelność” oraz doprecyzowanie w Ustawie co składa się na wierzytelności.

Utrata wartości

- Wprowadzenie dodatkowej modyfikacji przepisu dotyczącego definicji skorygowanej ceny nabycia poprzez dodanie stwierdzenia, iż odpisy aktualizujące wartość ujmowane są w przypadku wystąpienia przesłanek, a ich celem jest doprowadzenie wartości objętych nimi aktywów do kwoty odzyskiwalnej (wymagana modyfikacja art. 28 ust. 8a oraz par. 3 ust. 12) Rozporządzenia o instrumentach finansowych).
- W Ustawie powinien pozostać przepis stanowiący, iż jednostka tworzy odpisy z uwzględnieniem prawdopodobieństwa zapłaty. Przepis powinien wyraźnie wskazywać, że odpis tworzy się tylko w przypadku pojawienia się przesłanek utraty wartości (co oznacza pozostawienie modelu “incurred loss” i niestosowanie modelu “expected loss”, którego stosowania wymaga MSSF 9). Natomiast pozostałe kwestie dotyczące utraty wartości w obszarze aktywów finansowych powinny być doprecyzowane na poziomie Standardu horyzontalnego (będącego kompilacją zapisów KSR 4 oraz Rozporządzenia o instrumentach finansowych). W konsekwencji należałoby usunąć z Ustawy szczegółowe przepisy dotyczące tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości należności z tytułu dostaw i usług (obecny art. 35b Ustawy).
- Rekomendowane byłoby doprecyzowanie poniższych kwestii na poziomie standardu horyzontalnego, dotyczącego utraty wartości aktywów finansowych:
 - Przepisy istniejącego KSR 4 powinny zostać rozbudowane o kwestie utraty wartości w sytuacji znaczącego wzrostu ryzyka nieodzyskiwalności.
 - W szczególności proponowane byłoby wprowadzenie do KSR 4 poziomów/etapów utraty wartości 1-3 (być może z wyłączeniem należności z tytułu dostaw i usług), analogicznie jak to jest ujęte w MSSF 9, z zastrzeżeniem, że aktywa finansowe znajdujące się na poziomie 1 (czyli w sytuacji, gdy na dzień bilansowy ryzyko kredytowe związane z aktywami finansowymi nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia) nie wymagają utworzenia odpisu, natomiast aktywa finansowe znajdujące się na poziomie 2 i 3 wymagają już tworzenia takiego odpisu. W związku z tym proponujemy wprowadzenie do odpowiedniego standardu stwierdzenia, że wzrost ryzyka nieodzyskiwalności (rozumianej jako niespełnienie obowiązku spłaty przez dłużnika) stanowi przesłankę utraty wartości.

- Sugerujemy doprecyzowanie, iż w szczególności przez zwiększenie ryzyka kredytowego rozumie się przeterminowanie powyżej 30 dni.
- Sugerujemy również dodanie doprecyzowania, iż współczynniki używane przez jednostkę do tworzenia odpisów w oparciu o wiekowanie należności powinny wynikać z oszacowania nieściągalności np. w oparciu o dane historyczne, z uwzględnieniem ewentualnych zmian szacowanych dla okresów przyszłych.
- Sugerujemy uregulowanie kwestii uwzględnienia wartości pieniądza w czasie przy kalkulacji odpisów.
- Dodatkowo, proponowane by było wprowadzenie do odpowiedniego standardu przepisów stanowiących, iż w przypadku wystąpienia utraty wartości w odniesieniu do jednego instrumentu finansowego danego dłużnika, należy rozważyć czy nie wystąpiła utrata wartości w odniesieniu do innych instrumentów finansowych od tego samego dłużnika.
- Równocześnie w odpowiednim standardzie należałoby doprecyzować, iż jeżeli przeterminowana należność składa się z części krótko- i długoterminowej to całość należności podlega szacunkowi odnośnie do jej odzyskiwalności, co będzie skutkowało odpisem z tytułu utraty wartości (częściowym lub całkowitym) niezależnie od terminu jej wymagalności (uwzględnienie należności nieprzeterminowanych, ważne zwłaszcza w przypadku pożyczek lub należności leasingowych).
- Jednocześnie w dedykowanym standardzie dotyczącym leasingu (obecnie KSR 5) należałoby wprowadzić odwołanie w kwestii utraty wartości należności leasingowych do przepisów rozbudowanego standardu horyzontalnego dotyczącego utraty wartości instrumentów finansowych (m.in. uwzględniającego kwestie posiadanych zabezpieczeń).
- W odniesieniu do jednostek małych i mikro w oparciu o obecne przepisy art. 7 ust 2a, zgodnie z którymi jednostki mikro mogą zrezygnować z zachowania zasady ostrożności przy wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów, rekomendujemy rozważenie następującego podejścia: W przypadku utraty wartości/ odpisów aktualizujących należności jednostki mikro stosują zasady dokonywania odpisów zgodne z zasadami podatkowymi; jednakże w przypadku decyzji o niedochodzeniu roszczeń związanych z daną należnością (braku podejmowania jakichkolwiek działań windykacyjnych), jednostka mikro jest zobowiązana usunąć z bilansu/objąć odpisem w całości dany składnik aktywów nienależnie od tego czy odpis taki jest kosztem uzyskania przychodów w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym.

Pozostałe kwestie

- Na poziomie Ustawy proponujemy wprowadzenie przepisu stanowiącego, iż jednostka może rozpoznać przychód z tytułu korzyści związanych z instrumentami finansowymi (np. odsetek karnych naliczanych od aktywów finansowych, dywidend, itp.) wyłącznie w sytuacji, gdy jest prawdopodobne ich otrzymanie (byłoby to spójne z obecnymi przepisami Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 15 „Przychody ze sprzedaży wyrobów, półproduktów, towarów i materiałów” - „KSR 15” dotyczącymi rozpoznawania przychodów). W przypadku korzyści, których otrzymanie jest uprawdopodobnione jednostka rozpoznawałaby przychód finansowy z tego tytułu w całości, a jednocześnie byłaby zobowiązana do analizy przesłanek i rozpoznania ewentualnego odpisu z tytułu utraty wartości.

W obserwowanej przez nas praktyce sytuacje, w których jednostka kupuje inwestycje mając świadomość, że bezpośrednio po zakupie będzie mogła zrealizować dywidendę z tej inwestycji są niezwykle rzadkie. Nieczęsto zdarza się, aby motywem zakupu zrealizowanie dywidendy występowało osobno od realizacji korzyści wynikającej ze wzrostu kursu akcji. Rozwiązanie dotyczące pomniejszenia wartości początkowej inwestycji o dywidendę funkcjonuje obecnie, w przypadku instrumentów klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży z wyceną przez kapitał, dywidenda jest ujmowana w rachunku zysków i strat.

Uzasadnienie:

Regulacje dotyczące rachunkowości instrumentów finansowych oraz inwestycji, w szczególności w zakresie sposobów początkowego ujęcia i dalszej wyceny, oraz odnoszenia efektów tej wyceny są obszerne, umiejscowione w różnych częściach aktów prawnych, oraz wymagają analizy wymogów Ustawy równoległe z zapisami Rozporządzenia o instrumentach finansowych. Proponowane rozwiązania mają na celu uporządkowanie przepisów oraz zgromadzenie w jednym miejscu ogólnych zasad wyceny dotyczących różnych kategorii instrumentów finansowych, wraz z doprecyzowaniem kwestii zgłaszanych jako problematyczne przez interesariuszy poprzez między innymi:

- Wprowadzenie w Ustawie jednoznacznego uregulowania czy należności i zobowiązania handlowe stanowią instrumenty finansowe;
- Wskazanie czy użycie określenia typu "mogą być wyceniane według skorygowanej ceny nabycia" stanowi swobodny wybór jednostki, czy też ogranicza się wyłącznie do sytuacji, gdy jednostka nie jest zobowiązana stosować Rozporządzenia o instrumentach finansowych;
- Wyeliminowanie różnic w zakresie katalogu instrumentów finansowych oraz sposobów ich wyceny pomiędzy Ustawą a Rozporządzeniem o instrumentach finansowych;

- Doprecyzowanie dla instrumentów dłużnych/wierzytelności w walutach obcych, w jaki sposób rozpoznawać różnice kursowe od zmiany zamortyzowanego kosztu, a jak od wartości godziwej.

Włączenie do definicji instrumentów finansowych należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług spowoduje uproszczenie zapisów na poziomie Ustawy w odniesieniu do kwestii takich jak:

- Moment ujęcia;
- Usunięcie z bilansu;
- Obowiązek ustalenia utraty wartości;
- Przeliczania pozycji wyrażonych w walutach obcych; oraz
- Rozpoznawania korzyści związanych z tymi instrumentami, np. odsetek;

gdyż przepisy te będą wspólne dla wszystkich instrumentów finansowych, a jednocześnie odpowiednie zwolnienia i uproszczenia w zakresie zasad wyceny (wycena w kwocie wymagalnej zapłaty) zostaną zapisane w Ustawie, natomiast kwestie bardziej szczegółowe, takie jak sposób liczenia odpisów będą mogły zostać uregulowane w obowiązkowym standardzie.

Uzasadnieniem dla proponowanych zapisów dotyczących utraty wartości jest fakt, że istniejące przepisy oparte o model zaistniałej straty kredytowej ("incurred loss model") są bardziej intuicyjne do zastosowania przez jednostki inne niż instytucje finansowe. Należy zauważyć, że największe instytucje finansowe (największe instytucje bankowe i ubezpieczeniowe działające w Polsce są zobowiązane do stosowania MSSF, co oznacza obowiązek stosowania przewidzianego przez MSSF 9 modelu oczekiwanej straty kredytowej ("expected credit loss model"). Model ten, choć lepszy od modelu zaistniałej straty jest bardzo skomplikowany w zastosowaniu i nieintuicyjny, co w praktyce oznacza, że podmioty spoza branży finansowej nie są w stanie zastosować go prawidłowo. W związku z powyższym uważamy, że pozostawienie podejścia opartego o model zaistniałej straty kredytowej dla podmiotów stosujących Ustawę jest rozsądnym wyważeniem korzyści i kosztów związanych z prowadzeniem rachunkowości, przy czym nie wykluczamy możliwości wprowadzenia dodatkowych uregulowań na poziomie Rozporządzenia sektorowego, np. rachunkowości niektórych instytucji finansowych stosujących Ustawę. Jednocześnie, do proponowanych przepisów proponujemy wprowadzenie niektórych elementów z MSSF 9, które w praktyce będą pomagać w określeniu kiedy niezbędne jest naliczanie odpisów (koncepcja znaczącego ryzyka kredytowego, ang. Significant credit risk).

Tabela prezentująca rekomendowany, zaktualizowany zakres stosowanych przepisów dotyczących instrumentów finansowych w zależności od typu jednostki

Typ jednostki	Zakres stosowanych przepisów dot. Instrumentów finansowych
Jednostki małe i mikro	Zwolnienie (zawarte w Ustawie). Jednostki mikro będą obowiązkowo stosowały model uproszczony sprowadzający się do ujęcia posiadanych składników aktywów finansowych albo według kwot wymagalnej zapłaty (instrumenty dłużne i wierzytelności) albo wg kosztu nabycia (instrumenty kapitałowe). Pozostawienie zwolnień z wyceny do wartości godziwej. W odniesieniu do jednostek małych i mikro w oparciu o obecne przepisy art. 7 ust 2a, zgodnie z którymi jednostki mikro mogą zrezygnować z zachowania zasady ostrożności przy wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów, w związku z tym rekomendowane podejście jest następujące: W przypadku utraty wartości/ odpisów aktualizujących należności jednostki mikro stosują zasady dokonywania odpisów zgodne z zasadami podatkowymi; jednakże w przypadku decyzji o niedochodzeniu roszczeń związanych z daną należnością (braku podejmowania jakichkolwiek działań windykacyjnych), jednostka mikro jest zobowiązana usunąć z bilansu/objąć odpisem w całości dany składnik aktywów nienależnie od tego czy odpis taki jest kosztem uzyskania przychodów w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym.
Instytucje finansowe stosujące Ustawę o Rachunkowości, w tym np.: banki, banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK), firmy pożyczkowe, ubezpieczyciele, fundusze inwestycyjne i fundusze emerytalne pod nadzorem sektorowym KNF	Ogólne przepisy dotyczące wyceny na poziomie Ustawy (model uproszczony w stosunku do MSSF 9 - opisany powyżej w treści rekomendacji), uszczegółowione na poziomie dedykowanego dla grupy jednostek standardu sektorowego poprzez nakazanie lub zakazanie stosowania danej opcji wyceny. W podstawowym modelu przewidziano możliwość odstąpienia od wyceny do wartości godziwej nienotowanych instrumentów kapitałowych oraz nienotowanych instrumentów pochodnych dotyczących nienotowanych instrumentów kapitałowych. Przy czym proponuje się zawarcie zastrzeżenia "o ile rozporządzenie/ standard sektorowy nie stanowi inaczej", dzięki czemu możliwość nie wyceniania do wartości godziwej nie będzie dostępna dla niektórych podmiotów działających w branży finansowej (np. fundusze inwestycyjne).

Typ jednostki	Zakres stosowanych przepisów dot. Instrumentów finansowych
Duże jednostki nienotowane z branży niefinansowej	Model uproszczony w stosunku do MSSF 9, uproszczenia polegają na: • Braku tzw. testu SPPI (ang. Solely Payments of Principal and Interests). • Bardziej intuicyjnym wyznaczeniu modelu biznesowego poprzez odwołanie do intencji utrzymywania do terminu wymagalności na moment ujęcia instrumentu dłużnego w księgach rachunkowych. • Zastosowania spójnego rozwiązania dotyczącego instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez kapitał, niezależnie do tego czy są to instrumenty kapitałowe czy dłużne. • Wprowadzeniu możliwości nie wyceniania nienotowanych instrumentów kapitałowych do wartości godziwej, dla niektórych jednostek. • Odstąpienie od wprowadzania rozwiązań typu “zarażenie portfela” (tainting) albo skomplikowane wytyczne dotyczące zmiany modelu biznesowego. Opisane w sposób szczegółowy powyżej w treści rekomendacji.
Jednostki notowane, które stosują przepisy Ustawy o rachunkowości w sprawozdaniach jednostkowych	
Średnie i małe (opcjonalnie) przedsiębiorstwa	
Duże instytucje finansowe np. banki stosujące MSSF	Przepisy MSSF 9
Spółki giełdowe w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (mogą również wybrać stosowanie MSSF 9 dla sprawozdania jednostkowego)	

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiany na poziomie Ustawy - zgodnie ze wskazaniami powyżej;
- Wprowadzenie dedykowanego standardu dot. Rachunkowości instrumentów finansowych obejmującego szczegółowe kwestie dotyczącego m.in momentu ujęcia, usunięcia z bilansu, ustalenia utraty wartości i wielkości odpisu;
- Modyfikacje KSR 4 i KSR 5 (w obszarach wskazanych powyżej);
- Modyfikacja Rozporządzenia o instrumentach finansowych (w obszarach wskazanych powyżej).

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.12.2. Ujęcie różnic kursowych w przypadku instrumentów dłużnych

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 30 ust. 4 Ustawy wskazują, iż różnice kursowe odnoszące się do pozostałych aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych (tj. po wyłączeniu różnic kursowych odnoszących się do inwestycji długoterminowych wyrażonych w walutach obcych), które powstały na dzień ich wyceny oraz przy zapłacie należności i zobowiązań w walutach obcych, jak również sprzedaży walut, **są zaliczane odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych**, a w uzasadnionych przypadkach – do kosztu wytworzenia produktów lub ceny nabycia towarów, a także ceny nabycia lub kosztu wytworzenia środków trwałych, środków trwałych w budowie lub wartości niematerialnych i prawnych. Jednocześnie w powyższych przepisach podkreślono specyficzny sposób traktowania powstałych na dzień wyceny różnic kursowych odnoszących się do działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w określonych przypadkach.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W przypadku instrumentów denominowanych w walutach obcych nie jest jasne, jak odnosić różnice kursowe od zmiany zamortyzowanego kosztu, a jak od wartości godziwej.

Rekomendacja

Na poziomie Ustawy, jako uzupełnienie art. 30 ust. 4 Ustawy, proponowalibyśmy wprowadzenie przepisu stanowiącego, iż w przypadku instrumentów kapitałowych, których zmiany wyceny są

odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny, różnice kursowe są również odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny.

Proponowany przepis na poziomie Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Różnice kursowe dotyczące inwestycji długoterminowych wyrażonych w walutach obcych, powstałe na dzień ich wyceny, rozlicza się w sposób określony w art. 35 ust. 2 i 4. Różnice kursowe, z zastrzeżeniem ust. 5-7, dotyczące pozostałych aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych, powstałe na dzień ich wyceny oraz przy zapłacie należności i zobowiązań w walutach obcych, jak również sprzedaży walut, zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych, a w uzasadnionych przypadkach - do kosztu wytworzenia produktów lub ceny nabycia towarów, a także ceny nabycia lub kosztu wytworzenia środków trwałych, środków trwałych w budowie lub wartości niematerialnych i prawnych. **W przypadku instrumentów kapitałowych, których zmiany wyceny są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny, różnice kursowe są również odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny.**"

W konsekwencji rekomendujemy (**Opcja 1 - jako opcję preferowaną**) również, aby na poziomie Rozporządzenia o instrumentach finansowych doprecyzować, iż:

- W przypadku instrumentów dłużnych wycenianych do wartości godziwej różnice kursowe związane z wyceną zamortyzowanym kosztem ujmuje się w wyniku finansowym, natomiast pozostałe zmiany wartości bilansowej wynikające z wyceny do wartości godziwej ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny;
- W przypadku instrumentów kapitałowych (brak wyceny do zamortyzowanego kosztu) efekt wyceny z tytułu różnic kursowych odnoszony jest do kapitału z aktualizacji wyceny.

Alternatywne rozwiązanie (**Opcja 2**) to przyjęcie jednolitego modelu dotyczącego skutków zmian wyceny związanych z walutami obcymi i zezwolenie na ujmowanie w kapitale skutków zmian wyceny niezależnie od tego czy dotyczą instrumentów kapitałowych czy dłużnych. Należy jednak zauważyć, że takie rozwiązanie ma pewne wady związane z tym, iż w przypadku instrumentu dłużnego wycenianego w wartości godziwej przez kapitał, wyrażonego w walutach obcych, na dzień wykupu w kapitałach byłyby zakumulowane zyski/ straty z tytułu skumulowanych różnic kursowych, w stosunku do których należałoby wypracować określone podejście.

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie mające na celu eliminację wątpliwości wynikających z brzmienia art. 30 ust. 4 Ustawy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie art. 30 ust. 4 Ustawy,
- Modyfikacja Rozporządzenia o instrumentach finansowych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.12.3. Uregulowanie kwestii dopłat do kapitału

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 36 ust. 2e Ustawy regulują sposób prezentacji równowartości dopłat do kapitału w sytuacji powzięcia uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością określającej termin i wysokość tych dopłat, tj. ujęcie w odrębnej pozycji pasywów bilansu (kapitał rezerwowy z dopłat wspólników). Ponadto wskazane przepisy uszczegóławiają, iż tę pozycję prezentuje się jako składnik kapitału własnego do momentu jego wykorzystania w sposób uzasadniający jego odpisanie. Z kolei uchwalone, lecz niewniesione dopłaty ujmuje się w dodatkowej pozycji kapitałów własnych „Należne dopłaty na poczet kapitału rezerwowego (wielkość ujemna)”.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Powyższy przepis Ustawy sugeruje, iż dopłaty zawsze ujmuje się jako zwiększenie kapitału, co może być nieuzasadnione w sytuacji, gdy warunki wniesienia dopłaty zakładają jej zwrot w określonym czasie.

Rekomendacja

Proponowalibyśmy wprowadzenie na poziomie Ustawy modyfikacji art. 36 ust. 2e w taki sposób, iż jeśli z przepisów prawa lub zawartej umowy lub uchwały udziałowców wynika obowiązek zwrotu, wniesione dopłaty do kapitału ujmuje się jako zobowiązanie, w przeciwnym razie wykazuje się je jako kapitał. Alternatywnie, stosowne zapisy można zawrzeć w definicji instrumentu kapitałowego.

Proponowany zmodyfikowany przepis na poziomie Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"W razie powzięcia uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, określającej termin i wysokość dopłat, równowartość dopłat ujmuje się **jako zobowiązanie w przypadku gdy z zawartej umowy lub podjętej uchwały wynika obowiązek ich zwrotu, w przeciwnym razie wykazuje się jako składnik kapitału własnego."**

Szczegółowe wytyczne w powyższym zakresie należałoby zamieścić w standardzie horyzontalnym dotyczącym instrumentów finansowych. Takie wytyczne mogłyby przykładowo regulować takie kwestie jak zwrot dopłaty, której termin nie jest oznaczony w czasie a jedynie uwarunkowany np. wystąpieniem określonego zdarzenia lub spełnieniem określonego warunku.

W celu zachowania symetrii należałoby również uregulować w Ustawie ujęcie dopłat do kapitału z perspektywy wnoszącego, w taki sposób, że dopłata stanowiąca instrument kapitałowy jest ujmowana jako zwiększenie wartości inwestycji w jednostkę, natomiast dopłata stanowiąca instrument dłużny jest ujmowana analogicznie jak należność z tytułu udzielonej pożyczki.

Proponowany dodatkowy przepis art. 36 ust.2f na poziomie Ustawy art. po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Dopłata stanowiąca instrument kapitałowy jest ujmowana jako zwiększenie wartości inwestycji w jednostkę, natomiast dopłata stanowiąca instrument dłużny jest ujmowana analogicznie jak należność z tytułu udzielonej pożyczki."

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie mające na celu eliminację wątpliwości wynikających z brzmienia art. 36 ust. 2e.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie art. 36 ust. 2e;
- Modyfikacja rozporządzenia/ standardu dotyczącego instrumentów finansowych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.12.4. Wycena zabezpieczanych aktywów lub pasywów oraz stosowanie rachunkowości zabezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

W przepisach zawartych w art. 35a ust. 3 wskazuje się enumeratywnie warunki, po spełnieniu których kontrakty odnoszące się do instrumentów finansowych są uznawane za służące ograniczeniu ryzyka związanego z aktywami lub pasywami jednostki, a tym samym ich zabezpieczeniu. Ponadto w art. 35a ust. 4 doprecyzowuje się, iż po spełnieniu tychże warunków

przy wycenie zabezpieczanych aktywów lub pasywów uwzględnia się wartość nabytych dla ich zabezpieczenia instrumentów finansowych oraz zmiany ich wartości.

Z kolei w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych par. 33.1 uregulowano sposób ujęcia efektów wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego w przypadku zabezpieczania przepływów pieniężnych, tj.:

- 1) zyski lub straty z wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, lub z wyceny składnika walutowego tego instrumentu niebędącego instrumentem pochodnym, w części uznanej za efektywne zabezpieczenie przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny; przy czym bezwzględna wartość kwoty odniesionej na kapitał, to jest w pełni efektywnego zabezpieczenia, nie może być jednak wyższa od wartości godziwej skumulowanych od dnia rozpoczęcia zabezpieczania zmian przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją;
- 2) pozostałą część skutków przeszacowania instrumentu zabezpieczającego, obejmującą kwotę niestanowiącą w pełni efektywnego zabezpieczenia, jeżeli tymże instrumentem jest pochodny instrument finansowy, zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

Ponadto w par. 33.3 Rozporządzenia o instrumentach finansowych uszczegółowiono, iż wskazane zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego ujmowane w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny rozpoznaje się odpowiednio jako przychody lub koszty finansowe tego okresu sprawozdawczego, w którym zabezpieczone uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja powoduje powstanie przychodów lub kosztów finansowych. Z kolei par. 33.4 Rozporządzenia o instrumentach finansowych stanowi, iż jeśli wskazane uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja, które to są poddane zabezpieczeniu powodują powstanie aktywów lub zobowiązań, to na dzień wprowadzenia tychże pozycji do ksiąg rachunkowych zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego ujęte do tego dnia w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny odpisuje się i odpowiednio dolicza do ceny nabycia lub inaczej określonej wartości początkowej wprowadzonych do ksiąg rachunkowych aktywów lub zobowiązań.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Brak kompletności przepisów ustawy w stosunku do przepisów Rozporządzenia o instrumentach finansowych w zakresie warunków stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Rekomendacja

Na poziomie Ustawy proponowalibyśmy modyfikację przepisów art. 35a ust 3 i 4 w taki sposób, aby stanowiły one, iż:

- Skutki wyceny instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej odnoszone są do rachunku wyników za wyjątkiem sytuacji, w których jednostka

stosuje rachunkowość zabezpieczeń (oraz z uwzględnieniem proponowanych zmian dotyczących zasad wyceny instrumentów finansowych, tj. zgodnie z którymi, po spełnieniu określonych wymogów, jednostka byłaby zobowiązana do wyceny określonych instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez kapitał z aktualizacji wyceny). W takiej sytuacji wycena instrumentów finansowych stanowiących instrumenty zabezpieczające odbywa się zgodnie z przepisami Rozporządzenia o instrumentach finansowych.

- Jednostka może stosować rachunkowość zabezpieczeń pod warunkiem, że spełnione są warunki dotyczące posiadanej dokumentacji na datę rozpoczęcia zabezpieczenia a także spełniony jest cel zarządzania ryzykiem finansowym określone w sposób szczegółowy w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych.

Proponowane byłoby również uzupełnienie przepisu o stwierdzenie, że analogiczne podejście stosuje się dla różnic kursowych dotyczących wyemitowanych instrumentów dłużnych stanowiących instrumenty zabezpieczające.

Proponowany art. 35a ust 3 i 4 na poziomie Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Kontrakty dotyczące instrumentów finansowych uznaje się za służące ograniczeniu ryzyka związanego z aktywami lub pasywami jednostki, tj. zabezpieczeniu tych aktywów lub pasywów, jeżeli co najmniej:

- 1) przed zawarciem kontraktu ustalono jego cel oraz określono, które aktywa lub pasywa mają zostać za pomocą tego kontraktu zabezpieczone;
- 2) zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wpływem zmian stopy procentowej albo kursu waluty;
- 3) stopień pewności oczekiwań dotyczących przewidywanych w wyniku kontraktu przepływów środków pieniężnych jest znaczny.

4) spełnione są warunki dotyczące posiadanej dokumentacji na datę rozpoczęcia zabezpieczenia a także spełniony jest cel zarządzania ryzykiem finansowym określone w sposób szczegółowy w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych."

"Jeżeli warunki, o których mowa w ust. 3, zostały spełnione, to przy wycenie zabezpieczanych aktywów lub pasywów uwzględnia się wartość nabytych dla ich zabezpieczenia instrumentów finansowych oraz zmiany ich wartości. **Skutki wyceny instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej odnoszone są do rachunku wyników za wyjątkiem sytuacji, w których jednostka stosuje rachunkowość zabezpieczeń. W takiej sytuacji**

wycena instrumentów finansowych stanowiących instrumenty zabezpieczające odbywa się zgodnie z przepisami Rozporządzenia o instrumentach finansowych. ”

Na poziomie Rozporządzenia o instrumentach finansowych proponowalibyśmy wprowadzenie następujących zmian:

- (i) Wskazanie, że efekt zabezpieczenia odnoszony jest do rachunku wyników do tej samej pozycji, do której odnoszona jest pozycja zabezpieczana;
- (ii) Zezwolenie na zabezpieczanie komponentu ryzyka, **również w przypadku zabezpieczania pozycji nie będącej składnikiem aktywów finansowych lub zobowiązaniem finansowym**;
- (iii) Zezwolenie na zmienny charakter pozycji zabezpieczanej (z perspektywy zabezpieczanego wolumenu) pod warunkiem posiadania odpowiedniej dokumentacji;
- (iv) Kalkulacja efektywności w przypadku opcji poprzez odniesienie się do wartości wewnętrznej opcji z pominięciem wartości czasowej, podobnie dla kontraktów forward poprzez odniesienie do samej ceny spot, z pominięciem punktów forwardowych.

Z uwagi na zaproponowane powyżej złagodzenie warunków stosowania rachunkowości zabezpieczeń (punkty (i) - (iv) powyżej), ze względów ostrożnościowych, rekomendowane byłoby zachowanie wymogu (reżimu) dotyczącego przedziału efektywności 80%-125%.

Rekomendujemy również stworzenia odrębnego standardu/rozporządzenia dotyczącego instrumentów finansowych.

Uzasadnienie dotyczące zmian w zakresie Ustawy:

Usunięcie niespójności pomiędzy Ustawą a Rozporządzeniem o instrumentach finansowych w zakresie:

- Ograniczonego w obecnej Ustawie katalogu instrumentów finansowych, które mogą stanowić instrumenty zabezpieczające (obecnie w Ustawie wyłącznie instrumenty pochodne oraz instrumenty na stopę procentową);
- Warunków stosowania rachunkowości zabezpieczeń;
- Ryzyka podlegającego zabezpieczeniu (obecnie w Ustawie wyłącznie ryzyko związane jest z aktywami i pasywami jednostki, z pominięciem planowanych transakcji oraz uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań).

Uzasadnienie dotyczące zmian w zakresie Rozporządzenia o instrumentach finansowych:

Proponowane zmiany dotyczące samego Rozporządzenia o instrumentach finansowych miałyby na celu z jednej strony uproszczenie stosowania rachunkowości zabezpieczeń przez jednostki nie stosujące MSSF, a z drugiej zapewnienie pewnej dyscypliny w jej stosowaniu poprzez utrzymanie warunku efektywności na poziomie 80-125%.

Ponadto, proponowana zmiana dotycząca pozycji w rachunku wyników, do której odnoszone są efekty zabezpieczenia, pozwalałaby na lepsze odzwierciedlenie w sprawozdaniu finansowym celu i motywów stosowania zabezpieczenia.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja Ustawy w zakresie art. 35a ust. 3-4
- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia o instrumentach finansowych par. 33.1 oraz 33.3 i 33.4

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.12.5. Ujawnienia w zakresie instrumentów finansowych

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w Załączniku 1 w sekcji Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 1 pkt 6) regulują obowiązek prezentacji liczby oraz wartości posiadanych papierów wartościowych lub praw, w tym świadectw udziałowych, zamiennych dłużnych papierów wartościowych, warrantów i opcji, ze wskazaniem praw, jakie przyznają.

Dodatkowo przepisy zawarte w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych par. 39 ust. 1 stanowią, iż w przypadku prezentacji w aktywach bilansu dłużnych instrumentów finansowych, pożyczek udzielonych lub należności własnych, niezależnie od sposobu ich wyceny, w sekcji Dodatkowe informacje i objaśnienia wskazuje się przychody z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów, przypadające na okres objęty sprawozdaniem finansowym, z podziałem na kategorie aktywów, których odsetki te dotyczą, przy czym odsetki naliczone i zrealizowane w danym okresie wykazuje się odrębnie od odsetek naliczonych, lecz niezrealizowanych. Natomiast odsetki niezrealizowane prezentowane są w podziale według wyszczególnionych terminów zapłaty odpowiednio od dnia sporządzenia sprawozdania finansowego.

Z kolei przepisy zawarte w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych par. 39 ust. 3 stanowią, iż w przypadku prezentacji zobowiązań finansowych, niezależnie od sposobu ich

wyceny, w sekcji Dodatkowe informacje i objaśnienia wskazuje się koszty obciążające jednostkę z tytułu odsetek od tych zobowiązań, wyliczonych za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów, przypadające na okres objęty sprawozdaniem finansowym, z podziałem na koszty odsetek związane z zobowiązaniami zaliczonymi do przeznaczonych do obrotu, pozostałymi krótkoterminowymi zobowiązaniami finansowymi oraz długoterminowymi zobowiązaniami finansowymi; przy czym koszty odsetek naliczone i zrealizowane w danym okresie ujmuje się odrębnie od kosztów odsetek naliczonych, lecz niezrealizowanych. Natomiast odsetki niezrealizowane prezentowane są w podziale według wyszczególnionych terminów zapłaty odpowiednio od dnia sporządzenia sprawozdania finansowego.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wymóg ujawnienia napisany jest bardzo anachronicznym językiem oraz nie wymienia pełnego katalogu instrumentów finansowych.

Problematyczny wymóg dotyczący ujawnień odsetek naliczonych i zrealizowanych oraz niezrealizowanych

Rekomendacja

- Proponujemy usunięcie z Ustawy wymogu określonego w Załączniku 1 ust. 1 pkt 6) Ustawy, gdyż nie wskazuje on pełnego katalogu instrumentów, a dodatkowo ujawnienia dla instrumentów finansowych uregulowane są odrębnie w Rozporządzeniu o instrumentach finansowych.
- Proponujemy również usunięcie z Rozporządzenia o instrumentach finansowych wymogu ujawnienia odsetek w podziale na odsetki naliczone, zrealizowane i niezrealizowane w podziale na przedziały czasowe.

Uzasadnienie:

Usunięcie niespójności w obszarze ujawnień pomiędzy Ustawą a Rozporządzeniem o instrumentach finansowych

Usunięcie budzącego wątpliwości interpretacyjne wymogu dotyczącego odsetek zrealizowanych i niezrealizowanych w podziale na przedziały czasowe.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Załącznik 1 do Ustawy
- Rozporządzenie o instrumentach finansowych par. 39 ust. 1 i 3

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Proponowane zmiany w obszarze instrumentów finansowych będą miały, obok zmian dotyczących struktury prawa w obszarze rachunkowym, **największy wpływ na wszystkie jednostki stosujące przepisy Ustawy** (również jednostki mikro i małe, w przypadku których nastąpi uproszczenie przepisów);
- Oprócz instytucji finansowych, szczególny wpływ mogą odczuć jednostki, które nabywają instrumenty finansowe, czy to w celach inwestycyjnych czy to w celach zabezpieczenia prowadzonej działalności;
- Z uwagi na proponowane zmiany dotyczące zasad i miejsca odnoszenia skutków wyceny proponowane zmiany mogą spowodować restrukturyzację bilansu oraz rachunku zysków i strat niektórych jednostek.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Wprowadzenie szeregu uproszczeń ale też ujednolicenie zasad dotyczących podejścia do instrumentów finansowych - przede wszystkim dla jednostek nie posiadających rozbudowanych służb księgowo-finansowych;
- Lepsze dostosowanie zasad, szczególnie w obszarze rachunkowości zabezpieczeń, do praktyki rynkowej;
- Elastyczność w tworzeniu przepisów szczególnych dla tzw. branży finansowej (ubezpieczyciele, fundusze itd.).

Analiza kosztów i trudności:

- Z uwagi na skomplikowaną materię zmiany będą wymagały opracowania szczegółowych przepisów przejściowych;
- Zakres proponowanych zmian wymaga skoordynowanej pracy nad szeregiem aktów prawnych jednocześnie (Ustawa, Rozporządzenie o instrumentach finansowych, rozporządzenia szczególne).

Stopień trudności implementacji zmiany: trudna - implementacja proponowanych zmian będzie związana ze skomplikowanym procesem, zarówno w obszarze ustawodawstwa, jak i w obszarze wdrażania zmian w jednostkach (przede wszystkim koszty kształcenia i opracowania nowych zasad i procesów księgowych).

3.13. Nabycia, połączenia i podziały spółek

3.13.1. Definicja przedsiębiorstwa oraz nabycie zespołu aktywów

Odwołanie do aktu prawnego

Ustawa w art. 44d odwołuje się do nabycia przez jednostkę zorganizowanej części innej jednostki (z pominięciem definicji zorganizowanej części jednostki. Definicja "zorganizowanej części przedsiębiorstwa" jest zawarta w przepisach podatkowych). Z kolei art. 44b ust. 6 określa sposób ustalania wartości firmy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- Art. 44d odnosi się do "zorganizowanej części innej jednostki" ("ZCP"), brakuje jednakże definicji "zorganizowanej części innej jednostki". W praktyce często stosowana jest definicja z ustawy o Podatku od dochodów osób prawnych (ang. Corporate Income Tax) ("CIT"), niemniej jednak takie podejście może prowadzić w niektórych przypadkach do uznania za ZCP zbioru aktywów i zobowiązań, które nie reprezentują "przedsięwzięcia/biznesu".
- Ponadto, aktualne przepisy art. 44b wskazują, iż wartość firmy lub ujemna wartość firmy powstaje jako różnica między ceną przejęcia (ustaloną wg wartości godziwej), a aktywami netto (wycenionymi do wartości godziwej). Tym samym może to prowadzić do ujęcia wartości firmy lub ujemnej wartości firmy na połączeniu jednostek lub nabyciu ZCP, które stanowią zbiór aktywów i zobowiązań niebędących "przedsięwzięciem".

Rekomendacja

- Proponujemy wprowadzenie do Ustawy (w rozdziale dotyczącym definicji) **definicji** analogicznej do stosowanej w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej 3 "Połączenia jednostek" ("MSSF 3") stanowiącej, iż za **przedsięwzięcie** (lub przedsięwzięcie gospodarcze lub przedsiębiorstwo lub zorganizowana działalność gospodarcza (ostateczna nazwa do wypracowania na etapie prac legislacyjnych) uznaje się zintegrowany zespół aktywów (lub aktywów i zobowiązań) oraz działań, który można prowadzić i którym można zarządzać w celu dostarczania dóbr lub usług klientom, generowania dochodu z inwestycji lub generowania innego dochodu z działalności operacyjnej. Przedsięwzięcie może mieć różną formę, w szczególności formę spółki, jej części, oddziału lub też stanowić zorganizowaną część przedsiębiorstwa.
- Proponujemy wprowadzenie do Ustawy (np. w rozdziale dotyczącym rozliczania połączeń jednostek) przepisów stanowiących, iż **w przypadku nabycia zespołu aktywów, który nie spełnia definicji przedsięwzięcia**, zarówno w formie

bezpośredniego zakupu jak i w przypadku zakupu udziałów w jednostce, która nie spełnia definicji przedsięwzięcia, ujęcie nabycia polega na **alokacji wartości godziwej ceny przejęcia na poszczególne nabyte składniki aktywów i zobowiązań**, na takiej transakcji nie powstaje wartość firmy bądź ujemna wartość firmy.

Uzasadnienie:

Powyższa propozycja ma na celu ograniczenie ryzyka uznania za ZCP zbioru aktywów i zobowiązań, które nie reprezentują "przedsięwzięcia", a tym samym ujęcia wartości firmy lub ujemnej wartości firmy na nabyciu takiego zbioru aktywów i zobowiązań.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - obecne przepisy rozdziału 4a Łączenie się spółek oraz obszar definicji (obecnie rozdział 1 Przepisy ogólne).

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

- Z uwagi na istnienie analogicznych definicji w przepisach podatkowych oraz przepisach Kodeksu cywilnego należałoby rozważyć wypracowanie wspólnego rozwiązania.
- Nie rekomendujemy wprowadzania do Ustawy referencji do przepisów podatkowych w odniesieniu do definicji zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Zmiana przepisów podatkowych pozostaje poza zakresem Projektu, jednakże zwracamy uwagę, iż kierując się celem uspoźnienia przepisów księgowych i podatkowych, rekomendowane byłoby wprowadzenie do przepisów podatkowych uszczegółowienia wskazującego, iż zdefiniowana zorganizowana część przedsiębiorstwa powinna być, co do zasady, zdolna do generowania korzyści ekonomicznych.
- Z kolei obecna definicja na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego definiuje przedsiębiorstwo jako zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej, nie wskazując wprost na konieczność istnienia procesów. Tym samym, wprowadzenie innej definicji przedsiębiorstwa na gruncie Ustawy byłoby, zdaniem niektórych użytkowników Ustawy, źródłem konfliktu. Tym niemniej uważamy, że pojęcia te należy uspoźnić.
- Brak uspoźnienia terminologii niesie ryzyko i niepewność w ich interpretacji, ponieważ może prowadzić do sytuacji, w której terminy bardzo podobne na gruncie Ustawy i przepisów podatkowych mają różne konkluzje. W przypadku braku możliwości uspoźnienia definicji w Ustawie oraz przepisach podatkowych, rekomendujemy zastosowanie zupełnie odmiennych terminów - zarówno w

kontekście księgowym, jak i podatkowym - co spowoduje powstanie całkowicie nowych pojęć. W takiej sytuacji konieczne jest wyeliminowanie założenia, że sposób ujęcia w przepisach podatkowych musi być identyczny jak w Ustawie. Przyjęcie różnej terminologii stworzy rozłączność między zasadami podatkowymi, a księgowymi.

- Dodatkowo zdaniem niektórych użytkowników Ustawy, zawarte w proponowanej definicji pojęcie 'dochodu' nie występuje w Ustawie a jedynie w przepisach podatkowych, i, w związku z tym, być może wymagałoby zdefiniowania na poziomie Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.13.2. Definicja jednostki dominującej sprawującej kontrolę, jednostek zależnych i stowarzyszonych

Odwołanie do aktu prawnego

Jednostki dominujące, jednostki zależne, stowarzyszone oraz jednostki podporządkowane zostały zdefiniowane w art. 3 ust 1 odpowiednio w punktach 37), 39), 41) i 42). Jednocześnie art. 3 ust. 1 pkt 34) zawiera definicję kontroli.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- Ustawa nie reguluje szczegółowo kwestii kontroli de facto (tj. sytuacji, gdy pomimo nie posiadania większości praw głosu w jednostce, która jest kontrolowana poprzez prawa głosu, inwestor sprawuje kontrolę gdyż posiada praktyczną zdolności do podejmowania decyzji dotyczących działalności tej jednostki). Art. 3 ust. 1 pkt 34 określa ogólną definicję sprawowania kontroli nad inną jednostką, jednak jest ona niewystarczająca dla interesariuszy.
- Ustawa przewiduje stosunkowo wąski katalog form prawnych przewidzianych dla jednostki dominującej (tj. jednostką dominującą jest tylko spółka handlowa lub przedsiębiorstwo państwowe), co wyłącza z obowiązku przygotowywania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki sprawujące kontrolę lecz posiadające inne formy prawne.
- Z kolei zgodnie z art. 55 Ustawy, skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym obejmuje się jednostki zależne i stowarzyszone, a te są zdefiniowane jako jednostki prawa handlowego, co wyłącza fundusze inwestycyjne, spółdzielnie czy fundacje.

Rekomendacja

Definicja kontroli

- Definicja kontroli w Ustawie wymagałaby przereformowania, w taki sposób aby definicja ta była opisana całościowo w jednym miejscu i dotyczyła zagadnienia sprawowania władzy, a nie, jak obecnie, była określona poprzez zdefiniowanie co jest jednostką dominującą.
- Dodatkowo, proponujemy na poziomie przepisów szczegółowych, tj. ewentualnego nowego standardu (w randze rozporządzenia) lub wytycznych, opisanie dodatkowych sytuacji - opartych na MSSF 10 załącznik B (np. poprzez dodanie większej ilości przypadków/przykładów), które determinują istnienie kontroli (włączając w to sytuacje, w których jednostka w sposób ewidentny, pomimo niespełnienia warunków wskazanych w Ustawie, kieruje działalnością operacyjną i finansową danej jednostki we własnym imieniu). Przykładowo, mogłoby to obejmować sytuacje, w których:
 - Dwaj inwestorzy tworzą jednostkę, aby opracować i wprowadzić na rynek produkt leczniczy. Jeden odpowiada za jego opracowanie i zatwierdzenie przez organ regulacyjny, drugi za produkcję i wprowadzenie do obrotu. Obaj muszą określić, czy są w stanie kierować kluczowymi działaniami finansowymi jednostki, uwzględniając cele biznesowe, czynniki finansowe i kontrolę nad produktem po jego zatwierdzeniu;
 - Dwaj inwestorzy zakładają jednostkę inwestycyjną, której finansowanie opiera się na długu jednego z nich oraz kapitale wielu innych inwestorów. Inwestor posiadający 30% udziałów jest zarządzającym aktywami, odpowiedzialnym za zarządzanie portfelem finansowym jednostki, co ma znaczący wpływ na jej wyniki finansowe;
 - Inwestor zdobywa 48% praw głosu w jednostce, w której inwestuje, podczas gdy pozostałe udziały należą do tysięcy akcjonariuszy, z żadnym z nich posiadającym więcej niż 1% udziału. Brak ustaleń konsultacyjnych między akcjonariuszami pozwala inwestorowi stwierdzić, że jego 48% udziału zapewnia mu kontrolę nad jednostką, spełniając kryterium sprawowania władzy na podstawie absolutnej i relatywnej wielkości jego pakietu akcji;
 - Towarzystwo funduszu inwestycyjnego, działając w ramach zezwolenia i zgodnie z regulacjami, zarządza publicznym funduszem inwestycyjnym oraz ponosi ryzyko wynikające z inwestycji w ramach ściśle określonych parametrów, nie będąc jednocześnie uznawane za mocodawcę, ze względu na brak praw znaczących inwestorów do wpływania na decyzje zarządzającego.
- Kierunkowo sugerowalibyśmy aby na poziomie Ustawy zawrzeć definicję kontroli opartą o podstawowy zapis MSSF 9 definiujący kontrolę i jej trzy elementy (zdolność sprawowania władzy, narażenie na zmienne zwroty i zdolność zmiany zwrotów przy

użyciu władzy), a szczegółowe rozwiązania dotyczące kontroli zawrzeć w standardzie (w randze rozporządzenia).

- Proponujemy również rozszerzenie art. 55 Ustawy, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmowało nie tylko jednostki zależne i stowarzyszone zdefiniowane jako jednostki prawa handlowego, ale także fundusze inwestycyjne, spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia zgodnie z załącznik B MSSF 10.

Formy prawne zawarte w definicjach

Proponujemy usunięcie z definicji jednostki dominującej, jednostek zależnych oraz stowarzyszonych odwołań do ich formy prawnej (spółek prawa handlowego, przedsiębiorstwa państwowego), z jednoczesnym rozwinięciem przepisów dotyczących obowiązku przygotowywania skonsolidowanych sprawozdań finansowych poprzez wskazanie jakie jednostki (w sensie formy prawnej) są zobowiązane do sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Usunięcie odniesień do formy prawnej nie oznacza braku obowiązku konsolidacji, ale ma na celu właściwą identyfikację jednostki dominującej.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja definicji zawartych we wskazanych powyżej przepisach na poziomie Ustawy.
- Ewentualne stworzenie wytycznych lub standardu dotyczącego przesłanek zaistnienia kontroli.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia
- Opracowanie Wytycznych Stosowania

3.13.3. Metody rozliczania nabyć i połączeń

Odwołanie do aktu prawnego

Metoda nabycia jest opisana w art. 44b, natomiast metoda łączenia udziałów w art. 44c.

Przepisy art. 59 ust. 1 oraz art. 60 ust. 2 wskazują, iż w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym do nabycia jednostek zależnych zastosowanie ma wyłącznie metoda nabycia.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- Z przepisów art. 59 ust. 1 oraz art. 60 ust. 2 wynika, iż nie ma odstępstw od zastosowania metody nabycia dla celów sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, co oznacza, iż nie ma możliwości zastosowania metody łączenia udziałów dla transakcji nabycia pod wspólną kontrolą. Tymczasem, w praktyce rynkowej transakcje nabycia jednostek zależnych pod wspólną kontrolą zdarzają się często i wymaganie zastosowania metody nabycia w każdym przypadku może nie być uzasadnione.
- W praktyce gospodarczej pojawiają się wątpliwości dotyczące ujęcia zgodnie z Ustawą tzw. połączeń odwrotnych, tj. sytuacji gdy np. nowo założona jednostka dominująca nabywa spółkę zależną od stron trzecich (i następuje objęcie kontroli) i krótko po tym dokonuje się połączenia obu jednostek w ten sposób, że jednostką, która przetrwa połączenie, jest jednostka zależna - w takiej sytuacji, przy zastosowaniu przepisów w obecnym brzmieniu, zastosowanie metody nabycia i metody łączenia udziałów będzie skutkować ujęciem takich samych wartości aktywów i zobowiązań oraz kapitału (tj. aktywa i zobowiązania jednostki zależnej pozostaną według ich dotychczasowych wartości bilansowych a efekt połączenie wpłynie na kapitał własny). Takie rozliczenie nie odzwierciedla treści ekonomicznej transakcji.
- Ustawa nie zawiera wytycznych pozwalających na prowizoryczne rozliczenie połączenia jednostek i dokonanie finalizacji wycen w kolejnym roku obrotowym, więc aktualnie istnieje problem rozliczania połączeń metodą nabycia w przypadku transakcji mających miejsce blisko końca roku obrotowego, gdy nie jest możliwe wiarygodne ustalenie wartości godziwych w takim czasie, aby móc sporządzić sprawozdanie finansowe zgodnie z terminami ustawowymi. Literalne zastosowanie wytycznych art. 44b ust. 8 mogłoby w takim przypadku prowadzić do ujęcia istotnych korekt z tytułu finalizacji wycen w pozostałych kosztach/przychodach operacyjnych.

Ten sam problem dotyczy rozliczania nabycia jednostek zależnych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

- W przypadku zastosowania metody łączenia udziałów występują niejasności dotyczące prezentacji danych porównawczych w takich sytuacjach jak np.:
 - Objęcie wspólną kontrolą nastąpiło w trakcie okresu porównawczego (tj. czy dane należy połączyć od bilansu otwarcia czy dopiero od daty wejścia pod wspólną kontrolę); lub
 - Jednostką przejmującą jest nowo założony podmiot, który nie istniał w okresie porównawczym;
 - Nabywana jest zorganizowana częśći innej jednostki ("ZCP") która uprzednio stanowiła integralną część innej jednostki - bardzo często w praktyce sporządzenie dane porównawczych w taki sposób, jakby nabycie ZCP miało

miejsce na początek poprzedniego roku obrotowego jest trudne lub niemożliwe.

Rekomendacja

Ogólne założenia dotyczące rozliczania połączeń/ nabyć

- Proponujemy wprowadzenie w miejsce obecnej metody łączenia udziałów **metody opartej o wartości bilansowe poprzednika**, po doprowadzeniu do jednolitych zasad rachunkowości i wyeliminowaniu wzajemnych sald i transakcji. Wartości bilansowe poprzednika są co do zasady tożsame z istniejącymi wartościami księgowymi spółki przejętej (ale mogą też być istniejącymi wartościami bilansowymi ze sprawozdania skonsolidowanego) a zastosowanie takiej metody zapewni lepsze odzwierciedlenie treści ekonomicznej danej transakcji. Na poziomie przepisów szczegółowych, tj. ewentualnego nowego standardu (w randze rozporządzenia) lub wytycznych wprowadzone zostanie szczegółowe wyjaśnienie czym są “wartości bilansowe/ księgowe poprzednika”. Dalsze rekomendacje w zakresie metody opartej o wartości bilansowe przedstawiamy poniżej w sekcji “Metoda oparta o wartości bilansowe”.
- Proponujemy wprowadzenie również **nakazu stosowania tej metody w przypadku reorganizacji** jednostek oraz w przypadku transakcji **o znikomej treści ekonomicznej**. Równocześnie, wskazaną metodę MOŻNA by również stosować do rozliczania połączeń/nabyć przedsięwzięć pod wspólną kontrolą. Ewentualne doprecyzowanie kwestii tego, co oznacza ‘reorganizacja’ oraz ‘znikoma treść ekonomiczna’ mogłoby zostać przedstawione w treści dedykowanego standardu.
- W związku z powyższym, proponujemy wprowadzenie **do Ustawy** przepisu stanowiącego iż, **co do zasady, przy połączeniu/ nabyciu jednostek zastosowanie ma metoda nabycia, z zastrzeżeniem**, iż metody nabycia nie stosuje się do (i) reorganizacji, w których nie następuje zmiana kontroli nad łączącymi się podmiotami, (ii) transakcji pod wspólną kontrolą, które nie mają treści ekonomicznej lub mają znikomą treść ekonomiczną. Ponadto, metody nabycia można nie stosować również do innych niż w punkcie (i) i (ii) połączeń/nabyć pod wspólną kontrolą.
- **Proponowana definicja połączenia jednostek lub przedsięwzięć pod wspólną kontrolą:** transakcja, w której wszystkie łączące się jednostki lub przedsięwzięcia są kontrolowane przez tę samą stronę lub strony przed i po transakcji, a taka kontrola nie jest przejściowa.
- **Na poziomie dedykowanego standardu** (w randze rozporządzenia) należałoby wówczas wprowadzić wytyczne wskazujące znaczenie pojęć reorganizacja, treść ekonomiczna, wspólna kontrola, a także kiedy wspólna kontrola jest przejściowa. Rekomendowalibyśmy także, aby na poziomie wspomnianego standardu uregulować

sposób ujęcia transakcji, w przypadku gdy wspólna kontrola powstała przejściowo przed połączeniem (w takiej sytuacji powinna mieć zastosowanie metoda nabycia, przy czym konieczne byłoby szczegółowe uregulowanie kwestii daty nabycia, elementów metody nabycia oraz jej podstawy).

Przepisy dotyczące metody nabycia

- Proponujemy, aby **na poziomie Ustawy** dla metody nabycia wprowadzić **zdefiniowanie jednostki/strony przejmującej** - przejmującym byłaby jednostka/strona przejmująca w sensie prawnym, chyba że fakty i okoliczności (lub treść ekonomiczna) wskazują inaczej.
- Proponujemy, aby szczegółowe regulacje dotyczące identyfikacji jednostki/strony przejmującej zostały wprowadzone na poziomie standardu w randze rozporządzenia.
- Powyższe oznacza dopuszczenie możliwości rozliczenia transakcji jako **przejęcia odwrotnego** (ang. reverse acquisition) w sytuacji, gdy treść ekonomiczna jest niespójna z formą prawną organizacji połączenia. Szczegóły, kiedy dochodzi do połączenia odwrotnego oraz mechanika jego rozliczenia powinny zostać sprecyzowane w dedykowanym standardzie dotyczącym połączeń.
- Proponujemy również **ograniczenie zakresu przepisów dotyczących metody nabycia zawartych obecnie w Ustawie**, poprzez wskazanie, iż w metodzie nabycia podlegające zidentyfikowaniu przejęte aktywa i zobowiązania wyceniane są do wartości godziwej, za wyjątkiem sald podatku odroczonego, które ustalane jest w oparciu o różnice przejściowe, i usunięcie szczegółowych przepisów zawartych obecnie w art. 44b ust. 4. Natomiast szczegółowe wytyczne dotyczące tego w jaki sposób ustalić wartość godziwą oraz w jaki sposób zidentyfikować aktywa i zobowiązania podlegające nabyciu, określić na poziomie standardu (z wykorzystaniem opracowanego "Projektu Stanowiska w sprawie ustalania wartości godziwej dla potrzeb rozliczania połączeń jednostek metodą nabycia").

Rozliczenie prowizoryczne w metodzie nabycia

Proponujemy wprowadzenie koncepcji prowizorycznego rozliczenia nabycia, analogicznie jak to ma miejsce w przypadku MSSF (ang. provisional amounts) - poprzez zastąpienie przepisów obecnego art. 44b ust. 8 następującymi wytycznymi:

- Jednostka ma możliwość dokonania rozliczenia nabycia/ połączenia w wartościach prowizorycznych (tj. w wartościach nieostatecznych/ wstępnych, które mogą podlegać dalszym zmianom w procesie finalizacji wycen przejętych aktywów i zobowiązań do wartości godziwych).
- Jednostka ma możliwość zastosowania kwot ustalonych prowizorycznie przez określony czas, po upływie tego okresu jednostka byłaby zobowiązana do

dokonania rozliczenia finalnego i ujęcia tego rozliczenia w pełni retrospektywnie, korygując wartości aktywów i zobowiązań ujęte na dzień nabycia/połączenia; rozliczenie finalne dokonuje się nie później niż przy sporządzaniu sprawozdania finansowego za kolejny rok obrotowy następujący po roku w którym nastąpiło nabycie/połączenie.

- Do rozważenia byłyby następujące możliwości w zakresie wytycznych dotyczące czasu na finalizację wartości ustalonych prowizorycznie :
 - Jednostka jest zobligowana do finalizacji wartości ustalonych prowizorycznie przed końcem roku obrotowego następującego po roku, w którym miała miejsce transakcja, pod warunkiem, że przyjmie 5-letni okres amortyzacji wartości firmy; lub
 - Rozliczenie prowizoryczne jest możliwe tylko w przypadku transakcji, które odbyły się w drugiej połowie roku obrotowego.
- Zakładamy, że zastosowanie rozliczenia w wartościach prowizorycznych wymagałoby przedstawienia odpowiedniego ujawnienia w sprawozdaniu finansowym.

Metoda oparta o wartości bilansowe

W zakresie metody opartej o wartości bilansowe/ księgowe rekomendujemy, aby Ustawa zawierała następujące wytyczne:

- Metodę opartą o wartości bilansowe stosuje się **obowiązkowo** w przypadku: (i) reorganizacji, w których nie następuje zmiana kontroli nad łączącymi się podmiotami, (ii) transakcji pod wspólną kontrolą, które nie mają lub mają znikomą treść ekonomiczną. Metodą tą MOŻNA również stosować do rozliczania innych połączeń/nabyć przedsięwzięć pod wspólną kontrolą.
- Metoda ta, podobnie jak obecna metoda łączenia udziałów, zakładałaby połączenie danych bilansowych jednostki przejmowanej z danymi jednostki przejmującej (po doprowadzeniu do jednolitych zasad rachunkowości oraz wyłączeniu sald wzajemnych) oraz odniesieniu ewentualnie powstałych różnic na kapitał, przy czym kwoty dodatnie powstałych różnic byłyby odnoszone na kapitał rezerwowy, zaś kwoty ujemne do zysku/ straty z lat ubiegłych. Kwestia, czy kwoty te wpływają na kwoty dostępne do dystrybucji na rzecz właścicieli została zaadresowana w odrębnym punkcie niniejszego raportu.
- Rekomendujemy, aby w przypadku metody opartej o wartości bilansowe, cenę nabycia określić jako wartość księgową przekazanych aktywów lub wartość bieżącą zaciągniętych zobowiązań, a w przypadku emisji kapitału -

ich ustaloną w dokumentach związanych z połączeniem cenę emisyjną (lub wartość instrumentów kapitałowych wynikająca z dokumentów prawnych), a w przypadku jej braku wartość nominalną wyemitowanych instrumentów.

- Na poziomie Ustawy, należy wprowadzić zapis dotyczący stosowania istniejących wartości bilansowych poprzednika w miejsce stosowania wartości godziwych przejętych aktywów i zobowiązań, a także dla ceny przejęcia. Jednocześnie, metoda ta uniemożliwiłaby ujmowanie aktywów lub zobowiązań nie ujętych uprzednio w księgach lub w sprawozdaniach finansowych poprzednika (za wyjątkiem sytuacji, gdy rozpoznanie takich aktywów lub zobowiązań wynika z konieczności uspoźnienia zasad rachunkowości z zasadami rachunkowości przejmującego).
- W metodzie opartej o wartości bilansowe przejmującym jest zawsze podmiot przejmujący w sensie prawnym (w metodzie tej brak jest możliwości ustalenia przejmującego).
- Metoda oparta o wartości bilansowe **zakładałaby ujęcie prospektywne, bez konieczności przekształcania danych porównawczych** (zmiana obecnych przepisów zawartych w art. 44c ust. 6). Jednostka przejmowana zobowiązana byłaby do zamknięcia ksiąg rachunkowych na dzień poprzedzający dzień połączenia oraz przygotowanie sprawozdania finansowego za ten okres (ta kwestia została także ujęta w rekomendacjach dotyczących sprawozdań innych niż roczne). Konsekwencją tej zmiany byłoby również **usunięcie wyłączenia opisanego w art. 12 ust. 3 pkt 2)**.
- **Szczegóły zastosowania metody opartej o wartości bilansowe powinny zostać uregulowane na poziomie dedykowanego standardu** - w szczególności dotyczy to wskazania czym są "wartości bilansowe poprzednika", które należy użyć, tj. z jakich sprawozdań finansowych (jednostkowych czy skonsolidowanych i na jakim szczeblu konsolidacji) mają pochodzić wartości bilansowe wykorzystywane w tej metodzie, np. poprzez stwierdzenie, że w przypadku, gdy istnieje więcej niż jeden zestaw wartości bilansowych, wówczas stosuje się te, które są bardziej odpowiednie z perspektywy właściciela kontrolującego, a standard powinien zawierać wyraźne wytyczne, w jaki sposób należy to ustalić
- Metoda oparta o wartości bilansowe poprzednika jest w dużej mierze zbieżna z metodą łączenia udziałów, ale wprowadza pewne modyfikacje, które są odpowiedzią na pojawiające się w praktyce problemy.
- Uzasadnieniem dla zastąpienia metody łączenia udziałów proponowaną metodą opartą o wartości bilansowe jest występowanie wątpliwości dotyczących źródła, z którego pochodzą sumowane aktywa i pasywa (Ustawa wymaga „sumowania poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów” bez wskazania

specyficznie skąd pochodzą te wartości), a także praktyczne problemy związane z przygotowaniem danych porównawczych oraz wypracowaniem podejścia do sytuacji problematycznych - np. kiedy łączące się podmioty znalazły się pod wspólną kontrolą w trakcie okresu, który jest objęty sprawozdaniem połączonego podmiotu.

Metoda oparta o wartości bilansowe w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych

- Proponujemy, aby w sprawozdaniu skonsolidowanym do rozliczenia nabycia jednostek zależnych miały zastosowanie te same metody, które miałyby zastosowanie do rozliczenia połączenia przedsięwzięć w jednostkowym sprawozdaniu finansowym, tj. istniałaby możliwość zastosowania w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metody opartej o wartości bilansowe w przypadku, gdy jednostka przejmująca oraz jednostka przejmowana znajdują się pod kontrolę tej samej strony/stron, oraz obowiązek jej zastosowania w sytuacji reorganizacji pod wspólną kontrolą oraz połączeń pod wspólną kontrolą o znikomej treści ekonomicznej.

Uporządkowanie przepisów dotyczących połączeń i nabyć

- Proponujemy zmianę nazwy obecnego rozdziału 4a Ustawy z "Łączenie się spółek" na np.: "Rozliczenie transakcji połączeń i nabycia przedsięwzięć".
- Proponowana zawartość tego rozdziału obejmowałaby:
 - Wskazanie rodzaju transakcji, które skutkują koniecznością zastosowania przepisów dotyczących rozliczenia nabycia przedsięwzięcia: nabycie przedsięwzięcia przez jednostkę może odbyć się poprzez: połączenie jednostek, nabycie zorganizowanej części przedsiębiorstwa poprzez zakup, wniesienie w aportem lub w inny sposób. Nabycie przedsięwzięcia przez grupę kapitałową może odbyć dodatkowo (w stosunku do tego, co wskazano w poprzednim zdaniu) przez objęcie kontroli nad inną jednostką.
 - W przypadku, gdy dochodzi do transakcji nabycia grupy aktywów, nie spełniającej definicji przedsięwzięcia, zapłaconą cenę należy rozdzielić pomiędzy nabyte aktywa i zobowiązania w taki sposób, aby nie powstawała wartość firmy lub ujemna wartość firmy.

Szczegóły dotyczące metodologii alokacji ceny pomiędzy składniki aktywów i zobowiązań (w zależności od tego czy dotyczą składników monetarnych czy niemonetarnych) powinny zostać opisane w standardzie/rozporządzeniu.

- Wskazanie, iż przepisy niniejszego rozdziału mają zastosowanie zarówno do transakcji nabycia przedsięwzięć zarówno w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jak i skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

- Wytyczne księgowe dotyczące zasad ujmowania transakcji nabycia przedsięwzięcia: **co do zasady, przy połączeniu/ nabyciu przedsięwzięć zastosowanie ma metoda nabycia, z zastrzeżeniem**, iż metody nabycia nie stosuje się do (i) reorganizacji, w których nie następuje zmiana kontroli nad łączącymi się podmiotami, (ii) transakcji które nie mają lub mają znikomą treść ekonomiczną. Ponadto, metody nabycia można nie stosować również do innych połączeń/nabyć przedsięwzięć pod wspólną kontrolą. W sytuacji, gdy nie stosuje się metody nabycia, zastosowanie ma metoda oparta o wartości bilansowe poprzednika (o które wspomniano powyżej).
- Zdefiniowanie metody nabycia: Metoda nabycia polega na połączeniu danych przejmującego z danymi przejmowanego w taki sposób, że dane przejmowanego są włączane do danych przejmującego od dnia przejęcia według wartości godziwych na dzień przejęcia;
- Przez dzień przejęcia rozumie się dzień, w którym przejmujący objął kontrolę nad przedsięwzięciem.
- Określenie strony przejmowanej i przejmującej: przejmującym byłaby jednostka/ strona przejmująca kontrolę w sensie prawnym, chyba że fakty i okoliczności (lub treść ekonomiczna) wskazują inaczej. Stroną przejmowaną jest przedsięwzięcie nad którym przejmujący obejmuje kontrolę.
- Zdefiniowanie metody opartej o wartości bilansowe (zgodnie z wytycznymi opisanymi powyżej).
- Natomiast na poziomie nowego standardu/ rozporządzenia dotyczącego połączeń/rozliczania nabycia proponujemy uregulowanie szczegółowych zasad dotyczących metody nabycia, metody wartości opartej o wartości bilansowe oraz ujawnienia informacji związanych z nabyciem przedsięwzięć. Dodatkowo standard powinien regulować kwestie definicji np. kontroli przejściowej oraz kwestie dotyczące identyfikacji przejętych aktywów i zobowiązań nieuwzględnionych w bilansie podmiotu przejmowanego (w tym zobowiązań warunkowych).

Modyfikacja przepisów dotyczących ujemnej wartości firmy

- Poniższa propozycja związana jest ze zmianą przepisów zawartych w art. 44b ust. 11-12. Przepisy te są krytykowane przez niektórych interesariuszy ze względu na wysoki stopień skomplikowania oraz niepraktyczność związaną z faktem, że ewidencja rozliczenia ujemnej wartości firmy w długim okresie w korespondencji do środków trwałych wymaga znaczących nakładów pracy.
- Proponujemy aby zmienić wytyczne dotyczące ujmowania ujemnej wartości firmy. Rekomendujemy, aby w miejsce dotychczasowych wytycznych, wprowadzić przepis stanowiący, że jeżeli w wyniku połączenia/ nabycia przedsięwzięcia powstaje ujemna

wartość firmy, to w pierwszej kolejności należy wyeliminować z bilansu nabytego przedsięwzięcia wszystkie wartości niematerialne (ewentualnie za wyjątkiem tych, które są notowane na aktywnym rynku, np. certyfikaty CO2) a tym samym ograniczyć rozpoznanie przejętych składników aktywów trwałych do rzeczowych/ materialnych składników majątku trwałego. Uzasadnieniem tego podejścia jest idea ograniczenia powstawania ujemnej wartości firmy w wyniku rozpoznania aktywów niematerialnych, których wartość godziwa jest, co do zasady, ustalana nie w odniesieniu do aktywnego rynku czy innych wartości rynkowych, tylko w oparciu o inne metody/techniki szacowania wartości godziwej. Zaproponowane rozwiązanie jest prostsze niż podejście wymagane przez MSSF 3.

- W sytuacji jeśli po eliminacji wartości niematerialnych ujemna wartość firmy nadal występuje, zasadne byłoby ujęcie pozostałej różnicy w rachunku zysków i strat, chyba że istnieją obiektywne dowody wskazujące na to, iż różnica ta dotyczy zobowiązań warunkowych. Wówczas ujęcie pozostałej części ujemnej wartości firmy w rachunku zysków i strat byłoby odroczone do momentu realizacji lub wygaśnięcia tych zobowiązań warunkowych. Proponowane powyżej ujęcie zakłada oddzielenie rozliczenia ujemnej wartości firmy od wartości środków trwałych i ich amortyzacji. Uzasadnieniem takiego rozdzielenia jest fakt, iż obecny sposób rozliczania budzi praktyczne problemy, ponieważ aktywa przedmiotem amortyzacji podlegają stałym modernizacjom, zmienia się ich okres użytkowania, powstają inne dodatkowe składniki aktywów - w praktyce uniemożliwia to precyzyjne rozliczenie ujemnej wartości firmy. Alternatywnym rozwiązaniem rozwiązującym praktyczne problemy może być również arbitralne określenie, że pozostała ujemna wartość firmy jest rozliczana przez okres 5 lat (analogicznie do wartości firmy). Przyjęcie takiego rozwiązania można uzasadnić faktem, że ujemna wartość firmy najczęściej powstaje w sytuacji przejmowania podmiotu, który jest niedochodowy, wymaga restrukturyzacji łącznie ze zwolnieniem części pracowników - rozliczenie w okresie 5 lat zapewni rozsądną kompensację skutków restrukturyzacji w rachunku zysków i strat.
- Przedstawiona powyżej propozycja wzbudziła w toku projektu wątpliwości niektórych respondentów, którzy twierdzili, że woleliby, aby sposób postępowania w przypadku identyfikacji ujemnej wartości firmy był w pełni skorelowany z podejściem MSSF 3.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Szczegółowe wytyczne dotyczące lokalizacji zmian wskazano powyżej w treści rekomendacji - generalne zmiany dotyczą obecnych przepisów zawartych a art. 44a-44c; z rekomendacjami związana jest także konieczność opracowania nowego standardu dotyczącego rozliczania połączeń/ nabyć.

Rekomendujemy utworzenie osobnego, dedykowanego podrozdziału dla tematyki nabyć i połączeń zarówno w sprawozdaniu jednostkowym jak i skonsolidowanym. Dodatkowo, w celu ułatwienia użytkownikom korzystania z Ustawy, sugerujemy aby w strukturze Ustawy znalazł się osobny rozdział lub podrozdział, dotyczący rozliczenia spółek podlegających rejestracji w Ustawie do Krajowego Rejestru Sądowego ("KRS"), może w formie odniesienia do mających zastosowanie odpowiednich przepisów rozdziału lub podrozdziału dotyczącego nabyć i połączeń lub poprzez zdefiniowanie pojęcia połączenia jednostek gospodarczych (tak jak w MSR), ze wskazaniem, że przepisy mają zastosowanie w przypadku połączenia prawnego (wynikającego z przepisów KSH), jak również w przypadku sprawozdania skonsolidowanego, w momencie przejęcia kontroli poprzez nabycie akcji lub udziałów bez połączenia prawnego oraz innych form np. wniesienia aportu rzeczowego.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Wśród użytkowników Ustawy pojawiły się wątpliwości dotyczące zastąpienia metody łączenia udziałów metodą opartą o wartości bilansowe - w szczególności kwestionowano, czy zastosowanie prospektywnego podejścia jest uzasadnione z punktu widzenia użytkowników sprawozdania finansowego.

Jednocześnie pojawiły się propozycje, aby rozliczanie połączeń pod wspólną kontrolą NIE mogło się odbywać z wykorzystaniem metody nabycia.

Kwestie metody rozliczania połączeń oraz ujemnej wartości firmy zostały przez członków Komitetu KSR zaklasyfikowane jako wymagające dalszych konsultacji z interesariuszami.

Naszym zdaniem temat wymaga dalszej, szerszej konsultacji. Nasza propozycja stanowi propozycję wyważoną i jest oparta o publikację Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości IASB, która także nie potrafi podać jednoznacznej odpowiedzi na temat metody rozliczania transakcji pod wspólną kontrolą. Wydaje się jednak, że zakazanie metody nabycia jest nieuzasadnione, a jedynie mogłoby być zasadne w sytuacjach, w których metoda ta byłaby nieodpowiednia np. w przypadku reorganizacji lub transakcji o znikomej treści ekonomicznej lub braku treści ekonomicznej.

W kwestii ujęcia prospektywnego, na dzień dzisiejszy MSR dopuszczają zarówno ujęcie retrospektywne jak i prospektywne, należy zauważyć jednak, że z ujęciem retrospektywnym łączą się niekiedy problemy. Ujęcie retrospektywne może skutkować bardziej użyteczną informacją z perspektywy użytkowników, ale często w praktyce pojawiają się problemy z zastosowaniem tego podejścia lub jest to trudne z perspektywy jednostki. W związku z tym nasza propozycja zakłada rozwiązanie proste, które będzie mogło być stosowane przez każdą jednostkę, natomiast rekomendujemy, aby w ramach ujawnień przy połączeniach zarówno zwykłych jak i pod wspólną kontrolą wprowadzić obowiązek informacji pro forma, prezentujący rozliczenie w ujęciu retrospektywnym w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego. Naszym zdaniem jest to dobre wyważenie pomiędzy potrzebami użytkowników sprawozdań finansowych a możliwości jednostek sporządzających sprawozdania finansowe. W przypadku,

gdy jednostka chciałaby stosować ujęcie w pełni retrospektywne, to zgodnie z jedną z naszych rekomendacji, może ona zdecydować się na stosowanie rachunkowości zgodnie z MSSF, które nie przewidują ograniczeń w tym zakresie.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.13.4. Nabycie etapami oraz zmiana procentowego udziału w jednostce zależnej

Odwołanie do aktu prawnego

Nabycie etapami udziałów w jednostce zależnej jest uregulowane w art. 60 ust. 3-4, połączenie w wyniku kilku następujących po sobie transakcji jest z kolei uregulowane w art. 44b ust. 7.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- Ustawa nie wskazuje jednoznacznie czy należy na dzień każdej znaczącej transakcji lub transakcji następujących w znacznych odstępach czasu, dokonać wyceny aktywów/zobowiązań jednostki zależnej do wartości godziwej;
- Jeżeli należałoby dokonać wyceny do wartości godziwej na dzień każdej znaczącej transakcji nabycia dodatkowych udziałów, to nie wskazano, w jaki sposób ująć efekt takiej wyceny;
- Brak jest wytycznych, jak ująć nabycie dodatkowych udziałów, gdy transakcje nie są znaczące lub nie występują w znacznych odstępach czasu;
- Ustawa wprowadza specyficzne uregulowanie dotyczące zmiany procentowego udziału w spółce zależnej, gdy następuje to w drodze wydania dodatkowych udziałów przez spółkę współzależną (ujęcie kwoty różnicy w kosztach/przychodach finansowych), które są odmienne od sposobu ujmowania transakcji kupna/sprzedaży udziałów.

Rekomendacja

Proponujemy zmianę przepisów art. 60 ust. 3 w taki sposób, aby stanowiły one, iż:

- Aktywa i zobowiązania jednostki zależnej wycenia się do wartości godziwej **wyłącznie na datę objęcia kontroli**. Wartość firmy ustalona jest na dzień objęcia kontroli, przy czym dla celu wyliczenia wartości firmy wycena dotychczas posiadanych udziałów nie dających kontroli **jest oparta o ich wartości bilansowe**.

- **Zwiększenie % udziału w jednostce zależnej** nie skutkuje koniecznością ponownej wyceny aktywów i zobowiązań jednostki zależnej do wartości godziwych. Różnicę pomiędzy ceną nabycia a wartością bilansową nabytego kapitału mniejszości ujmuje się jako korektę wartości firmy.

Proponujemy również wprowadzenie przepisu regulującego ujęcie transakcji tzw.

domniemanego zakupu lub sprzedaży: W przypadku zmian w strukturze grupy kapitałowej, w których dana jednostka nie uczestniczy w sposób bezpośredni (w szczególności w przypadku emisji udziałów przez jednostkę zależną - rozumianej jako domniemana sprzedaż, lub w przypadku umorzenia przez jednostkę zależną udziałów należących do innego udziałowca - rozumianego jako domniemany zakup), ujęcie tych zmian następuje w sposób analogiczny do ujęcia transakcji nabycia lub zbycia udziałów, tj. (i) w przypadku domniemanego zakupu ujmowana jest dodatkowa wartość firmy; natomiast (ii) w przypadku domniemanej sprzedaży wynik na tej transakcji ujmowany jest jako zysk lub strata okresu. Konsekwencją wprowadzenia powyższych zapisów byłoby usunięcie obecnych przepisów art. 60 ust 4.

Podsumowując, w miejsce obecnego art. 60 ust. 4 proponujemy wprowadzić zapis stanowiący, iż "w przypadku zmiany zaangażowania w jednostkę zależną nie powodującego zmiany kontroli skutki zwiększenia zaangażowania w jednostce zależnej korygują wartość firmy, natomiast skutki zmniejszenia zaangażowania w jednostce zależnej są odnoszone do rachunku zysków i strat", natomiast na poziomie standardu/ rozporządzenia uzupełnić ten zapis o odpowiednie wytyczne regulujące/ ilustrujące wszystkie możliwe sytuacje, na przykład wyjaśnienie, że zwiększenie zaangażowania może być poprzez zakup ale może też się odbyć w sposób domniemany.

W kontekście kapitałów mniejszościowych proponujemy rozważanie rozwiązania, żeby udziały mniejszości ująć w kwocie zero.

Uzasadnienie powyższych rekomendacji:

- Wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań na każdy moment zwiększania procentowego udziału w jednostkach zależnych stanowią niepotrzebne obciążenie dla jednostek. W praktyce jednostki robią wszystko, aby uniknąć ponownej/ wielokrotnej wyceny.
- Nie wydaje się zasadne, aby transakcje dotyczące zwiększenia procentowego udziału jednostki dominującej lub grupy kapitałowej w aktywach netto jednostki zależnej w wyniku emisji/ umorzenia akcji/ udziałów na rzecz strony trzeciej (akcjonariusza mniejszościowego) rozliczane były w inny sposób niż na zasadach ogólnych dotyczących nabywania i zbywania udziałów w spółce zależnej.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - przepisy rozdziału 6 Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej: obecne art. 60 ust. 3-4
- Rozporządzenie o konsolidacji - uspoźnienie przepisów pod kątem zmian w Ustawie

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W trakcie tej fazy projektu pojawiły się głosy krytyczne dotyczące propozycji ujmowania efektu zmiany udziału % w jednostce zależnej poprzez wartość firmy - kwestia powinna zostać poddana dalszej dyskusji w szerszym gronie interesariuszy.

Sugerujemy, aby kształt ostatecznego brzmienia przepisów w zakresie proponowanego rozwiązania lub pozostawienie kwestii ujęcia kapitałów mniejszościowych bez rozwiązania- tj. skutek zastosowanego podejścia do ujemnych kapitałów mniejszości, który wpływa na kalkulację wartości firmy, został przedstawiony jako przedmiot analizy oczekiwań w szerszym gronie interesariuszy.

Ze względu na fakt, iż rekomendacja wśród niektórych interesariuszy wzbudziła kontrowersje oraz pojawiły się zapytania dotyczące sposobu postępowania np. w przypadku ujemnego kapitału mniejszościowego, sugerujemy podanie propozycji w obecnym kształcie pod debatę publiczną z pozostawieniem przestrzeni na przedstawienie alternatywnych rozwiązań ze strony użytkowników Ustawy na etapie formułowania brzmienia ostatecznego przepisu na etapie prac legislacyjnych .

Kwestie dotyczące ujmowania efektu zmiany % udziału w jednostce zależnej, proponujemy uregulować na etapie tworzenia nowych standardów, np. w ramach standardu dotyczącego konsolidacji.

Celem naszych rekomendacji jest zaproponowanie rozwiązań prostych w stosowaniu, gdyż w obserwowanej przez nas praktyce jednostki raczej starają się unikać stosowania metody polegającej na ponownej wycenie do wartości godziwej po nabyciu dodatkowych udziałów w jednostce zależnej i poszukują uzasadnienia, aby tego nie robić, gdyż jest to dodatkowym obciążeniem.**Zakres zmian**

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.13.5. Metoda proporcjonalna

Odwołanie do aktu prawnego

Zastosowanie metody proporcjonalnej reguluje art. 59 ust. 2, zaś jej opis znajduje się w art. 61 ust. 1.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Stosowanie metody proporcjonalnej nie wydaje się uzasadnione poza ograniczonymi przypadkami takimi jak np. inwestycja w spółkę cywilną.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian w art. 59 ust. 2 Ustawy: Co do zasady w odniesieniu do jednostek współzależnych stosuje się metodą praw własności, za wyjątkiem przypadku, gdy inwestor ma prawo do aktywów jednostki współzależnej oraz posiada obowiązek pokrycia jej zobowiązań - wówczas inwestor ujmuje w swoim sprawozdaniu finansowym przypadającą na niego część aktywów i zobowiązań jednostki współzależnej.

Proponujemy aby, regulacje dotyczące szczegółów, kiedy inwestor ma prawo do aktywów jednostki współzależnej oraz obowiązek pokrycia jej zobowiązań uregulować na poziomie standardu/rozporządzenia. Wytyczne tam zawarte mogłyby wskazywać, iż metodę proporcjonalną należy stosować w przypadku (i) udziału w spółkach nieposiadających osobowości prawnej, (ii) udziału w przedsiębiorstwach lub aktywach (np. współwłasność budynku), albo (iii) udziału w podmiotach, w których jednostka na podstawie umowy ma prawo udziału w aktywach oraz ponosi bezpośrednią odpowiedzialności za zobowiązania; w pozostałych przypadkach zastosowanie ma metoda praw własności.

Uzasadnienie:

Zastosowanie metody proporcjonalnej w przypadku niektórych inwestycji oraz relacji umownych może nie odzwierciedlać treści ekonomicznej, gdyż może powodować rozpoznanie przez jednostkę udziałów w aktywach, do których dana jednostka nie ma bezpośredniego prawa oraz udziału w zobowiązaniach, których jednostka nie ma obowiązku pokryć. W przypadku gdy inwestor posiada prawo jedynie do aktywów netto podmiotu współzależnego, zasadną metodą do wyceny takiej inwestycji jest metoda praw własności odzwierciedlająca udział w takich aktywach netto. Zwracamy uwagę, że zapisy Ustawy były oparte o rozwiązania Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 31 "Udziały we wspólnych przedsiębiorstwach" ("MSR 31"), który w tamtym czasie dopuszczał wybór pomiędzy metodą praw własności i metodą proporcjonalną. Zapisy MSR 31 zostały zmienione w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej 11 "Wspólne ustalenia umowne" ("MSSF 11") w ten sposób, że stosowanie metody proporcjonalnej zostało ograniczone do sytuacji bezpośredniego udziału w aktywach i zobowiązaniach jednostki współzależnej.

Zaproponowane powyżej rozwiązanie jest w dużej mierze spójne z zasadami wynikającymi z MSSF 11, przy czym zaproponowane rozwiązanie jest nieco bardziej precyzyjne niż opisane w MSSF 11. Rozwiązania MSSF 11 narzucają złożony model decyzyjny pozwalający ustalić, czy

mamy do czynienia ze wspólnym przedsięwzięciem ('joint venture') czy wspólną operacją ('joint operation'), co jest niezbędne ze względu na złożony stopień funkcjonowania jednostek na całym świecie. Zaproponowane przez nas uproszczenia opisane powyżej (ujęcie części aktywów w przypadku udziałów w spółkach nieposiadających osobowości prawnej lub gdy inwestor jest bezpośrednio odpowiedzialny za aktywa i zobowiązania) stanowi rozsądne przybliżenie do wymogów MSSF 11, biorąc pod uwagę lokalne warunki i otoczenie prawne w Polsce.

W toku dyskusji członkowie Komitetu Standardów Rachunkowości potwierdzili, że kwestie opisane powyżej powinny być przedmiotem dalszej analizy oraz, że na poziomie standardu należałoby również uregulować kwestie umów konsorcjalnych oraz szczególnych przypadków takich jak tzw. 'spółka cicha'.

Proponujemy, wyraźnie uregulować, w jakich sytuacjach metoda proporcjonalna powinna być nakazana, zabroniona lub możliwa do stosowania. W przypadku wspomnianej powyżej tzw. "spółki cichej", określone prawa i obowiązki wspólnika cichego wynikają z umowy spółki. Rekomendowane zmiany do Ustawy, powinny stanowić wystarczającą podstawę dla jednostek, co do ustalenia sposobu ujęcia wszelkich relacji wynikających z umów m.in. spółki jawnej, czy 'spółki cichej'. Sugerujemy, aby szczególne przypadki pokryte zostały w ramach wytycznych, które stanowiły będą objaśnienia, i wśród których mogłyby znaleźć się odpowiednie zalecenia dla różnych form prawnych tj. m.in. spółki jawnej, spółki cichej, spółki komandytowej, spółki komandytowo-akcyjnej, wraz z opartymi o przykłady wyjaśnieniami, określającymi w jaki sposób zasady zawarte w Ustawie oraz standardach powinny być w poszczególnych przypadkach interpretowane.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - przepisy art. 59 ust 2;
- Odpowiednie przepisy Rozporządzenia o konsolidacji wraz z wprowadzeniem dodatkowych wytycznych dotyczących stosowania metody proporcjonalnej

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.13.6. Uregulowanie transakcji podziału

Odwołanie do aktu prawnego

Transakcje podziału są wspomniane w art. 44d, jednak artykuł ten nie reguluje ujęcia księgowego podziału, lecz jedynie ujęcie księgowe u jednostki nabywającej zorganizowaną część innej jednostki wydzieloną z tej jednostki w wyniku jej podziału.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ujęcie transakcji podziału jednostek nie jest wystarczająco uregulowane w Ustawie.

Rekomendacja

W celu uregulowania zasad dotyczących podziału jednostek proponujemy wprowadzenie następujących regulacji:

- W przypadku **podziału** jednostek nie skutkującego utratą kontroli przez stronę kontrolującą, jeżeli w wyniku transakcji podziału jednostka dzielona nie otrzymuje wynagrodzenia, wydane aktywa i zobowiązania ujmują się w korespondencji z kapitałem własnym jako dystrybucja na rzecz udziałowców. Jeżeli natomiast w przypadku takiego podziału jednostka dzielona otrzymuje wynagrodzenie w postaci udziałów/akcji jednostki nabywającej wydzielone aktywa netto, wówczas otrzymane udziały/akcje ujmują się w wartości bilansowej przekazanych w zamian aktywów netto jeżeli transakcja nie ma treści ekonomicznej lub ma znikomą treść ekonomiczną.
- Dodatkowo proponujemy wprowadzenie następujących regulacji dotyczących **zbycia przedsięwzięć**: Skutki zbycia przedsięwzięć ujmują się w rachunku zysków i strat w momencie utraty kontroli nad przedsięwzięciem jako różnicę pomiędzy wartością bilansową zbywanych aktywów netto a otrzymanym wynagrodzeniem, za wyjątkiem sytuacji, kiedy:
 - (i) Transakcja nie ma treści ekonomicznej lub ma znikomą treść ekonomiczną, lub
 - (ii) Transakcja stanowi dystrybucję na rzecz właścicieli bez wynagrodzenia lub z wynagrodzeniem odbiegającym od wartości godziwej zbywanego przedsięwzięcia.
- Skutki transakcji wskazanych w punktach (i) i (ii) ujmują się:
 - poprzez pomniejszenie kapitału zapasowego,
 - a jeśli taki kapitał nie występuje bądź jest niewystarczający, wówczas skutki transakcji (i) - (ii) ujmują się poprzez korektę zysku/strat z lat ubiegłych,

za wyjątkiem przypadku, gdy w zamian za zbyte przedsięwzięcie jednostka otrzymuje wynagrodzenie w formie aktywów niepieniężnych - wówczas wartość

bilansowa aktywów netto zbytego przedsięwzięcia stanowi wartość początkową nabytych w zamian aktywów niepieniężnych.

- W związku z powyższym rekomendujemy zdefiniowanie w Ustawie pojęcia “znikoma treść ekonomiczna”, bazując na “Stanowisku Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych”, jako takie transakcje zamiany aktywów niepieniężnych lub usług na inne aktywa niepieniężne lub usługi (z ewentualnym uwzględnieniem elementu pieniężnego), w przypadku której:
 - zamieniane aktywa lub usługi są zasadniczo tożsame, lub
 - zamieniane aktywa lub usługi nie są zasadniczo tożsame lecz transakcja nie spełnia następujących warunków: (i) konfiguracja (ryzyko, czas i kwota) przepływów pieniężnych związanych z otrzymanym składnikiem aktywów różni się od konfiguracji przepływów pieniężnych związanych z przekazaniem w zamian składnikiem aktywów, lub (ii) w wyniku transakcji zamiany zmienia się wartość charakterystyczna dla jednostki w części działalności, na którą wpłynęła transakcja. W obu przypadkach powinien być zachowany warunek, że różnica w (i) lub (ii) jest istotna w porównaniu z wartością godziwą zamienionych aktywów.
 - Jeżeli powyższe warunki (i) lub (ii) są spełnione, wówczas uznaje się, że transakcja ma znikomą treść ekonomiczną. Transakcja posiada treść ekonomiczną, jeśli różnice w konfiguracji przepływów pieniężnych lub jej wpływ na wartość działalności jednostki są istotne. Analiza nie obejmuje skutków opodatkowania. Jednostka zobowiązana jest do ujawnienia istotnych informacji o tego rodzaju transakcjach w swoim sprawozdaniu finansowym.
- Proponujemy również dodanie do KSR 4 przepisu stanowiącego, iż decyzja o podziale może stanowić jedną z przesłanek do przeprowadzenia testu na utratę wartości. W przypadku stwierdzenia utraty wartości, należałoby ująć jej skutki w rachunku zysków i strat przed ujęciem transakcji podziału.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - rozszerzenie obecnych przepisów art. 44d;
- Uzupełnienie KSR 4.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.13.7. Metoda praw własności

Odwołanie do aktu prawnego

- Metoda praw własności jest uregulowana w art. 63 ust. 1-3
- Nabycie etapami udziałów w jednostce współzależnej jest uregulowane w art. 61 ust. 3-4

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

- W przypadku znaczącego wpływu często trudno jest uzyskać wystarczające dane, aby możliwe było wiarygodne ustalenie wartości godziwych aktywów i zobowiązań spółki stowarzyszonej na dzień powstania stosunku podporządkowania.
- Metoda praw własności zakłada również korektę o odpis wartości firmy lub ujemnej wartości firmy. W praktyce dla jednostek stowarzyszonych zwykle trudno jest ustalić wartość firmy ze względu na trudność w ustaleniu wartości godziwej aktywów i zobowiązań wskazaną powyżej.
- Ustawa nie wskazuje jednoznacznie, czy należy na dzień każdej znaczącej transakcji lub transakcji następujących w znacznych odstępach czasu, dokonać wyceny aktywów/zobowiązań jednostki współzależnej do wartości godziwej;
- Jeżeli należałoby dokonać wyceny do wartości godziwej na dzień każdej znaczącej transakcji nabycia dodatkowych udziałów, to nie wskazano, w jaki sposób ująć efekt takiej wyceny;
- Brak jest wytycznych, jak ująć nabycie dodatkowych udziałów, gdy transakcje nie są znaczące lub nie występują w znacznych odstępach czasu;
- Ustawa wprowadza specyficzne uregulowanie dotyczące zmiany procentowego udziału w spółce współzależnej, gdy następuje to w drodze wydania dodatkowych udziałów przez spółkę współzależną (ujęcie kwoty różnicy w kosztach/przychodach finansowych), które są odmienne od sposobu ujmowania transakcji kupna/sprzedaży udziałów.

Rekomendacja

Proponujemy zmianę przepisów art. 61 ust. 3 w taki sposób, aby stanowiły one, iż:

- Aktywa i zobowiązania jednostki współzależnej wycenia się do wartości godziwej **wyłącznie na datę objęcia współkontroli**, przy czym, jeżeli przed dniem objęcia

współkontroli inwestor miał znaczący wpływ i wyceniał udziały metodą praw własności, wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej dokonuje się na moment objęcia znaczącego wpływu i nie dokonuje się ponownego przeszacowania na datę objęcia współkontroli przy ciągłym stosowaniu metody praw własności. Wartość firmy ustalona jest na dzień objęcia współkontroli, przy czym w celu wyliczenia wartości firmy wycena dotychczas posiadanych udziałów nie dających współkontroli **jest oparta o ich wartości bilansowe**.

- **Zwiększenie % udziału w jednostce współzależnej**, przy utrzymaniu relacji współkontroli, nie skutkuje koniecznością ponownej wyceny aktywów i zobowiązań jednostki współzależnej do wartości godziwych. Różnicę pomiędzy ceną nabycia dodatkowych udziałów a nabytym udziałem w wartości bilansowej aktywów netto (przez wartości bilansowe rozumie się wartości ustalone z uwzględnieniem wycen do wartości godziwych z dnia objęcia współkontroli) ujmuje się jako korektę wartości firmy.
- Proponujemy, aby w przypadku **jednostek stowarzyszonych** postępować analogicznie jak w stosunku do jednostek współzależnych, tj. w przypadku stosowania metody praw własności ewentualna wycena do wartości godziwej byłaby wykonywana jednorazowo - na datę nabycia/ objęcia znaczącego wpływu, a każda kolejna zmiana % udziału (pod warunkiem dalszego stosowaniu metody praw własności) nie powodowała konieczności ponownej wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej; ewentualna różnica powstała w wyniku transakcji nabycia dodatkowych udziałów ujmowana byłaby jako wartość firmy. W konsekwencji w Ustawie należałoby dodać przepisy dedykowane dla jednostek stowarzyszonych sformułowane w sposób analogiczny jak zaproponowano powyżej w odniesieniu do spółek współzależnych.

Proponujemy dwie opcje zmian do art. 63 ust. 1:

- **Opcja 1:** W przypadku zastosowania metody praw własności (niezależnie od tego czy jest ona stosowana w odniesieniu do jednostki współzależnej czy stowarzyszonej), wycena aktywów i zobowiązań do wartości godziwej jest wykonywana wyłącznie na datę nabycia udziałów skutkującego rozpoczęciem stosowania metody praw własności. Kolejne zwiększenia % udziału w danej jednostce, przy założeniu dalszego stosowaniu metody praw własności, nie powoduje konieczności ponownej wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej, a wartość firmy ustala się jako różnicę pomiędzy ceną nabycia a nabytym dodatkowym udziałem w wartości bilansowej aktywów netto (z uwzględnieniem wycen do wartości godziwej z dnia rozpoczęcia stosowania metody praw własności).
- **Opcja 2 (preferowana):** W odpowiedzi na podnoszone przez interesariuszy kwestie dotyczące praktycznych problemów związanych z możliwością wyceny do wartości godziwej aktywów netto jednostek stowarzyszonych/ współzależnych można

rozważyć wprowadzenie znaczących uproszczeń w stosowaniu metody praw własności. Według takiej propozycji w przypadku zastosowania metody praw własności (niezależnie od tego czy jest ona stosowana w odniesieniu do jednostki współzależnej czy stowarzyszonej) aktywa i zobowiązania przejmowanej jednostki NIE są wyceniane do wartości godziwej a jedynym obowiązkiem jest doprowadzenie tych zasad do spójności z zasadami rachunkowości stosowanymi przez inwestora. Powstała **różnica** (tj. zawarta w inwestycji wartość firmy) pomiędzy zapłaconą ceną nabycia a udziałem w aktywach netto (po doprowadzeniu wartości aktywów i zobowiązań do jednolitych zasad rachunkowości) podlega rozliczeniu przez okres 5 lat (chyba, że kierownik jednostki byłby w stanie jednoznacznie wyznaczyć inny, uzasadniony okres). Rozliczenie to jest ujmowane jako udział w zysku/stracie jednostki współzależnej/stowarzyszonej. Dalsze zwiększenia lub zmniejszenia udziałów w jednostce byłyby rozliczane w sposób analogiczny (tj. bez konieczności wyceny do wartości godziwej i z rozliczaniem powstałej różnicy np. przez 5 lat). O ile powyższa propozycja wprowadza sporo uproszczeń, to jednak w toku prac wzbudzała sporo kontrowersji (zgłaszanych m.in. przez niektórych członków Komitetu Standardów rachunkowości). Tym samym przed jej ewentualnym wprowadzeniem rekomendowalibyśmy dalszą debatę w tej sprawie.

Dodatkowo proponujemy modyfikację przepisów art. 63 ust. 2: Po początkowym ujęciu wartość udziałów wycenianych metodą praw własności koryguje się o przypadające na znaczącego inwestora/ współnika jednostki współzależnej zmiany aktywów netto, przy czym skutki tej wyceny są drugostronnie odnoszone do rachunku zysków i strat, za wyjątkiem zmian aktywów netto wynikających z kwot ujętych przez jednostkę stowarzyszoną/współzależną bezpośrednio w kapitale własnym, udział w którym znaczący inwestor/ współnik jednostki współzależnej również ujmowałby w kapitale własnym. **Uzasadnieniem** tej rekomendacji jest, aby skutki zmiany aktywów netto, inne niż wynikające z zysku, takie jak np. kapitał z aktualizacji wycen, ujmowane były analogicznie do sposobu ujęcia zastosowanego przez jednostkę stowarzyszoną/ współzależną.

Proponujemy również opracowanie na poziomie standardu (rozporządzenia) regulacji szczegółowo opisującej stosowanie metody praw własności, w tym m.in. eliminację niezrealizowanych zysków/ strat na transakcjach pomiędzy jednostką stowarzyszoną/współzależną a znaczącym inwestorem/ współnikiem jednostki współzależnej.

Proponujemy również wprowadzenie uregulowania dotyczącego ujęcia transakcji tzw. **domniemanego zakupu lub sprzedaży**: W przypadku zmian w strukturze grupy kapitałowej, w których dana jednostka nie uczestniczy w sposób bezpośredni (w szczególności w przypadku emisji udziałów przez jednostkę współzależną/ stowarzyszoną - rozumianej jako domniemana sprzedaż, lub w przypadku umorzenia przez jednostkę współzależną/ stowarzyszoną udziałów należących do innego udziałowca - rozumianego jako domniemany zakup), ujęcie tych zmian następuje w sposób analogiczny do ujęcia transakcji nabycia lub zbycia udziałów, tj. (i) w przypadku domniemanego zakupu ujmowana jest dodatkowa wartość firmy; natomiast (ii) w

przypadku domniemanej sprzedaży wynik na tej transakcji ujmowany jest jako zysk lub strata okresu. Uregulowanie, o którym mowa, można wprowadzić w proponowanym standardzie/rozporządzeniu, natomiast konsekwencją wprowadzenia proponowanych zapisów byłoby usunięcie obecnych przepisów art. 61 ust. 4.

Punkt 3.13.7 stanowi istotny element, który wymaga głębszej analizy w procesie implementacji. W tym kontekście, wybór opcji 2 wydaje się być bardziej korzystny, zarówno pod względem prostoty, preferencji, jak i pragmatyzmu. Przejście tą drogą jest zdecydowanie łatwiejsze, ponieważ metoda praw własności nie cieszy się tak powszechnym użyciem, co sprawia, że ewentualne problemy z jej zastosowaniem są mniej nagminne. Istnieją również istotne wątpliwości co do przydatności samej metody praw własności, zgłaszane przez zainteresowane podmioty. Warto zauważyć, że w przypadku opcji 2 wartość podmiotu podlega procesowi amortyzacji, co dodatkowo potwierdza sensowność wyboru bardziej zalecanej i przystosowanej do potrzeb interesariuszy opcji. W konsekwencji, wdrożenie opcji 2 może przynieść korzyści zarówno pod względem prostoty implementacji, jak i efektywności biznesowej.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - modyfikacja przepisów art. 61 ust 3-4;
- Analogiczne zmiany w Rozporządzeniu o konsolidacji wraz z ewentualnym uzupełnieniem o wytyczne dotyczące eliminacji niezrealizowanych zysków i strat.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.13.8. Brak grupy kapitałowej na dzień bilansowy

Odwołanie do aktu prawnego

Obowiązek przygotowania skonsolidowanych sprawozdań finansowych reguluje art. 55 ust. 1.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy nie precyzują czy istnieje wymóg sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w sytuacji, kiedy na dzień bilansowy nie istnieje grupa kapitałowa – brak jednostek zależnych - ale grupa ta istniała w trakcie roku obrotowego.

Rekomendacja

Proponujemy doprecyzowanie art. 55 ust. 1 w taki sposób, aby jednostka dominująca **NIE** była zobowiązana do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w sytuacji gdy **na**

dzień bilansowy jednostka nie posiada udziałów w jednostkach zależnych a posiadała je w trakcie roku bieżącego lub/i roku ubiegłym.

Uzasadnienie:

W sytuacji opisanej powyżej nie jest celowym przygotowanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które, co do zasady, nie stanowi podstawy rozliczeń podatkowych czy wypłaty dywidendy. Wartość użytkowa takiego sprawozdania byłaby niewielka ze względu na fakt, iż grupa kapitałowa nie istnieje na dany dzień bilansowy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - modyfikacja przepisów art. 55 ust. 1.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.13.9. Zwolnienie z obowiązku konsolidacji w przypadku przekroczenia ustawowych progów

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy art. 56 ust. 1 i 1a regulują kwestie zwolnienia jednostki z obowiązku przygotowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego z tytułu spełnienia/ niespełnienia przez grupę kapitałową kryteriów wielkościowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy pozwalające na zwolnienie z obowiązku sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego ze względu na nieprzekroczenie progów wielkościowych (art. 56 ust. 1) oraz przepisy dotyczące utraty tego prawa (art. 56 ust. 1a) są niesymetryczne, tj. jednostka która nie została uprzednio zwolniona z obowiązku sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego na podstawie art. 56 ust. 1 zobowiązana jest sporządzać skonsolidowane sprawozdanie, jeżeli w roku bieżącym lub okresie porównawczym przekracza progi wielkościowe, podczas gdy jednostka która uprzednio nabyła już prawo do zwolnienia na podstawie art. 56 ust. 1 nie musi sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, nawet jeżeli w roku bieżącym przekroczyła progi wielkościowe. W efekcie grupa która stała się dużą grupą kapitałową w okresie bieżącym a miała prawo do zwolnienia z obowiązku sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w roku poprzednim na bazie art. 56 ust. 1, nadal może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok bieżący.

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację obecnych przepisów w taki sposób, aby jednostka była zobowiązana do przygotowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli na dzień bilansowy roku obrotowego łączne dane jednostki dominującej oraz wszystkich jednostek zależnych każdego szczebla przekraczają zdefiniowane wymogi, w przypadku, gdy jest to pierwszy rok funkcjonowania danej grupy kapitałowej. Jednostka dominująca może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli na dzień bilansowy roku obrotowego oraz na dzień bilansowy roku poprzedzającego łączne dane jednostki dominującej oraz wszystkich jednostek zależnych każdego szczebla nie przekraczają wskazanych progów.

W trakcie trwania Projektu trwają prace w ramach innego projektu zmian do Ustawy, które będą regulować tę kwestię, więc nie formułujemy rekomendacji w sposób szczegółowy, ani nie wskazujemy konkretnego umiejscowienia w przepisach.

Uzasadnienie:

Przepisy w obecnym brzmieniu sprawiają, że duża grupa kapitałowa może być zwolniona z obowiązku sporządzenia a tym samym badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w nieuzasadnionych przypadkach, np. w pierwszym roku powstania grupy, jeśli dane jednostki dominującej za rok poprzedni nie przekraczają wymaganych progów.

Ponieważ zaproponowane rozwiązanie ogranicza zakres zwolnienia z konsolidacji (a jednocześnie jest krokiem w kierunku uproszczenia zasad - tzn. duże grupy przygotowują skonsolidowane sprawozdania finansowe), rekomendowane byłoby rozważenie ustalenia progów na pożądanym poziomie, po przekroczeniu których wymagane jest przygotowanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego (zamiast skomplikowanej listy zwolnień).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Nie wskazujemy umiejscowienia zmian, gdyż obecnie trwają prace w tym zakresie. Gdyby jednak do wprowadzenia zmian nie doszło, proponujemy by była to Ustawa o rachunkowości - art. 56 ust. 1a.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.13.10. Ujęcie aktywów i zobowiązań wcześniej nie rozpoznanych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 60 ust 5 reguluje kwestie wyceny aktywów netto w wartościach godziwych oraz rozliczania wartości firmy lub ujemnej wartości firmy.

Z kolei art. 44b ust. 2 wskazuje, że aktywa i zobowiązania spółki przejętej na dzień połączenia obejmują także aktywa lub zobowiązania niewykazywane dotychczas w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym spółki przejętej, jeżeli w wyniku połączenia następuje ich ujawnienie i odpowiadają one definicji aktywów i zobowiązań.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 44b ust. 2 (regulujący rozliczenia połączenia jednostek) wskazuje na ujęcie aktywów lub zobowiązań niewykazywanych dotychczas w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym spółki przejętej. Niemniej jednak przepisy dotyczące zastosowania metody konsolidacji pełnej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w zakresie ustalania przejętych aktywów i zobowiązań oraz wartości firmy nie odnoszą się do art. 44b ust. 2, lecz tylko do art. 44b ust 4,11,12, i w rezultacie nie jest jasne, czy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ujęciu i wycenie do wartości godziwej podlegają również aktywa i zobowiązania jednostki zależnej niewykazywane w jej sprawozdaniu finansowym.

Rekomendacja

Rekomendujemy wprowadzenie na poziomie Ustawy przepisu wskazującego, iż aktywa i zobowiązania nabywanego przedsięwzięcia, które są identyfikowalne (czyli spełniają kryteria rozpoznania i uznania za składnik aktywów/ zobowiązań) ujmują się w wartościach godziwych.

Zaproponowana odrębnie rekomendacja dotycząca zmiany definicji wartości niematerialnych i prawnych w kierunku definicji zgodnej z MSR 38 uwzględnia wskazany już powyżej warunek ("możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, nie mający postaci fizycznej").

W konsekwencji na poziomie przyszłego standardu dotyczącego zagadnień kontroli połączonego z regułami dotyczącymi konsolidacji należałoby uregulować, co oznacza, że dany składnik aktywów (lub zobowiązań) jest możliwy do zidentyfikowania.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - obszar definicji;
- Planowany do utworzenia standard dotyczący rozliczania połączeń.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.13.11. Prezentacja skonsolidowanych kapitałów

Odwołanie do aktu prawnego

Brak przepisów w tym obszarze.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce często pojawiającym się problem jest kwestia tego, jak należy prezentować w sprawozdaniu skonsolidowanym podział wyników jednostek zależnych objętych konsolidacją, który skutkuje przeniesieniem wyniku pomiędzy pozycjami kapitałów takiej jednostki. Kolejną wątpliwością jest to, z jakiej pozycji skonsolidowanych kapitałów należy dokonywać eliminacji niezrealizowanych zysków/strat z transakcji wewnątrzgrupowych, jeżeli wyniki finansowe podmiotów, w których ujęty został taki wynik na transakcjach wewnątrzgrupowych został podzielony poprzez przekazanie na konkretny rodzaj kapitału lub wypłacony wspólnikom.

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację sposobu prezentacji kapitałów w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w taki sposób aby kapitały zawierały: kapitał zakładowy jednostki dominującej, kapitał zapasowy jednostki dominującej, kapitał rezerwowy jednostki dominującej, kapitał z aktualizacji wyceny wszystkich jednostek podlegających konsolidacji (w przypadku jednostek zależnych byłyby to kwoty powstałe od dnia objęcia kontroli) **oraz zakumulowane zyski/ straty całej grupy kapitałowej** (pozycja ta uwzględniałaby osiągnięte od dnia objęcia kontroli wyniki finansowe jednostek zależnych, bez względu na to na jaki składnik kapitału zostały one przeniesione w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych jednostek).

W związku z powyższą propozycją:

- Proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego, iż w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wszystkie składniki kapitałów, których źródłem pochodzenia są wyniki finansowe konsolidowanych jednostek, prezentuje się w jednej pozycji jako zakumulowane zyski/ straty a wszelkie korekty konsolidacyjne dotyczące transakcji wewnątrzgrupowych korygują te pozycje.
- Jednocześnie proponujemy wprowadzenie przepisu, zgodnie z którym jednostka dominująca **może** ujawnić strukturę zysków/strat z lat ubiegłych w podziale na poszczególne rodzaje kapitałów na poziomie poszczególnych spółek grupy, z tym że **obowiązkowo ujawnia** kwoty wykazane jako zyski/ straty z lat ubiegłych oraz wynik bieżący, które mogą podlegać podziałowi na rzecz udziałowców (lub pokryciu strat); nie jest przy tym wymagane podanie tego ujawnienia w podziale na poszczególne spółki grupy lecz w formie zagregowanej np. kwoty dotyczący jednostki dominującej oraz kwoty dotyczące wszystkich spółek zależnych. Przepis ten mógłby stanowić uzupełnienie istniejącego Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad

sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych "Rozporządzenie o konsolidacji").

- Zmiany wymagałby wzór skonsolidowanych sprawozdań finansowych zawarty w Rozporządzeniu o konsolidacji.
- Treść obecnego art. 60 ust 1 proponujemy zmodyfikować w taki sposób, aby stanowił on, iż metoda konsolidacji pełnej polega na sumowaniu w pełnej wartości aktywów, zobowiązań oraz kapitałów po dokonaniu wyłączeń konsolidacyjnych. Uzupełnieniem tego przepisu powinien być przepis wyjaśniający na poziomie Rozporządzenia o konsolidacji stanowiący, że jako zakumulowane zyski/ straty grupy kapitałowej wykazuje się wynik jednostki dominującej oraz tę część wyników jednostek zależnych, która została wygenerowana przez te jednostki od dnia objęcia kontroli (w części przypadającej/ należnej grupie kapitałowej).

Uzasadnieniem powyższej propozycji jest eliminacja wskazanych powyżej wątpliwości oraz wprowadzenie ułatwień w procesie konsolidacji. Dodatkowo skonsolidowane sprawozdanie finansowe będzie prezentować w jasny sposób wyniki jednostki dominującej wraz z wynikami wygenerowanymi przez jednostki zależne w udziale przypadającym na jednostkę dominującą.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - obszar definicji;
- Planowany do utworzenia standard dotyczący rozliczania połączeń.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Proponowane w tym rozdziale zmiany będą miały istotny wpływ na jednostki uczestniczące w procesach restrukturyzacji kapitałowej lub podobnych przekształceniach; natomiast dla jednostek przygotowujących skonsolidowane sprawozdania finansowe zmiany będą miały, w większości przypadków, charakter raczej porządkujący i ułatwiający działanie.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Praktyczne ułatwienia w procesie konsolidacji (konsolidacja kapitałów, wyceny w przypadku nabycia etapami) - ograniczenie nakładów/ skrócenie czasu konsolidacji w jednostkach;
- Uporządkowanie i uzupełnienie zapisów Ustawy - ułatwienie korzystania z przepisów.

Analiza kosztów i trudności:

- Szeroko zakrojone zmiany Ustawy (zmiana struktury przepisów Ustawy, wprowadzenie nowych pojęć, trudna merytorycznie tematyka) i równoległe zmiany do Rozporządzenia o konsolidacji wymagać będą istotnego nakładu pracy ze strony ustawodawcy;
- Z uwagi na zakres merytoryczny zmian (nowe pojęcia i metody) upowszechnienie wiedzy i wyjaśnianie wątpliwości użytkowników, np. poprzez Opracowanie Wytycznych Stosowania może wymagać istotnych środków i czasu ze strony ustawodawcy;
- Dodatkowe obowiązki dla jednostek związane z zamknięciem ksiąg i koniecznością przygotowania sprawozdania finansowego w przypadku połączenia spółek (w przypadku zastosowania metody opartej o wartości bilansowe poprzednika)

Stopień trudności implementacji zmiany: wysoki

3.14. Rezerwy i Rozliczenia międzyokresowe bierne

3.14.1. Rezerwa na koszty usunięcia aktywa lub przywrócenia do stanu pierwotnego

Odwołanie do aktu prawnego

Kwestie związane z wartością początkową środków trwałych oraz odpisami amortyzacyjnymi lub umorzeniowymi ich dotyczącymi, w tym procedury zwiększania wartości początkowej w przypadku ulepszeń środków trwałych, aktualizacji wyceny i alokacji różnic wartości netto reguluje art. 31 Ustawy. Dodatkowo kwestie ujęcia tworzenia i rozwiązywania rezerw uregulowane są art. 3 ust. 1 pkt 32e Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Użytkownicy Ustawy wskazują, że nie jest jednoznacznie określone, czy rezerwę na koszty usunięcia aktywa i przywrócenia do stanu pierwotnego miejsca, gdzie dany składnik aktywów się znajdował, należy ująć jednorazowo w rachunku zysków i strat w momencie powstania zdarzenia obligującego (art. 3 ust.1 pkt. 32e wskazuje, iż rezerwy ujmuje się w pozostałych kosztach operacyjnych), czy też należy ująć jako składnik aktywów i amortyzować przez okres użytkowania aktywa (KSR 11 wskazuje jedynie, iż takich rezerw nie ujmuje się w wartości bilansowej rzeczowych aktywów trwałych, lecz nie wskazuje czy można by je ujmować jako np. rozliczenia międzyokresowe czynne).

Z aktualnych postanowień Ustawy i KSR można by wnioskować, że takie rezerwy ujmuje się jednorazowo w wyniku finansowym. Jednakże niektórzy interesariusze wskazywali, że ujęcie jednorazowe rezerwy w rachunku zysków i strat w momencie powstania zdarzenia obligującego może nie być zasadne, gdyż zaburza wynik finansowy danego okresu, podczas gdy aktywa, których dotyczy ta rezerwa używane będą przez wiele kolejnych lat. W związku z powyższym interesariusze wskazali, iż istnieje również praktyka ujmowania długoterminowych rozliczeń międzyokresowych kosztów i rozliczania ich przez okres analogiczny do amortyzacji środków trwałych.

Rekomendacja

Do rozważenia proponujemy dwie metody rozpoznania rezerwy na koszty usunięcia składnika aktywów lub przywrócenia go do stanu pierwotnego:

Opcja 1 (preferowana): Utworzenie i ujęcie rezerwy na pełną wartość zobowiązania z drugostronnym rozpoznaniem składnika aktywów (RMC), rozliczanego w czasie.

Proponujemy zmianę Ustawy, tak aby wprowadzić obowiązek ujęcia rezerwy na koszty usunięcia aktywa jako RMC (takie podejście nie powodowałoby konieczności zmiany KSR 11 oraz byłoby spójne z KSR 5) i rozliczenie tych kosztów w czasie w sposób powiązany z danym składnikiem aktywów, a nie poprzez ujęcie jednorazowe w rachunku zysków i strat. Takie rozwiązanie spójne jest z faktem, że składnik aktywów użytkowany będzie w długim okresie czasu i jest zgodne z zasadą współmierności przychodów i kosztów ich dotyczących.

Należy również jasno uregulować gdzie należy odnosić skutki zmian wartości rezerwy w przypadku zmiany oszacowania wartości obowiązku związanego z usunięciem aktywów. Określenie, że wszelkie późniejsze zmiany wartości rezerwy podnoszone są zawsze do rachunku zysków i strat wprowadziłoby jasność, jednakże to rozwiązanie może być przedmiotem dalszej dyskusji z interesariuszami.

Rekomendujemy, aby na poziomie Ustawy dodatkowo uregulować, że przy wprowadzeniu metody pierwszej, rezerwa może zostać utworzona jedynie pod warunkiem zaistnienia zdarzenia obligującego, skutkującego utworzeniem rezerwy w całości (rezerwa ta byłaby na moment powstania wyceniona z uwzględnieniem zmiany wartości pieniądza w czasie) oraz, że można bezpośrednio określić przyszłe korzyści ekonomiczne potwierdzające zasadność/wynikające z poniesienia kosztu.

Opcja 2: Metoda zbliżona do podejścia ujętego w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 19 "Świadczenia pracownicze" ("MSR 19") polegająca na budowaniu rezerwy w czasie (RMC nie jest w tym przypadku tworzone) - tworzona jest natomiast rezerwa po stronie zobowiązań w taki sposób, aby jej wielkość była równomiernie powiększana w okresie, tak aby rezerwa odzwierciedlała pełne zobowiązanie dopiero na moment uregulowania obowiązku.

Obie opcje zapewniają współmierność przychodów i kosztów niemniej jednak sugerujemy zastosowanie pierwszej ze względu na to, iż metoda pierwsza w pełni odzwierciedla zobowiązania ciężące na jednostce i wydaje się prostsza do zrozumienia dla użytkowników i sporządzających sprawozdania finansowe.

Dodatkowo zakładając, że nasza rekomendacja dotycząca wprowadzenia obowiązkowego stosowania standardów (np. poprzez ich publikację w formie rozporządzenia) zostanie wprowadzona, proponujemy również, aby na poziomie KSR 6, uszczegółowić kryterium bezpośrednio przyszłych korzyści ekonomicznych. Szczegółowe przepisy są konieczne do wprowadzenia aby zapobiec stosowaniu opisanego powyżej mechanizmu, poprzez analogię, i wykorzystaniu go do rozliczania kosztów już poniesionych w czasie (np. kosztów marketingu), które mają jedynie pośrednie powiązanie z osiąganymi korzyściami ekonomicznymi.

Punkt 3.14.1 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Proponowana Opcja 1 wydaje się być bardziej atrakcyjna z kilku względów. Przede wszystkim jest ona bardziej zrozumiała dla zainteresowanych stron, co ułatwia procesy raportowania i zrozumienie danych finansowych. Dodatkowo, jest zbliżona do MSR, co sprawia, że jest bardziej spójna z międzynarodowymi standardami rachunkowości. Po trzecie, lepiej odzwierciedla bilans poprzez uwzględnienie różnic między ceną, a kosztem usunięcia aktywa, które mają istotne znaczenie dla oceny wartości podmiotu. Natomiast istnieje subtelna różnica w podejściu, gdyż w Opcji 1 skupiamy się na identyfikacji RMC, zamiast bezpośredniego ustalenia wartości środka trwałego. Niemniej jednak, ta różnica nie jest istotna w kontekście przewagi Opcji 1 nad 2. Proponowana Opcja 2 jest mniej atrakcyjna, głównie ze względu na swoją mniej klarowną naturę. Jest ona mniej zrozumiała dla zainteresowanych stron, co może prowadzić do nieścisłości w raportowaniu i utrudniać zrozumienie danych finansowych. Ponadto, Opcja 2 nie w pełni odzwierciedla obowiązek usuwania rezerwy, który będzie miał coraz większe znaczenie w przyszłości.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy oraz KSR 6.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Zgłoszono również alternatywną propozycję polegającą na tym, aby rezerwa na koszty usunięcia aktywa była uwzględniana rezerwy w wartości środka trwałego w bilansie, a następnie odpisywana w ciężar rachunku zysków i strat poprzez koszty amortyzacji.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.14.2. Uregulowanie kwestii rezerw i rozliczeń międzyokresowych biernych oraz rezerwy na świadczenia pracownicze

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 35d Ustawy określa zasady tworzenia rezerw (na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować). Z kolei art. 39 ust. 2 Ustawy dotyczy tworzenia biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów (w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy). Dodatkowo art. 39 ust. 2a reguluje sposób prezentacji zobowiązań, o których mowa w ust. 2 pkt. 2.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Interesariusze zgłaszali, że postanowienia Ustawy i KSR 6 co do biernych rozliczeń międzyokresowych rodzą wątpliwości natury interpretacyjnej, gdyż **pewne pozycje biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów wykazuje się jako rezerwy na bilansie** (np. z tytułu przyszłych świadczeń na rzecz pracowników), a część z nich prezentuje się w zobowiązaniach. Dodatkową przepis Ustawy stanowią, iż „**rezerwa** obciąża pozostałe koszty operacyjne, koszty finansowe lub straty nadzwyczajne, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą” - nie przewiduje się zatem ujmowania rezerw w kosztach operacyjnych. Wątpliwości budzi zatem to czy obowiązek prezentacji danej pozycji jako rezerwy oznacza, że należy ją jednocześnie odnosić do pozostałych kosztów operacyjnych (tak jak inne rezerwy), czy też zgodnie z tym jak odnosi się w koszty bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

Dodatkowo zauważamy, że obecne przepisy Ustawy dotyczące tworzenia rezerw są dość ogólne i mogą powodować tworzenie rezerw w zbyt wielu przypadkach, z uwagi na dość ogólny przepis stanowiący, iż "Rezerwy tworzy się na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować" - w tym obszarze mogą występować wątpliwości natury interpretacyjnej wynikające z postanowień KSR 6, zgodnie z którym rezerwy tworzy się tylko wtedy, gdy występuje tzw. zdarzenie obligujące.

Rekomendacja

Rekomendowane byłoby uspoźnienie KSR 6 pod kątem terminologii i definicji pozycji/ kategorii, które stanowią rezerwy oraz rozliczenia międzyokresowe bierne. Proponujemy, aby opisane poniżej zmodyfikowane definicje rezerwy i rozliczeń międzyokresowych biernych znalazły się w Ustawie:

- Rezerwy stanowią pozycje, których kwota została ustalona na podstawie szacunku, lub w przypadku których termin wywiązania się z obowiązku nie jest pewny; w przypadku
- Rozliczenia międzyokresowe bierne stanowią pozycje, których kwota zobowiązania jest pewna, a termin zapłaty jest określony umową (np. została wykonana usługa, za którą jednostka jeszcze nie otrzymała faktury).

Dodatkowo, proponujemy odejście od nazwy “rozliczenia międzyokresowe bierne” oraz “rezerwa” **w kontekście świadczeń pracowniczych**. Szeroko rozumiane zobowiązania jednostki związane z wynagradzaniem pracowników proponujemy nazwać świadczeniami z tytułu rozliczeń z pracownikami - takie świadczenia powinny być wykazywane jako odrębna pozycja w zobowiązaniach krótko- i długoterminowych. Jednocześnie proponujemy, aby wszystkie uregulowania w zakresie świadczeń pracowniczych zostały opisane w dedykowanym tej kwestii odrębnym, obowiązkowym do stosowania standardzie o charakterze horyzontalnym. Sugerujemy aby zapisy tego standardu były zbliżone do MSR 19 oraz MSSF 2 (w zakresie transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, kiedy stanowią one zobowiązanie). W konsekwencji sugerujemy również usunięcie z KSR 6 wszystkich zagadnień dotyczących kwestii pracowniczych.

Mając na uwadze powyższe, proponujemy aby na poziomie Ustawy uregulować kwestie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych dotyczące sposobu ich tworzenia i rozliczania (uwzględniając pojęcie wartości bieżącej świadczenia wobec pracownika z tytułu pracy, która została już przez niego wykonana). Proponowany przez nas przepis powinien zawierać między innymi wytyczne dotyczące tego, że jednostka rozlicza świadczenia pracownicze w okresie, w którym wykonywana jest praca, oraz ujmuje na koniec okresu zobowiązanie w wartości bieżącej, odzwierciedlającej etap (stopień) wykonanej przez pracownika pracy.

Wskazane powyżej przepisy powinny uwzględniać świadczenia zarówno krótkoterminowe (np. z tytułu wynagrodzeń i urlopów) jak i długoterminowe (np. nagrody jubileuszowe, emerytury), a także kwestie płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych. Sugerujemy także, aby koszty świadczeń pracowniczych były rozpoznawane w rachunku wyników jako pozycja kosztów operacyjnych (koszty świadczeń pracowniczych), natomiast w przypadku zmian założeń (np. aktuarialnych), które mają istotny wpływ na wartość tych świadczeń, jednostka ujmowałaby ich wpływ jako pozostałe przychody/ koszty operacyjne. Definicje oraz szczegółowe wytyczne dotyczące założeń aktuarialnych należałoby wówczas wprowadzić na poziomie standardu.

W związku z powyższymi zmianami konieczna byłaby również aktualizacja wzoru bilansu, poprzez dodanie do niego w zobowiązaniach pozycji świadczeń pracowniczych w podziale na część krótko- i długoterminową.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy oraz aktualizacja wzoru bilansu z Załączników do Ustawy;
- Modyfikacja przepisów KSR 6;
- Opracowanie nowego standardu dotyczącego świadczeń pracowniczych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.14.3. Wycena rezerw z uwzględnieniem dyskonta

Odwołanie do aktu prawnego

Sposób wyceny rezerw reguluje art. 28 ust. 1 pkt 9) Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Rezerwy wycenia się zgodnie z Ustawą w uzasadnionej i wiarygodnie oszacowanej wartości. Ustawa nie odnosi się jednakże do kwestii dyskontowania (uwzględnienia wartości pieniądza w czasie). Kwestia ta została natomiast doprecyzowana w KSR 6.

Rekomendacja

Proponujemy przeniesienie przepisów dotyczących uwzględnienia wartości pieniądza w czasie (dyskonta) w wycenie rezerw z KSR 6 na poziom Ustawy, przy czym zapis powinien być ogólny (np. "Przy kalkulacji rezerw lub rozliczeń długoterminowych uwzględnia się wartość pieniądza w czasie, przy czym nie dotyczy to rezerw z tytułu podatku odroczonego. Skutki zmiany wartości rezerwy wynikające z upływu czasu lub zmiany stopy dyskonta odnosi się do rachunku zysków i strat.").

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Przeniesienie wskazanych przepisów dotyczących rezerw z KSR 6 do Ustawy.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.14.4. Uporządkowanie terminologii dotyczącej rezerw pomiędzy Ustawą a KSR 6

Odwołanie do aktu prawnego

Tworzenie rezerw przez jednostki gospodarcze na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania reguluje art. 35d Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa odnosi się do tworzenia rezerw "na straty z transakcji gospodarczych w toku", co można rozumieć jako 'umowy powodujące obciążenia' - zdefiniowane precyzyjnie w KSR 6.

Równocześnie w postanowieniach KSR 6 brakuje doprecyzowania, czy podczas analizy umów rodzących obciążenia należy uwzględniać koszty pośrednie.

Rekomendacja

Proponujemy, aby zmienić zawarty w Ustawie termin "na straty z transakcji gospodarczych w toku" na termin zawarty w KSR 6 tj. "umowy rodzące obciążenia", w celu zachowania spójności z terminologią przyjętą w praktyce oraz zawartą w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 37 "Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe" ("MSR 37").

Jednocześnie sugerujemy wprowadzenie do KSR 6 zasad spójnych z MSR 37 w zakresie uwzględniania kosztów pośrednich podczas analizy umów powodujących obciążenia. Zakładając uzupełnienie KSR 6 o możliwość uwzględnienia kosztów pośrednich przy tworzeniu rezerw oraz wdrożenie obowiązkowego stosowania standardów, nie jest konieczne regulowanie tej kwestii w samej Ustawie.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Aktualizacja wskazanych przepisów dotyczących rezerw w KSR 6.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu

3.14.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Odwolanie do aktu prawnego

W art. 3 ust. 1 pkt 32) Ustawy znajduje się definicja pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych.

Dodatkowo w art. 34 ust. 5 Ustawy opisano sposób ujmowania odpisów aktualizujących wartość rzeczowych składników aktywów obrotowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Zgodnie z obecnymi przepisami Ustawy odpisy aktualizujące wartość rzeczowych składników aktywów obrotowych, w tym odpisy wynikające z wyceny do cen sprzedaży netto, zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych. Tego rodzaju koszty są bezpośrednio związane z działalnością operacyjną jednostki, stąd ich ujęcie w pozostałych kosztach operacyjnych, zamiast w kosztach operacyjnych, prowadzi to do zniekształcenia "zysku/straty na sprzedaży".

Rekomendacja

W związku z tym, że odpisy aktualizujące wartość zapasów i aktywów trwałych, co do zasady, wpływają na koszty działalności operacyjnej, efekt dokonania takich odpisów powinien wpływać na te same pozycje rachunku zysków i strat, na które odnoszony jest efekt realizacji danego składnika aktywów; czyli w przypadku aktywów trwałych na pozycje, na które odnoszony jest efekt ich amortyzacji, a w przypadku zapasów na pozycje, w których prezentuje się efekt ich zbycia, za wyjątkiem zdarzeń losowych.

Sugerujemy aby w Ustawie znalazł się zapis, który mógłby brzmieć następująco: "Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i zapasów ujmuje się w kosztach rodzajowych (w tych pozycjach, w których wykazywane są skutki realizacji danego składnika aktywów), za wyjątkiem utraty wartości w wyniku zdarzeń losowych."

Szczegółowe regulacje dotyczące m.in. przykładów zdarzeń losowych powinny zostać zawarte na poziomie standardu - np. KSR 4 "Utrata wartości aktywów".

Równocześnie w naszej ocenie odpisy na należności powinny być klasyfikowane tak jak dotychczas, tj. do pozostałych przychodów/kosztów operacyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy;
- Modyfikacja przepisów KSR 4.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Większość jednostek - z uwagi na zmiany w zakresie świadczeń pracowniczych.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Z uwagi na możliwe przesunięcia w strukturze rachunku wyników oraz bilansie możliwy jest wpływ na jednostki finansujące lub inwestorów - w formie konieczności rewizji tzw. covenantów i innych wskaźników wyliczanych w oparciu o poszczególne pozycje bilansu i rachunku wyników.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Eliminacja niejasności związanych ze stosowaniem Ustawy i KSR 6 - zwiększenie poprawności i spójności w zakresie prezentacji;
- Uzupełnienie KSR 6 i Ustawy o kwestie nie pokryte dotychczasowymi przepisami - ujednolicenie podejścia;
- Ułatwienie dla jednostek związanych z wypracowaniem kompletnego rozwiązania dotyczące wykazywania kosztów świadczeń pracowniczych, w tym świadczeń w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych (jest to zagadnienie dotychczas nie ujęte w krajowych przepisach).

Analiza kosztów i trudności:

- Konieczność zaangażowania Komitetu Standardów Rachunkowości w opracowanie nowego standardu dotyczącego świadczeń pracowniczych oraz wprowadzenia rekomendowanych zmian do KSR 6 i KSR 4;
- Nakłady związane z wdrożeniem nowego standardu dotyczącego świadczeń pracowniczych (przede wszystkim nakłady po stronie jednostek dotyczące rozwoju wiedzy w tym obszarze);
- Konieczność wprowadzenia zmian w tzw. schemie (świadczenia pracownicze).

Stopień trudności implementacji zmiany: trudny - z uwagi na zmiany w zakresie Ustawy, KSR 6, KSR4 oraz konieczność opracowania nowego standardu.

3.15. Podatki

3.15.1. Ujawnienia w zakresie odroczonego podatku dochodowego

Odwołanie do aktu prawnego

Obecnie Ustawa wymaga aby w informacjach dodatkowych jednostka ujawniała rozliczenie różnicy pomiędzy podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym (zyskiem, stratą brutto) - Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 2 pkt 6.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa w obecnym kształcie wymaga jedynie ujawnienia w zakresie różnicy pomiędzy podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym (zyskiem lub stratą brutto) - takie ograniczone ujawnienie nie pozwala użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumieć podstawy naliczenia aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, przeanalizować przyczyn odchyleń efektywnej stawki podatkowej, a także poznać wartości strat podatkowych przypadających do rozliczenia w kolejnych okresach.

Rekomendacja

Rekomendujemy, aby **w celu zwiększenia wartości użytkowej sprawozdań finansowych dla użytkownika** (w obszarze podatków) wprowadzić do dedykowanego standardu dotyczącego podatku dochodowego (obecnie KSR 2) albo planowanego do utworzenia standardu nt układu i treści sprawozdań finansowych następujących obowiązkowych ujawnień:

- (i) liczbowego uzgodnienia obciążenia podatkowego i iloczynu wyniku finansowego brutto i stosowanej stawki podatkowej, w sposób umożliwiający zrozumienie charakteru poszczególnych kwot wpływających na różnicę;
- (ii) wartości głównych/ istotnych różnic przejściowych (wartości bilansowej i podatkowej);
- (iii) wartości strat podatkowych przypadających do rozliczenia w kolejnych okresach.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości lub proponowany do opracowania standard dotyczący układu i treści sprawozdania finansowego (w zależności od decyzji dotyczącej utworzenia proponowanego standardu).
- Doprecyzowanie kwestii ujawnień w KSR 2.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W zakresie ujawnienia odroczonego podatku dochodowego pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym zakres obecnych przepisów zawartych w KSR 2 jest wystarczający. Wprowadzenie takiego obowiązku na poziomie Ustawy wiązałoby się z dodatkowymi (istotnymi) obciążeniami dla jednostek. Ponadto taka informacja o podatku odroczonym w sprawozdaniu finansowym dla wielu użytkowników sprawozdań finansowych mniejszych i średnich jednostek nie ma wartości poznawczej.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.15.2. Brak regulacji w zakresie innych obciążeń podatkowych

Odwołanie do aktu prawnego

Brak regulacji do odniesienia.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Brak jest obecnie w Ustawie uregulowań dotyczących ujęcia księgowego obciążeń podatkowych (i podobnych) takich jak np. podatek handlowy, cukrowy, podatek od aktywów, opłata drogowa, akcyza, Deweloperski Fundusz Gwarantowany, opłaty za nadzór, itp. Użytkownicy mają wątpliwości dotyczące charakteru tych obciążeń - tj czy są one obciążeniami o charakterze podatku dochodowego czy też o charakterze podatku kosztowego czy też stanowią zmniejszenie przychodu.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzić na poziomie Ustawy nowy przepis wskazujący, iż obciążenia publiczno-prawne oraz podobne są ujmowane i prezentowane jako zmniejszenie przychodów, koszty bądź jako podatek dochodowy - w zależności od tego jaki jest charakter tych obciążeń.

Dodatkowo, na poziomie przepisów szczegółowych (tj. rozbudowanego KSR 2 lub dodatkowo opracowanego standardu) sugerujemy, aby wprowadzić definicję podatku obrotowego, dochodowego i kosztowego (przy czym podatkiem kosztowym byłyby obciążenia niespełniające definicji podatku dochodowego czy obrotowego), a także wytyczne dotyczące ujmowania i rozliczania tych podatków.

Uzasadnienie:

Kompletność wskazówek dotyczących ujęcia obciążeń podatkowych różnego typu.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Ustawa o rachunkowości w ramach rozdziału zawierającego definicje oraz KSR 2, z poniższym zastrzeżeniem: obecnie w opracowaniu Komitetu Standardów Rachunkowości jest stanowisko na temat podatków obrotowych (stanowisko to będzie wprowadzało definicję podatków obrotowych, dochodowych oraz kosztowych). W momencie, gdy będzie ono dostępne publicznie, należy rozważyć sposób wprowadzenia wytycznych wynikających z tego stanowiska w kontekście planowanych zmian w strukturze przepisów rachunkowych w Polsce. Jedną z opcji byłaby aktualizacja KSR 2, przy czym należałoby wówczas rozważyć zmianę nazwy KSR 2 na np. Ujęcie podatków w sprawozdaniu finansowym.

Dodatkowo konieczne jest również doprecyzowanie regulacji w zakresie podatków kosztowych (stanowiących koszt rodzajowy w pozycji Podatki i opłaty), o które to zagadnienie mógłby również zostać uzupełniony KSR 2 (po zmianie nazwy i zakresu tematycznego). Kwestie, które należałoby uregulować dla takich podatków to moment ich ujęcia jako zobowiązanie oraz sposób ich rozliczenia.

W związku ze zmianą przepisów dotyczących minimalnego podatku dochodowego, które weszły w życie od 2024 roku, nastąpiła nowelizacja KSR 2. Rekomendujemy, aby na etapie prac legislacyjnych uwzględniono aktualny etap ustawodawstwa związanego ze zmianami wynikającymi z implementacji dyrektywy Pillar 2 (dotyczącej implementacji zasad globalnego

podatku minimalnego) oraz aby zmiany wynikające z tych przepisów zostały odpowiednio zaadresowane, również w formie nowelizacji KSR 2.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W trakcie prac pojawiło się również zdanie odmienne, zgodnie z którym przepisy rachunkowe nie powinny regulować kwestii podatkowych z uwagi na częste zmiany w samym systemie podatkowym.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.15.3. Ulgi podatkowe

Odwołanie do aktu prawnego

Tworzenia aktywa oraz rezerwy z tytułu podatku odroczonego jest uregulowane w art. 37 ust. 1, 4 i 5 Ustawy.

Pojęcie ulgi podatkowej i premii inwestycyjnej są wprowadzone w rozdziale II pkt. 2 KSR 2.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie odnosi się specyficznie do ulg podatkowych w kontekście tworzenia aktywa oraz rezerwy z tytułu podatku odroczonego. Ulgi takie występują np. w specjalnych strefach ekonomicznych lub też powstają w wyniku wykonywania zadań badawczo-rozwojowych ("ulga B+R").

Rekomendacja

- Rekomendujemy uzupełnienie przepisów dotyczących definicji aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego poprzez dodanie do art. 37.4 Ustawy kwestii niewykorzystanych ulg podatkowych, premii inwestycyjnych oraz rozliczeń Specjalnych Stref Ekonomicznych: "4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, **niewykorzystanej ulgi podatkowej oraz premii inwestycyjnej**, ustalonych przy uwzględnieniu zasady ostrożności."
- Rekomendujemy aby prerעדagować również treść KSR 2 pod kątem spójności definicyjnej (nazewnictwa) oraz ujęcia premii inwestycyjnych i ulg podatkowych.

Uzasadnienie:

Konieczne jest uzupełnienie definicji aktywów z tytułu odroczonego podatku o pozycje występujące w KSR 2 aby zapewnić spójność i kompletność regulacji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Ustawa o rachunkowości - art. 37.4;
- Wprowadzenie zmian redakcyjnych do KSR 2.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.15.4. Kompensowanie aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Odwołanie do aktu prawnego

Kwestię kompensowania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego reguluje art. 37 ust. 7 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa w obecnym kształcie umożliwia jednostce dokonanie wyboru w zakresie prezentacji podatku odroczonego w sytuacji, gdy spełnione są kryteria do kompensowania, co powoduje niespójne podejście do tej kwestii wśród jednostek.

Rekomendacja

Rekomendujemy dodanie przepisu wskazującego, iż jednostki mają obowiązek dokonywania kompensaty aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sytuacji, gdy jednostka ma prawo rozliczania podatku bieżącego w kwocie netto. Zgodnie z par. 14.2 KSR 2, rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego są wykazywane w bilansie osobno. Jednostka może je kompensować, gdy posiada ona tytuł uprawniający do jednoczesnego ich uwzględniania przy obliczaniu zobowiązania podatkowego. Uznaje się, że jednostka ma taki tytuł, w przypadku gdy uprawniona jest ona do potrącenia należności i zobowiązań z tytułu podatku dochodowego oraz gdy aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego dotyczą podatku dochodowego nałożonego na tego samego podatnika lub różnych podatników przez tą samą władzę podatkową oraz planują oni rozliczyć należności i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego w kwocie netto lub jednocześnie zrealizować należności i rozliczać zobowiązania z tytułu tego podatku.

W związku z powyższym należałoby zmodyfikować przepisy art. 37 ust.7 w taki sposób, aby przepis stanowił, że jeżeli jednostka ma prawo do rozliczania podatku bieżącego w kwocie netto, wówczas jest zobowiązana do skompensowania rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Ze strony interesariuszy pojawiła się również propozycja, aby w informacji dodatkowej wymagane było ujawnienie pozycji, które zostały skompensowane.

Uzasadnienie:

Ustawa w obecnym kształcie umożliwia jednostce dokonanie wyboru w zakresie prezentacji podatku odroczonego w sytuacji, gdy spełnione są kryteria do kompensowania. Na tej podstawie również KSR 2 precyzuje, że jednostka ma taki wybór. Doprowadziło to do różnej praktyki na rynku. Zasadnym byłoby, aby w odniesieniu do aktywów i rezerw na podatek odroczoney wprowadzić analogiczne rozwiązania, jakie dotyczą np. należności i zobowiązań - tj., jeżeli jednostka ma prawo do kompensaty, to należy pozycje takie wykazać w kwocie netto (skompensowane) i nie pozostawiać wyboru co do prezentacji w kwocie brutto (przed kompensatą). Zaproponowane rozwiązanie jest również spójne z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 12 "Podatek dochodowy" ("MSR 12").

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Zmiana Ustawy o rachunkowości - art. 37.7;
- Wprowadzenie analogicznych zmian do KSR 2.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.15.5. Zmiana statusu podatkowego

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.15.6. Ujmowanie straty podatkowej możliwej do odliczenia

Odwołanie do aktu prawnego

Wycena aktywa z tyt. podatku odroczonego jest uregulowana w art. 37 ust. 4 Ustawy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wg art. 37 ust. 4 Ustawy ujmuje się aktywa z tytułu podatku odroczonego w kwocie przewidzianej w przyszłości do odliczenia, natomiast KSR 2 wskazuje na ujmowanie całości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i dokonywanie odpisu z tytułu utraty wartości. Te rozbieżne sformułowania mogą rodzić wątpliwości natury interpretacyjnej dotyczącej prezentacji aktywów z tytułu podatku odroczonego w wartości brutto (tj. przed odpisami) vs netto (tj. po odpisach).

Rekomendacja

W związku z powyżej przytoczonymi wątpliwościami proponujemy ponowne rozważenie **na poziomie KSR 2**, która z dwóch opisanych poniżej opcji dotyczących metody ujmowania aktywów z tytułu podatku odroczonego powinna być stosowana. Po podjęciu decyzji należałoby doprecyzować obecne przepisy art. 37 ust. 4 poprzez wskazanie jednoznacznie na metodę ujmowania aktywów z tytułu podatku odroczonego.

- Opcja 1: metoda analogiczna do MSR 12 tj. ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie netto (tj. po pomniejszeniu o ewentualne odpisy aktualizujące) odpowiadającej wartości odzyskiwalnej - składnik aktywów jest ujmowany tylko w przypadku spełnienia kryteriów prawdopodobieństwa jego odzyskania (**opcja przez nas preferowana**).
- Opcja 2: metoda spójna z US GAAP: ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w pełnej wysokości wraz z ewentualnym ujęciem odpisu aktualizującego na część nieodzyskiwalną (oraz ujawnienie tych wartości w notach do sprawozdania finansowego).

Uzasadnienie:

Doprecyzowanie przepisów.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie art. 37 ust 4 Ustawy oraz wprowadzenie zmian do KSR 2 zgodnie z wybraną opcją

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Większość jednostek, a szczególnie jednostki podlegające obowiązkowi kalkulacji podatku odroczonego.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Uspójnienie podejścia w wyniku uregulowania kwestii pozostałych obciążeń podatkowych;
- Uzupełnienie i ujednolicenie przepisów;

Analiza kosztów i trudności:

- Konieczność zaangażowania Komitetu Standardów Rachunkowości w celu opracowania nowego standardu;
- Koszty szkoleń i rozwoju wiedzy w jednostkach z zakresu kalkulacji i prezentacji uzgodnień efektywnej stawki podatkowej;
- Konieczność uzupełnienia ujawnień w sprawozdaniach finansowych - nakład pracy ze strony jednostek.

Stopień trudności implementacji zmiany: trudny - z uwagi na konieczność wprowadzenia zmian nie tylko do Ustawy, ale też do KSR 2 oraz przede wszystkim z uwagi konieczność opracowania nowego standardu dot. pozostałych obciążeń podatkowych.

3.16. Instytucje finansowe

3.16.1. Składanie rocznego sprawozdania funduszy inwestycyjnych w rejestrze sądowym

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 69 Ustawy zobowiązuje kierownika jednostki do złożenia w odpowiednim rejestrze sądowym sprawozdania finansowego jednostki wraz ze sprawozdaniem z badania oraz sprawozdania z działalności w określonym terminie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Rejestrem sądowym właściwym dla funduszy inwestycyjnych (emerytalnych) jest Sąd Okręgowy w Warszawie. Akta Sądu Okręgowego w Warszawie nie są tak łatwo dostępne jak sprawozdania finansowe składane do Krajowego Rejestru Sądowego. W konsekwencji pojawia się wątpliwość, czy w przypadku funduszy inwestycyjnych (emerytalnych) złożenie sprawozdania finansowego do Sądu Okręgowego wyczerpuje obowiązek wynikający z art. 69 Ustawy o rachunkowości i czy zastosowanie w takim przypadku ma art. 70 Ustawy.

Obecne brzmienie przepisów stwarza na rynku trudności interpretacyjne. TFI (PTE) nie są pewne, czy złożenie sprawozdania finansowego do Rejestru Funduszy Inwestycyjnych (Emerytalnych) prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Warszawie jest obowiązkowe oraz czy złożenie do Rejestru Funduszy Inwestycyjnych (Emerytalnych) zwalnia z obowiązku publikacji sprawozdania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym w myśl art. 70 ust. 1 i 2 Ustawy.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych ("Rozporządzenie o Funduszach"):

- Uzupełnienie treści par. 40 ust. 1 Rozporządzenia o Funduszach poprzez dodanie zapisu o **obowiązku** złożenia rocznych sprawozdań finansowych oraz rocznych połączonych sprawozdań finansowych z rocznymi sprawozdaniami jednostkowymi subfunduszy, wraz z opinią biegłego rewidenta o badanym sprawozdaniu finansowym oraz odpisem uchwały w sprawie zatwierdzania rocznego sprawozdania podjętej przez organ zatwierdzający, **do Rejestru Funduszy Inwestycyjnych**.
- Dodanie przepisu umożliwiającego dostęp do dokumentów złożonych na podstawie art. 69 ust. 1 Ustawy o rachunkowości do Rejestru Funduszy Inwestycyjnych (Emerytalnych) analogicznie jak dla dokumentów składanych do Krajowego Rejestru Sądowego.

Pomimo, iż zmiany w przepisach podatkowych nie są przedmiotem niniejszego Projektu, sugerujemy rozważenie wprowadzenia następujących zmian do Ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych:

- Modyfikacja przepisów art. 27 stanowiących, iż sprawozdania Funduszy Inwestycyjnych Otwartych oraz Specjalistycznych Funduszy Inwestycyjnych Otwartych, innych niż stosujące zasady przewidziane dla Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych, są zwolnione z obowiązku o którym mowa w art. 27 ust. 2 (tj. złożenia sprawozdań finansowych).
- Wprowadzenie uproszczenia polegające na braku obowiązku sporządzania sprawozdań finansowych przez Fundusze Inwestycyjne Zamknięte, względnie Fundusze Inwestycyjne Zamknięte Aktywów Niepublicznych, których certyfikaty inwestycyjne nie zostały dopuszczone do publicznego obrotu, **w formie XML** - takie fundusze zobligowane byłyby do sporządzania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej umożliwiający łatwe ich przeglądanie przez użytkowników i w takiej formie składane do Krajowej Administracji Skarbowej na podstawie przepisów art. 27 ust. 2.

Uzasadnieniem powyższych zmian jest przede wszystkim eliminacja wątpliwości interpretacyjnych oraz ułatwienie dostępu do sprawozdań finansowych funduszy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja zapisów § 40. ust. 1 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.
- Modyfikacja przepisów Ustawy z dnia 15 lutego 1992r.o podatku dochodowym od osób prawnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia
- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa*

**) Przepisy, których dotyczy zmiana będą wskazane w treści rekomendacji*

3.16.2. Informacje i ujawnienia wykazywane w sprawozdaniach finansowych funduszy inwestycyjnych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 81 ust. 2 pkt. 1 Ustawy upoważnia Ministra właściwego do spraw finansów publicznych do określenia w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych, w tym zasady uznawania, metody wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Nie jest jasne, czy fundusze inwestycyjne w sprawach nieuregulowanych Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych powinny stosować przepisy Rozporządzenia o instrumentach finansowych. W Rozporządzeniu o Funduszach nie ma bowiem odwołania do Rozporządzenia o instrumentach finansowych.

Dodatkowo doprecyzowania wymaga zakres informacji dodatkowych i ujawnień w sprawozdaniach finansowych funduszy inwestycyjnych.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12.12.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych:

- Dodanie do zakresu wyłączeń ze stosowania w § 1. Ust 1. Rozporządzenia, pktu 6) o treści: "jednostek stosujących przepisy wydane na podstawie art. 81. ust. 2 pkt 1) oraz pkt 6)b) ustawy."

Proponujemy również wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych ("Rozporządzenie o Funduszach"):

- Uzupełnienie ustępu 8. Informacji dodatkowej Załącznika 1 Rozporządzenia o przepisy dotyczące ujawnienia wynagrodzenia firmy audytorskiej o następującej treści:

informacje o wynagrodzeniu firmy audytorskiej lub firmy należącej do sieci, wypłaconym lub należnym za rok obrotowy odrębnie za

- a) badanie ustawowe w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o biegłych rewidentach,
- b) przegląd półrocznego sprawozdania finansowego,
- c) inne usługi atestacyjne,
- d) usługi doradztwa podatkowego,
- e) pozostałe usługi.

ze wskazaniem części wynagrodzenia ponoszonej przez Fundusz/Subfundusz oraz części wynagrodzenia pokrywanego przez Towarzystwo zarządzające funduszem/subfunduszem

- W celu ułatwienia korzystania z przepisów, uzupełnienie ustępu 8. Informacja dodatkowa Załącznika 1 Rozporządzenia o Funduszach, o podpunkty:
 - W przypadkach, o których mowa w § 23. ust. 3. fundusz ujawnia informacje o poszczególnych aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenionych zgodnie z tym przepisem oraz o ich wartości i udziale w aktywach lub zobowiązaniach funduszu na dzień bilansowy;
 - W przypadkach, o których mowa w § 24. ust. 1 pkt 2 i 3, fundusz:
 - a) ujawnia opis technik wyceny oraz zakres i źródła danych obserwowalnych i nieobserwowalnych wykorzystanych do ustalenia wartości godziwej;
 - b) jest zobowiązany informować uczestników i potencjalnych uczestników funduszu w sprawozdaniach finansowych funduszu o łącznym udziale takich lokat w aktywach netto funduszu oraz o związanym z nimi ryzyku;
 - W przypadku, o którym mowa w § 32. ust. 4, w sprawozdaniach jednostkowych subfunduszy ujawnia się informację o kursie zastosowanym

do przeliczenia poszczególnych pozycji dla celów sporządzenia połączonego sprawozdania finansowego;

- W przypadku, o którym mowa w § 36. ust. 3, zamieszcza się odpowiednią informację we wprowadzeniu do połączonego sprawozdania finansowego, opisującą przyczyny włączenia sprawozdań jednostkowych subfunduszy, o których mowa w ust. 2, do połączonego sprawozdania finansowego;

Oraz konsekwentne usunięcie § 23. ust. 4, § 24. ust. 1a., § 32. ust. 5, § 36. ust. 4,

- Uzupełnienie § 37 ust. 1 poprzez dodanie do niego punktu:

3) w przypadku sprawozdań finansowych Funduszy Inwestycyjnych Otwartych lub połączonych sprawozdań finansowych Funduszy Inwestycyjnych Otwartych informacje wymagane na podstawie innych przepisów w sprawozdaniach rocznych i półrocznych o których mowa w art. 68 Dyrektywy 2009/65/WE są załączane do sprawozdań finansowych jako inne informacje. Informacje ujawnione na podstawie noty 7 załącznika nr 1 nie powtarza się w innych informacjach.

- Doprecyzowanie zakresu tabel uzupełniających oraz informacji dodatkowej:

- modyfikacja zapisów punktu 1) Nota-5 Ryzyka Załącznika 1 do Rozporządzenia o Funduszach:

1) Poziom obciążenia wycenianych do wartości godziwej aktywów i zobowiązań funduszu ryzykiem stopy procentowej, w podziale na kategorie bilansowe, w tym:

a) wskazanie aktywów obciążonych ryzykiem wartości godziwej wynikającym ze stopy procentowej

b) wskazanie aktywów obciążonych ryzykiem przepływów środków pieniężnych wynikającym ze stopy procentowej

- Wprowadzenie zmiany w Załączniku 1 do Rozporządzenia o Funduszach Nota 7 - informacje wymagane w Sekcji A Załącznika do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2365 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ponownego wykorzystania oraz zmiany rozporządzenia (UE) nr 648/2012;

- Nadanie § 38. ust. 1. pkt 1) podpunkt c) następującego brzmienia:

c) zestawienia lokat i zestawienia zmian w aktywach netto - za co najmniej poprzedni rok obrotowy, przy czym odnośnie do **Noty 5, Noty 6** oraz zestawienia lokat dane porównywalne sporządza się wyłącznie dla pozycji w tabeli głównej, określonej w Załączniku 1 do rozporządzenia;

- Nadanie do § 38. ust. 1. pkt 2) następującego brzmienia:

2) roczne sprawozdanie finansowe - obejmujące dane za bieżący rok obrotowy oraz dane porównywalne za co najmniej poprzedni rok obrotowy; przy czym zestawienia lokat i zestawienia zmian w aktywach netto - za co najmniej poprzedni rok obrotowy, z zastrzeżeniem że w odniesieniu do noty 5, noty 6 oraz zestawienia lokat dane porównywalne sporządza się wyłącznie dla pozycji w tabeli głównej, określonej w Załączniku 1 do rozporządzenia;

- Nadanie do § 38. ust. 2. pkt 2) następującego brzmienia:

2) roczne połączone sprawozdanie finansowe oraz roczne sprawozdania jednostkowe subfunduszy - obejmujące dane za bieżący rok obrotowy oraz dane porównywalne za co najmniej poprzedni rok obrotowy, **przy czym odnośnie do zestawienia lokat dane porównywalne sporządza się wyłącznie dla pozycji zagregowanych w tabeli głównej, określonej w załączniku nr 1 do Rozporządzenia;**

- Wprowadzenie następujących zmian w tabeli uzupełniającej (Załącznik 2) dla instrumentów pochodnych: wprowadzenie kolumny 'wartość nominalna' i mnożnik;
- Wprowadzenie obowiązku ujawnienia dotyczącego przekroczeń limitów - proponujemy, by fundusze ujawniały przekroczenia limitów statutowych na ostatni dzień wyceny wraz z informacją co do natury przekroczenia (aktywne/pasywne) oraz wskazywały, czy do dnia sporządzenia sprawozdania zostały podjęte działania naprawcze. Względnie wymóg ujawnienia można rozszerzyć na przekroczenia w trakcie roku obrotowego, pod warunkiem że takie przekroczenie trwało dłużej niż 6 miesięcy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych oraz Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12.12.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych:

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

3.16.3. Dodatkowe kwestie dotyczące ustalania wartości godziwej w przypadku funduszy inwestycyjnych

Odwołanie do aktu prawnego

Zgodnie z par. 24. 1. Rozporządzenia o Funduszach za wiarygodnie oszacowaną wartość godziwą składnika lokat uznaje się cenę z aktywnego rynku (poziom 1 hierarchii wartości

godziwej), a w przypadku jej braku - cenę otrzymaną przy zastosowaniu modelu wyceny, gdzie wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne w sposób bezpośredni lub pośredni (poziom 2 hierarchii wartości godziwej), lub też w przypadku braku obu z powyżej wymienionych - wartość godziwą ustaloną za pomocą modelu wyceny opartego o dane nieobserwowalne (poziom 3 hierarchii wartości godziwej).

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wytyczne dotyczące ustalania wartości godziwej w funduszach inwestycyjnych wymagają uzupełnienia w zakresie ustalenia wartości godziwej jednostek uczestnictwa, certyfikatów inwestycyjnych oraz tytułów uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia o Instrumentach Finansowych oraz Rozporządzenia o Funduszach:

- Sposób ustalania wartości godziwej składników lokat notowanych na aktywnym rynku (§ 24. ust.1 Rozporządzenia o Funduszach) należałoby uzupełnić o poniższe kwestie:
 - pkt. 4) cenę po której emitent tytułu uczestnictwa, jednostki uczestnictwa, certyfikatu inwestycyjnego zobowiązuje się dokonywać umorzeń, jeżeli cena ta została ustalona według wartości aktywów netto tej instytucji lub tego funduszu przypadającej na tytuł uczestnictwa lub certyfikat inwestycyjny pod warunkiem, że:
 - a) cena ta nie jest starsza niż 8 dni w przypadku emitentów którzy dokonują wyceny nie rzadziej jednak niż raz na 7 dni;
 - b) cena ta nie jest starsza niż 32 dni w przypadku emitentów którzy dokonują wyceny nie rzadziej niż raz na miesiąc;
 - c) cena ta nie jest starsza niż 92 dni w przypadku emitentów którzy dokonują wyceny nie rzadziej niż raz na kwartał;
 - a emitent nie wstrzymał lub nie dokonał istotnej redukcji umorzeń. Cenę ustaloną w ten sposób traktuje się jako wycenę wartości godziwej sklasyfikowanej na poziomie 1 hierarchii wartości godziwej. ;
 - pkt. 5) kwotowań ustalonych przez wyspecjalizowane podmioty na podstawie brokerskich transakcji bezpośrednich oraz transakcji na rynkach regulowanych, których z osobna nie można uznać za rynek aktywny, ale łącznie, biorąc pod uwagę wolumen i częstotliwość transakcji bezpośrednich i na rynkach regulowanych, można uznać instrument za będący przedmiotem aktywnego obrotu.

- Uzupełnienie par. 2. ust.1 Rozporządzenia o Funduszach poprzez o wprowadzenie definicji regularnych wycen na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej - proponowany zapis mógłby brzmieć następująco:

“Poprzez regularne wyceny na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej oznaczają sytuację, gdy wycena na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej jest dokonywana przez:

- a) przez 16 dni w trakcie okresu półrocznego i 32 dni w trakcie okresu rocznego w przypadku funduszu dokonującego wyceny nie rzadziej jednak niż raz na 7 dni,
- b) przez 2 dni w trakcie okresu półrocznego i 4 dni w trakcie okresu rocznego w przypadku funduszu dokonującego wyceny nie rzadziej jednak niż raz na miesiąc,
- c) przez 2 dni w trakcie ostatnich 12 miesięcy od dnia bilansowego w przypadku funduszu dokonującego wyceny nie rzadziej niż raz na kwartał.”

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

Odwołanie do aktu prawnego

Zgodnie z par. 2 pkt 24). Rozporządzenia o Funduszach 24) przychody odsetkowe obejmują odsetki naliczone przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej albo - w przypadku dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej - naliczone zgodnie z zasadami ustalonymi dla tych papierów przez emitenta

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Nowelizacja rozporządzenia ograniczyła znacząco katalog instrumentów dla których dopuszczona jest wycena według zamortyzowanego kosztu, a przychody odsetkowe rozpoznaje się zgodnie z efektywną stopą procentową. W związku z tym zachodzi konieczność doprecyzowania przepisów w zakresie:

- a) ujmowania przychodów odsetkowych
- b) ujmowania różnicy między wartością nabycia a wartością wykupu w momencie wykupu instrumentu dłużnego.

Obecnie brak jest jednolitego podejścia co do ujęcia różnicy, o które mowa w punkcie b). Niektóre fundusze rozpoznają ją jako odpis dyskonta, a inne w zrealizowanym wyniku.

Rekomendacja

Nadanie §2 punkt 24) następującej treści:

24) przychody odsetkowe - odsetki naliczone przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej albo - w przypadku dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej - naliczone zgodnie z zasadami ustalonymi dla tych papierów przez emitenta, oraz odpisy dyskonta aktywów wycenianych w skorygowanej cenie nabycia;

Dodanie do § 13. ust. 6. o treści

6. W przypadku wykupu dłużnych papierów wartościowych różnica między ceną nabycia a wartością wykupu bez uwzględnienia należnych odsetek ujmuje się jak zrealizowany zysk lub stratę ze zbycia lokat.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

Odwołanie do aktu prawnego

Par. 20 ust. 1). Rozporządzenia o Funduszach przewiduje: "W przypadku kosztów funduszu tworzy się rezerwę na przewidywane wydatki."

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Użyte w przepisie pojęcie "wydatki" ma znaczenie szersze niż tylko koszty i pojawia się na przykład w rachunku przepływów pieniężnych w tym szerszym znaczeniu.

Rekomendacja

W celu rozwiania wątpliwości interpretacyjnych na wydatki jakiej natury należy tworzyć rezerwę proponujemy następujące brzmienie: § 20. 1. W przypadku kosztów funduszu tworzy się rezerwę na przewidywane wydatki z tytułu kosztów obciążających Fundusz do dnia wyceny, które jeszcze nie zostały opłacone."

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

Odwołanie do aktu prawnego

Zgodnie z par. 22 Rozporządzenia o Funduszach reguluje:

1. Dniem wprowadzenia do ksiąg zmiany kapitału wpłaconego albo kapitału wypłaconego jest dzień zbycia lub odkupienia jednostek uczestnictwa albo wydania lub wykupienia certyfikatów inwestycyjnych, przy zastosowaniu wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa albo na certyfikat inwestycyjny, wyznaczonej zgodnie z ust. 2.
2. Na potrzeby określenia wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa albo na certyfikat inwestycyjny w określonym dniu wyceny nie uwzględnia się zmian w kapitale wpłaconym oraz zmian kapitału wypłaconego, związanych z wpłatami lub wypłatami, ujmowanymi zgodnie z ust.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Powyższy przepis jest sformułowany w sposób niejednoznaczny albowiem brakuje w przepisach definicji dnia zbycia i dnia odkupienia oraz występuje trudność interpretacyjna w zderzeniu z przepisami Ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, która przewiduje że zbycie/odkupienie jednostek następuje w chwili wpisania do rejestru uczestników. Istnieje niepewność czy transakcje na kapitałach powinny być ujmowane pod datą wynikającą z dnia wyceny, czy pod datą technicznego dokonania wpisu do rejestru uczestników zmian w rejestrze jednostek/certyfikatów.

Rekomendacja

Uregulowanie kwestii dnia wprowadzania do ksiąg zmian kapitału wpłaconego albo wypłaconego poprzez:

- zastąpienie słowa w § 7 punkt 5): słów: datę nabycia i cenę nabycia, odpowiednio słowami: datę zbycia, cenę zbycia;
- wprowadzanie definicji dnia zbycia oraz dnia odkupienia poprzez dodanie odpowiedni punktu 30) i 31) do §2 ust. 1 o następującej treści:

Podjęcie tradycyjne

30) za dzień zbycia jednostek uczestnictwa albo wydania certyfikatu inwestycyjnego uznaje się datę wpisania do Rejestru Uczestników liczby jednostek uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych nabytych przez uczestnika lub inwestora.

31) za dzień odkupienia jednostek uczestnictwa albo wydania certyfikatu inwestycyjnego uznaje się datę wpisania do Rejestru liczby odkupionych jednostek uczestnictwa certyfikatów

inwestycyjnych i kwoty należnej Uczestnikowi lub Inwestorowi z tytułu odkupienia tych jednostek uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych.

Podejście alternatywne - **preferencyjne**, takie rozwiązanie usankcjonuje obecną praktykę, a poza tym ma uzasadnienie ekonomiczne, jako że korzyści i straty (w tym opłaty za zarządzanie) od jednostek nabytych będą się naliczać od dnia wyceny, a korzyści i straty (w tym opłata za zarządzanie) dla jednostek umorzonych przestanie się naliczać od dnia wyceny tym samym pozostające jednostki uczestnictwa przestaną być obciążane nadmierną opłatą za zarządzanie:

30) za dzień zbycia jednostek uczestnictwa albo wydania certyfikatu inwestycyjnego uznaje się dzień wyceny, z którego wartość jednostki uczestnictwa lub certyfikatu inwestycyjnego posłużyła do ustalenia liczby zbytych jednostek uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych.

31) za dzień odkupienia jednostek uczestnictwa albo wydania certyfikatu inwestycyjnego uznaje się dzień wyceny, z którego wartość jednostki uczestnictwa lub certyfikatu inwestycyjnego posłużyła do ustalenia liczby odkupionych jednostek lub certyfikatów inwestycyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

Modyfikacja zapisów Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

3.16.4. Kapitały w funduszach podlegających likwidacji

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 36 ust. 3 Ustawy reguluje sposób łączenia składników kapitału (funduszu) własnego jednostek postawionych w stan likwidacji lub upadłości, w zależności od rodzaju jednostki, poprzez łączenie ich w jeden kapitał (fundusz) podstawowy i określa, że w przypadku spółek akcyjnych oraz prostych spółek akcyjnych, kapitał ten jest pomniejszany o należne wkłady na poczet kapitału i akcje własne, o ile nie doszło do ich wniesienia.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wskazane powyżej przepisy Ustawy stanowią, że składniki kapitału (funduszu) własnego jednostek postawionych w stan likwidacji lub upadłości należy, na dzień rozpoczęcia likwidacji lub postępowania upadłościowego, połączyć w jeden kapitał (fundusz) podstawowy. Rozporządzenie w sprawie trybu likwidacji funduszy inwestycyjnych nie reguluje tej kwestii.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie trybu likwidacji funduszy inwestycyjnych - uzupełnienie paragrafów 7 i 14 w zakresie:

- Wymaganych do ujawnienia not i informacji dodatkowej; oraz
- Wskazówek co do zastosowania art. 29 Ustawy o rachunkowości w zakresie rezerwy na koszty likwidacji, w tym przypadków gdy koszty likwidacji pokrywane są w całości przez TFI;
- Wskazanie, że w kwestiach nieuregulowanych niniejszym rozporządzeniem oraz Ustawą o rachunkowości zastosowanie ma KSR 14;
- Wprowadzenie do Rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości §22 ust. 3: W przypadku funduszy inwestycyjnych postawionych w stan likwidacji przepisu art. 36 ust. 3 Ustawy nie stosuje się.;
- Uregulowanie kwestii terminów badania sprawozdań przez firmę audytorską. Obecny przepis przewiduje, że Likwidator sporządza sprawozdanie niezwłocznie i przekazuje je min. biegłemu rewidentowi do badania, które niezwłocznie po zbadaniu jest przekazywane Komisji. Rekomendujemy, jednoznaczne określenie terminów, sporządzenia sprawozdań, np. niezwłocznie, w czasie nie dłuższym niż 4 tygodnie, a dokonania badania przez biegłego w terminie wynikającym z umowy pozwalającym na wykonanie wszystkich procedur badania.

Uzasadnienie:

Przepisy w obecnym brzmieniu są anachronicznie i nie były aktualizowane pomimo 2 istotnych nowelizacji przepisów dotyczących rachunkowości funduszy inwestycyjnych w 2007 r. i 2020 r. oraz przy okazji publikacji KSR 14. Przepisy są niejednoznaczne, sprawiają trudności interpretacyjne i są trudne w praktycznej aplikacji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie trybu likwidacji funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

3.16.5. Połączenia funduszy inwestycyjnych

Odwołanie do aktu prawnego

Nie dotyczy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W obecnych przepisach brakuje wskazówek dotyczących rozliczenia połączeń funduszy inwestycyjnych. Przepisy Ustawy o rachunkowości traktujące o połączeniach (pod wspólną kontrolą bądź nie) nie przystają do natury połączeń funduszy inwestycyjnych/emerytalnych. W związku z tym, że połączenia funduszy są dosyć powszechne należy tą kwestię jednoznacznie doprecyzować w przepisach.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie przepisów regulujących kwestie połączeń funduszy inwestycyjnych - poprzez dodanie do aktualnego Rozporządzenia o Funduszach rozdziału 5a dotyczącego połączeń funduszy inwestycyjnych. Proponujemy wprowadzenie w tym rozdziale następujących zasad:

- W przypadku połączenia dwóch subfunduszy w ramach jednego funduszu inwestycyjnego z wydzielonymi subfunduszami sprawozdanie finansowe funduszu przejmującego na dzień za okres zakończony, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe obejmuje dane finansowe funduszu przejmującego oraz dane finansowe funduszu przejętego za ten sam okres od dnia połączenia. Jednocześnie dane porównywalne funduszu przejmującego nie wymagają przekształcenia. Ponadto do połączonego sprawozdania finansowego funduszu inwestycyjnego z wydzielonymi subfunduszami dodaje się sprawozdanie finansowe funduszu przejętego za okres od początku roku finansowego do dnia połączenia (dane porównywalne za cały okres odpowiednio półroczny lub roczny).
- Dodatkowo, w połączonym sprawozdaniu wymagane by było ujawnienie informacji odnośnie (i) parytetu wymiany jednostek uczestnictwa/certyfikatów inwestycyjnych, oraz (ii) wartości jednostek uczestnictwa/certyfikatów inwestycyjnych łączonych funduszy na dzień połączenia.
- W przypadku połączeń dwóch niezależnych funduszy inwestycyjnych wymagane by było ujawnienie informacji o braku porównywalności danych porównywalnych funduszu przejmującego oraz informacji o paryecie wymiany jednostek uczestnictwa/certyfikatów inwestycyjnych oraz wartości na dzień połączenia jednostek uczestnictwa/certyfikatów inwestycyjnych łączonych funduszy.

Uzasadnienie:

Zaproponowane powyżej rozwiązania mogą odbiegać od rozwiązań dotyczących rozliczania metodą nabycia oraz metodą opartą o wartości bilansowe proponowanych w ogólnych przepisach - jednakże regulują one kwestie sprawozdawczości finansowej funduszy w praktyczny i dostosowany do działalności sposób, biorąc pod uwagę rozproszony charakter akcjonariatu oraz stosowane metody wyceny aktywów i zobowiązań przez fundusze inwestycyjne.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia o Funduszach.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia

3.16.6. Sprawozdanie z działalności AFI (ASI) oraz zakładów ubezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 49 ust. 2 Ustawy reguluje zawartość sprawozdania z działalności jednostki, wymagając w nim istotnych informacji dotyczących stanu majątkowego, sytuacji finansowej, czynników ryzyka, i innych istotnych z punktu widzenia działalności danej jednostki aspektów.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Oprócz przepisów Art. 49 ust. 2 Ustawy analogiczne regulacje dla Alternatywnych Funduszy Inwestycyjnych ("AFI") (Alternatywnych Spółek Inwestycyjnych - "ASI") oraz zakładów ubezpieczeń są zawarte odpowiednio w: (1) Rozporządzeniu uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dźwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru dla AFI (ASI), oraz w (2) rozporządzeniach o szczególnych zasadach rachunkowości ubezpieczycieli i funduszy inwestycyjnych, co czyni niektóre wymagania art. 49 Ustawy nieadekwatnymi dla tych podmiotów. W rezultacie nie jest jasne, które przepisy dotyczące ujawnień należy stosować i w jakim zakresie.

Rekomendacja

Proponujemy, aby Ustawa jednoznacznie wskazywała, że zakres ujawnień w sprawozdaniu z działalności dla AFI (ASI) oraz zakładu ubezpieczeń jest wyczerpująco uregulowany standardem sektorowym, z zastrzeżeniem, że przepisy sporządzania sprawozdania z działalności dotyczące obszarów innych niż ujawnienia, zawarte w Krajowym Standardzie Rachunkowości Nr 9 "Sprawozdanie z działalności" ("KSR 9"), są nadal obowiązujące.

Uzasadnienie:

Obecne brzmienie przepisu powoduje wątpliwości interpretacyjne.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy - art. 49 ust. 2;
- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli oraz Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

Rekomendacja. Proponowane brzmienie

Art. 49 ust. 2. Z zastrzeżeniem przepisów ust. 2b, 10 sprawozdanie z działalności jednostki powinno obejmować istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej, w tym ocenę uzyskiwanych efektów oraz wskazanie czynników ryzyka i opis zagrożeń, a w szczególności informacje o:

[...]

ust. 2b. Zakres ujawnień w sprawozdaniu z działalności specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych, funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz alternatywnych spółek inwestycyjnych zostanie uregulowany w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 1) i 1a)

ust. 10 Zakres ujawnień w sprawozdaniu z działalności zakładów ubezpieczeń, zakładów reasekuracji towarzystw ubezpieczeń wzajemnych i towarzystw reasekuracji wzajemnej uregulowany w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 6) lit. a)

Załącznik do przepisów wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 1) i 1a)

Sprawozdanie z działalności specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych, funduszy inwestycyjnych zamkniętych [alternatywnych spółek inwestycyjnych] powinno obejmować istotne informacje:

- 1) Wymagane art. 105 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 231/2013 z dnia 19 grudnia 2012 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dźwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru (Dz. Urz. UE L 83 z 22.03.2013, str. 1)

- 2) istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej tych jednostek
- 3) ocenę uzyskiwanych efektów oraz;
- 4) wskazanie czynników ryzyka i opis zagrożeń.

Załącznik do przepisów wydanych na podstawie art. 81 ust. 22 pkt 6) lit. a) bez zmian.

3.16.7. Wzory sprawozdań dla instytucji finansowych

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy rozdziału 5 ustawy o rachunkowości określają wzory sprawozdań podstawowych (bilansu, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych, zestawienia zmian w kapitałach własnych) oraz zakres informacji dodatkowej (wprowadzanie i dodatkowych informacji objaśniających). Art. 46 ust. 5 reguluje, że bilans powinien zawierać określone informacje w zależności od rodzaju jednostki, przy czym informacje te są zdefiniowane w załącznikach do Ustawy, zależnie od kategorii jednostki.

Załącznik 3 do Ustawy reguluje zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym zakładów ubezpieczeń i reasekuracji -

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W przypadku niektórych jednostek powstają wątpliwości, jaki wzór jest odpowiedni dla danego rodzaju działalności, np. oddział banku prowadzący wyłącznie działalność centrum usług wspólnych (ang. shared service centre), spółka holdingowa zajmująca się udzielaniem pożyczek dla jednostek w grupie kapitałowej, instytucje zajmujące się windykacją wierzytelności, pośrednik w płatnościach kartami kredytowymi, lub spółka leasingowa.

Ponadto zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych zamieszczony w Załączniku 3 do Ustawy wymaga uporządkowania - część dotycząca lokat, należności i zobowiązań jest nadmiernie rozbudowana. Z drugiej strony należności (zobowiązania) z tytułu reasekuracji czynnej i biernej, które mają biznesowo zupełnie inną naturę, są ujmowane łącznie.

W rachunku technicznym (ogólnym) część dotycząca przychodów z lokat jest również nadmiernie rozbudowana, a wydzielenie zrealizowanego wyniku z przychodów z lokat jest nieintuicyjne.

Zakres informacji dodatkowej wymagany dla zakładów ubezpieczeń wymaga również uspoźnienia.

Dodatkowe obszary problematyczne zostały wskazane przy kolejnych rekomendacjach opisanych poniżej.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian **do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli**:

- 1) Wskazanie obowiązku prezentacji udziału reasekuratora w rezerwach oraz oszacowanych regresów i odzysków w aktywach, a także zmiany pozycji dotyczących należności i zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych na jednostki powiązane **w celu zapewnienia zgodności z Dyrektywą**.
- 2) wyłączenie rachunków technicznych sporządzonych w podziale na grupy/klasę rachunkowe z definicji sprawozdań podstawowych z utrzymaniem obowiązku ich sporządzania i dołączenia do sprawozdania finansowego jako element informacji dodatkowej.

Proponowane brzmienie:

Zmiana załącznika nr 3 Ustawy o rachunkowości poprzez:

I) Wprowadzenie pozycji Da. (Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych) aktywów w podziale:

1. Rezerwa niezapłaconych składek
2. Rezerwa ubezpieczeń na życie
3. Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia
4. Rezerwa na premie i rabaty (chyba że została wykazana w pkt 2)
5. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe
6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe z tytułu ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający się.

II) zamiany jednostki podporządkowane na jednostki powiązane tam gdzie obecnie mowa o jednostkach podporządkowanych

III) Wprowadzanie pozycji Db. Oszacowane regresy i odzyski brutto

IV) Eliminacji pozycji D oraz E.1. z pasywów bilansu

Zmiany w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 81 ust. 2 pkt. 6 lit a)

Usunięcie § 51.

Dodanie do załącznika 4 Rozporządzenia pktu 10a) o treści:

- a) Zakłady ubezpieczeń sporządzają techniczny rachunek ubezpieczeń na życie oraz techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych w podziale na grupy ubezpieczeń.
- b) Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji sporządzają techniczny rachunek ubezpieczeń w zakresie reasekuracji czynnej w podziale na klasy rachunkowe.

Uzasadnienie:

Powyższa propozycja ma na celu zwiększenie czytelności informacji przekazywanych interesariuszom - obecnie branża ubezpieczeniowa jest jedyną, w której przepisy wymagają sporządzenia czasem ponad 30 tzw. sprawozdań podstawowych.

- 3) Uregulowanie ujmowania umów reasekuracji nieproporcjonalnej oraz umów reasekuracji rozliczanych w oparciu o tak zwany rok rachunkowy lub rok kalendarzowy

Rekomendujemy jednoznaczne uregulowanie kwestii ujmowania udziałów reasekuratora w składce, premiach i rabatach odszkodowaniach i świadczeniach, regresach i odzyskach, prowizji reasekuracyjnych oraz odpowiednich udziałów reasekuratora w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych oraz oszacowanych regresach i odzyskach i odroczonej prowizji reasekuracyjnych z uwzględnieniem specyfiki umów nieproporcjonalnych i fakultatywnych a także konsekwencji wynikających z konwencji ich rozliczania. Przepisy powinny regulować ujmowanie min. składki odnowieniowej oraz prostującej wynikającej z umów reasekuracji, ujmowania prowizji skalowej oraz udziałów w zyskach reasekuratorów w tym rozliczanych w okresach dłuższych niż 1 rok.

Uzasadnienie:

Eliminacja wątpliwości i różnej praktyki rynkowej w zakresie reasekuracji nieproporcjonalnej oraz składek rozliczanych w sposób inny niż rok - obecne przepisy nie regulują tych tematów w sposób wystarczający. W praktyce funkcjonują 3 główne metody rozliczania umów reasekuracji:

- i) rok przypisania składki (underwriting year)
- ii) rok rachunkowy (accounting year)
- iii) rok kalendarzowy (calendar year).

Obecne przepisy nie są przystosowane do właściwej prezentacji umów nieproporcjonalnych oraz tych rozliczanych inaczej niż w oparciu o tzw. 'underwriting year'.

- 4) 1. Dodanie kolejnego podpunktu do punkt I Załącznika 4 i 5 punkt I.

Preferencyjnie podpunkt I.6) w załączniku 4 i podpunkt I.7) w załączniku nr 5 o treści:

„Omówienie przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów (także amortyzacji), ustalenia wyniku finansowego oraz sposobu sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru.”

Zmiana taka wymagałaby konsekwentnej zmiany numeracji kolejnych podpunktów punktu I załączników 4 i 5, względnie dodanie powyższego punktu jako ostatnich podpunktów punktu I załącznika 4 i 5.

Uzasadnienie:

Zakłady ubezpieczeń są jedyną branżą, w której omówienie przyjętych zasad (polityki) rachunkowości nie jest wprost i literalnie wymagane do ujawnienia we wprowadzeniu oraz konsekwentnie nie ma na nie miejsca w schemie xml. Powyższa rekomendacja ma na celu uspoźnienie pomiędzy różnymi typami jednostek.

- 5) Przeniesienie podpunktu I.13) załącznika 4 oraz podpunktu I.7) załącznika 5 dotyczącego wynagrodzenia biegłego rewidenta do punktu II załącznika 4 i 5 Rozporządzenia.

Zmiana ta wymagałaby również zmiany polegającej na zastąpieniu słów: biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, słowami firmy audytorskiej. Zakres ujawnienia mógłby być rozszerzony o punkt: Badanie sprawozdania finansowego o wypłacalności i kondycji finansowej oraz ewentualnie weryfikacja pakietu konsolidacyjnego. Proponowane ujawnienie:

informacje o wynagrodzeniu firmy audytorskiej lub firmy należącej do sieci, wypłaconym lub należnym za rok obrotowy odrębnie za:

- a) obowiązkowe badanie rocznego jednostkowego (skonsolidowanego) sprawozdania finansowego,
- b) badanie sprawozdania finansowego o wypłacalności i kondycji finansowej
- c) weryfikacja pakietu konsolidacyjnego
- d) inne usługi poświadczające,
- e) wynagrodzenia o których mowa powyżej na rzecz podmiotów powiązanych, nad którymi zakład ubezpieczeń sprawuje bezpośrednią lub pośrednią kontrolę,
- f) usługi doradztwa podatkowego,
- g) pozostałe usługi

Uzasadnienie:

Zakłady ubezpieczeń są jedyną branżą, w której wymagane ujawnienie dotyczące wynagrodzenia firmy audytorskiej jest prezentowane we Wprowadzeniu, a skolei .

6) Zmodyfikowanie par. 53 oraz par. 58. ust. 4 w następujący sposób:

§ 53. Integralną część sprawozdania finansowego zakładu ubezpieczeń albo zakładu reasekuracji stanowi informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego zakładu ubezpieczeń albo zakładu reasekuracji, sporządzona zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia. **Informacja dodatkowa sporządzana w zakresie, o którym mowa w załączniku nr 4 jest wystarczająca i zastrzeżeniem punktów II. 10) i 18) Załącznika nr 4. Informacje i objaśnienia wymagane załącznikiem nr 1 Ustawy nie mają zastosowania dla sprawozdań finansowych sporządzonych przez zakłady ubezpieczeń i zakładów reasekuracji.**

§ 58. ust. 4. Informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej powinna uwzględniać zakres informacji określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia. **Załącznik nr 6 Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25.09.2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych oraz załącznik nr 4 Rozporządzenia nie mają zastosowania.**

7) Rozwinięcie zakresu ujawnienia w zakresie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w **Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12.04.2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji** (punkt II podpunkt 9) załącznika 4) przez dodanie kolejnego tiret do litery b) tak by nowy przepis brzmiał :

„b) wartość rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia w podziale na klasy rachunkowe, w tym odrębnie:

- dla zakładu ubezpieczeń wykonującego działalność w dziale II wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym, wartość oszacowanych regresów, odzysków i dotacji uwzględnionych w rezerwie i w rachunku wyników,

- dla zakładu ubezpieczeń wykonującego działalność w dziale I oraz zakładu reasekuracji wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym,

-wartość rezerw na odszkodowania i świadczenia które zaistniały, lecz nie zostały zgłoszone”

oraz dodanie litery g) o treści:

„g) odpowiednie udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wymienionych powyżej”:

Uzasadnienie:

Eliminacja różnic interpretacyjnych i niespójności w sporządzaniu sprawozdań finansowych w branży, szczególnie w zakresie sprawozdań skonsolidowanych. Ponadto Rezerwa IBNR jest kluczowym oszacowaniem i takie ujawnienie jest potrzebne do lepszego zrozumienia sprawozdania. Ujawnienie udziału reasekuratora w rezerwach w podziale na klasy rachunkowe pozwoli na lepsze zrozumienie sprawozdania.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja zapisów Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli zgodnie ze wskazaniami powyżej.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.16.8. Metoda pośrednia dla zakładów ubezpieczeń

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.16.9. Wycena inwestycji w zakładach ubezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 30 ust. 5 Ustawy stanowi, że różnice kursowe od inwestycji stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakłady ubezpieczeń na życie oraz zakłady reasekuracji prowadzące działalność reasekuracyjną w zakresie reasekuracji ubezpieczeń na życie zaliczają do przychodów lub kosztów działalności lokacyjnej i wykazywane są w technicznym rachunku ubezpieczeń na życie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis stanowi, że wszelkie różnice kursowe od inwestycji stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych są prezentowane w rachunku technicznym, podczas gdy

przeszacowanie wartości godziwej jest odnoszone w niektórych przypadkach na kapitał z aktualizacji wyceny.

Rekomendacja

Proponujemy przeniesienie przepisów Ustawy, w tym art. 30 ust. 5, dotyczących stricte zakładów ubezpieczeń do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli, wraz z uzupełnieniem tych przepisów o stwierdzenie, że różnica kursowa w części, która nie dotyczy zamortyzowanego kosztu, jest integralną częścią przeszacowania do wartości godziwej i powinna być ujmowana tak jak przeszacowanie do wartości godziwej danego instrumentu.

Uzasadnienie:

Powyższa rekomendacja ma na celu wyeliminowanie niespójności (która może się pojawić w wyniku literalnego stosowania przepisów), polegającej na tym, że zmiana wartości godziwej wynikająca z różnicy kursowej jest prezentowana w wyniku, podczas gdy jej pozostała część jest odnoszona, w niektórych przypadkach, na kapitał z aktualizacji wyceny.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Przeniesienie zapisów art. 30 ust.5 Ustawy do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.16.10. Wycena i przychody z lokat w zakładach ubezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 30 ust. 6 Ustawy stanowi, że różnice kursowe od inwestycji stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w zakresie lokat środków skapitalizowanej wartości rent i rezerwy na premie oraz rabaty dla ubezpieczonych są przez zakłady ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz zakłady reasekuracji w dziedzinie reasekuracji ubezpieczeń majątkowych i osobowych zaliczane do przychodów lub kosztów działalności lokacyjnej i uwzględniane je w technicznym rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych.

Z kolei art. 44 ust. 2 Ustawy reguluje obliczanie wyniku technicznego ubezpieczeń, który jest różnicą między przychodami a kosztami ubezpieczyciela, uwzględniając pewne wyjątki, takie jak inwestowanie środków na zwiększenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych lub dla zakładów ubezpieczeń na życie i reasekuracji ubezpieczeń na życie, gdzie te operacje uwzględnia się oddzielnie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis art. 30 ust. 6 Ustawy wymaga doprecyzowania z uwagi na wątpliwości, jakie powoduje interpretacja przepisu par. 22.2 oraz par. 25.2 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli.

Dodatkowo, przepis art. 44 ust. 2 Ustawy również wydaje się niejednoznaczny dla niektórych użytkowników i może powodować rozbieżności w interpretacji przepisu par. 22.2 oraz par. 25.2 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli. Brakuje mianowicie doprecyzowania, że przychody z lokat, w tym niezrealizowane, wykorzystywane do wyznaczania stopy technicznej, prezentuje się w rachunku technicznym.

Rekomendacja

1) Proponujemy przeniesienie przepisów Ustawy, w tym art. 30 ust. 6, dotyczących stricte zakładów ubezpieczeń do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli.

Proponujemy również wprowadzenie do Rozporządzenia o instrumentach finansowych uregulowania, że różnica kursowa w części, która nie dotyczy zamortyzowanego kosztu, jest integralną częścią przeszacowania do wartości godziwej i powinna być ujmowana tak jak przeszacowanie do wartości godziwej danego instrumentu (kwestia ta została również zaadresowana w rekomendacjach dotyczących instrumentów finansowych).

Uzasadnienie:

Wszystkie zapisy sektorowe powinny się znaleźć w dedykowanym sektorowym/branżowym rozporządzeniu. Ponadto obecne przepisy budzą wątpliwości co do sposobu ujęcia wyceny w przypadku instrumentów denominowanych w walutach obcych i wycenianych do wartości godziwej; wątpliwość dotyczy ewentualnego rozdzielenia zmiany wartości godziwej wynikającej ze zmiany kursu walutowego i wyceny samego instrumentu w walucie obcej. Powyższa rekomendacja ma na celu wyeliminowanie tych wątpliwości.

2) Proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli poprzez dodanie do Rozdziału 3 ust. 6 do § 22 następującego zapisu: "Uznaje się że lokaty portfela, na podstawie którego wyznaczana jest stosowana stopa techniczna, są uwzględniane przy ustalaniu wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych".

Uzasadnienie:

Powyższa rekomendacja ma na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych.

3) Modyfikację przepisu par 19. ust. 1 pkt 2) Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli "aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz aktywów

finansowych dostępnych do sprzedaży, gdy wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić:

a) w przypadku aktywów finansowych, dla których jest ustalony termin wymagalności - według skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości,

b) w przypadkach innych niż określone w pkt. a - według ceny nabycia.”

Uzasadnienie:

Jeśli jednostka jest w stanie ustalić odpis z tytułu utraty wartości, oznacza to, że dysponuje wystarczającym dostępem do informacji pozwalającym na ustalenie wartości godziwej, a więc przepis dotyczący wyceny według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości jest wewnętrznie sprzeczny.

4) Uwzględnienie w par 19. ust. 4 punktów przewidzianych w par. 1. pkt 25) Projektu z dnia 8 grudnia 2022 r. Rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych.

Uzasadnienie:

Uspójnienie przepisów sektorowych i dotyczących instrumentów finansowych oraz aktualizacja przepisu, który w obecnej formie jest przestarzały i nie uwzględnia obecnej wiedzy na temat utraty wartości aktywów.

5) Usunięcie par. 21 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli

Uzasadnienie:

Ani w bilansie zakładów ubezpieczeń ani w informacji dodatkowej nie pokazuje się lokat w podział na krótko- i długookresowe.

6) Uregulowanie w rozdziale 3 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli albo w docelowym standardzie sektorowym kwestii podziału lokat na portfele

Proponujemy, aby zakład ubezpieczeń dokonywał podziału aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na portfele uwzględniając następujące czynniki:

- naturę i charakter rezerw których stanowią pokrycie,
- produkt,
- datę włączenia polisy,

- oczekiwanych terminów realizacji rezerw.

Dodatkowo rekomendujemy, aby zakład ubezpieczeń utrzymywał dokumentację pozwalającą na powiązania konkretnych lokat z portfelem oraz uwzględniającą kryteria włączenia i wyłączenia lokat do poszczególnych portfeli oraz warunków, pod jakimi lokaty mogą być przenoszone między portfelami albo między portfelem a wolnymi środkami.

Proponujemy również, aby stopy techniczne, o których mowa w rozdziale dotyczącym wyceny i zasad tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, były ustalane na poziomie portfela.

Uzasadnienie:

W praktyce zakłady ubezpieczeń dzielą aktywa stanowiące pokrycie rezerw. Podział ten determinuje wartość przychodów z lokat netto przenoszonych z Ogólnego rachunku zysków i strat do Technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz z Technicznego rachunku ubezpieczeń na życie do Ogólnego rachunku zysków i strat. Dodatkowo wpływa to na wysokość stopy technicznej wykorzystywanej do obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz na udziały w zyskach należnym ubezpieczonym. Wskazane powyżej rekomendacje mają na celu wyeliminowanie pewnej dowolności (oraz pewnego ryzyka manipulacji) w tym obszarze.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Przeniesienie zapisów art. 30 ust.6 Ustawy do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli.
- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli - zgodnie z rekomendacjami powyżej.
- Uzupełnienie przepisów Rozporządzenia o instrumentach finansowych.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia
- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.16.11. Wycena nieruchomości w zakładach ubezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 28 ust. 9 Ustawy reguluje wycenę lokat, których ryzyko ponosi ubezpieczający, w tym wycenę nieruchomości, również tych położonych za granicą.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Wyżej wymieniony przepis wydaje się być przestarzały - zgodnie z obecnym brzmieniem przepisu wartość godziwa nieruchomości w zakładach ubezpieczeń powinna być ustalana raz na 5 lat, zaś wartość godziwa aktywów położonych za granicą - według zasad obowiązujących w tym kraju.

Obecne brzmienie przywołanych przepisów powoduje precedens, na które powołują się kierownicy zakładów ubezpieczeń i wyceniają nieruchomości raz na 5 lat w tym na potrzeby Wyplacalności II. Ponadto, w dzisiejszych dynamicznych czasach ujawnianie wartości godziwej nieruchomości ustalonej 4-5 lat wcześniej może zniekształcić informację przekazywaną interesariuszom w informacji dodatkowej.

Rekomendacja

Proponujemy przeniesienie przepisów Ustawy w tym art. 28 ust. 9, dotyczących stricte zakładów ubezpieczeń do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli.

Proponujemy także wykreślenie z Ustawy zapisu art. 28 ust. 9, dotyczącego wyceny nieruchomości stanowiących lokatę, której ryzyko ponosi ubezpieczający, "Wartość godziwą nieruchomości określa rzeczoznawca majątkowy co najmniej raz na 5 lat." oraz przepisu Załącznika 4 pkt II 1.b) Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli "... w odniesieniu do lokat w nieruchomości wyceny ich wartości godziwej dokonuje się nie rzadziej niż raz na 5 lat,"

Uzasadnienie:

Eliminacja ewentualnych zniekształceń informacji przekazywanej interesariuszom w wyniku zbyt rzadkich wycen nieruchomości.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Przeniesienie zapisów art. 28 ust. 9 Ustawy do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli
- Usunięcie z Ustawy zapisu o wycenie nieruchomości stanowiących lokatę.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.16.12. Rezerwy w zakładach ubezpieczeń

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 38 ust. 1 Ustawy reguluje obowiązek zakładów ubezpieczeń dotyczący zaliczenia do kosztów operacyjnych zmian stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, mających na celu zapewnienie pełnego pokrycia bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia i umów reasekuracji.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Rezerwy tworzy się na przyszłe zobowiązania, natomiast w przepisach powyżej brakuje wskazania, że chodzi o wypełnienie zobowiązań wynikających z umów ubezpieczeniowych.

Rekomendacja

Proponujemy uzupełnienie przepisu art. 38 ust. 1 oraz 1a Ustawy, tak aby wynikało z niego jasno, że zakłady ubezpieczeń zaliczają do kosztów operacyjnych zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych tworzonych w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji czynnej; równocześnie usuwając z istniejących przepisów zapis wskazujący, że rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe tworzone są na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań.

Rekomendowane brzmienie

Art. 38. 1. Zakłady ubezpieczeń zaliczają do kosztów operacyjnych zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, tworzonych w celu spełnienia zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia.

1a. Zakłady reasekuracji zaliczają do kosztów operacyjnych zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, tworzonych w celu spełnienia zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia.

Uzasadnienie:

Obecne brzmienie, wobec planowanej również zmiany definicji rezerw innych niż techniczno-ubezpieczeniowe, wyeliminuje ryzyko nadinterpretacji, że rezerwy tworzy się na przyszłe zobowiązania.

Ponadto proponujemy wprowadzenie następujących zmian do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli:

- 1) Wprowadzenie w przepisach rozdziału 4 Rozporządzenia obowiązkowego na dzień bilansowy testu wystarczalności rezerw na wzór Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 4 "Umowy ubezpieczeniowe" ("MSSF 4"); zaś przypadku stwierdzenia braku wystarczalności rezerw - obowiązek zwiększenia odpowiedniej rezerw do wystarczającego poziomu, tj. utworzenie/zwiększenie rezerwy na ryzyka niewygaśnię w przypadku stwierdzenia niewystarczalności rezerwy składki, zwiększenie wartości rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia w

przypadku stwierdzenia niewystarczalności w tym zakresie, zwiększenie rezerwy ubezpieczeń na życie w przypadku stwierdzenia niewystarczalności tej rezerwy.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie wymagają takiego testu, co stwarza ryzyko, że rezerwy tworzone według dotychczas stosowanej metody/techniki, i przy dotychczasowych założeniach, mogą stać się niewystarczające.

- 2) Wprowadzanie obowiązkowego ujawnienia wpływu na wycenę rezerw / aktywowanych kosztów akwizycji zmienionej metody/techniki szacowania, wpływu istotnej zmiany założeń wraz z podaniem uzasadnienia wprowadzania zmiany. W paragrafach: 33 ust. 1 pkt 2b), ust. 2 pkt 2b), 47 ust. 1. Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli jest użyte stwierdzenie: "nieuzasadnione zmiany wielkości wskaźnika są niedopuszczalne" / "nieuzasadnione zmiany zasad, metod i założeń są niedopuszczalne".

We wskazanych przepisach rekomendujemy zatem dopisanie: "Za uzasadnione uznaje się zmiany wielkości wskaźnika, zmiany zasad, metod i założeń bez uwzględnienia których oszacowana rezerwa byłaby istotnie zniekształcona."

Konsekwentnie dodanie litery g) do punktu II załącznika nr 5 Rozporządzenia o treści:

„dokonane w ciągu roku obrotowego zmiany wielkości wskaźnika, zmiany zasad, metod i założeń stosowanych do ustalania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wraz z uzasadnieniem ich wprowadzenia oraz wskazaniem spowodowanej tymi zmianami różnicy w wyniku finansowym.”

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie wymagają takich ujawnień oraz nie wskazują precyzyjnie, jakie okoliczności uzasadniają zmiany parametrów wycen, itp.

- 3) Sugerujemy wprowadzenie definicji metod aktuarialnych;

Definicja metod aktuarialnych dotyczy przepisów, których modyfikacje są poza zakresem Projektu, w związku z tym powinna ona zostać wypracowana przez Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy.

Uzasadnienie:

Termin “metody aktuarialne” pojawia się wielokrotnie w przepisach Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli a nie jest on zdefiniowany, co powoduje trudności interpretacyjne, które z metod należy uznać za metody aktuarialne.

- 4) Uregulowanie kwestii wyceny rezerwy na ryzyka niewygasłe, w tym jakie koszty się uwzględnia oraz sposobu jej prezentacji (tj. przed czy po kompensacie z aktywowanymi kosztami akwizycji);

Proponujemy jednoznaczne doprecyzowanie w Rozdziale 4 następująco; § 35. 1. Rezerwę na ryzyka niewygasłe tworzy się jako uzupełnienie rezerwy składek bez pomniejsza aktywowanych kosztów akwizycji. Rezerwę tę przeznacza się na pokrycie przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów wynikających z zawartych umów ubezpieczenia oraz na pokrycie przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów wynikających z zawartych umów reasekuracji czynnej.

W kwestii uregulowania sposobu ustalania rezerwy na ryzyka niewygasłe rekomendujemy konsultacje z Polskim Stowarzyszeniem Aktuariuszy.

Uzasadnienie:

Rezerwa na ryzyka niewygasłe jest potraktowana bardzo lakonicznie w przepisach i daje dużą dowolność interpretacyjną.

- 5) Wprowadzenie pojęcia rewizji rent i wytycznych co do kalibracji tego założenia;

Proponujemy zdefiniowani w Rozdziale pierwszym w §2 ust. 1 pojęcia rewizji wysokości rent - jako istotnego parametru rezerwy na skapitalizowaną wartość rent.

Rewizja wysokości rent jest to parametr, który odzwierciedla oczekiwany wzrost świadczenia rentowego, inny niż wynikający z umowy, i uwzględnia czynniki ekonomicznych w tym inflację, wzrost wynagrodzeń, wzrost kosztów opieki i pielęgnacji, wzrost kosztów usług medycznych i nieekonomicznych, w tym otoczenia prawnego i orzecznictwa, oraz pogorszenie stanu zdrowia świadczeniobiorcy. Zakład ubezpieczeń przyjmując założenie rewizji wysokości rent uwzględnia dotychczasowy przebieg likwidacji świadczeń rentowych oraz wiarygodne oczekiwania co do kształtowania się czynników w przyszłości. Wskaźnik rewizji wysokości rent ustala się odrębnie od stopy technicznej.

Uzasadnienie:

Powyższa kwestia nie jest obecnie uregulowana w przepisach.

- 6) Uregulowanie kwestii tworzenia rezerwy na pośrednie koszty likwidacji szkód;

Kwestia tworzenia rezerwy na pośrednie koszty likwidacji szkód dotyczy przepisów, których modyfikacje są poza zakresem Projektu, w związku z tym powinna ona zostać wypracowana przez Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie regulują tej kwestii, jest duża dowolność w tym obszarze w praktyce, wyniki są nieporównywalne.

7) Uregulowanie kwestii wyceny odroczonych prowizji reasekuracyjnych;

Proponujemy wprowadzenie poniższych przepisów:

i) W ubezpieczeniach działu II naliczone w okresie sprawozdawczym prowizje reasekuracyjne w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie, na zasadach obowiązujących przy tworzeniu rezerwy składek odpowiedniego udziału reasekuratora w rezerwie składek;

ii) W ubezpieczeniach działu I naliczone w okresie sprawozdawczym prowizje reasekuracyjne w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie, na zasadach obowiązujących przy aktywowaniu kosztów akwizycji ryzyk, których prowizje reasekuracyjne dotyczą.

8) Uregulowanie kwestii odraczalności kosztów akwizycji innych niż prowizje.

Dodanie definicji do § 2 ust. 1 pkt 19) litera c) o treści:

Krańcowe koszty akwizycji - koszty ponoszone przez zakład ubezpieczeń w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta.

oraz następujące zmiany:

§ 15. 1. W ubezpieczeniach działu II poniesione w okresie sprawozdawczym krańcowe koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie, na zasadach obowiązujących przy tworzeniu rezerwy składek.

2. W reasekuracji ubezpieczeń działu II poniesione w okresie sprawozdawczym krańcowe koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie, na zasadach obowiązujących przy tworzeniu rezerwy składek.

3. Przeniesione na przyszłe okresy sprawozdawcze krańcowe koszty akwizycji, o których mowa w ust. 1 i 2, są ujmowane w aktywach bilansu.

4. W przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia aktywowane koszty akwizycji dotyczące tej umowy są ujmowane w koszty w tym samym miesiącu, w którym następuje rozwiązanie umowy ubezpieczenia.

§ 16. 1. W ubezpieczeniach działu I i w reasekuracji ubezpieczeń działu I poniesione w okresie sprawozdawczym krańcowe koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie.

2. Przeniesione na przyszłe okresy sprawozdawcze krańcowe koszty akwizycji, o których mowa w ust. 1, są ujmowane w aktywach bilansu, w części, w której nie zostały uwzględnione w wyliczeniu rezerwy ubezpieczeń na życie.

3. W ubezpieczeniach działu I i w reasekuracji ubezpieczeń działu I krańcowe koszty akwizycji podlegają rozliczeniu w czasie wyłącznie przy zastosowaniu metod aktuarialnych.

4. W przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia przed terminem aktywowane koszty akwizycji dotyczące tej umowy są ujmowane w koszty w tym samym miesiącu, w którym następuje rozwiązanie umowy ubezpieczenia.

5. Koszty akwizycji nie podlegają aktywowaniu w ubezpieczeniach na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, jeżeli dla tych ubezpieczeń nie jest określona częstotliwość i wysokość opłacanej składki.

Dodanie § 15 ust. 1 następującej treści: W ubezpieczeniach działu II należne w okresie sprawozdawczym prowizje reasekuracyjne w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie, na zasadach obowiązujących przy tworzeniu udziału reasekuratora w rezerwie składek.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie regulują, które z kosztów akwizycji mogą podlegać odroczeniu i praktyka w tym względzie jest różna.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie art. 38 ust. 1 Ustawy o zapisy dotyczące tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
- Modyfikacja zapisów paragrafów 33 ust. 1 pkt 2b), ust. 2 pkt 2b), 47 ust. 1. Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli
- Uzupełnienie Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli o zapisy dotyczące:
 - obowiązkowego testu wystarczalności rezerw;
 - definicję metod aktuarialnych;
 - szczegółowych metod tworzenia rezerwy na pośrednie koszty likwidacji;
 - pojęcia rewizji rent i wytycznych co do kalibracji tego założenia;

- wyceny odroczonych prowizji reasekuracyjnych;
- kwestii odraczalności kosztów akwizycji innych niż prowizje w tym wprowadzenie definicji kosztów akwizycji podlegających odroczeniu.
- Doprecyzowanie zapisów Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia
- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości.

3.16.13. Odpis aktualizujący należności z tytułu składki

Odwołanie do aktu prawnego

Par. 2. ust. 1. pkt 15) Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli reguluje sposób rozpoznawania składki przez zakład ubezpieczeń,.

Z kolei art. 35b. Ustawy reguluje z kolei kwestię tworzenia odpisów aktualizujących na należności.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ze względu na specyficzną naturę ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym samo rozpoznanie/ujęcie składki nie powinno mieć wpływu na wynik. Inkaso składki (gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający) jest kompensowane przez utworzenie rezerwy ubezpieczeń na życie, w korespondencji z odpowiednią zmianą stanu rezerwy w rachunku technicznym ubezpieczeń. W przypadku braku inkasa składki, i w konsekwencji braku jej alokacji do aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, brak jest tytułu do utworzenia rezerwy ubezpieczeń na życie. W związku z tym należy dokonać innej operacji, która skompensuje wpływ na wynik rozpoznanej składki. Zakłady ubezpieczeń tworzą:

- odpis aktualizujący należność lub;
- rezerwę ubezpieczeń na życie.

Każde z tych rozwiązań ma wady:.

- 1) Zgodnie z art. 35b ust. 1. pkt 5) Ustawy odpis aktualizujący należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem

prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców tworzy się - w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności. W praktyce dla należności przeterminowanych o 1 dzień trzeba by utworzyć 100% odpis aktualizujący, co nie jest zgodne ze stanem faktycznym, gdyż należności w przeważającej większości są regulowane w 100% w ciągu kilku dni od daty wymagalności.

- 2) Tworzenie rezerwy ubezpieczeń na życie jest uregulowane w par. 42 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli. Rezerwa ubezpieczeń na życie tworzona jako równowartość wymagalnych, a nieopłaconych składek związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym nie oddaje istoty rezerwy ubezpieczeń na życie.

W opinii niektórych interesariuszy obecne przepisy nie regulują tej kwestii. Stosowane przez podmioty podejścia są różne i niespójne.

Rekomendacja

Proponujemy, aby Rozporządzenie o rachunkowości ubezpieczycieli dopuszczało, aby przypis składki z tytułu ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym był rozpoznawany w momencie inkasa np. Poprzez dodanie do Dodanie definicji do § 2 ust. 1 pkt 15) litery e) o treści: z tytułu umów ubezpieczeń na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, otrzymane w okresie sprawozdawczym.

Uzasadnienie:

Eliminacja niespójności w podejściu stosowanym przez różne podmioty.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości.

3.16.14. Pozostałe kwestie dotyczące ubezpieczycieli

Odwołanie do aktu prawnego

Nie dotyczy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Nie dotyczy.

Rekomendacja

Proponujemy następujące zmiany do Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli:

- 1) Wprowadzenie definicji umowy ubezpieczenia oraz reasekuracji, w tym finansowej, wskazując, że:
 - umowa ubezpieczenia, to umowa w myśl której zakład ubezpieczeń przyjmuje znaczące ryzyko ubezpieczeniowe od ubezpieczającego, polegające na zobowiązaniu się do wypłacenia przez zakład ubezpieczeń określonego świadczenia lub odszkodowania w razie zajścia przewidzianego w umowie zdarzenia losowego.
 - reasekuracja finansowa jest to umowa reasekuracji, w której transfer ryzyka ubezpieczeniowego cedenta na inny zakład ubezpieczeń nie jest istotny.
- 2) Uregulowanie ujęcia w księgach rachunkowych umów ocenionych jako reasekuracja finansowa oraz zakresu ujawnień w tym zakresie.

Regulacje dotyczące ujęcia w księgach rachunkowych umów ocenionych jako reasekuracja finansowa oraz zakresu ujawnień w tym zakresie dotyczą przepisów, których modyfikacje są poza zakresem Projektu, w związku z tym powinny one zostać wypracowane przez Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie regulują jak ujmować umowy ubezpieczenia lub reasekuracji które nie przenoszą znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego na zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji.

- 3) Modyfikację definicji sumy kapitałów zawartej w § 2 ust. 1 pkt. 24 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli poprzez zamianę pojęcia “sumy kapitałów” na pojęcie “sumy na ryzyku”.

Uzasadnienie:

Pojęcie sumy kapitałów jest mylące.

- 4) Doprecyzowanie czy rejestry są księgami pomocniczymi w myśli rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości

Proponujemy wprowadzenie przepisu wskazującego wprost, że rejestry, o których mowa w rozdziale 2 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli, są równoważne z księgami pomocniczymi, o których mowa w rozdziale 2 Ustawy.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy pozostawiają w tym zakresie wątpliwości interpretacyjne.

- 5) Proponujemy, aby w przepisach dotyczących oddziałów w Rozporządzeniu o rachunkowości ubezpieczycieli uregulować sposób udokumentowania wyodrębnienia kapitału jednostki macierzystej dedykowanego oddziałowi zakładu ubezpieczeń/reasekuracji poprzez wprowadzenie przepisu stanowiącego, że wyodrębnienie kapitału jednostki macierzystej uznaje się za zaistniałe jeżeli zostało udokumentowane w formie odpowiedniej uchwały organu nadzorującego jednostkę macierzystą lub organu zatwierdzającego sprawozdanie jednostki macierzystej.

Uzasadnienie:

Obecne przepisy nie regulują tej kwestii.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie zapisów Rozporządzenia o rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji o:
 - definicję umowy ubezpieczenia oraz reasekuracji, w tym finansowej;
 - zapisy dotyczące sposobu udokumentowania wyodrębnienia kapitału jednostki macierzystej dedykowanego oddziałowi zakładu ubezpieczeń/reasekuracji;
- Modyfikacja zapisów § 2 ust. 1 Rozporządzenia o rachunkowości ubezpieczycieli;
- Doprecyzowanie zapisów dotyczących rejestrów w Rozporządzeniu o rachunkowości ubezpieczycieli.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Rozporządzenia lub docelowego standardu sektorowego.

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Fundusze inwestycyjne i emerytalne;
- Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji, oddziały zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Komisja Nadzoru Finansowego;
- Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych;
- Banki Depozytariusze;

Konieczność dostosowania działalności do nowych przepisów.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

- Ujednolicenie struktury przepisów o rachunkowości,
- Doprecyzowanie przepisów w obszarach, których przepisy są niejednoznaczne i stwarzają trudności w interpretacji i stosowaniu,
- Uspójnienie przepisów między sektorami, a także wewnątrz sektora,
- Eliminacja przepisów archaicznych lub przestarzałych,
- Uregulowanie kwestii do tej pory niepokrytych przepisami lub uregulowanych w sposób niepełny lub niekompletny,
- Stworzenie przepisów w reakcji na rozwój otoczenia biznesowego i pojawienie się transakcji, których nie było w momencie formułowania przepisów, a obecnie występują w sposób powszechny i brakuje dostatecznych przepisów pozwalających na jednolite ujmowanie transakcji w księgach użytkowników,

Analiza korzyści:

- Większa przejrzystość informacji przekazywanej w sprawozdaniach finansowych;
- Lepsza porównywalność informacji w sprawozdaniach finansowych;
- Poprawa jakości sprawozdań finansowych.

Analiza kosztów i trudności:

- Dostosowanie systemów księgowych do nowych wymagań;
- Wdrożenie nowych przepisów będzie musiało zostać poprzedzone w każdej jednostce analizą luki oraz przygotowaniem planu wdrożenia wraz z analizą wpływu nowych przepisów na sytuację majątkową, finansową i wyniki podmiotu;
- Opracowanie nowej struktury logicznej oraz formatu służącego do sporządzenia sprawozdań w formie elektronicznej.

Stopień trudności implementacji zmiany:

W zależności od rekomendacji:

- Łatwa, w przypadku eliminacji przepisów, czy wprowadzenia małych zmian w zakresie wprowadzania czy informacji dodatkowej;
- Średnia w przypadku niektórych rekomendacji co do zwiększenia zakresu ujawnień w sprawozdaniach finansowych lub zmieniających sposób prezentacji danych w informacji finansowej;
- Trudna w przypadku rekomendacji dotyczących zmian w zakresie ujmowania transakcji oraz wyceny pozycji bilansowych.

3.17. Oddziały

Odwołanie do aktu prawnego

Między innymi:

Art. 3 ust. 1 pkt 6) reguluje, kto jest uznawany za kierownika jednostki, obejmując członków zarządu lub innego organu zarządzającego, wspólników w przypadku spółek, a także likwidatora, syndyka, zarządcę restrukturyzacyjnego i sukcesyjnego.

Art. 53 ust. 2b stanowi, że roczne sprawozdanie finansowe oddziału przedsiębiorcy zagranicznego jest uważane za zatwierdzone, jeżeli zostało zatwierdzone sprawozdanie finansowe przedsiębiorcy zagranicznego, obejmujące dane tego oddziału.

Art. 69 ust. 1b-1c nakłada obowiązek składania rocznego sprawozdania finansowego oddziału przedsiębiorcy zagranicznego przez kierownika oddziału, a także wymaga przetłumaczenia i złożenia w odpowiednim rejestrze sądowym sprawozdania finansowego instytucji kredytowej lub finansowej działającej poza terytorium Polski.

Art. 36 ust. 1 stanowi, że kapitały własne jednostki muszą być ujęte w księgach rachunkowych z podziałem na rodzaje i zgodnie z przepisami prawa, statutem lub umową.

Art. 66 ust. 4 mówi o tym, że wybór firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego należy do organu zatwierdzającego, chyba że przepisy inaczej stanowią, a kierownik jednostki nie może tego wyboru dokonać.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Definicja kierownika jednostki nie odnosi się do specyfiki oddziałów. Wątpliwości budzi zastosowanie tej definicji w przypadku oddziałów podmiotów zagranicznych, tj. kogo należy uznać za kierownika oddziału, ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów instytucji finansowych (banków, ubezpieczycieli).

Definicja kierownika jednostki nie wskazuje, że kierownikiem może być pełnomocnik; tymczasem osoba reprezentująca przedsiębiorcę zagranicznego w oddziale najczęściej działa na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez zarząd (nie jest wybierana przez walne zgromadzenie). Z drugiej strony powszechna praktyka od wielu lat pokazuje, że znaczna część (o ile nie większość) sprawozdań finansowych oddziałów jest podpisywana w oddziale przez osoby reprezentujące (czyli literalnie patrząc na definicję - przez pełnomocników), a organy nadzoru akceptują takie działanie. Co więcej Ministerstwo Finansów wydało interpretację, że osoby reprezentujące przedsiębiorcę w oddziale można traktować jako kierownika jednostki. Nieuregulowanie tej sprawy powoduje dużo problemów praktycznych, np. powstają wątpliwości kto ma podpisać sprawozdanie finansowe, czy przepisy o oświadczeniach lub o odmowie

podpisania sprawozdań finansowych, oraz o formie tych podpisów powinno się stosować w sposób analogiczny jak dla innych jednostek itp.

Dodatkowo, Ustawa nie wskazuje, co rozumie się przez organ zatwierdzający w przypadku oddziału jednostki zagranicznej.

Obecny przepis dotyczący podpisywania, zatwierdzania oraz audytu sprawozdań finansowych przedsiębiorcy zagranicznego jest niepraktyczny, albowiem sprawozdanie centrali bywa często zatwierdzone przed sporządzeniem sprawozdania przez oddział zagranicznej instytucji finansowej; zdarza się również, że oddział nie ma wiedzy o sprawozdaniu centrali.

Rekomendacja

Art. 2 ust.1 pkt. 6 Ustawy, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 3, do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej: oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 470)”) nie obejmuje oddziałów regulowanych prawem bankowym i ustawą o działalności ubezpieczeniowej. W związku z tym proponujemy uzupełnienie, że przepisy Ustawy stosuje się także w odniesieniu do oddziałów zakładów ubezpieczeń, głównych oddziałów zakładów ubezpieczeń w rozumieniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz oddziałów banków zagranicznych i oddziałów instytucji kredytowych w rozumieniu ustawy prawo bankowe (w kolejnych przepisach Ustawa nawiązuje do tych jednostek, mimo iż przedmiotowo te formy prawne nie są wymienione w art .2 jako objęte zakresem Ustawy).

Proponowany art. 2 ust. 1 pkt 6 Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 470), **a także oddziałów zakładów ubezpieczeń, głównych oddziałów zakładów ubezpieczeń w rozumieniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz oddziałów banków zagranicznych i oddziałów instytucji kredytowych w rozumieniu ustawy prawo bankowe;**"

Proponujemy doprecyzowanie Ustawy w zakresie definicji (w sekcji definicyjnej, wraz z referencją do innych przepisów np. prawo bankowe), że przez oddział rozumie się wszystkie rodzaje oddziałów tzn. oddział przedsiębiorstwa zagranicznego, oddział instytucji kredytowej, oddział banku zagranicznego, oddział zakładu ubezpieczeń, główny oddział zakładu ubezpieczeń.

Proponowany art. 3 ust. 1 pkt 2a Ustawy po dodaniu mógłby brzmieć następująco:

"2a) oddział - rozumie się przez to wszystkie rodzaje oddziałów tzn. oddział przedsiębiorstwa zagranicznego, oddział instytucji kredytowej, oddział banku zagranicznego (art. 4 ust 1 pkt 20 Prawa bankowego), oddział zakładu ubezpieczeń, główny oddział zakładu ubezpieczeń."

Proponujemy uzupełnienie definicji kierownika jednostki, gdyż obecnie nie obejmuje ona np. pełnomocników oddziałów. Proponowana definicja: W przypadku oddziałów przez kierownika jednostki rozumie się reprezentanta, pod warunkiem oddelegowania go do tej roli przez odpowiedni organ przedsiębiorcy zagranicznego. Należałoby także doprecyzować, że do kompetencji kierownika należą podpisanie umowy o badanie/audyt oraz podpisanie sprawozdania finansowego.

Proponowany art. 3 ust. 1 pkt 6 Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"6) kierownik jednostki - rozumie się przez to członka zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli organ jest wieloosobowy - członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawę spółki, w przypadku spółki partnerskiej - wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej - komplementariuszy prowadzących sprawę spółki. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; do osób wykonujących wolne zawody przepis ten stosuje się odpowiednio. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora, a także syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządcę sukcesyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, albo osobę, o której mowa w art. 14 tej ustawy, która dokonała zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2022 r. poz. 166, 1301 i 1933); w przypadku oddziałów przez kierownika jednostki rozumie się reprezentanta, pod warunkiem oddelegowania go do tej roli przez odpowiedni organ przedsiębiorcy zagranicznego. Należałoby także doprecyzować, że do kompetencji kierownika należą podpisanie umowy o badanie/audyt oraz podpisanie sprawozdania finansowego."

W kontekście **wyboru firmy audytorskiej oddziału**, proponujemy aby wprowadzić do Ustawy przepis stanowiący, że wyboru biegłego rewidenta oddziału dokonuje komitet audytu oddziału. Jeżeli oddział nie posiada komitetu audytu w Polsce, o ile nie postanowiono inaczej, wybór biegłego rewidenta dokonany przez jednostkę macierzystą jest skuteczny wobec oddziału, pod warunkiem, że do badania jednostki macierzystej została wybrana firma audytorska która spełnia definicję z Ustawy o biegłych rewidentach art. 2 pkt. 14 (*"Ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o: sieci – należy przez to rozumieć strukturę: a) której celem jest współpraca i do której należy biegły rewident lub firma audytorska oraz b) której celem jest podział zysków lub kosztów lub która funkcjonuje w ramach wspólnych powiązań właścicielskich, lub która posiada wspólny*

system kontroli lub wspólne zarządzanie, lub która posiada wspólną politykę i procedury kontroli jakości, lub która posiada wspólną strategię gospodarczą, lub która korzysta ze wspólnego oznaczenia lub znaczącej części zasobów”), przy czym kierownik jednostki macierzystej wskazuje firmę audytorską z listy firm audytorskich w rozumieniu Ustawy o biegłych rewidentach, o ile nie została wskazana w uchwale powołującej biegłego jednostki macierzystej. W pozostałych przypadkach wybór biegłego rewidenta oddziału, dokonywany jest przez organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki macierzystej.

Proponowany art. 66 ust. 4 Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego dokonuje komitet audytu oddziału. Kierownik jednostki nie może dokonać takiego wyboru. Jeżeli oddział nie posiada komitetu audytu w Polsce, o ile nie postanowiono inaczej, wybór biegłego rewidenta dokonany przez jednostkę macierzystą jest skuteczny wobec oddziału, pod warunkiem, że do badania jednostki macierzystej została wybrana firma audytorska która spełnia definicję z Ustawy o biegłych rewidentach art. 2 pkt. 14, przy czym kierownik jednostki macierzystej wskazuje firmę audytorską z listy firm audytorskich w rozumieniu Ustawy o biegłych rewidentach, o ile nie została wskazana w uchwale powołującej biegłego jednostki macierzystej. W pozostałych przypadkach wybór biegłego rewidenta oddziału, dokonywany jest przez organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki macierzystej."

Dodatkowo, w celu wyeliminowania ewentualnych wątpliwości dotyczących składu organu podpisującego umowę o badanie sprawozdań finansowych oraz zwrócenia uwagi na kluczową w tym przepisie terminowość podpisania tej umowy, rekomendujemy modyfikację przepisów art. 66 ust. 5, w taki sposób, aby stanowiły, iż "Kierownik jednostki **zapewnia** podpisanie z firmą audytorską umowy o badanie sprawozdania finansowego **w terminie**, który umożliwi firmie audytorskiej udział w inwentaryzacji znaczących składników majątkowych."

Proponowany art. 66 ust. 5 Ustawy po modyfikacji mógłby brzmieć następująco:

"Kierownik jednostki zapewnia podpisanie z firmą audytorską umowy o badanie sprawozdania finansowego w terminie, który umożliwi firmie audytorskiej udział w inwentaryzacji znaczących składników majątkowych. W przypadku badania ustawowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o biegłych rewidentach, pierwsza umowa o badanie sprawozdania finansowego jest zawierana z firmą audytorską na okres nie krótszy niż dwa lata z możliwością przedłużenia na kolejne co najmniej dwuletnie okresy. Koszty przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka."

W kontekście **zatwierdzenia sprawozdania finansowego** proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu, że w przypadku gdy sprawozdanie finansowe oddziału nie zostało zatwierdzone przez organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki macierzystej, to zatwierdzenia sprawozdania finansowego oddziału dokonuje ten sam podmiot, który dokonał wyboru biegłego rewidenta. W przypadku, gdy sprawozdanie finansowe nie podlega badaniu

przez biegłego rewidenta, zatwierdzenia sprawozdania finansowego oddziału dokonuje kierownik jednostki macierzystej.

Proponowany art. 53 ust. 2b Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"2b. Roczne sprawozdanie finansowe oddziału przedsiębiorcy zagranicznego uważa się za zatwierdzone, jeżeli zostało zatwierdzone sprawozdanie finansowe przedsiębiorcy zagranicznego, obejmujące dane sprawozdania finansowego tego oddziału. **W przypadku gdy sprawozdanie finansowe oddziału nie zostało zatwierdzone przez organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki macierzystej, to zatwierdzenia sprawozdania finansowego oddziału dokonuje ten sam podmiot, który dokonał wyboru biegłego rewidenta. W przypadku, gdy sprawozdanie finansowe nie podlega badaniu przez biegłego rewidenta, zatwierdzenia sprawozdania finansowego oddziału dokonuje kierownik jednostki macierzystej.**"

W kontekście prezentacji kapitałów proponujemy, żeby w przypadku oddziałów jako kapitał (fundusz) podstawowy ujmowane były fundusze/wkłady otrzymane od centrali przekazane na funkcjonowanie oddziału, jeżeli zostało to ustanowione uchwałą jednostki macierzystej (lub innym odpowiednikiem posiadającym analogiczne umocowanie prawne); w pozostałych przypadkach proponujemy, aby były one ujmowane jako zobowiązanie oraz zyski i straty oddziału. Dodatkowo proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu, że o ile nie postanowiono inaczej (w statucie lub w umowie jednostki macierzystej), o podziale wyniku i pokryciu straty decyduje kierownik jednostki macierzystej.

Proponowany art. 36 ust. 1 Ustawy po uzupełnieniu mógłby brzmieć następująco:

"Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. **W przypadku oddziałów jako kapitał (fundusz) podstawowy ujmuje się fundusze/wkłady otrzymane od centrali przekazane na funkcjonowanie oddziału, jeżeli zostało to ustanowione uchwałą jednostki macierzystej (lub innym odpowiednikiem posiadającym analogiczne umocowanie prawne). W pozostałych przypadkach ujmowane są jako zobowiązanie oraz zyski i straty oddziału. O ile nie postanowiono inaczej (w statucie lub w umowie jednostki macierzystej), o podziale wyniku i pokryciu straty decyduje kierownik jednostki macierzystej.**"

Rekomendujemy, by wszelkiego rodzaju oddziały były zobowiązane do składania jednostkowego sprawozdania finansowego sporządzonego zgodnie z odpowiednimi przepisami KRS. Dodatkowo oddziały działające w oparciu o przepisy Prawa Bankowego oraz Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej zobowiązane by były do złożenia do właściwego rejestru sądowego przetłumaczonego na język polski skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki macierzystej sporządzone zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującymi w kraju pochodzenia tej jednostki macierzystej. W przypadku gdy jednostka macierzysta nie sporządza skonsolidowanego sprawozdania

finansowego to złożeniu podlegałyby przetłumaczone na język polski jednostkowe sprawozdanie finansowe jednostki macierzystej sporządzone zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującymi w kraju pochodzenia tej jednostki macierzystej. Kierownik jednostki byłby zobowiązany do zapewnienia rzetelności tłumaczenia składanego do rejestru sądowego sprawozdania finansowego, bez konieczności angażowania tłumacza przysięgłego. Dodatkowo rekomendujemy przedłużenie terminu na złożenie przetłumaczonego na język polski sprawozdania finansowego jednostki macierzystej do 30 dni od daty zatwierdzenia.

Proponowane art. 69 ust. 1b-1c Ustawy po modyfikacji oraz uzupełnieniu mogłyby brzmieć następująco:

"1b. Kierownik oddziału przedsiębiorcy zagranicznego składa we właściwym rejestrze sądowym **roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe sporządzone zgodnie z odpowiednimi przepisami KRS.**

1c. Kierownik oddziału, mających siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakładu ubezpieczeń, zakładu reasekuracji, banku zagranicznego, instytucji kredytowej lub instytucji finansowej - w rozumieniu przepisów Prawa bankowego, zwanych dalej "instytucją kredytową lub finansową", składa we właściwym rejestrze sądowym, sporządzone i zbadane zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w państwie siedziby instytucji kredytowej lub finansowej oraz przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego, **roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe** tej instytucji wraz ze sprawozdaniem z działalności oraz sprawozdaniem z badania. **W przypadku gdy instytucja finansowa lub kredytowa nie sporządza skonsolidowanego sprawozdania finansowego to złożeniu podlega przetłumaczone na język polski jednostkowe sprawozdanie finansowe instytucji sporządzone zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującymi w kraju jej pochodzenia."**

Uzasadnienie:

Obecne przepisy są niejednoznaczne i nakładają różne obowiązki na przedsiębiorców zagranicznych w zależności od formy prawnej działalności. Rekomendowane rozwiązania zapewniają jednolite przepisy i równe traktowanie wszystkich uczestników rynku. Ponadto biorąc pod uwagę termin na złożenie sprawozdań finansowych w okresie 15 dni od daty ich zatwierdzenia jest okresem zbyt krótkim biorąc pod uwagę obowiązek tłumaczenia tych sprawozdań. Tłumaczenie tych sprawozdań może się rozpocząć dopiero po udostępnieniu ich oddziałom, tj. po publikacji ich na poziomie jednostki macierzystej, a sam proces tłumaczenia jest czasochłonny ze względu na obszerność tych dokumentów. Dodatkowo wymóg tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego może stanowić nadmierne obciążenie finansowe dla niektórych jednostek.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie oraz modyfikacja przepisów Ustawy, w tym art. 2, art. 66 oraz definicji (art.3).

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W kontekście obowiązku składania do KRS sprawozdania finansowego jednostek macierzystych część interesariuszy, np. Związek Banków Polskich („ZBP”), zgłosiło wątpliwości w zakresie terminu na złożenie sprawozdań finansowych w okresie 15 dni od daty ich zatwierdzenia, co jest terminem zbyt krótkim biorąc pod uwagę obowiązek tłumaczenia tych sprawozdań. Tłumaczenie tych sprawozdań może się rozpocząć dopiero po udostępnieniu ich oddziałom, tj. po publikacji ich na poziomie jednostki macierzystej, a sam proces tłumaczenia jest czasochłonny ze względu na obszerność tych dokumentów. Dodatkowo wymóg tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego może stanowić nadmierne obciążenie finansowe dla niektórych jednostek.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Ograniczone grono jednostek; będą to wszystkie rodzaje oddziałów tzn. oddział przedsiębiorstwa zagranicznego, oddział instytucji kredytowej, oddział banku zagranicznego, oddział zakładu ubezpieczeń, główny oddział zakładu ubezpieczeń.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Klienci i kontrahenci oddziałów, w tym przedsiębiorstwa zagraniczne, instytucje kredytowe, banki zagraniczne oraz zakłady ubezpieczeń, mogą być zainteresowani zmianami w przepisach dotyczących raportowania finansowego - zmiany w dostępie do informacji oraz w sposobie prezentacji danych finansowych, które mogą wpłynąć na ich decyzje biznesowe i relacje handlowe;
- Organizacje regulacyjne i nadzorcze, takie jak banki centralne, organy nadzoru finansowego oraz urzędy skarbowe, w polu zainteresowań których są informacje raportowane przez jednostki objęte zmianami, np. w zakresie terminów składania sprawozdań do KRS.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Eliminacja wątpliwości jednostek oraz wdrożenie spójnej praktyki opartej na realiach działania oddziałów, ujednolicenie przepisów;.

- Eliminacja obciążenia związanego z koniecznością tłumaczenia sprawozdania finansowego przez tłumacza przysięgłego i krótkiego terminu na dostarczenie go;
- Doprecyzowanie przepisów dotyczących wyboru biegłego rewidenta czy zatwierdzenia sprawozdania finansowego.

Analiza kosztów i trudności:

- Ewentualne dodatkowe obowiązki oddziałów dotyczące składania sprawozdań do Krajowego Rejestru Sądowego, które dotychczas nie były do tego zobowiązane;
- Konieczność wypracowania przez niektóre oddziały, we współpracy z jednostkami macierzystymi, zmodyfikowanych zasad wyboru biegłego rewidenta i zatwierdzania sprawozdań finansowych.

Stopień trudności implementacji zmiany: łatwy - z uwagi na ograniczony do Ustawy zakres zmian.

3.18. Pozostałe tematy

3.18.1. Wprowadzenia pojęcia "podstawowe elementy sprawozdania finansowego"

Odwołanie do aktu prawnego

Nie dotyczy – brak specyficznych uregulowań.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W siatce pojęciowej Ustawy brakuje pojęcia oznaczającego łącznie następujące elementy sprawozdania finansowego: bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych oraz sprawozdanie zmian w kapitale (funduszu) własnym. Wprowadzenie takiego pojęcia ułatwiłoby komunikację, wprowadziło porządek pojęciowy i uprościło niektóre przepisy.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie definicji "podstawowych elementów sprawozdania finansowego" obejmujących bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych oraz sprawozdanie zmian w kapitale (funduszu) własnym. Zakres definicji byłby dostosowany do rodzaju sporządzanych przez jednostkę sprawozdań - tj. w przypadku określonych w Ustawie jednostek definicja "sprawozdań podstawowych" byłaby ograniczona do bilansu i rachunku zysków i strat.

Proponowany przepis mógłby mieć następujące brzmienie: Ileż w ustawie jest mowa o sprawozdaniu finansowym podstawowym - rozumie się przez to bilans i rachunek zysków i strat,

a także, jeśli jednostka jest do tego zobowiązana, zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym i rachunek przepływów pieniężnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy, najprawdopodobniej art.3 dotyczącego definicji.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.2. Ujawnienia w zakresie odpisów z tytułu utraty wartości

Odwołanie do aktu prawnego

Ujawnienia dotyczące utraty wartości są uregulowane w Załączniku 1 do Ustawy (Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 1 pkt 2), par. 40 ust. 7 oraz w par. 5 ust.1 Rozporządzenia o instrumentach finansowych oraz rozdziale XI KSR 4.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wymaga podania wyłącznie kwoty odpisu z tytułu utraty wartości aktywów długoterminowych, co jest niespójne z zakresem informacji wymaganych przez Rozporządzenie o instrumentach finansowych.

Rekomendacja

Proponujemy uregulowanie zakresu ujawnień w zakresie odpisów z tytułu utraty wartości na poziomie poszczególnych standardów i rozporządzeń; na poziomie Ustawy natomiast należałoby jedynie wskazać odniesienie do przepisów szczegółowych w tym zakresie.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy oraz odpowiednich standardów i rozporządzeń

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości

3.18.3. Ujawnienia w zakresie tabeli ruchów

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w Załączniku 1 w sekcji Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 1 pkt 1) regulują obowiązek prezentacji zmian wartości określonych grup aktywów, tj. środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji długoterminowych, a w szczególności bilansu otwarcia na pierwszy dzień roku obrotowego, odpowiednich zmniejszeń i zwiększeń wartości tych aktywów oraz bilansu zamknięcia. Dodatkowo dla aktywów amortyzowanych należy przedstawić analogiczne zmiany wartości w odniesieniu do dotychczasowej amortyzacji lub umorzenia.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wymaga prezentacji tabeli ruchów dla wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz inwestycji długoterminowych. Jednocześnie w przypadku jednostek, które nie podlegają zwolnieniu na podstawie art. 28b Ustawy, zastosowanie mają ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych regulowane Rozporządzeniem o instrumentach finansowych.

Ponadto Ustawa w sposób jednoznaczny nie wskazuje, czy w tabeli ruchów należy pokazywać informacje dla okresu porównawczego z taką samą szczegółowością jak dla okresu bieżącego.

Rekomendacja

Proponujemy uzupełnienie przepisów Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 1 pkt 1). Proponowany zapis mógłby mieć następujące brzmienie:

“Dodatkowe informacje i objaśnienia obejmują w szczególności:

1) Szczegółowy zakres zmian wartości grup rodzajowych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji długoterminowych **innych niż instrumenty finansowe**, zawierający stan tych aktywów na początek roku obrotowego, zwiększenia i zmniejszenia z tytułu: aktualizacji wartości, nabycia, rozchodu, przemieszczenia wewnętrznego oraz stan końcowy, a dla majątku amortyzowanego - podobne przedstawienie stanów i tytułów zmian dotychczasowej amortyzacji lub umorzenia - **w odniesieniu do okresu bieżącego i porównawczego**”

Zgodnie z naszymi rekomendacjami w innych częściach Raportu proponujemy, aby szczegółowe regulacje w zakresie ujawnień znalazły się w dedykowanym standardzie a nie w treści Ustawy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia w Ustawie oraz opracowanie nowego standardu o układzie i treści sprawozdań finansowych

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.18.4. Ujawnienie podstawy odstąpienie od konsolidacji

Odwołanie do aktu prawnego

Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 7 pkt 4) b) oraz pkt 5) regulują zakres informacji wymaganych od jednostek które nie sporządzają skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa stanowi, że jeżeli jednostka nie sporządza skonsolidowanego sprawozdania finansowego, korzystając ze zwolnienia lub wyłączenia, to wówczas ma obowiązek ujawnienia informacji o nazwie i siedzibie jednostki sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe na wyższym szczeblu grupy kapitałowej oraz o miejscu jego publikacji.

Powyższy przepis wydaje się zbędny, gdyż już wcześniejszy pkt 4) a) wymaga, aby ujawnić informacje o: a) podstawie prawnej wraz z danymi uzasadniającymi odstąpienie od konsolidacji; natomiast kolejny pkt 5) a) zawiera dokładnie ten sam wymóg tj. obowiązek ujawnienia informacji o nazwie i siedzibie jednostki sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe na najwyższym szczeblu grupy kapitałowej, w której skład wchodzi spółka jako jednostka zależna, oraz miejscu, w którym sprawozdanie to jest dostępne.

Rekomendacja

Proponujemy usunięcie z Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia ust.7 punktu 4) b).

Uzasadnienie:

Wydaje się zbędne aby wskazany wymóg ujawnienia był określony w Ustawie dwukrotnie w następujących po sobie punktach Załącznika 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia ust. 7.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.5. Grupowa polityka rachunkowości

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 63b ust. 1-2 wskazują, iż jednostki, których dane prezentowane są w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (m.in. jednostki zależne i współzależne), powinny stosować metody wyceny aktywów i pasywów oraz sporządzania sprawozdań finansowych tożsame z metodami przyjętymi w polityce rachunkowości jednostki dominującej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce polityka rachunkowości jednostki dominującej może nie przewidywać sposobu ujmowania transakcji jednostek zależnych/stowarzyszonych działających w innych branżach; może również nie regulować sposobu ujęcia korekt dotyczących transakcji wzajemnych i innych korekt konsolidacyjnych.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie do Ustawy obowiązku dotyczącego przygotowania przez kierownika jednostki dominującej grupowej polityki rachunkowości. Przepis ten powinien stanowić, iż kierownik jednostki dominującej opracowuje i przyjmuje politykę rachunkowości grupy kapitałowej oraz zapewnia dostęp do tej polityki rachunkowości kierownikom jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej.

Dodatkowo rekomendujemy wprowadzenie przepisu stanowiącego, że polityka rachunkowości grupy kapitałowej:

- (i) musi spełniać wymagania określone w obecnym art. 4 - 8 Ustawy;
- (ii) uwzględniać specyfikę jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej;
- (iii) dla potrzeb sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego musi być stosowana jednolicie w odniesieniu do wszystkich jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej;
- (iv) wskazywać sposób grupowania transakcji tej samej natury;
- (v) wskazywać sposób identyfikacji transakcji między jednostkami wchodzącymi w skład tej grupy; a także
- (vi) wskazywać sposób dokonywania wyłączeń konsolidacyjnych oraz dokonywania pozostałych korekt konsolidacyjnych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.6. Materiały marketingowe i reklamowe

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 3 ust. 1 pkt 19) definiują rzeczowe aktywa obrotowe jako materiały nabyte na własny użytek, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (tj. wyroby oraz usługi) zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji, półprodukty oraz towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Istnieją wątpliwości czy materiały marketingowe lub reklamowe (takie jak próbki, filmy reklamowe, reklamy na billboardzie) stanowią koszt okresu (koszty usług obcych), czy aktywa (pozycja aktywów obrotowych bądź wartości niematerialnych i prawnych).

Rekomendacja

Proponowalibyśmy rozszerzenie definicji aktywów obrotowych o materiały marketingowe i reklamowe posiadające wartość zbywczą. Rekomendujemy także wskazanie momentu, w którym taki składnik aktywów byłby rozpoznany, tj. w momencie gdy jest on dostępny dla jednostki.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.7. Wycena w sytuacji braku kontynuacji działalności

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 29 ust. 1-2 wskazują, iż w przypadku braku zasadności założenia o kontynuacji działalności jednostki, aktywa jednostki wycenia się po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, lecz nie wyższych od cen ich nabycia lub kosztów wytworzenia, które to pomniejsza się o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Nie jest jasne, w jaki sposób na moment przyjęcia założenia o braku kontynuacji działalności oraz w okresach późniejszych wyceniać te składniki bilansu, które, co do zasady, są wyceniane do wartości godziwej – tj. czy jest możliwe przeszacowanie wartości w górę i gdzie należałoby odnosić efekt takiego przeszacowania.

Rekomendacja

Rekomendujemy doprecyzowanie przepisów Ustawy poprzez wprowadzenie pojęcia "ceny sprzedaży netto w warunkach likwidacji". Szczegółowe wytyczne w tym zakresie powinny zostać uregulowane w KSR 14.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy oraz KSR 14.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.8. Definicja istotności i ostrożności

Odwołanie do aktu prawnego

Zasada ostrożności jest przywołana przez art. 7 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1. Z kolei pojęcie istotności jest przywołane w art. 4 ust. 4a w kontekście informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa nie definiuje wprost zasady ostrożności, przywołuje ją jedynie w kontekście wyceny, co w praktyce może rodzić wątpliwości dotyczące jej definicji oraz zastosowania.

Równocześnie przepisy rachunkowe w stosunkowo niewielkim stopniu odnoszą się do stosowania zasady istotności.

Rekomendacja

Rekomendujemy wprowadzenie do Ustawy definicji istotności (która to zasada będzie, jak rozumiemy, szczegółowo opisana w standardzie o uproszczeniach, tj. KSR 16 "Uproszczenia dopuszczane Ustawą o rachunkowości" - obecnie w opracowaniu Komitetu Standardów Rachunkowości).

Dodatkowo proponujemy wprowadzenie do Ustawy przepisu stanowiącego, iż kierownik jednostki jest odpowiedzialny za ustalenie progów istotności w polityce rachunkowości; przy czym istotność może być wyrażona w sposób kwotowy lub w postaci wskaźnika np. jako %

aktywów netto. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie powinny być natomiast ujęte we wspomnianym powyżej standardzie KSR 16.

Proponujemy również, aby przepis art. 7 Ustawy dotyczący ostrożności został na poziomie Ustawy uzupełniony o zapisy z pkt. 2.16 Założeń koncepcyjnych MSR stanowiące, że zachowanie ostrożności oznacza, że aktywa i dochody nie są zawyżone, a zobowiązania i wydatki zaniżone; podobnie zachowanie ostrożności nie pozwala na zniżenie wartości aktywów lub dochodów bądź zawyżenie zobowiązań lub wydatków.

Jednocześnie, warunki tworzenia rezerw opisane w art. 35d ust. 1 Ustawy należałoby uzupełnić o wymogi opisane w KSR 6 w pkt. 2.2 tj. uzupełnić o wymóg istnienia obowiązku prawnego lub zwyczajowo oczekiwanego obowiązku handlowego.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Opracowanie nowego standardu - KSR 16 "Uproszczenia dopuszczane Ustawą o rachunkowości";
- Uzupełnienie przepisu art. 7 oraz art. 35d ust. 1 Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.9. Wartość rynkowa i wartość godziwa

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 28 ust. 1 pkt 3) przywołuje pojęcie zarówno wartości godziwej oraz wartości rynkowej.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 28 ust. 1 pkt 3) Ustawy odwołuje się zarówno do wartości godziwej jak i do ceny rynkowej. Budzi to wątpliwości dotyczące stosowania zamiennie określenia „cena rynkowa” oraz „wartość godziwa” - istnieją wątpliwości czy wartość rynkowa jest równoznaczna z wartością godziwą.

Rekomendacja

Proponujemy aby na poziomie Ustawy zastąpić pojęcie wartości rynkowej pojęciem wartości godziwej, która byłaby szczegółowo zdefiniowana na poziomie dedykowanego standardu.

Rekomendujemy także rozważenie wprowadzenia zmian w KSH, który posługuje się pojęciem wartości zbywczej. Proponujemy modyfikację przepisów KSH dotyczących wyceny majątku spółki w przypadku jej likwidacji w taki sposób, aby zastąpić pojęcie wartości zbywczej pojęciem 'możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto'.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy;
- Modyfikacja przepisów KSH.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia
- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa*

**) Przepisy, których dotyczy zmiana będą wskazane w treści rekomendacji*

3.18.10. Doprecyzowanie definicji ceny nabycia

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 28 ust. 2 reguluje kwestie związane z ceną nabycia składnika aktywów.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Definicja ceny nabycia wymaga doprecyzowania, gdyż nie uwzględnia takich aspektów jak dyskontowanie, wartość godziwa oraz forma niepieniężna. Brak uregulowań w tym zakresie rodzi praktyczne wątpliwości np. w przypadku płatności odroczonej w czasie, bądź tzw. nabycia za symboliczną złotówkę.

Rekomendacja

Szczegółowa definicja ceny nabycia i kosztu wytworzenia powinna zostać wprowadzona na poziomie dedykowanego standardu, który zdefiniowałby cenę nabycia i koszt wytworzenia w zależności od kontekstu oraz sposobu pozyskania konkretnego składnika aktywów. Na poziomie tego standardu rekomendujemy również wprowadzenie następujących zasad:

- W zakresie definicji kwoty należnej sprzedającemu rekomendujemy wprowadzenie pojęcia "wartości godziwej zapłaty dla sprzedającego", które jest pojęciem szerszym i nie ogranicza się wyłącznie do zapłaty w formie pieniężnej. Wprowadzenie tej zmiany zaadresowałoby także kwestię dyskontowania.
- Dodatkowo proponujemy wprowadzenie zasady, iż jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika aktywów, w tym w szczególności przyjętego nieodpłatnie (również w drodze darowizny), wówczas jego wyceny dokonuje się według wartości godziwej lub innej wartości wynikającej z treści ekonomicznej transakcji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.18.11. Uspójnienie przepisów podatkowych i księgowych w zakresie wycen walutowych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 30 ust. 2 reguluje kwestie ujmowania operacji gospodarczych w walutach obcych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Zasady wyceny dla celów księgowych operacji gospodarczych wyrażonych w walutach obcych w wielu przypadkach różnią się od zasad stosowanych przez jednostki dla celów podatkowych, np. wycena na potrzeby odprawy celnej, wycena dla potrzeb podatku od tzw. wartości dodanej ("VAT"), wycena dla potrzeb CIT.

W związku z powyższym jednostki doświadczają praktycznych problemów związanych z obowiązkiem stosowania odmiennych zasad wyceny dla różnych celów i wynikającej stąd konieczności prowadzenia odrębnych ewidencji.

Dodatkowo zgłaszano problemy związane z koniecznością specjalnego dostosowywania użytkowanych systemów finansowo-księgowych do skomplikowanych zasad naliczania różnic kursowych na walutowych rachunkach środków pieniężnych.

Rekomendacja

Proponujemy uspójnienie przepisów Ustawy z przepisami podatkowymi w zakresie wyceny operacji gospodarczych wyrażonych w walutach obcych, w celu uproszczenia przepisów stosowanych w praktyce.

Uspójnienie to oznacza umożliwienie spółkom korzystania z kursów wymaganych przez ustawy podatkowe dla celów rachunkowych (podejście analogiczne do rekomendacji 3.18.18 w odniesieniu do jednostek mikro).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy i/lub odpowiednich przepisów prawa podatkowego.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.12. Wycena aktywów niepieniężnych

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 30 ust. 1 reguluje kwestie wyceny aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W praktyce pojawiają się wątpliwości, które aktywa wyrażone w walucie obcej podlegają wycenie na dzień bilansowy, w szczególności:

- udziały w innej jednostce nabyte za cenę określoną w walucie obcej – jednostki zgłaszają wątpliwości, czy na dzień bilansowy należy dokonać wyceny po kursie średnim NBP - w przypadku, gdy inwestycja wyceniana jest według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości;
- inwestycje w nieruchomości wyceniane do wartości godziwej – raporty z wyceny określają wartość godziwą najczęściej w walucie obcej (EUR) – jednostki zgłaszają wątpliwości czy zmianę wartości wynikającą ze zmiany kursów walut należy osobno prezentować jako różnice kursowe.

Rekomendacja

Opcja 1: Proponujemy wprowadzić doprecyzowanie, iż wycenie na dzień bilansowy podlegają pieniężne składniki aktywów i pasywów. Jednocześnie, rekomendowalibyśmy rozszerzenie definicji aktywów pieniężnych zawartej w Ustawie w kierunku definicji pozycji pieniężnych zawartej w MSR 21, gdyż obecna definicja z Ustawy wydaje się zbyt wąska.

Opcja 2 (preferowana): Alternatywnie można uregulować kwestie określone powyżej poprzez stwierdzenie, że przeliczeniu na datę bilansową nie podlegają aktywa niepieniężne, korzystając z definicji aktywów niepieniężnych zawartej w Stanowisku Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych.

Proponujemy doprecyzować na poziomie standardu (np. nowy standard w opracowaniu KSR dotyczący nieruchomości inwestycyjnych), że w przypadku nieruchomości inwestycyjnych różnice kursowe stanowią element wyceny do wartości godziwej według kursu na datę wyceny, bez dokonywania późniejszego przeliczenia, jeżeli data wyceny jest inna niż dzień

sprawozdawczy (również przy zastosowaniu zaproponowanego, zmodyfikowanego podejścia polegającego na wycenie inwestycji w nieruchomości przez kapitał).

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja Ustawy oraz planowanego standardu dotyczącego nieruchomości inwestycyjnych.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

Punkt 3.18.12 wymaga przeprowadzenia procesu decyzyjnego dotyczącego ostatecznego wyboru opcji. Rekomendujemy zastosowanie Opcji 2 z uwagi na to, iż jest łatwiejsza w realizacji z perspektywy obecnie istniejących przepisów i cieszy się wyraźnym poparciem interesariuszy. Zalecamy równocześnie zdefiniowanie w przepisach Ustawy pojęć pozycji monetarnych oraz niemonetarnych (ponieważ są to pojęcia szersze niż obecnie zdefiniowane w Ustawie aktywa pieniężne). Uważamy, że precyzyjna definicja zwiększy przejrzystość przepisów i ułatwi interpretację przez użytkowników Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.18.13. Definicja, ujęcie i wycena kryptoaktywów i kryptozobowiązań

Odwołanie do aktu prawnego

Nie dotyczy – brak specyficznych uregulowań

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W przepisach rachunkowych brak specyficznych uregulowań dotyczących kryptoaktywów i kryptozobowiązań. Przepisy w obecnym kształcie pozwalają zaklasyfikować i wyceniać tego typu aktywa i zobowiązania wyłącznie poprzez analogię do innych kategorii aktywów i zobowiązań.

Rekomendacja

Proponowalibyśmy wprowadzenie następujących zasad:

- Wprowadzenie definicji kryptoaktywów jako aktywów niematerialnych opartych o technologię blockchain oraz wprowadzenie analogicznej definicji zobowiązań;
- Ujęcie kryptoaktywów jako inwestycji w aktywa niematerialne - pod warunkiem spełnienia definicji inwestycji (tj. utrzymywanie w celu wzrostu wartości), a w

pozostałych przypadkach ujęcie jako zapasy. Równocześnie należałoby wprowadzić zakaz wyceny kryptoaktywów wytworzonych przez daną jednostkę w wartości godziwej (aby uniknąć sytuacji, która doprowadzi do sztucznego zawyżania majątku posiadanego przez jednostkę);

- Ujęcie kryptozobowiązań, jeśli mają charakter zobowiązania do wykonania określonego świadczenia, w sposób analogiczny jak w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej 15 “Przychody z umów z klientami” (“MSSF 15”), lub, jeżeli taki składnik zobowiązań nie ma charakteru zobowiązania finansowego ani zobowiązania do wykonania świadczenia - ujęcie jako rezerwy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.14. Ujawnienia w zakresie zysków bieżących oraz wyników z lat ubiegłych

Odwołanie do aktu prawnego

Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 1 pkt 10) stanowi, iż dodatkowe informacje i objaśnienia obejmują w szczególności propozycje co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wymaga ujawnienia propozycji co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy. Ujawnienie dotyczące podziału zysku jest bardzo ograniczone w zakresie – przykładowo brakuje wymogów ujawnienia informacji o planowanej dywidendzie z zysków z lat ubiegłych lub innych pozycji kapitałów.

Rekomendacja

Proponujemy uzupełnienie wymogów ujawnień dotyczących sposobu podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy o informacje dotyczące wykorzystania lub pokrycia: zysków i strat z lat ubiegłych, zysków i strat powstałych na skutek błędu lub zmian zasad rachunkowości, a także pozostałych pozycji kapitałów podlegających ewentualnej dystrybucji.

Jak wspomniano w innych częściach Raportu, wymóg dotyczący szczegółowych ujawnień powinien znaleźć się w dedykowanym standardzie dotyczącym układu i treści sprawozdań finansowych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Opracowanie nowego standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W związku z proponowanymi zmianami dotyczącymi dodatkowych ujawnień w obszarze kapitałów, pojawiła się również propozycja wprowadzenia dodatkowej pozycji w zestawieniu zmian w kapitale własnym: "Kapitał (fundusz) własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)" (będącej ostatnią pozycją w tym zestawieniu).

Zakres zmian

- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.18.15. Rozszerzenie dotyczące odpisów z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 35 ust. 2 reguluje kwestie odpisów z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji zaliczanych do aktywów trwałych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 35 ust. 2 stanowi, że odpisu wyrażającego trwałą utratę wartości inwestycji zaliczonych do aktywów trwałych dokonuje się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego – co oznacza, że z tego obowiązku byłyby wyłączone inwestycje krótkoterminowe, które również mogą być objęte potencjalną utratą wartości.

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację przepisów art. 35 ust. 2, tak aby nie dotyczyły one wyłącznie aktywów trwałych.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.16. Kapitalizacja kosztów finansowania zewnętrznego

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 28 ust.8 Ustawy reguluje, że cena nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych w budowie, środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, obejmują wszelkie wydatki poniesione przez jednostkę w okresie budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia do dnia bilansowego lub momentu przyjęcia do używania. Do ceny nabycia lub kosztu wytworzenia należą także niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jak również koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu finansowania tych środków, wraz z związanymi z nimi różnicami kursowymi, pomniejszonymi o ewentualne przychody z tego tytułu.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Zauważono problemy praktyczne związane z kapitalizowaniem kosztów finansowania zewnętrznego. Przykładowo nie jest jasne, czy w przypadku budowy środka trwałego lub nieruchomości inwestycyjnej należy uznać, że grunt jest składnikiem aktywów niewymagającym dostosowania, co w konsekwencji oznacza, iż koszty finansowania zewnętrznego w odniesieniu do gruntu nie podlegają kapitalizacji - kapitalizacji będą podlegać takie koszty wyłącznie w odniesieniu do nakładów na budowę.

Rekomendacja

Proponowalibyśmy uregulowanie w sposób szczegółowy wskazanej powyżej kwestii na poziomie KSR 11.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów KSR 11.

Zakres zmian

- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu

3.18.17. Prezentacja wkładów otrzymanych i niezarejestrowanych na dzień bilansowy

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 36 ust. 2 reguluje ujmowanie kapitału przez spółki.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Art. 36 ust. 2 stanowi, że kapitał zakładowy spółek wykazuje się w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej w rejestrze sądowym. Niewniesione, lecz zadeklarowane wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału. W Ustawie nie uregulowano natomiast w jaki sposób w ramach kapitału prezentować wkłady otrzymane, lecz niezarejestrowane na dzień bilansowy. W praktyce dodaje się w ramach kapitałów odrębną pozycję "kapitał wniesiony niezarejestrowany".

Rekomendacja

Proponujemy doprecyzowanie w ramach art. 36 ust. 2, iż kapitały otrzymane lecz niezarejestrowanych na dzień bilansowy wykazuje się w odrębnej linii jako "kapitał wniesiony niezarejestrowany". W konsekwencji należałoby również uwzględnić wskazaną pozycję w strukturach xml.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.18. Spójność Ustawy z innymi przepisami

Odwołanie do aktu prawnego

Nie dotyczy.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Podczas warsztatów interesariusze wskazywali, że Ustawa jako akt prawny powinna być spójna z przepisami innych gałęzi prawa. Istnieją pewne rozbieżności pomiędzy przepisami rachunkowymi oraz przepisami podatkowymi, które w praktyce generują znaczące koszty szczególnie w przypadku mniejszych podmiotów.

Ponadto wskazywano, że Ustawa nie reguluje w sposób wystarczający kategorii księgowej jaką jest zysk zatrzymany, co powoduje wątpliwości interpretacyjne w połączeniu z analizą regulacji zawartych w Kodeksie Spółek Handlowych.

Rekomendacja

Spójność z przepisami podatkowymi

Proponowalibyśmy w ramach uproszczeń oraz uspoźnienia niektórych przepisów wprowadzić możliwość zastosowania regulacji podatkowych jako zasad rachunkowości (w zakresie wyceny i klasyfikacji, tam gdzie będzie to możliwe, że zasady podatkowe nie będą stały w sprzeczności z zasadami Dyrektywy, lub też dla jednostek nie podlegających Dyrektywie). Przykłady potencjalnych uproszczeń w tym zakresie przedstawiono poniżej.

Nasze rekomendacje dotyczą przede wszystkim uproszczeń zasad rachunkowości dla jednostek mikro i małych. Nie odnosimy się w naszej rekomendacji do progów definiujących takie jednostki, gdyż jest to poza zakresem naszego projektu.

Poza wyodrębnieniem (na zasadach dotychczasowych jednostek mikro i małych) nie postulujemy wyodrębniania grupy jednostek średnich, gdyż nie wydaje się to konieczne. Rekomendujemy, aby zwolnienia dotyczące metod wyceny i prezentacji mające zastosowanie dla poszczególnych jednostek zostało uregulowane na poziomie Ustawy. Szczegółowy zakres ujawnień koniecznych do zastosowania dla poszczególnych jednostek byłby natomiast opisywany przez poszczególne standardy lub też przez standard dedykowany uproszczeniom lub też proponowany do utworzenia standard nt treści i układu sprawozdań finansowych.

Propozycja podejścia dla jednostek mikro:

- Jednostka mikro stosuje rachunkowość maksymalnie uproszczoną. Obowiązuje ją jeden konkretnie i szczegółowo opisany reżim dotyczący wyceny i ujawnień i ten reżim uproszczony jest obowiązkowy do zastosowania, jednostka nie ma możliwości wyboru swoich zasad rachunkowości. Co za tym idzie jednostka taka nie musi opisywać i ujawniać swoich zasad rachunkowości, gdyż będą one sprecyzowane w Ustawie.
- Zasady te powinny doprowadzić do takiej sytuacji, aby ograniczyć w maksymalny dostępny i zgodny z Dyrektywą sposób różnice dla jednostek mikro pomiędzy rachunkowością, a zasadami podatkowymi. Wymagałoby to zatem zidentyfikowania takich obszarów w Ustawie, które obecnie wymagają zastosowania innych zasad wyceny niż zasady podatkowe i punktowe wskazanie uproszczeń możliwych do zastosowania przez jednostki mikro w tych obszarach.
- Jednocześnie zastosowanie niektórych uproszczeń polegających na stosowaniu zasad podatkowych mogłoby nie być spójne z zasadą memoriału oraz z zasadą ostrożności a także stać w sprzeczności z zasadą prawdziwego i rzetelnego przedstawiania stanu aktywów, pasywów oraz sytuacji finansowej i wyniku finansowego jednostki zawartymi w Dyrektywie. W tym kontekście należałoby zdecydować, czy uproszczenia te (i) mają być dostępne wyłącznie dla jednostek mikro nieobjętych przepisami Dyrektywy – dodając w ten sposób kolejną kategorię jednostek w Ustawie (jednostki mikro ‘nie-dyrektywne’), (ii) czy też należałoby ograniczyć uproszczenie do w pełni zgodnych z wymogami naczelnych zasad Dyrektywy.

- Ustawa wskazywałaby enumeratywnie jakie obszary i pozycje są uproszczone. Lista ta mogłaby zawierać np. następujące pozycje:
 - Amortyzacja jedynie wg stawek podatkowych;
 - Odpisy aktualizujące należności i zapasy zgodnie z zasadami podatkowymi;
 - Tworzenie rezerw, w tym rezerw na świadczenia pracownicze czy rabaty jedynie zgodnie z zasadami podatkowymi;
 - Zastosowanie odpowiednich podatkowo kursów do wyceny pozycji w walutach obcych;
 - Podatkowa klasyfikacja i wycena leasingu;
 - Podatkowe podejście do transakcji na instrumentach finansowych;
 - Brak kalkulacji dotyczących podatku odroczonego.
- Stosując powyżej opisane uproszczenia jednostka mikro byłaby zobowiązana do ujawnienia czy skorzystała z wymienionych uproszczeń (czy dane zjawisko występuje czy nie występuje). Ujawnienie to mogłoby nawet być przedstawione w formie tabeli z odpowiednimi oznaczeniami TAK/NIE oraz uwzględnione w schemie.
- Powyższe ujawnienia mogłyby się składać na opis zasad rachunkowości, który jest wymagany Dyrektywą również od jednostek małych.

Propozycja podejścia dla jednostek małych:

- Jednostki małe mogłyby stosować uproszczenia zaprojektowane dla jednostek mikro, ale nie musiałyby tego robić. Podobnie jak w przypadku jednostek mikro, jednostki małe również musiałyby podać informację o zastosowanych uproszczeniach. Ujawnienie to mogłoby podobnie jak w przypadku jednostek mikro być przedstawione w formie tabeli z odpowiednimi oznaczeniami TAK/NIE oraz uwzględnione w schemie.
- Jako minimum jednostki małe miałyby następujące opcje do zastosowania uproszczeń i mogłyby ujawniać w ten ustrukturyzowany sposób swoje podejście:
 - Zwolnienie miało zastosowanie i spółka z niego skorzystała;
 - Zwolnienie miało zastosowanie, ale spółka nie skorzystała (spółka zastosowała ogólne zasady rachunkowości).
- Jednostka prezentowałaby wtedy jakie podejście zastosowała dla poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego. Do rozważenia w toku dalszych prac byłoby, czy

w świetle Dyrektywy jednostka ma je podać: a) dla wszystkich pozycji sprawozdania finansowego, b) dla pozycji, dla których nie skorzystała z dopuszczalnego dla niej uproszczenia, czy c) dla pozycji dla których skorzystała z uproszczenia, czy też d) z poziomem szczegółowości jaki uzna za stosowny kierownik jednostki. Powyższe ujawnienia mogłyby się składać na opis zasad rachunkowości, który jest wymagany Dyrektywą również od jednostek małych.

- Uproszczenia dla jednostek małych mogłyby być stosowane wybiórczo, dla wybranych przez jednostkę pojedynczych pozycji aktywów / pasywów.

Propozycja podejścia dla pozostałych jednostek:

- Wszystkie pozostałe jednostki, niespełniające kryteriów jednostek mikro i małych, miałyby obowiązek zastosowania zasad rachunkowości na zasadach ogólnych, bez możliwości jakichkolwiek uproszczeń.

Spójność Ustawy z KSH - kapitały podlegające dystrybucji

Rekomendowane byłoby uregulowanie kwestii dotyczących tego, które z kategorii kapitałów podlegają, a które nie podlegają podziałowi (dystrybucji na rzecz udziałowców). W związku z tym warto byłoby zdefiniować pojęcie zysku zatrzymanego jako kategorii księgowej. Ewentualne zmiany w tym obszarze musiałyby zostać poprzedzone szerszą analizą i konsultacjami w szerokim gronie legislacyjnym, z uwagi na przekrojowy charakter tych zmian. Dodatkowo, w toku dalszych prac projektowych należałoby ustalić, w którym z istniejących aktów prawnych (Ustawa, KSH) należałoby uregulować wskazaną kwestię.

Proponowane poniżej zasady miałyby zastosowanie zarówno w odniesieniu do jednostek stosujących Ustawę jak i stosujących MSSF.

Proponowalibyśmy wprowadzenie następujących przepisów:

- Pozycje/ elementy podlegające podziałowi/ wypłaceniu (zdefiniowane łącznie jako kapitały dostępne do dystrybucji) obejmują kwoty osiągniętego zysku oraz inne kwoty korygujące kapitały własne, wynikające z transakcji i zdarzeń powstałych w ciągu okresu obrotowego, za wyjątkiem sald wynikających z transakcji zwiększających lub zmniejszających kapitały wynikających z:
 - (a) sald wynikających z transakcji z właścicielami oraz potencjalnymi przyszłymi właścicielami, przy czym przez właścicieli należy rozumieć posiadaczy instrumentów kapitałowych jednostki, a także korekty dotyczące tych sald;
 - (b) sald, które zgodnie ze stosowanymi przez jednostkę zasadami rachunkowości podlegają przeniesieniu do wyniku lub stanowią korektę

wartości bilansowej aktywów/zobowiązań w okresach przyszłych w przypadku zaistnienia zdarzeń przewidzianych w tych przepisach;

- (c) sald kapitałów, co do których specyficzne zasady rachunkowości odraczają możliwość powiększenia niepodzielnych lub zatrzymanych zysków do momentu zaistnienia zdarzeń przewidzianych w tych przepisach;
- (d) części zysków, co do których:
 - (i) istnieją odrębne przepisy ograniczające możliwość dystrybucji; lub
 - (ii) umowa lub statut jednostki wymagają ich zatrzymania w jednostce lub ograniczają ich wypłatę właścicielom.

Przykłady ilustrujące wskazane powyżej zasady zamieszczono w Załączniku 4.

- Poprzez salda opisane w punktach (a) - (d) powyżej należy rozumieć kwoty wynikające bezpośrednio ze zdarzeń oraz transakcji a także powiązane z nimi kwoty odroczonego podatku dochodowego ujęte w kapitale.
- Ponieważ niektóre z kwot podlegających dystrybucji mogą mieć wartość ujemną powstaje pytanie, czy w takiej sytuacji spółka nie powinna uwzględnić ujemnych kwot w swojej zdolności dywidendowej. Naszą rekomendacją byłoby w związku z tym, aby nie tworzyć żadnego dodatkowego ograniczenia, natomiast doprecyzować, że nie można wypłacać żadnych kwot z puli składników podlegających dystrybucji, jeśli spowodowałoby to obniżenie całościowych kapitałów poniżej 50% kapitału zakładowego. W związku z tym proponowalibyśmy następujący zapis: Kwoty, które podlegają dystrybucji, mogą być wypłacone pod warunkiem, że nie spowoduje to naruszenia odrębnych przepisów dotyczących ograniczeń w wypłacie dywidendy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- W ramach odrębnego rozdziału Ustawy (zgodnie z rekomendacjami dotyczącymi Uporządkowania struktury Ustawy).

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli wystąpią)

W trakcie dyskusji nad rekomendowanymi zmianami zaproponowanymi przez nas powyżej pojawiły się wątpliwości w zakresie zgodności rekomendacji z art. 36 ust. 1 Dyrektywy, zgodnie z którym, "Państwa członkowskie mogą zwolnić mikrojednostki z któregośkolwiek lub wszystkich [...] W przypadku gdy właściwym organem nie jest rejestr centralny, rejestr handlowy lub rejestr spółek, o których mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2009/101/WE, ten właściwy organ ma obowiązek przekazać przedłożone informacje do rejestru."

W kontekście powyższych wątpliwości, pojawiły się zdania odrębne dotyczące wskazanego powyżej przepisu art. 36 ust. 1, który może być interpretowany jako katalog zamknięty zwolnień jakie regulator może określić w Ustawie. Nasza interpretacja Dyrektywy, w zakresie artykułu wskazanego powyżej, ale też innych zapisów Dyrektywy, jest taka że przepisy te nie stanowią katalogu zamkniętego poza który nie należy wykraczać. W związku z tym, podtrzymujemy naszą rekomendację w zakresie uproszczeń dla jednostek mikro w obszarach takich jak amortyzacja czy odpisy aktualizujące wartość należności bądź zapasów. Nasza interpretacja opiera się na przekonaniu, że powyższy przepis nie ogranicza możliwości wprowadzenia proponowanych przez nas zmian, przykładem może być rekomendacja wprowadzenia uproszczenia polegającego na dopuszczeniu amortyzacji jedynie wg stawek podatkowych. Naszym zdaniem przepisy podatkowe w Polsce są skonstruowane w sposób, który uwzględnia standardowe lub normatywne okresy użytkowania, nasza interpretacja zatem opiera się na przekonaniu, że podejście do amortyzacji zgodne z przepisami podatkowymi nie stoi w sprzeczności z Dyrektywą, ponieważ zastosowanie 'uproszczonych' stawek amortyzacyjnych odzwierciedla życie majątku w sposób adekwatny z zachowaniem zasady ostrożności.

Zakres zmian

- Zmiana Ustawy **oraz** obowiązujących Standardów, Rozporządzeń lub innych przepisów o rachunkowości
- Zmiana w obrębie innych (nie dotyczących bezpośrednio rachunkowości) przepisach prawa*

**) Przepisy, których dotyczy zmiana będą wskazane w treści rekomendacji*

3.18.19. Uproszczenie przepisów dotyczących konwersji na kapitał

Odwołanie do aktu prawnego

Art. 36 ust. 2c reguluje kwestie zamiany dłużnych papierów wartościowych, zobowiązań i pożyczek na udziały.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepisy art. 36 ust. 2c są, zdaniem niektórych użytkowników Ustawy, trudne w interpretacji.

Rekomendacja

Proponujemy uproszczenie przepisów art. 36 ust. 2c poprzez zastąpienie całego opisu dotyczącego tego, jakie kwoty wykazuje się w przypadku zamiany instrumentów dłużnych na kapitał, stwierdzeniem iż w przypadku konwersji kapitał wykazuje się w wartości odpowiadającej wartości bilansowej (tj. w zamortyzowanym koszcie) dłużnych papierów wartościowych, ustalonej zgodnie z wymogami Ustawy/ Rozporządzenia o instrumentach finansowych na moment bezpośrednio poprzedzający datę konwersji.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.20. Ujmowanie zobowiązania z tytułu uchwalonej dywidendy

Odwołanie do aktu prawnego

Brak przepisów w tym zakresie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

W Ustawie brakuje wytycznych dotyczących momentu ujęcia zobowiązania z tytułu uchwalonej dywidendy dla wspólników, w tym także zaliczki na poczet dywidendy. Wśród użytkowników Ustawy istnieją wątpliwości, czy odpowiednim momentem rozpoznania zobowiązania bądź rezerwy jest zatwierdzenie dywidendy przez Zgromadzenie Wspólników, jej wypłata czy też jakiś inny moment.

Rekomendacja

Proponujemy uregulowanie w Ustawie w sposób szczegółowy momentu ujęcia zobowiązania z tytułu wypłaty dywidendy i jej rozliczenia zaliczkowego. Sugerujemy, aby zobowiązanie z tytułu dywidendy powstawało na moment podjęcia przez odpowiedni organ zatwierdzający uchwały o sposobie podziału zysku (lub spełniania wymogów wynikających z KSH - w przypadku dywidendy zaliczkowej), wykazanego w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym. Jeżeli w trakcie roku wypłacane były zaliczki na poczet dywidendy, proponujemy aby wskazać, że spółka rozpoznaje kapitał rezerwowy z tytułu zaliczkowej wypłaty dywidendy, który miałby wartość ujemną odpowiadającą wartości wypłaconych zaliczek, a następnie rozlicza tak utworzony kapitał rezerwowy w momencie podjęcia przez odpowiedni organ zatwierdzający uchwały o sposobie podziału zysku jednorazowo, na koniec roku.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Nowy przepis w Ustawie w obszarze dotyczącym wyceny zobowiązań i rezerw.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.21. Roszczenie o wniesienie dopłat

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 36 ust. 2e regulują kwestie dopłat wspólników.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa wskazuje, że uchwalone lecz niewniesione dopłaty wykazuje się w dodatkowej pozycji kapitałów własnych jako kwotę ujemną "Należne dopłaty na poczet kapitału rezerwowego", tymczasem taka operacja powoduje raczej powstanie roszczenia spółki (aktywa).

Rekomendacja

Proponujemy, aby w przypadku gdy uchwalenie dopłat powoduje powstanie roszczenia spółki o wniesienie dopłat przez wspólników, kwoty takie należałoby wykazać w aktywach, co dodatkowo byłoby spójne z ujmowaniem zadeklarowanych lecz nie wniesionych wkładów kapitałowych wynikającym z przepisów art. 36 ust. 2 Ustawy.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli występują)

W zakresie roszczeń o wniesienie dopłat pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym nie poparto prezentowania takich kwot w ramach aktywów.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.22. Rozliczanie dotacji

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy art. 41 ust. 1 pkt 2) oraz ust. 2 regulują ujęcie środków pieniężnych otrzymanych na sfinansowanie nabycia lub wytworzenia środków trwałych.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Przepis art. 41 ust. 1 pkt 2) jest bardzo ogólny (tj. mówi o środkach pieniężnych otrzymanych na sfinansowanie nabycia lub wytworzenia środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz prac rozwojowych), ale nie wskazuje od kogo te środki są otrzymane.

Brakuje też uregulowań, jak postąpić w sytuacji, gdy otrzymana dotacja przewyższa wartość środka trwałego.

Ponadto brakuje ujęcia opłaty przyłączeniowej przez wykonawcę przyłącza (w związku z umową z kontrahentem o dostawę ciepła czy energii).

Rekomendacja

Proponujemy modyfikację powyższych przepisów w taki sposób, aby ich stosowanie było ograniczone do środków otrzymywanych od organów państwowych, instytucji rządowych, agencji rządowych oraz analogicznych organów lokalnych (samorządowych), krajowych lub międzynarodowych.

W przypadku darowizn otrzymanych od innych podmiotów należałoby ocenić czy z otrzymanej darowizny wynikają określone obowiązki. Jeśli takie obowiązki występują to darowiznę należałoby ująć jako zobowiązanie, w przeciwnym wypadku dokonać jej rozliczenia przez wynik finansowy.

W przypadku darowizn otrzymanych od stron powiązanych, taką darowiznę należałoby ująć jako zwiększenie kapitałów.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Modyfikacja przepisów Ustawy.

Stanowiska odrębne, rozbieżności, decyzje do podjęcia (jeśli występują)

W zakresie rozliczania dotacji pojawiło się zdanie odmienne, zgodnie z którym źródło finansowania pozyskanych aktywów nie powinno mieć znaczenia w rozważaniach dotyczących ujawnień tych aktywów.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

3.18.23. Przychody z usług o terminie realizacji poniżej 6 miesięcy

Odwołanie do aktu prawnego

Przepisy zawarte w art. 3 ust. 1 pkt 30) zawierają definicje przychodów oraz zysków. Natomiast art. 34a ust. 1 reguluje kwestie rozpoznania przychodów z wykonania niezakończonych usług.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Ustawa zawiera bardzo ograniczone wytyczne dotyczące ujmowania przychodów (aktualnie częściowo uzupełnione przez KSR 15). Oprócz wyżej wskazanej definicji z art. 3, w Ustawie znajdują się wyłącznie dwa artykuły dotyczące ujęcia kontraktów długoterminowych – art. 34a-34d). Przepisy te mają zastosowanie do umów z terminem realizacji powyżej 6 miesięcy, natomiast Ustawa nie zawiera wytycznych dotyczących ujęcia księgowego usług o okresie realizacji do 6 miesięcy.

Brak bardziej precyzyjnych uregulowań w Ustawie może powodować, że w niektórych sytuacjach może dochodzić do ujmowania przychodów przedwcześnie np. w momencie wystawienia faktury.

Rekomendacja

Proponujemy rozważenie dwóch możliwych opcji zmian:

Opcja 1: Wskazanie w Krajowym Standardzie Rachunkowości Nr 3 „Niezakończone usługi budowlane” („KSR 3”), iż jego zasady stosuje się również odpowiednio do innych usług, w tym krótkoterminowych.

Opcja 2 (preferowana): Wprowadzenie przepisu stanowiącego, iż naczelną zasadą w zakresie rozpoznawania przychodu jest rozpoznawanie przychodu zgodnie ze stopniem wykonania/ świadczenia usług. Dodatkowo usunięcie przepisu o 6 miesiącach z art. 34a-34d Ustawy z równoczesnym wprowadzeniem uproszczenia polegającego na tym, iż w przypadku usług świadczonych w okresie poniżej 1 m-ca przychód i koszt ujmuje się jednorazowo w rachunku zysków i strat w momencie zakończenia usługi lub też przychód jest rozpoznawany tylko w takiej wysokości, w jakiej nastąpiło wykonanie usługi, ale nie wyższej niż kwoty wystawionych faktur.

Po przeprowadzonych warsztatach z interesariuszami oraz przy uwzględnieniu proponowanych podczas tych warsztatów modyfikacji, preferowaną opcją staje się Opcja 2. W naszej ocenie kluczową zasadą powinno być rozpoznanie przychodu zgodnie z rzeczywistym stopniem wykonania usługi. W przypadku świadczenia usług istotne jest, aby moment rozpoznania przychodu był ściśle powiązany z wykonaniem usługi, niezależnie od daty fakturowania. Równocześnie, jednostka mogłaby skorzystać z uproszczeń, zwłaszcza gdy umowa o świadczenie usług byłaby krótsza niż miesiąc. Rekomendujemy tym samym, aby uproszczenia mogły być stosowane szczególnie w przypadku krótkich okresów świadczenia usług. Uproszczenia polegałyby na rozpoznaniu przychodu po zakończeniu usługi, przy jednoczesnym rozpoznawaniu kosztów w rachunku zysków i strat w miarę ich ponoszenia.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- W przypadku wyboru opcji 1 - modyfikacja przepisów KSR 3, w przypadku wyboru opcji 2 - modyfikacja zapisów Ustawy.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Samodzielna zmiana w ramach istniejącego Standardu

3.18.24. Programy motywacyjne

Odwołanie do aktu prawnego

Brak regulacji w tym zakresie.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Brak jest uregulowań dla kwestii programów motywacyjnych dla kadry kierowniczej (innych niż świadczenia otrzymywane w formie środków pieniężnych), a także płatności z tytułu zakazu konkurencji.

Rekomendacja

Rekomendujemy dodanie stosownych przepisów do rozdziału 4 Ustawy, stanowiących, że jeżeli osoba świadcząca pracę lub usługi otrzymuje korzyści w postaci instrumentów kapitałowych spółki to wartość godziwa otrzymanej korzyści jest rozpoznawana w rachunku zysków i strat w okresie, w którym usługi te były świadczone w korespondencji z kapitałem. Pozostałe szczegółowe kwestie byłyby opisane w nowym standardzie.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy zgodnie z powyższą rekomendacją oraz opracowanie nowego standardu dotyczącego świadczeń pracowniczych.

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy
- Opracowanie nowego Standardu / Rozporządzenia

3.18.25. Brak definicji transakcji i salda

Zrezygnowano z wprowadzania zmian.

3.18.26. Jednostki powiązane

Odwołanie do aktu prawnego

Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 5 pkt 2) Ustawy wskazuje, iż jednostka jest zobowiązana do ujawnienia transakcji z ze **stronami powiązanymi** (podmiotami powiązanymi w rozumieniu MSSF) tylko w sytuacji, gdy transakcje te są zawarte na warunkach innych niż rynkowe.

Równocześnie Załącznik 1, Dodatkowe informacje i objaśnienia: ust. 7 pkt 2) Ustawy (a także tzw. 'wzory' bilansu oraz rachunku zysków i strat) wymagają ujawnienia przez jednostkę określonych informacji o transakcjach i saldach z **jednostkami powiązanymi**, które są z kolei wąsko zdefiniowane w art. 3 ust 1 pkt 43) jako jednostki wchodzące w skład danej grupy kapitałowej.

W Dyrektywie rozróżnia się **jednostki powiązane ('affiliated undertakings')**, obejmujące podmioty należące do grupy, od **podmiotów powiązanych ('related parties')** zdefiniowanych zgodnie z MSSF.

Skrócony (syntetyczny) opis problemu

Definicja jednostki powiązanej jest wąska i ogranicza się do jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej, a dodatkowo dotyczy wyłącznie spółek prawa handlowego. Może to powodować wątpliwości, w jaki sposób interpretować pojęcie "spółki prawa handlowego" w przypadku podmiotów zagranicznych. Dodatkowo z definicji wyłączone są osoby fizyczne.

Z kolei ujawnieniu w sprawozdaniu finansowym podlegają tylko te transakcje ze stronami powiązanymi, które nie zostały zawarte na warunkach rynkowych. W rezultacie mogą zostać nieujawnione istotne transakcje ze znaczącym inwestorem lub udziałowcem będącym osobą fizyczną (jeśli były zawarte na warunkach rynkowych), podczas gdy informacje takie mogą być istotne dla oceny sytuacji finansowej jednostki. Tym samym duża część transakcji ze stronami powiązanymi może nie być objęta zakresem wymaganych ujawnień.

Istnieją również wątpliwości dotyczące interpretacji wymogów ujawniania informacji na temat transakcji z jednostkami powiązanymi, tzn. czy informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi należy prezentować dla każdej jednostki osobno (wraz z podaniem nazwy jednostki) czy też wyłącznie zbiorczo, w sposób zagregowany.

Dodatkowo, pojęcia 'strony powiązane' oraz 'jednostki powiązane' mogą być mylące dla użytkowników Ustawy.

Rekomendacja

Proponujemy wprowadzenie następujących zmian:

- Wprowadzenie **definicji strony powiązanej** (analogicznie jak w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 24 "Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych" - "MSR 24") zamiast podmiotu powiązanego;

- Wprowadzenie wymogu ujawniania transakcji ze stronami powiązanymi, **niezależnie od tego czy zostały zawarte na warunkach rynkowych czy nie**, mając na uwadze fakt, że stanowiłoby to dodatkowe obciążenie dla jednostek, z uwzględnieniem, iż z rekomendacji byłyby wyłączone jednostki małe i mikro;
- Uzupełnienie przepisów (z możliwością zaadresowania tej kwestii na poziomie proponowanego do utworzenia standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych) o **sposób prezentacji informacji** o transakcjach ze stronami powiązanymi, tj. rekomendowana byłaby prezentacja w sposób zagregowany ale w podziale na rodzaj jednostek (relacji powiązania) - osobno byłyby prezentowane transakcje z podmiotem dominującym a osobno z jednostkami powiązanymi (ale bez rozbicia na poszczególne transakcje z poszczególną jednostką (analogicznie jak w MSR 24));
- Dodatkowo wykazywane transakcje powinny być **pogrupowane** ze względu na podobieństwo w ich naturze ("similar nature" analogicznie jak w MSR 24);
- Rozważenie **zmiany nazwy** na określenie naszym zdaniem lepiej oddające charakter terminu '**affiliated undertakings**', których wyodrębnienie na bilansie i rachunku zysków i strat jest wymagane Ustawą (w oparciu o Dyrektywę), gdyż interesariusze Projektu wskazywali, że obecnie stosowany termin jednostki powiązane wprowadza niejasności (w szczególności przy rozróżnieniu między jednostkami powiązanymi a stronami powiązanymi). W toku dyskusji pojawiły się propozycje wykorzystania terminu anglojęzycznego 'affiliated undertakings' lub stworzenia innego terminu, który nie będzie miał asocjacji do terminu 'strona powiązana'. Przykładem takiego terminu może być 'jednostki wchodzące w skład powiązanej grupy kapitałowej' lub całkowicie nowy termin "jednostki afiliowana". Naszą rekomendacją jest wprowadzenie terminu "jednostek afiliowanych", gdyż wydaje się od dobrze oddawać termin angielski a "afiliacja" funkcjonuje obecnie w języku polskim. Jednostki afiliowane zdefiniowane mogłyby być jako jednostki pozostające wobec siebie w stosunku spółka zależna - spółka dominująca, znaczący inwestor w stosunku do spółki stowarzyszonej lub też współkontrolujący do podmiotu, który jest przez niego współkontrolowany.

Wskazanie umiejscowienia w odpowiednim akcie prawnym i w jakim miejscu w strukturze

- Uzupełnienie przepisów Ustawy (wraz z ewentualnym zaadresowaniem szczegółowych kwestii dotyczących ujawnień na poziomie proponowanego do utworzenia standardu dotyczącego układu i treści sprawozdań finansowych).

Zakres zmian

- Wyodrębniona (samodzielna/ niezależna) zmiana w ramach Ustawy

Analiza wpływu rekomendacji

Jednostki w sposób istotny objęte zmianą:

- Zmiany proponowane w ramach grupy rekomendacji obejmują różnorodne obszary rachunkowości, co oznacza, że wiele jednostek może być istotnie dotkniętych zmianami regulacyjnymi. W związku z tym, trudno jest wskazać konkretne jednostki, które będą w sposób szczególny objęte zmianami, ponieważ propozycje zmian dotyczą wielu przepisów z różnych obszarów rachunkowości.

Wpływ zmiany na pozostałych interesariuszy:

- Podobnie jest w odniesieniu do pozostałych interesariuszy, gdzie propozycje zmian dotyczą różnych obszarów rachunkowości.

Konsekwencje wprowadzenia zmiany:

Analiza korzyści:

- Doprecyzowanie przepisów dotyczących określonych ujawnień, m.in. w zakresie odpisów z tytułu trwałej utraty wartości czy tabeli ruchów;
- Doprecyzowanie przepisów Ustawy w zakresie definicji;
- Uspójnienie przepisów Ustawy z przepisami podatkowymi w zakresie wyceny operacji gospodarczych wyrażonych w walutach obcych;
- Rozszerzenie przepisów dotyczące odpisów z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji;
- Doprecyzowanie definicji stron i jednostek powiązanych;
- Uspójnienie przepisów Ustawy z przepisami innych gałęzi prawa np. z KSH.

Analiza kosztów i trudności:

- Dodatkowe obciążenie dla jednostek związane z rekomendacją wprowadzenia wymogu ujawniania transakcji ze stronami powiązanymi, niezależnie od tego czy zostały zawarte na warunkach rynkowych czy nie;
- Dodatkowe obciążenie związane z koniecznością grupowania wykazywanych transakcji ze stronami powiązanymi ze względu na podobieństwo w ich naturze;
- Zezwolenie aby mikro i małe jednostki stosowały uproszczenia (np. zasady podatkowe) może potencjalnie wpłynąć na porównywalność danych;
- Dodatkowe obciążenia dla kierownika jednostki dominującej związane z proponowanym obowiązkiem dotyczącym przygotowania przez niego grupowej polityki rachunkowości uwzględniającej określone kryteria.

Stopień trudności implementacji zmiany: w większości przypadków, propozycje zmian posiadają łatwy stopień implementacji, należą do nich zmiany polegające na wprowadzeniu definicji czy uspójnieniu przepisów. Punkt 3.18.18 może stanowić jednak wyzwanie na etapie prac legislacyjnych, w związku z tym, iż nawiązuje on również do innych przepisów, a w toku dyskusji

nad rekomendacjami zawartymi w tym punkcie pojawiły się wątpliwości w związku ze zgodnością proponowanych zmian z przepisami Dyrektywy.

4. Kluczowe wnioski i dalsze kroki

Przeprowadzona w ramach fazy V Projektu analiza wpływu zmian w przepisach rachunkowości jest kluczowym krokiem w procesie identyfikacji dalszych działań mających na celu reformę Ustawy o rachunkowości. Stanowi ona fundament dla podejmowania decyzji dotyczących dalszych kroków, pozwalając na lepsze zrozumienie zakresu i skali wpływu proponowanych zmian na różne aspekty działalności poszczególnych jednostek, jak również szerokie grono interesariuszy.

Analiza ta umożliwia identyfikację korzyści, kosztów oraz trudności, związanych z wprowadzeniem nowych przepisów, co jest kluczowe dla skutecznego zarządzania procesem zmian. Uwzględnia ona nie tylko skutki i implikacje dla szerokiego grona interesariuszy zidentyfikowane przez Zespół Projektowy, ale także kluczowe wnioski wynikające z uwag i spostrzeżeń zgłoszonych przez samych interesariuszy.

Po przeprowadzonej przez nas analizie uznano, że jedną z najbardziej rozległych zmian, wymagających bardziej szczegółowej analizy na etapie prac legislacyjnych, jest reorganizacja samej struktury Ustawy. W ramach tego procesu rekomendowane jest wprowadzenie obowiązku stosowania Krajowych Standardów Rachunkowości, co skutkować będzie zmianą Ustawy w taki sposób aby zawierała ona ogólne wytyczne, a szczegółowe zapisy zostaną przeniesione do rozporządzeń. Wprowadzenie takiej zmiany może ułatwić interpretację i stosowanie przepisów, co przyczyni się do zwiększenia klarowności i łatwości wypełniania obowiązków prawnych. Jednakże tak daleko idące zmiany będą wymagały przeprowadzenia dodatkowych analiz kosztów i trudności związanych z dostosowaniem się do nowych przepisów oraz opracowania szczegółowych przepisów przejściowych. Dodatkowo, istnieje ryzyko, że zasoby administracyjne, zarówno Ministerstwa Finansów, jak i Komitetu Standardów Rachunkowości, mogą okazać się niewystarczające dla skutecznego wdrożenia proponowanych przez nas zmian.

Drugim istotnym obszarem, który może stwarzać trudności w implementacji naszych rekomendacji, są zmiany dotyczące instrumentów finansowych gdyż nowe przepisy wprowadzają znaczące zmiany w sposobie ich klasyfikacji, wyceny oraz raportowania. Dlatego w kolejnych etapach prac, konieczne będzie dogłębne zrozumienie ich wpływu i potencjalnych konsekwencji dla różnych podmiotów rynku finansowego. Współpraca z ekspertami branżowymi oraz przeprowadzenie dodatkowych analiz pomoże zapewnić właściwe przygotowanie do implementacji rekomendacji w tym obszarze.

Ostatnim obszarem, w którym wprowadzenie zmian wynikających z rekomendacji naszym zdaniem może wiązać się ze znacznymi obciążeniami na początkowym etapie wdrożenia są zmiany w zakresie digitalizacji. Po przeprowadzonej analizie stwierdzono, że wprowadzenie

rekomendowanego przez nas wymogu prowadzenia ksiąg w formie zdigitalizowanej będzie miało istotny wpływ na różne aspekty działalności jednostek oraz organów kontroli i nadzoru. Ta zmiana będzie wymagała dostosowania się do nowych przepisów oraz zmiany dotychczasowych praktyk, co może stanowić wyzwanie dla mniejszych podmiotów. Dodatkowo, konieczne może okazać się przeprowadzenie ankiety wśród dostawców systemów księgowych oraz użytkowników tych programów w celu dokładnego zrozumienia potrzeb i możliwości dostępnych na rynku.

Następnym, planowanym przez nas krokiem w ramach Projektu będzie przygotowanie wstępnego planu wspierającego wdrażanie reformy Ustawy o rachunkowości, którego punkt wyjściowy stanowiła będzie dokonana przez nas w ramach fazy V Projektu analiza wpływu poszczególnych grup rekomendacji. Kluczowe działania w procesie tworzenia tzw. "roadmapy" obejmą dyskusję nad priorytetami i celami z Instytucją Beneficjenta, zdefiniowanie niezbędnych działań, uzgodnienie kamieni milowych oraz przygotowanie szczegółowego planu operacyjnego. Plan będzie zawierał priorytetowe cele, ogólny harmonogram, listę zadań do wykonania z oceną ich skomplikowania, identyfikację interesariuszy i ich rolę, harmonogram oraz kluczowe wskaźniki wydajności.

5. Załączniki

Załącznik 1 - Wykaz stosowanych skrótów

AFI	Alternatywne Fundusze Inwestycyjne
ASI	Alternatywne Spółki Inwestycyjne
CIT	Podatek od dochodów osób prawnych (ang. Corporate Income Tax)
DG REFORM	Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Wspierania Reform Strukturalnych
Dyrektywa ws rocznych sprawozdań finansowych, Dyrektywa	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG
JPK	Jednolity Plik Kontrolny – księgi i dokumenty księgowe prowadzone za pomocą programów komputerowych w odpowiednim formacie, przekazywane na żądanie organu podatkowego (wprowadzony art. 193a Ordynacji podatkowej)
JPK_KR	Jednolity Plik Kontrolny dla ksiąg rachunkowych
KIMSF 21	Interpretacja Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej 21 Opłaty
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
KSeF	Krajowy System e-Faktur
KSH	Kodeks spółek handlowych
KSR, Standardy, Standardy KSR	Krajowe Standardy Rachunkowości opublikowane przez Komitet Standardów Rachunkowości
KSR 1	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych”

KSR 2	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 2 „Podatek dochodowy”
KSR 3	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 3 „Niezakończone usługi budowlane”
KSR 4	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 4 „Utrata wartości aktywów”
KSR 5	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”
KSR 6	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”
KSR 7	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja”
KSR 9	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 9 „Sprawozdanie z działalności”
KSR 11	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 11 „Środki trwałe”
KSR 13	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów”
KSR 14	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 14 „Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności”
KSR 15	Krajowy Standard Rachunkowości Nr 15 „Przychody ze sprzedaży wyrobów, półproduktów, towarów i materiałów”
MF	Ministerstwo Finansów, Beneficjent
MSR	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSR 1	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 “Prezentacja sprawozdań finansowych”
MSR 2	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 “Zapasy”
MSR 7	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 7 “Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych”
MSR 8	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 8 “Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”

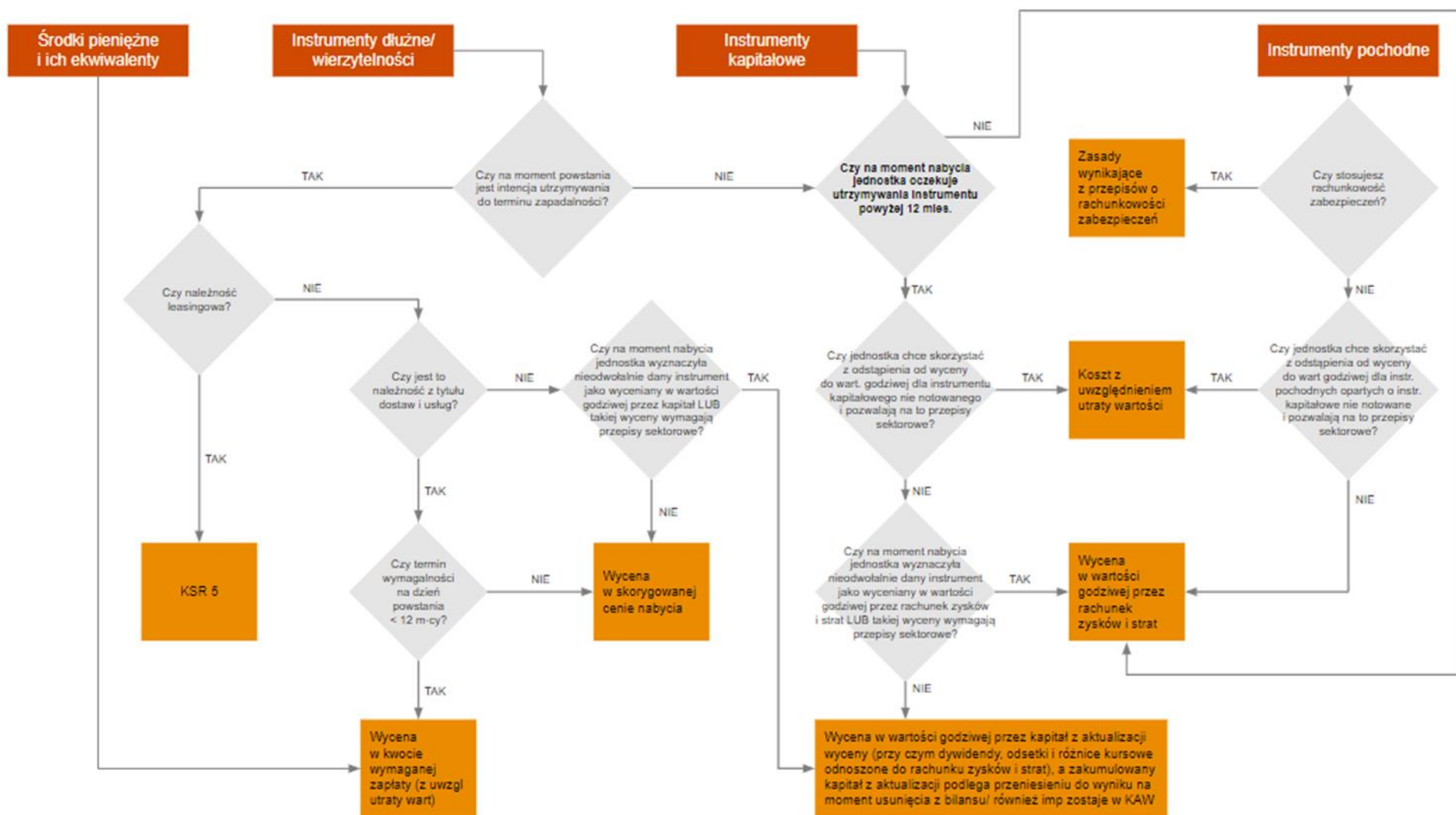
MSR 10	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 10 "Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego"
MSR 12	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 12 "Podatek dochodowy"
MSR 16	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 16 "Rzeczowe aktywa trwałe"
MSR 17	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 17 "Leasing"
MSR 19	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 19 "Świadczenia pracownicze"
MSR 21	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 21 "Skutki zmian kursów wymiany walut obcych"
MSR 24	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 24 "Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych"
MSR 31	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 31 "Udziały we wspólnych przedsięwzięciach"
MSR 32	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 32 "Instrumenty finansowe-prezentacja"
MSR 37	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 37 "Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe"
MSR 38	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 38 "Wartości niematerialne"
MSR 39	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 39 "Instrumenty finansowe ujmowanie i wycena"
MSSF	MSR, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje
MSSF UE	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje (dalej MSSF), które są ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej
MSSF 2	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2 "Płatności w formie akcji"

MSSF 3	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 3 "Połączenia jednostek"
MSSF 4	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 4 "Umowy ubezpieczeniowe"
MSSF 5	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 5 "Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana"
MSSF 9	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 9 "Instrumenty finansowe"
MSSF 10	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 10 "Skonsolidowane sprawozdania finansowe"
MSSF 11	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 11 "Wspólne ustalenia umowne"
MSSF 15	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 15 "Przychody z umów z klientami"
MSSF 16	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 16 "Leasing"
NBP	Narodowy Bank Polski
Prawo Podatkowe	Wybrane przepisy regulujące system podatkowy w Polsce, m.in.: - Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2587 z późn. zm.). - Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 931 z późn. zm.). - Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. 1997 Nr 137 poz. 926)
Projekt	Projekt pn. "Reforma systemu rachunkowości ze szczególnym uwzględnieniem digitalizacji" REFORM/SC2022/132
PwC	PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k
PZR	Polskie Zasady Rachunkowości

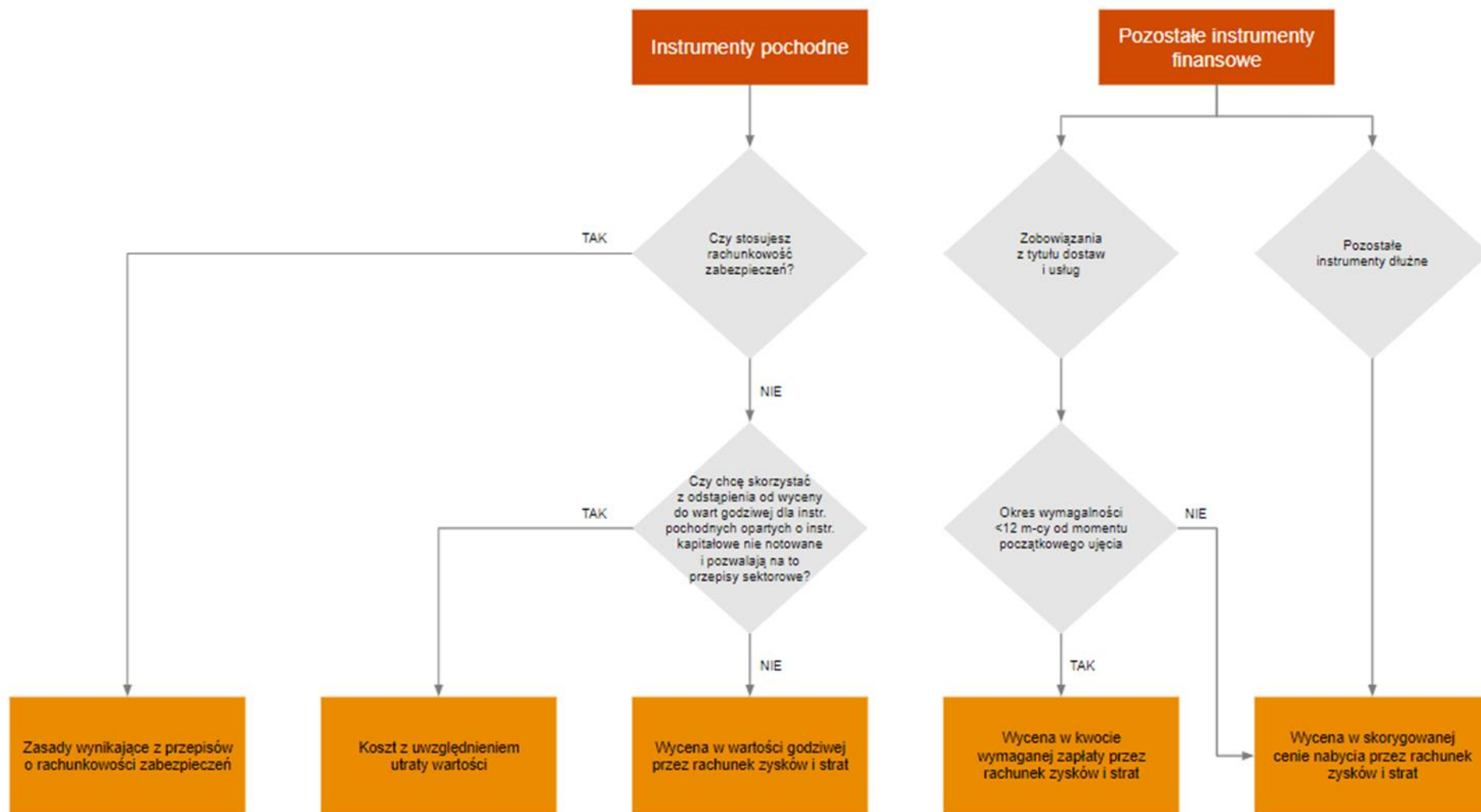
Rozporządzenie o instrumentach finansowych	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 277)
Rozporządzenie o konsolidacji	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 676)
Rozporządzenie o rachunkowości ubezpieczycieli	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji
Schema	Struktury logiczne sprawozdań finansowych
TFI	Towarzystwa funduszy inwestycyjnych w Polsce
UE	Unia Europejska
Ulga B+R	Ulga badawczo-rozwojowa
Ustawa	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz.120)
Ustawa o biegłych rewidentach	Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1302, 2640)
VAT	Podatek od tzw. wartości dodanej (ang. Value Added Tax)
ZCP	Zorganizowana część przedsiębiorstwa
Zespół Projektowy	Zespół lub Zespół Projektowy, w tym m.in. partner odpowiedzialny za zlecenie, partner ds. kontroli jakości, ekspert merytoryczny, kierownik Projektu
ESG	Raportowanie informacji niefinansowych
CSR	Zagadnienia dotyczące zrównoważonego rozwoju
SKwP	Stowarzyszenie Księgowych w Polsce
PIBR	Polska Izba Biegłych Rewidentów

PZR	Polskie Zasady Rachunkowości
PSR	Polskie Standardy Rachunkowości
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
ESRS	Sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju
RODO	Ochrona danych
CEAOB	Komitet Europejskich Organów Nadzoru Audytowego
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
OWKE	Ośrodek wypracowujący korzyści ekonomiczne
SPPI	Jedynie spłata kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej
OSR	Ocena Skutków Regulacji

Załącznik 2 - Instrumenty finansowe - aktywa finansowe schemat decyzyjny

Załącznik 3 - Instrumenty finansowe - zobowiązania finansowe schemat decyzyjny

Załącznik 4 - Ilustracja skutków rekomendacji 3.18.18

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Wszystkie kwoty składające się na wynik netto	PZR/ MSSF	TAK
Korekty wynikające z zastosowania standardów po raz pierwszy	PZR/ MSSF	TAK, chyba że: - w wyniku przekształcenia powstają salda kapitałów, które w przyszłości będą podlegały przeniesieniu do wyniku (np. różnice kursowe wynikające z przeliczenia sald oddziałów zagranicznych); - lub dotyczą transakcji z właścicielami
Korekty wynikające ze zmian zasad rachunkowości lub korekty błędów poprzednich lat obrotowych	PZR/ MSSF	TAK, chyba że w wyniku zmian zasad rachunkowości/ korekty błędów powstają salda kapitałów, które w przyszłości będą podlegały przeniesieniu do wyniku
Zyski straty aktuarialne z tytułu programów określonych świadczeń	MSSF	TAK

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Kwoty ujęte w kapitale z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń	PZR	NIE
Kwoty ujęte w pozostałych całkowitych dochodach z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń	MSSF	NIE
Kapitał z przeszacowania środków trwałych	PZR/ MSSF	NIE (do momentu amortyzacji lub zbycia środka trwałego)
Kapitał z przeszacowania środków trwałych przeklasyfikowanych na nieruchomości inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej	MSSF	NIE (do momentu amortyzacji lub zbycia środka trwałego)
Różnica z połączenia rozliczanego metodą łączenia udziałów	PZR	NIE (wynika z transakcji z właścicielami, przy czym należy zauważyć, że zyski z lat ubiegłych oraz zyski netto, a także pozostałe pozycje kapitału zapasowego i rezerwowego łączących się spółek są dodawane do siebie)

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Różnica z połączenia rozliczanego metodami opartymi na tzw. wartości poprzednika	MSSF	NIE (wynika z transakcji z właścicielami)
Saldo kredytowe dotyczące transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych	MSSF 2 (transakcje płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych)	NIE
Wycena instrumentów dostępnych do sprzedaży	PZR	NIE
Wycena instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do modelu biznesowego uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i sprzedaży - i wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	MSSF 9	NIE

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Kwoty dotyczące skutków stosowania metody praw własności ujętych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitałach	MSR 28	(i) NIE - Jeżeli skutki stosowania tej metody są ujęte w pozostałych całkowitych dochodach i będą podlegały przeniesieniu do wyniku (ii) TAK - Jeżeli skutki stosowania tej metody są ujęte w pozostałych całkowitych dochodach i nie będą podlegały przeniesieniu do wyniku
Różnice wynikające z pierwotnego ujęcia niektórych instrumentów finansowych (np. nieoprocentowane pożyczki udzielone/ otrzymane do/ od spółek z grupy kapitałowej, dla których różnica między wartością otrzymanych/ przekazanych środków pieniężnych a ich wyceną na moment ujęcia została odniesiona do kapitałów)	MSSF 9 (różnica na moment początkowego ujęcia jest ujmowana zgodnie z charakterem transakcji, a zatem, w przypadku transakcji z podmiotami powiązanymi, może być ujęta w kapitałach)	NIE
Podatek odroczony ujęty w kapitale i dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale	PZR/ MSSF	Zgodnie z regułami określonymi dla tych pozycji - tj. za wyjątkiem pozycji objętych wskazanymi wyżej regułami a)-d)

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Zysk/ strata powstała na wykupie udziałowców mniejszościowych	MSSF 10	Należy zauważyć że tego typu zysk strata powstaje wyłącznie w sprawozdaniu skonsolidowanym i nie jest prawdopodobne jego wystąpienie w jednostkowych sprawozdaniach finansowych; w sprawozdaniach jednostkowych transakcje z właścicielami mniejszościowymi są odnoszone do ujmowane w bilansie (w momencie nabycia) i rachunku zysków i strat (w momencie sprzedaży), a zatem nie mają wpływu na kapitał
Kwoty wynikające z pozyskania środków pieniężnych z tytułu wyemitowanego instrumentu finansowego, który w sensie prawnym jest instrumentem dłużnym, ale na podstawie przepisów księgowych został zaklasyfikowany jako instrument kapitałowy (np. dopłaty do kapitału lub pożyczka, co do której pożyczkodawca nie może żądać jej zwrotu lub odsetek)	MSR 32	NIE (na podstawie definicji z pkt (a))
Część zysku, która na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych podlega obowiązkowemu przeniesieniu na kapitał zapasowy	PZR/ MSSF	NIE

Tytuły pozycji	Polskie zasady rachunkowości ("PZR")/ MSSF	Czy wpływa na kwoty podlegające podziałowi?
Korekta kapitałów z tytułu hiperinflacji	MSR 29	NIE (jako interpretacja warunku z pkt c)

Załącznik 5 - Matryca

[Załącznik w osobnym pliku MS Excel]

**Funded by
the European Union**

Visit our website:

Find out more
about the Technical
Support Instrument:

